

Thầy giáo Thái Lễ Húc & Cô giáo Lý Việt giảng

Chuyên ngữ: Minh Hải

LÀM SAO XÂY DỰNG QUAN HỆ HAI GIỚI HÒA HỢP TÔN TRỌNG

Ban biên tập Học Làm Người Tốt thành kính giới thiệu!

MỤC LỤC

LỜI NÓI ĐẦU	1
LÀM SAO XÂY DỰNG QUAN HỆ HAI GIỚI HÒA HỢP TÔN TRỌNG	3
Tự Do Yêu Đương Thận Trọng Lúc Khởi Đầu	9
Hội Ngộ	13
Tâm cảnh tốt chiêu cảm duyên phận tốt	13
Có thể nhìn rõ một người từ những biểu hiện thường ngày.....	15
Lấy vợ trọng nhất sự hiền đức	21
Tìm Hiểu	28
Hiếu là pháp bảo tốt để tìm người yêu.....	28
Muốn biết người trước hết phải biết mình	33
Giá trị quan của chúng ta là lợi hại hay đạo nghĩa.....	38
Tôn Trọng	43
Người nữ được tôn trọng nhờ vào đức hạnh chứ không phải vẻ bề ngoài.....	43
Cuộc đời đạo nghĩa của Lưu Đình Thức và người vợ mù	47
Thế nào là ái, thế nào là dục	49
Thương Yêu	52
Cảm giác trong tình yêu là ấm áp	52
Ngôn ngữ trong tình yêu là chính trực	56
Tấm lòng trong tình yêu là vô tư	59
Hành vi trong tình yêu là tác thành.....	65
Kết Hôn	70
Chân đế tình yêu	70
Hôn nhân trước tiên phải có nhận thức chung.....	74
Ý nghĩa của hôn nhân là gì?.....	76
LÀM THẾ NÀO ĐỂ XÂY DỰNG HÔN NHÂN HẠNH PHÚC	80
Một việc quan trọng nhất trong gia đình.....	80
Học làm cha, học làm mẹ.....	87

Cấm gốc rễ đức hạnh cho con cái ngay từ nhỏ	96
Giáo dục là “trồng cái thiện” và “cứu cái xấu”	104
Gia đình là nơi cảm ân, làm tròn trách nhiệm.....	116
Có nhận thức chung trong việc giáo dục con cái	122
Báo ân cha mẹ, cuộc đời mới đi được những bước vững vàng	133
Thứ tốt nhất để truyền gia là hành hiếu	140
Vợ chồng khác biệt, ai an việc nấy	146
Tiểu phú do cần, đại phú do thiên.....	157
Một câu châm ngôn sống tới bạc đầu răng long	166
“Tứ nhiếp pháp” vợ chồng hòa hợp	173
Uy lực mạnh nhất của người nữ là dịu dàng.....	179
Sắc dục khai mở, trí huệ liền tắt nghẽn.....	187
Truyền thừa gia đạo bất suy	194
Ý NGHĨA TRUYỀN THỐNG CỦA HÔN LỄ	209
<i>Cô giáo Lý Việt giảng</i>	209
Ý nghĩa chân chính của hôn lễ.....	210
Quan tử kính trọng quan hệ giữa hôn lễ và sự đại trị thiên hạ.....	212
“Lục lễ” trong hôn lễ cổ đại.....	220
Lời dặn dò, giáo huấn của cha mẹ đối với hạnh phúc một đời của con gái.....	228
Mỗi một đạo lễ đều thể hiện lòng trách nhiệm	233
NỮ NHÂN NHƯ NƯỚC (HẬU KÍ)	240

LỜI NÓI ĐẦU

“*Đạo quân tử khởi đầu từ chỗ vợ chồng*”. Làm sao xây dựng quan hệ hai giới hòa hợp tôn trọng, xây dựng hôn nhân hạnh phúc mỹ mãn, nuôi dạy tốt thế hệ sau, là học vấn khá quan trọng liên quan mật thiết tới hạnh phúc thiết thực của mỗi người chúng ta. Vậy mà, học vấn quan trọng như thế, chúng ta lại chưa từng được học. Xã hội ngày nay, gia đình bất hòa, vấn đề giáo dục cho tới vấn đề ly hôn ngày càng nghiêm trọng, theo báo cáo, vào những năm 70 thế kỉ trước tỉ lệ ly hôn là 2%, còn tỉ lệ ly hôn hiện nay là 20%, đồng thời vẫn không ngừng đi về xu thế gia tăng. Ở các thành phố lớn như Bắc Kinh, Thượng Hải, còn xuất hiện bác sĩ tâm lý chuyên nghiệp do chính phủ tuyển dụng để giúp đỡ giải quyết vấn đề gia đình. Nhưng phương thức này trị ngọn không trị gốc, trí huệ thật sự duy trì sự hòa hợp trong gia đình vẫn nằm trong giáo huấn của thánh hiền.

Thầy giáo Thái Lễ Húc nhiều năm nay đã dốc sức hoằng dương giáo dục văn hóa truyền thống, truyền thừa giáo huấn thánh hiền văn hóa xưa. Các khu vực trên thế giới, đặc biệt là trong cái học phủ cao cấp, đã nhiều lần tổ chức các diễn đàn chuyên đề dành cho thanh thiếu niên học sinh, được hoan nghênh sâu sắc. Thầy Thái nói với chúng ta, quan hệ vợ chồng phải “*thận trọng khi khởi đầu*”. Hôn nhân trước tiên phải quan sát rõ đối phương có phải là người bạn đời có thể chung sống một đời không. Giữa người và người chung sống đều sẽ trải qua một quá trình, trước hết nhất định bắt đầu từ sự “*hội ngộ*”, quen biết rồi, lại phát triển thành “*tìm hiểu*”, tìm hiểu lẫn nhau, kế đó là “*tôn trọng*”, cùng nhau quý trọng nhân duyên của nhau, tiếp theo là “*thương yêu*”, sau cùng là “*kết hôn*”. Kết hôn có phải là kết thúc rồi không? Rất nhiều người nói “*hôn nhân là nắm mỏ của tình yêu*”, đây đều là cách nói sai lầm. Nếu như chung sống tốt đẹp, rượu sẽ càng ủ càng

thom, cho nên hôn nhân phải biết xây dựng, vợ chồng hai bên phải có cùng một giá trị quan.

Trong quan hệ ngũ luân, vợ chồng gọi là “*phu phụ hữu biệt*”, “*phu phụ*” (vợ chồng) là đạo, “*hữu biệt*” (khác biệt) là đức. Khác nhau chỗ nào? Khác chỗ trách nhiệm bất đồng, thời xưa là nam lo việc ngoài, nữ lo việc trong. Gia đình có hai trụ cột lớn, thứ nhất là sinh hoạt vật chất, thứ hai là sinh hoạt tinh thần. Nam lo việc ngoài, giải quyết vấn đề kinh tế, vấn đề vật chất; nữ lo việc trong, làm tốt sinh hoạt tinh thần, giáo dục tốt con cái. Việc lớn thứ nhất trong gia đình, là phải giáo dục tốt con cái, gọi là “*việc chí yếu không gì bằng dạy con*”. Giáo dục con cái trước hết phải lấy thân làm mẫu, thời xưa có nói “*tam tông tứ đức*”, “*chồng nói vợ nghe*”, tức là yêu cầu đối với vợ chồng hai bên. Người làm chồng phải có ân nghĩa, phải có tình nghĩa, phải có đạo nghĩa; người làm vợ phải có “*tứ đức*”: Phụ đức, phụ ngôn, phụ công, phụ dung. Khi giữa vợ chồng có những nhận thức chung này, thì sẽ phối hợp rất tốt, sẽ có thể làm tấm gương tốt cho con cái.

Ngoài chuyên đề “*Làm sao xây dựng quan hệ hai giới hòa hợp tôn trọng*” và “*Làm sao xây dựng hôn nhân hạnh phúc*” của thầy giáo Thái Lễ Húc ra, quyển sách này còn ghi lại chuyên đề diễn giảng “*Ý nghĩa truyền thống của hôn lễ*” của cô giáo Lý Việt, đồng thời trích dẫn những nội dung đặc sắc trong “*Nữ nhân như nước: Lưu Phương diễn giảng về hạnh phúc nhân sinh*” của cô giáo Lưu Phương, tin là độc giả sẽ thể hội được ý nghĩa và mục đích chân chính của cuộc đời trong trí huệ cổ xưa của văn hóa truyền thống, “*người nam có chức vụ, người nữ có chôn vè*”, tự làm tròn bổn phận của mình, chọn lựa cuộc đời của chính mình, thực hiện hạnh phúc mỹ mãn chân chính trong cuộc đời.

LÀM SAO XÂY DỰNG QUAN HỆ HAI GIỚI

HÒA HỢP TÔN TRỌNG

Các vị đồng học thân mến, chào mọi người! Khóa học mấy ngày nay của chúng ta, quan trọng nhất là nhận biết chính mình, tin tưởng chính mình, nắm vững chính mình. Đối mặt với rất nhiều dự vọng, cám dỗ, phải biết khắc phục, biết cách trừ vật dục, tiếp đó là có thể thành tựu chính mình, và chỉ có thành tựu chính mình mới có thể giúp đỡ người khác, lợi ích người khác, đây là trình tự trước sau hết sức quan trọng. Chúng ta ngày nay biết thương mình mới có thể thương người, biết giúp mình mới có thể giúp người, nếu không sẽ như tục ngữ nói, Bò tát bùn qua sông, thân mình khó giữ. Cho nên chúng ta luôn nhấn mạnh, đòi người phải có trí huệ, trong sự biết rõ trước sau có thể thấy rõ cuộc chúng ta có tri nhận trí huệ này không. Cho nên người thật sự cai trị thiên hạ, người quản lý đại chúng, điều họ coi trọng nhất là sự tu sửa bản thân, quản lý bản thân. Một câu nói then chốt nhất trong “Đại Học” là *“Từ thiên tử cho tới thứ dân, điều then chốt nhất đều là tu thân”*. “Thiên tử”, bây giờ không còn hoàng đế nữa, nếu lý giải văn hóa truyền thống như vậy, rất khó có được lợi ích thực chất, chúng ta phải cảm nhận được ý nghĩa đằng sau đó. Thiên tử trước đây là hoàng đế, bây giờ, họ có thể là thủ tướng, họ có thể là tổng thống, họ có thể là lãnh đạo trong một đơn vị. Thật ra câu này tức là người trong các ngành các nghề, muốn có thành tựu trong gia đình, trong sự nghiệp, đều phải lấy sự tu thân, tu dưỡng cá nhân làm căn bản. Chúng ta nghe hiểu câu này rồi, tâm cảnh đó sẽ khác đi, sẽ luôn bắt đầu từ việc tu thân mình, sẽ không đi yêu cầu người khác.

Trong “Trung Dung” lại có một câu nói, *“chánh kỉ nhi bất cầu u nhân, tắc vô*

oán”, “*chánh ki hóa nhân*”, đây là một câu giáo huấn trong “Thái Thượng Cảm Ứng Thiên”. Chúng ta thấy những kinh điển này đều đặt sự “*chánh ki*” lên phía trước, tâm thái này hết sức quan trọng. Một vị trưởng bối đọc xong bài giảng bốn mươi tập chuyên đề “*Làm sao khai mở cuộc đời hạnh phúc*”, quyển sách của ông đã lật rất nhiều lần rồi, nhìn có vẻ đã rất cũ, rất cảm động, dụng tâm học tập như vậy. Ông còn nói với chúng tôi, quyển sách này của ông còn có làm chú thích, mỗi đoạn đều có, càng nghe càng cảm phục. Khi ông mở sách ra, chúng tôi nhìn thấy, mỗi một đoạn đạo lý sau cùng đều chú thích điều gì? Con trai phải coi. Đoạn phía sau, vợ phải coi. Đoạn sau nữa, có thể là em trai phải coi. Cho nên cả quyển sách nhìn vô, tất cả mọi người đều phải coi, tất cả mọi người đều phải học, chỉ có một người không cần học, là ai? Chính mình không cần học.

Chúng ta cảm nhận một chút, nếu các bạn là người nhà của ông, các bạn có phục không? Chắc chắn không phục. Chính mình còn chưa học, còn chưa làm, cứ yêu cầu người khác, chắc chắn sẽ có sự oán trách. Bản thân các bạn chưa làm tốt mà đi yêu cầu người, có thể họ sẽ vì các bạn bây giờ có quyền lực, họ dám giận không dám nói, vừa nghe vừa nói “*Được, được, được*”, nhưng trong lòng lại nghĩ “*chó chê mèo lắm lông, anh cũng không tốt hơn ai đâu*”. Cho nên cứ yêu cầu người khác trước chắc chắn sẽ phản tác dụng. Vậy chúng ta bình tâm nhìn lại, thái độ cuộc đời chúng ta là yêu cầu mình trước hay yêu cầu người khác trước? Nếu như trình tự trước sau này bị đảo ngược, rất nhiều việc đều sẽ không như ý, do không có đạo pháp tự nhiên. Ngày nay bản thân mình thật sự chân chính rồi, tự nhiên có thể cảm hóa người bên cạnh, tại sao? “*Nhân chi sơ, tánh bản thiện*”.

Có một em nhỏ học tập rất chăm chỉ, ở trong khu phố của mình, em bắt đầu chủ động nhặt giấy vụn dưới đất lên, kết quả những em nhỏ khác đều cười em,

nhưng tâm em rất chánh, mẹ em cũng đã dẫn dắt em từng bước, cho nên em cảm thấy đây là việc nên làm, cũng không sợ người ta cười, sau đó rất nhiều em nhỏ trong khu phố đều cùng em đi nhặt. Còn nữa, vào thời gian thi đại học, bên ngoài trường thi có một số cảnh sát, trời rất nóng, họ ở đó giữ gìn trật tự, em nhỏ này nhìn thấy rất cảm động, cũng thông cảm cho sự vất vả của những chú cảnh sát này, liền nói với mẹ mình: *“Mẹ, chúng ta đi mua một ít nước suối tặng cho những chú này nhé”*. Em thật sự đã cầm nước suối đi tặng cho từng người. Khi những cảnh sát này nhận được chai nước, trong tâm họ đều hết sức cảm động, một em bé mới bảy tuổi, đã biết thông cảm người khác, hơn nữa trường tiểu học của em, nhờ em nhỏ này mà cả trường đã phổ biến *“Đệ Tử Quy”*. Hàng ngày em đều tới trường rất sớm, cho nên nhân viên trong trường đều quen em, hơn nữa em tới trường đều luôn quét dọn lớp học của mình rất sạch sẽ, những trưởng bối này nhìn vào đều cảm thấy hổ thẹn. Cho nên bản thân mình chân chính thật sự có thể cảm hóa người khác.

Chúng tôi đã từng giao lưu với rất nhiều lãnh đạo, nhân viên quản lý trong giới doanh nghiệp, chúng tôi hỏi: *“Các vị lãnh đạo, chúng ta hôm nay tới học khóa học về quản lý, xin hỏi mọi người, tâm cảnh của chúng ta, suy nghĩ của chúng ta, trước hết là muốn quản lý ai?”*. Các bạn, mọi người nhìn thấy sách quản lý trong nhà sách, quản lý ai? (Đáp: Chính mình). Trong *“Luận Ngữ”* có nói: *“Kì thân chính, bất lệnh nhi hành; kì thân bất chính, tuy lệnh bất tùng”*. Việc bản thân chúng ta yêu cầu người khác, trước tiên mình làm được rồi, làm gương mẫu, người ta nhìn vào cảm động, rồi sẽ noi gương, cho nên không cần ra lệnh, cứ theo đó mà làm. Trong lịch sử, như thời đại Nghiêu Thuấn, nhân dân lấy các vị làm gương, người không thể noi gương đức hạnh của Nghiêu Thuấn đều cảm thấy hổ thẹn.

Lúc này căn bản không cần dùng pháp luật yêu cầu họ, bản thân họ có cảm giác đạo đức, và cảm giác đạo đức đó đã tới từ sức mạnh gương mẫu của những lãnh đạo này.

Thời đại Chu Văn Vương, hai nước Ngụ và Nhuế tranh cãi nhau, cãi tới nỗi không ai ngăn được. Thật ra con người rất thú vị, mặc dù họ đang có tâm trạng, nhưng vẫn biết đi tìm người khác phân xử, hơn nữa còn tìm người có đức hạnh nhờ phân xử. Họ vừa nảy sinh xung đột, trong lòng nghĩ, Chu Văn Vương rất có đức hạnh, cho nên quốc quân hai nước liền tới quốc độ của Chu Văn Vương để tìm ngài. Họ vì đất đai mà khởi sự tranh chấp, tranh đi tranh lại tới sau cùng bờ ruộng chính giữa sắp không đi được nữa. Sau khi vào quốc độ của Chu Văn Vương, nhìn thấy nơi Chu Văn Vương cai trị, bờ ruộng rất rộng, mọi người nhường nhịn nhau, không tranh, chỉ nhìn thấy tình hình bờ ruộng này, họ đã bị cảm động rồi. Tiếp đó lại đi vào trong thành, nhìn thấy người trong thành đi đường đều lễ nhượng nhau, thậm chí “*người lớn trước, người nhỏ sau*”, rất có thứ tự. Cho nên vô tình họ cảm nhận được một không khí hòa hợp, lễ nhượng, đối với tâm trạng tranh đấu trước đây của họ, đều có một tác dụng xoa dịu rất lớn, cho nên sự tức giận của họ cũng tiêu tan được ít nhiều.

Sau đó vừa tới một miếu đường, lại nhìn thấy văn võ bá quan ai ai cũng đều rất hòa thiện, cũng đều đứng rất có trình tự, quy củ. Hai quốc quân nhìn nhau, nói: “*Người ta là nước của quân tử, hai tiểu nhân chúng ta đừng ở đây thêm nữa*”. Còn chưa gặp được Chu Văn Vương, hai người đã quay về, cảm thấy rất hổ thẹn, cũng không tranh nữa. Cho nên đức hạnh cảm hóa con người rất sâu sắc. Cũng do sự tình đó, rất nhiều quốc gia đều hết sức khâm phục Chu Văn Vương, đều lần lượt đến nương tựa. Cho nên “*đức chi sở tại*” đạo đức tồn tại, “*thiên hạ quy chi*”,

thiên hạ đều sẽ rất tôn trọng người này, quốc gia này. Cho nên trọng điểm là tự mình làm trước, “*kì thân chánh*”, các bạn không cần ra lệnh cho họ, họ cũng sẽ đi làm, nhưng bản thân mình chưa làm được còn đi yêu cầu người khác, cho dù quy định của các bạn hết sức nghiêm khắc, cũng sẽ biến thành trên có chính sách dưới có đối sách. Dùng đạo đức để cảm hóa, mọi người noi gương; dùng pháp luật nghiêm khắc để yêu cầu, sự thông minh của mọi người sẽ dùng trong việc tranh thủ những kẽ hở của pháp luật. Cho nên những câu kinh này thật sự tương quan mật thiết với bản thân và sự nghiệp của chúng ta. Cho nên chúng ta nhìn thấy những tấm gương thời xưa này, Thang Vương nói “*Vạn phương có tội, tội tại trẫm đây*”, tất cả tội lỗi của nhân dân đều là tội lỗi của ta, đây là tâm cảnh quan trọng sở dĩ Thang Vương có thể trở thành thánh vương. Ngài yêu cầu chính mình, không yêu cầu người khác, ngài cảm thấy nhân dân không tốt là do bản thân ngài chưa làm tấm gương tốt, bản thân ngài chưa giáo dục nhân dân cho tốt. Ngài có sự suy ngẫm như vậy, tự nhiên có thể chiêu cảm thần dân của ngài đều có thái độ nhân sinh như vậy. Cho nên chúng ta ngày nay muốn lợi ích người khác, điều quan trọng nhất là phải nâng cao bản thân chúng ta, tâm chúng ta bình rồi, gia đình mới có thể bình, thiên hạ mới có thể bình.

Con người chúng ta sống cuộc sống quần cư, bắt buộc phải quen biết, chung sống, tìm hiểu, đoàn kết thân ái với người khác, đây là quan hệ nhân tế chúng ta bắt buộc phải học trong đoàn thể, xã hội. Quan hệ nhân tế bao gồm quan hệ hai giới, hai giới làm sao tôn trọng lẫn nhau, nâng đỡ lẫn nhau, điều này rất quan trọng, nam nữ cùng nhau tranh quyền, gia đình này sẽ phiền phức, thậm chí quốc gia này, xã hội này sẽ không tốt. Còn hai bên nam nữ muốn tôn trọng lẫn nhau, trước hết phải tìm hiểu nhau. Cho nên quá trình người và người quen biết nhau, có các giai

đoạn khác nhau: Hội ngộ, tìm hiểu, tôn trọng, thương yêu.

Thương yêu rồi, nếu như chọn lựa bước vào hôn nhân, quan hệ nam nữ sẽ biến thành đại sự trong đời. Bước lên tấm thảm đỏ, là bước vào hôn nhân. Không phải bước vào hôn nhân là hết chuyện rồi, không phải nói “*Được! Cuối cùng cũng về tay mình rồi*”, tâm thái này không đúng. Phải nên dùng đạo nghĩa tương giao, phải biết làm sao xây dựng, làm sao cho nhau hạnh phúc, làm sao cho thế hệ sau hạnh phúc, cho tới làm sao khiến cha mẹ, người nhà, trưởng bối hai bên được an lòng.

Tự Do Yêu Đương Thận Trọng Lúc Khởi Đầu

Trong ngũ luân, quan hệ vợ chồng là quan trọng nhất, vợ chồng chánh, ngũ luân sẽ chánh, vậy làm tốt quan hệ vợ chồng như thế nào, đây là học vấn tương đối quan trọng. Các bạn, các bạn đã từng học qua đạo vợ chồng chung sống chưa? Trong sách giáo khoa có từng dạy chưa? Chưa có. Các bạn coi, mấy đề mục trước đây chúng ta thi, đối với cuộc đời ảnh hưởng không lớn, nhưng học rất lâu; đạo lý ảnh hưởng rất quan trọng tới cuộc đời, chúng ta lại chưa từng học.

Trước khi nói về quan hệ vợ chồng, chúng ta phải suy nghĩ một chút, quan hệ vợ chồng đã phát triển như thế nào. Vào thời xưa, quan hệ vợ chồng đã trực tiếp phát triển nên. Thời xưa là nhờ mai mối, vâng lệnh cha mẹ, như vậy có tốt không? Rất nhiều người nói mấy thứ xưa cũ đều không tốt, thật ra nói lời này cũng là chưa thâm nhập tìm hiểu đạo lý bên trong. Nếu như nói tự do yêu đương rất tốt, thời xưa vâng lệnh cha mẹ không tốt, vậy xin hỏi những chuyện vợ chồng bây giờ biểu diễn ra có tốt hơn thời xưa không? Không chỉ không tốt hơn thời xưa, còn là một mớ hỗn độn. Tôi có một người bạn, mẹ anh ấy kết hôn ba lần, cha anh ấy kết hôn bốn lần, gia tộc của anh ấy quả thật rất to lớn, cũng rất loạn, có thể khi nghe giới thiệu thì đầu óc cũng bị quay cuồng, cho nên quan hệ vợ chồng bây giờ so với thời xưa thật sự là kém xa lắm. Tại sao lại như vậy? Bởi vì thời xưa là nghe lệnh cha mẹ, cho nên ai giúp chúng ta tìm bạn đời? Cha mẹ. Cha mẹ lớn hơn chúng ta mấy chục tuổi, kinh nghiệm cuộc đời hết sức phong phú, tìm bạn đời là hạnh phúc một đời của con trai, con gái mình, đó không phải chuyện nhỏ, cho nên họ chắc chắn sẽ rất thận trọng mà tìm một người có gia thế tốt, một gia đình môn đăng hộ đối

để kết mối lương duyên này. Do luôn tìm một cách thận trọng, cho nên tỉ lệ ly hôn hết sức thấp. Hơn nữa người trước đây hết sức an phận, gọi là “*phu phụ hữu biệt*”, “*phu phụ*” là đạo, “*hữu biệt*” là đức. Khác biệt chỗ nào? Khác biệt chỗ trách nhiệm bất đồng, chức trách của từng người sẽ tận tâm tận lực làm tròn.

Bây giờ thế hệ trẻ không chỉ không hiểu bổn phận của mình là gì, lại còn thích trả giá, cho nên vợ chồng vì phân chia công việc có thể sẽ cãi nhau, tôi giặt đồ ba ngày, anh giặt đồ hai ngày, ngày nào cũng ở đó so đo những chuyện vụn vặt nhăng nhít này. Thậm chí tài vật đều ai ôm phần này, mỗi người đều có túi riêng của mình, cho nên tâm vợ chồng đều không thể hòa hợp với nhau, hôn nhân sớm muộn gì cũng có vấn đề. Cũng không còn cách nào nữa, thời đại bây giờ đã khác, không còn người mai mối, không vâng lệnh cha mẹ, bây giờ nhấn mạnh điều gì? Tự do yêu đương. Tự do yêu đương tới bây giờ có kết quả gì? Tự do tới sau cùng không còn quy củ gì để nói, gia đình đại loạn. Gia đình lại là tế bào của xã hội, quốc gia, tế bào hỏng mất, cơ quan sẽ hỏng theo, cho nên gia đình hỏng rồi, xã hội, quốc gia sẽ biến động bất an. Cho nên việc dạy con cái tìm người bạn đời tốt như thế nào có quan trọng không? Quan trọng. Xin hỏi khi nào dạy chúng? Đợi khi chúng tốt nghiệp đại học rồi mới dạy sao? Từ nhỏ đã phải dạy chúng biết nhìn người, biết giao tiếp với người khác, khả năng này hết sức quan trọng.

Trong tình hình tự do yêu đương phải nhớ kĩ năm chữ, “*thận trọng khi khởi đầu*”, vừa bắt đầu đã phải hết sức cẩn thận. Cho nên khi tìm đối tượng, mắt nhất định phải lau cho sáng. Bây giờ rất nhiều người trẻ không có khái niệm này, không có khái niệm này rất nguy hiểm, cho nên chúng ta thấy các thanh thiếu niên nam nữ yêu đương đều là nguy hiểm dồn dập, cứ phải toát mồ hôi lạnh vì họ.

Khi chúng tôi dạy học, có rất nhiều học sinh nữ dung mạo vô cùng xinh đẹp, tôi vừa nhìn vào liền rất căng thẳng, bây giờ vẻ đẹp đó sẽ hại chết các bạn, thật đấy, tại sao? Do người nam bây giờ đều nhìn sắc không nhìn đức, cho nên ai ai cũng đều nói với các bạn: “*Ôi, sao em lại đẹp thế này*”. Các bạn mới ba tuổi, năm tuổi, người ta đã nói “*Sao em xinh đẹp thế này*”, mỗi ngày các bạn đều cầm gương làm gì? Soi khuôn mặt mình, các bạn dùng hơn phân nửa thời gian vào đâu? Dùng vào khuôn mặt của mình, dùng vào quần áo của mình, sẽ không dùng vào việc học nữa. Mấy nữ sinh xinh đẹp từ nhỏ đã nghe những lời tán thán này, cho nên các bạn đã rất coi trọng khuôn mặt của mình, nếu sau khi vừa lên trung học, những nam sinh này lại khen: “*Em thật sự là cô gái xinh đẹp nhất anh từng thấy*”, vừa nghe các bạn sẽ thế nào? Món canh này uống vô, các em thấy lòng phiêu diêu, sẽ rất nguy hiểm.

Học sinh của tôi đều là lớp năm, lớp sáu, tôi sẽ nói gì với các bạn đó, người và người giao tế với nhau chắc chắn có quỹ tích tự nhiên của nó. Nếu như ngày nay có một nam sinh quen biết em, anh ta liền nói với em “*Anh yêu em quá*”, đây chắc chắn là đang lừa em, nó không phù hợp với tự nhiên. Hoặc là, hôm nay gặp em liền nói rằng “*Đời này anh không lấy ai khác ngoài em*”, em cũng phải mau mau tỉnh lại. Anh ta còn chưa biết em là người thế nào, anh ta cũng chưa biết thái độ em đối nhân xử thế ra sao, vậy mà còn nói anh ta rất thích em, đây gọi là gì? Lời ngon tiếng ngọt, nhưng sức mạnh của lời ngon tiếng ngọt rất lớn, các bạn không có định công tương đối thì sẽ không chịu được, cho nên trước tiên nhất định phải xây dựng tri nhận đúng đắn.

Người và người bắt đầu khi mới quen nhau, sau khi quen nhau sẽ tìm hiểu nhau, dần dần mới thấu hiểu nhau. Sự thấu hiểu nhau này bây giờ rất khó. Có một

câu nói là, do hiểu lầm mà kết hợp, do thấu hiểu mà chia xa, điều này thật sự hoang đường. Còn chưa thấu hiểu đã kết hợp, các bạn coi người bây giờ thật sự lấy cuộc đời mình ra làm trò đùa. Lấy cuộc đời mình ra làm trò đùa cũng không nghiêm trọng, ai đang lo lắng? Ai đang đau lòng? Cha mẹ các bạn còn đau lòng hơn các bạn, người thương yêu các bạn còn đau lòng hơn các bạn.

Tôi có một người bạn rất tốt, chúng tôi quen biết rất lâu rồi. Cô quen một người bạn trai không tốt lắm, nhưng chúng tôi không mở miệng nói được, gọi là “*người trong cuộc mê muội, người ngoài cuộc tỉnh táo*”. Trong cả quá trình yêu đương, chúng tôi cũng rất căng thẳng thay cho cô. Cuối cùng một hôm cô như tỉnh cơn mộng, tôi lập tức lái xe qua đó, hộ giá cho cô. Vừa tỉnh cơn mộng có lúc lại dẫu lia ngó ý còn vương tư lòng, cho nên tôi mau mau qua đó hộ giá cho cô, để cô đừng quay đầu nữa. Hộ giá xong tôi tới nhà cô chơi, do mẹ cô và tôi khá là thân, mẹ cô nói thời gian này cô nước mắt nước mũi đầm đìa. Người làm con ngay cả ân cha mẹ còn chưa báo xong, lại làm ra những việc khiến cha mẹ lo lắng như vậy, đau lòng như vậy! Xin hỏi mẹ cô có ngủ ngon được không? Bạn trai của con gái mình không lý tưởng, các bạn coi lúc nào nơi nào bà cũng thấp thỏm lo âu, cho nên thật sự cuộc đời chúng ta phải lý trí, vì có quá nhiều người đang quan tâm các bạn.

Hội Ngộ

Tâm cảnh tốt chiêu cảm duyên phận tốt

Chúng ta cùng xem giai đoạn thứ nhất - Hội ngộ. Thật ra sự hội ngộ của con người đều không phải ngẫu nhiên. Ngày nay các bạn ở trong tiệm internet, hoặc các bạn ở trong phòng chơi game, các bạn sẽ rất khó quen với thầy Thái. Tục ngữ nói “*người nhóm theo loài, vật tụ theo bầy*”. Cho nên ngày nay chúng ta thường nói “*Tôi cứ luôn bị bạn xấu hãm hại!*”. Đây là viện cớ, không có trách nhiệm. Ngày nay tại sao lại gặp những người có từ trường này, đó là có liên quan với bản thân chúng ta, các bạn có những ý niệm dục vọng này, mới ở những chỗ đó gặp những người như vậy. Nếu như tâm cảnh chúng ta đều là làm tốt chính mình, nâng cao chính mình, sau này có thể sẽ lợi ích cho xã hội, quốc gia, thậm chí bây giờ các bạn ở trong trường đại học, luôn nghĩ làm sao lợi ích cho đàn em lớp dưới của mình. Chúng tôi rất cảm động, khóa trình lần này, đã có bạn quyết định đem một số sách về cho các em lớp dưới của mình xem, quyết định đem những thứ tốt đẹp này, những giáo huấn của thánh hiền, giao lưu với các bạn, các em lớp dưới. Lúc đó mọi người có thể tham khảo kinh nghiệm của tôi, tới tiệm hồng trà, khiêng qua mấy cái bàn, tụ họp những em lớp dưới tới, nhưng có một kinh nghiệm đừng truyền thừa, tức là đừng nói tới nỗi họ sùi bọt mép, phải dẫn dắt từng bước, đem những hạt giống thiện này trồng trên ruộng tâm của những người có duyên trong cuộc đời chúng ta.

Trong thời gian mấy năm nay, tôi có một cảm nhận hết sức sâu sắc, những người bạn có thể chỉ quen biết nửa năm, một năm, nhưng sự cảm nhận tâm linh

đó, cảm thấy đã là bạn tốt mười năm, hai mươi năm rồi. Cho nên người và người sống chung, quan trọng ở chỗ giao tâm, quan trọng ở chỗ tôn trọng yêu mến nhau, và sự tôn trọng yêu mến nhau đó là trách nhiệm đối với sanh mạng, đối với gia đình, đối với xã hội, giúp hai bên cùng nâng cao, cùng tôn trọng nhau. Cho nên sự hội ngộ bạn bè phải từ tâm chúng ta chiêu cảm tới, chúng ta khởi tâm “*hiếu để trung tín lễ nghĩa liêm sỉ*”, chiêu cảm tới đều là quân tử.

Có thể nhìn rõ một người từ những biểu hiện thường ngày

Ngày nay chúng ta hội ngộ với người khác phái, sự hội ngộ đó tốt nhất là tình hình gì? Tốt nhất là tình hình rất bình thường, như vậy mọi người sẽ thấy rất tự nhiên, điều các bạn nhìn thấy là biểu hiện thường ngày của đối phương, biểu hiện thường ngày có thể nhìn rõ một người. Nếu như lần đầu tiên gặp mặt giống như đi coi mắt, hai người một đôi một, xin hỏi có nhìn thấy hình thái chân thật của họ được không? Hoặc là nói nam nữ quen biết đều vào những lúc rất cố ý, thì chắc chắn đều đem những điều tốt đẹp nhất của mình thể hiện ra. Những điều tốt đẹp nhất thể hiện ra rồi, đó có phải là tình hình chân thực không? Không phải, cho nên vì sự biểu hiện cố ý này, mới hiểu lầm mà kết hợp, rồi vì thấu hiểu mới chia tay. Cho nên mọi người phải hiểu được, phải án binh bất động, muốn cảm nhận một người nhất định không được rút dây động rừng.

Mọi người phải hiểu, một người có tình yêu thương, sao có thể nói thương yêu cha mẹ, không thương yêu người khác? Một cái thật tất cả đều thật. Ngày nay họ đối với các bạn rất tốt, kết quả đi trên đường ánh mắt của họ đối với người lao công hết sức khinh miệt, thậm chí còn mắng người ta, đây tức là ngạo mạn, đây là coi thường người khác. Khi các bạn nhìn thấy cảnh này, các bạn sẽ hiểu ra, tâm tánh của họ còn có phần cần được tu sửa. Hôn nhân là việc lớn, các bạn phải tin chắc đức hạnh của họ là tốt đẹp, cho nên nhìn người có vẻ rất quan trọng, tìm người yêu phải biết nhìn người; các bạn tìm đối tác làm ăn, cũng phải biết nhìn người.

Tại sao thanh niên nam nữ bây giờ đều chưa nhìn rõ ràng, bỗng chốc đã bắt đầu yêu đương? Bị cái gì ảnh hưởng? Bị truyền hình ảnh hưởng, bị điện ảnh

phương Tây ảnh hưởng. Các bạn coi điện ảnh phương Tây nói về điều gì? Buổi sáng gặp tiếng sét ái tình, buổi chiều có thể đi kết hôn ngay. Nhưng họ không biết phương Tây cũng có rất nhiều người buổi sáng kết hôn, buổi chiều đã ly hôn. Kết hôn đâu thể là trò chơi trẻ con, kết hôn phải có trách nhiệm với đối phương, kết hôn phải có trách nhiệm với thế hệ sau, kết hôn còn phải có trách nhiệm với xã hội. Nếu như sau khi các bạn kết hôn xong, không dạy con cho tốt, đứa con này phạm tội tày đình, khiến cho cả quốc gia còn phải cử mấy trăm cảnh sát đi bắt nó, các bạn coi lãng phí bao nhiêu tài nguyên quốc gia!

Cho nên thường thường khi tôi nói tới quan hệ nam nữ này, tôi đều gọi một học sinh của mình đứng lên, luôn gọi học sinh thế nào? Gọi những em không học hành nghiêm túc, và không làm việc chăm chỉ. Tôi gọi em đứng lên, đều là gọi các bạn nam, tôi nói: *“Em không được kết hôn”*. Em đó giật mình, không biết tôi muốn nói cái gì. Tôi nói: *“Ngay cả bản thân em cũng làm không tốt, người còn không thể chịu trách nhiệm với bản thân mình, người không có trách nhiệm, đừng đi kết hôn, sau khi kết hôn còn hại người ta, không chỉ hại người ta, còn hại thế hệ sau. Không chỉ hại thế hệ sau, em còn có lỗi với xã hội”*. Nói như vậy, em có kí ức sâu sắc, tôi tin là em sẽ nhớ cả đời. Kế đó, ngoài việc em đã ghi nhớ ra, còn có ai nhớ nữa? Các bạn nữ cũng sẽ biết tìm người yêu phải tìm người ra sao, sẽ không tìm những người nói năng ngon ngọt, mà phải tìm người có trách nhiệm, biết gánh vác. Những bạn nam khác nghe xong, cũng biết bản thân mình không thể không có trách nhiệm. Cho nên nhắc nhở các bạn như vậy, giúp các bạn cảm rỗi những quan niệm này.

Người trẻ bây giờ vì chịu sự ảnh hưởng của truyền hình, điện ảnh quá lớn, đối với sự phát triển bình thường của quan hệ hai giới không có tri nhận đúng đắn,

một số tình ca lại nghe rất nhiều, giống như cảm thấy không yêu tới nỗi chết đi sống lại thì không phải tình yêu, giống như phải khổ đau cùng cực, giống như dùng dao cắt da thịt, họ mới thấy không uổng phí tuổi thanh xuân, *“tuổi thanh xuân ai mà không hoang mang”*, đây thật sự là loạn thành một mớ. Cho nên thật sự quan hệ vợ chồng, quan hệ nam nữ phải dạy, *“người không học, thì không biết”*, không hiểu đạo lý.

Cho nên sự hội ngộ này rất quan trọng, phải quan sát từ trong cuộc sống. Có một du học sinh đến Mỹ du học, ở Mỹ em có một cô bạn gái, có một lần phải đi qua đường, em liền dừng lại, kết quả cô bạn gái nói: *“Đi thôi, đi nào!”*. Em nói: *“Đèn đỏ, không đi được”*. Sau đó cô bạn gái đó cứ kéo em đi, em nói: *“Không được, trước đây anh học “Cuộc sống và luân lý”, nói đèn đỏ phải dừng lại, không được vượt qua”*. Kết quả cô gái này hơi bị không vui, sau đó đèn xanh, họ liền đi qua. Khi đi đến bên kia đường, cô gái này nói với em: *“Ngay cả đèn đỏ anh cũng không dám vượt anh còn làm được gì nữa? Chúng ta chia tay”*. Tiếng sét ngang trời, em bị đánh một gậy oan uổng như vậy, hết cách, cô bạn gái này cũng bỏ đi. Sau đó em về nước, lại quen một bạn gái khác, có một lần lại gặp phải đèn đỏ, lúc này em lại kéo bạn gái mình đi qua, *“Đi nào, đi nào!”*. Bạn gái em nói *“Đèn đỏ”*, em vẫn cứ kéo bạn mình qua. Sau khi qua đường rồi, cô bạn gái này nói: *“Anh với em chia tay, ngay cả đèn đỏ anh cũng dám vượt, còn việc gì anh không dám làm nữa?”*. Trời long đất lở.

Các bạn, bạn này hai lần kết bạn gái đều không thành công, đối với bạn đó mà nói là việc tốt hay việc xấu? Mọi người bình tâm phân tích một chút, các bạn coi cô bạn gái thứ nhất nói: *“Ngay cả đèn đỏ anh cũng không dám vượt, anh còn làm được gì nữa?”*, rõ ràng giá trị quan của cô gái này là sao? Là lệch lạc rồi, cho nên

bạn này thoát được một kiếp, bạn gái như vậy mà vẫn qua lại tiếp, lành ít dữ nhiều. Cho nên Lưu Bị dạy hậu thế rằng “*đừng vì việc thiện nhỏ mà không làm, đừng vì việc ác nhỏ mà làm*”, những việc sai lầm nhỏ nhất trong cuộc sống mà không chịu sửa, nhỏ thì dần dần sẽ biến thành lớn. Lần thứ hai bạn gái lại nhắc nhở bạn này, do giá trị quan của bạn này đã sai rồi, nhắc nhở bạn mau mau sửa lại. Cho nên các bạn, chúng ta phải hiểu một đạo lý, thứ gì của các bạn, chạy cũng chạy không thoát; thứ gì không phải của các bạn, cưỡng cầu cũng không được. Đây là tri nhận cuộc đời rất quan trọng, “*số mình có trước sau gì cũng có, số mình không có thì đừng cưỡng cầu*”. Một người có hôn nhân tốt đẹp không, có sự nghiệp tốt đẹp không, đều liên quan rất lớn đến phước phần họ tích lũy được. Người có phước sẽ chiêu cảm được người yêu tốt, người vô phước thì phiền phức rồi, người vô phước làm việc gì cũng không thuận.

Tôi từng nghe qua một câu chuyện có thật, một người nhận được tin, ngày mai từ thượng tá thăng chức thành thiếu tướng, thành tướng quân, tối hôm đó rất vui mừng, mời bạn bè người thân tới, ăn uống no say vui vẻ, về tới nhà, tối hôm đó liền chết mất. Các bạn coi, người không có số làm tướng quân thì không ngồi lên chức đó được. Tôi nhớ mấy năm trước tôi thi giáo viên dự bị, lúc đó huyện Cao Hùng tuyển chọn năm mươi người, tôi thi đứng thứ ba mươi ba, một bạn học khác của tôi thi đứng thứ ba mươi bốn, hai người chúng tôi đứng đó xếp hàng, chuẩn bị điền nguyện vọng. Sau đó tôi nói với bạn mình: “*Hai chúng ta cùng tới tiểu học Di Đà làm đồng nghiệp nhé*”. Do tiểu học Di Đà đó còn lại hai suất. Tôi vừa nói với bạn mình xong, quay đầu lại, người đứng thứ ba mươi hai đã điền vào tiểu học Di Đà mất rồi, chỉ còn lại một suất, những trường khác nếu không phải lên núi thì là xuống biển, trường trong thành phố đều bị điền sắp hết rồi. Bạn nữ này của tôi

lại vừa sanh em bé chưa tới một năm, nếu như cô đi dạy học ở vùng xa xôi nào đó, thì không chăm sóc con mình được. Các bạn, lúc này phải làm sao? Lúc này chúng ta phải suy nghĩ cho bạn mình, người làm mẹ rất là không dễ dàng, em bé trước ba tuổi thì không tự lo cho bản thân được, thật sự là ngày đêm đều phải lo lắng, rất vất vả. Cho nên tôi đã đứng trên bục, tôi cũng không biết trường này có tốt không, tôi liền điền vào “*Tiểu học Long Đỗ*”, nhường suất đó lại cho bạn mình.

Xin hỏi nhường đi rồi có thiệt thòi không? Nhường rồi, nếu là phước của các bạn thì vẫn là phước của các bạn, chạy không thoát được. Sở dĩ người ta đau khổ là do tâm được mất quá nặng, sợ được sợ mất, rõ ràng thời gian còn chưa tới, lại cứ muốn lấy nó cho được, sau cùng hai bên đều đau khổ. Chúng ta phải biết học hỏi từ thế giới tự nhiên, khi trái cây chín rồi mới hái thì nó mới ngọt, trái dưa chín ép sẽ không ngọt, hơn nữa ăn vô còn rất chát, rất đắng. Rõ ràng là có thể ăn được trái ngọt, nhưng do mình quá gấp gáp, lại ăn trúng trái đắng. Cho nên quan hệ giữa người và người, cho tới sự nghiệp, đều phải nên tuân theo đạo lý “*thùng cưa đút gỗ, nước chảy đá mòn, dưa chín tự rụng, nước chảy thành mương*”. Cuộc đời như vậy sẽ rất ung dung, rất tự tại. Mỗi ngày cứ nghĩ phải tranh với ai, phải giành với ai, giành được rồi cũng không có ngày nào vui vẻ.

Sau khi tôi điền xong đi báo danh rồi mới biết tiểu học Long Đỗ là một ngôi trường đẹp nhất cả huyện Cao Hùng. Cho nên các bạn, có xả thì có đắc, xả nhiều thì đắc nhiều, xả ít thì đắc ít, không xả thì không đắc. Sự xả bỏ này nhất định phải buông xả bất kì lúc nào, thì sẽ có được bất kì lúc nào, đừng đi không chế người khác, đừng đi không chế vật gì, chính mình sẽ rất mệt. Ngôi trường đó xinh đẹp tới mức độ nào? Trong khuôn viên trường còn có một ngọn núi, mỗi ngày dạy học xong có thể đi leo núi, thư giãn đầu óc.

Lấy một ví dụ cho mọi người nghe, nghĩa là nói, ngày nay các bạn cảm thấy có một đối tượng rất tốt, nhưng bây giờ không phải lúc để chúng ta theo đuổi, lúc này việc quan trọng nhất là các bạn phải nâng cao đạo đức và học vấn của mình, để nhân duyên này có thể nước chảy thành mương. Các bạn chọn người khác, người khác cũng phải chọn các bạn. Muốn tìm được người yêu tốt, không phải cứ chạy đi coi mắt, phương pháp này rất mệt mỏi. Phương pháp tốt nhất gọi là “*sao vây quần bên trăng*”, các bạn chỉ cần chùi sáng hào quang của mình, rất nhiều ngôi sao khác sẽ tới thân cận, tới lúc đó mặc tình các bạn chọn, đây là phương pháp tìm người yêu cao minh nhất. Nếu không tầm nhìn các bạn rất tốt, luôn để mắt tới những đối tượng rất khá, kết quả sau cùng các bạn bị hắt cẳng, do bản thân các bạn không tự mình nâng cao. Hôn nhân phải nên môn đăng hộ đối, sự môn đăng hộ đối này tuyệt đối không phải nói điều kiện vật chất bên ngoài, các bạn có quyền vị cao bao nhiêu, có tài phú lớn tới đâu, đây cũng là lệch lạc, môn đăng hộ đối điều quan trọng nhất là phải có giá trị nhân sinh quan đúng đắn, tương đồng, nếu không tư tưởng khác nhau, hai người sẽ trở thành xe ngựa hai đầu, gia đình này sao có thể hưng thịnh được?

Lấy vợ trọng nhất sự hiền đức

Có lần tôi giảng về quan hệ hai giới ở trường đại học, giảng cả ngày, có bạn nói: *“Thầy Thái, chúng em cảm thấy lời thầy giảng rất có lý, nhưng dung mạo cũng rất quan trọng mà”*.

Người bây giờ đối với sự đẹp xấu có biết phân biệt không? Cái gì là đẹp? Có một câu nói là *“đẹp tức là trong tâm có tình thương”*, đây là nắm được căn bản của cái đẹp. Cái đẹp chia thành hai loại, một loại là vẻ đẹp bên ngoài. Vẻ đẹp bên ngoài cũng có tiêu chuẩn, người bây giờ đối với vẻ đẹp bên ngoài có tiêu chuẩn gì? Ôm. Tôi thật sự cảm thấy không thoải mái chút nào. Các bạn coi khuôn mặt người đó, nếu như giống vàng trắng tròn thì nhìn rất dễ chịu. Tướng mặt của Trung Hoa rất có lý, mặt chúng ta nếu như hộc hác, nghĩa là sao? Không có phúc. Tướng do tâm sanh, một người rất khắc nghiệt, mặt của họ sẽ ngày càng ốm o. *“Chu Tử trị gia cách ngôn”* có nói *“Khắc bạc thành gia, lý vô cứu hưởng”*, một người rất khắc bạc, lúc nào cũng so đo với chú bác mình, thì sẽ không tồn tại lâu. Cho dù họ kiếm được một số tiền, con cái họ sẽ học được điều gì? Học được sự khắc bạc. Con cái khắc bạc, trước tiên sẽ khai đao với ai? Cho nên người tính thật sự không bằng trời tính.

Một người đẹp thật sự, không phải các bạn vừa nhìn vào liền nói, sao mà mũi thật giống mũi, mắt thật giống mắt, cái đẹp này không thể lâu dài. Rất nhiều bạn nữ, các bạn coi vừa nhìn vào thì thấy bạn đó bình thường, sau đó nhìn lần thứ hai, nhìn lần thứ ba, càng nhìn càng đẹp, đó là gì? Tiếng Mân Nam nói là *“sanh duyên”*, càng nhìn càng thấy bạn đó có duyên, càng nhìn càng dễ chịu. Sự dễ chịu đó không phải từ khuôn mặt toát ra, mà từ đâu? Từ sự lương thiện trong tâm bạn đó. các bạn

sẽ thấy nói chuyện với bạn đó, làm việc cùng bạn đó, sẽ cảm thấy thoải mái lạ lùng, có một số bạn nữ, lần đầu tiên nhìn các bạn thấy rất xinh đẹp, nhìn lần hai, nhìn lần ba, càng nhìn càng xấu, tại sao? Bạn đó thường ngạo mạn, thường coi khinh người khác, trong tâm không lương thiện. Cho nên ngũ quan của một cô gái có chuẩn tới đâu đi nữa, cho các bạn nhìn không quá một tháng, sau một tháng đó là nhìn vào đâu? Nhìn vào nội tại. Lấy một người vợ xinh đẹp tới đâu cũng cùng lắm bao lâu? Xinh đẹp tới đâu, nếu họ không lương thiện, đảm bảo các bạn ba tháng sẽ muốn phát điên rồi, còn ở đó thường thức được sao!

Cho nên con người phải biết vẻ đẹp thật sự nằm ở đâu. Các bạn ngay cả điểm này cũng không biết thương thức, thì sẽ phán đoán sai lầm. Người nam bây giờ có biết phán đoán không? Người nam bây giờ tiêu chuẩn lấy vợ là nhìn coi có đẹp không. Kết quả sau khi lấy về, hối hận luôn. Chúng tôi có một trường bồi rất thú vị, ông nói: *“Nhìn mấy cô gái ăn cơm, cảm thấy nuôi một cô vợ rất đơn giản, do cơm chỉ ăn một chút xíu, thức ăn cũng ăn một chút xíu”*. Cho nên ông thấy nuôi một cô vợ chắc là không khó. Kết quả sau khi lấy về, cảm thấy rất khó, do tủ quần áo của vợ ông mãi mãi thiếu một bộ đồ, ông mới biết cơm rất rẻ, nhưng quần áo rất đắt. Làm người nữ không trọng cái bên trong, mà trọng cái bên ngoài, như vậy chồng của họ đảm bảo sẽ mệt mỏi đuối sức, khi cùng vợ đi dạo phố chắc chắn áp lực rất lớn.

Và vẻ đẹp của một người nữ, gọi là vẻ đẹp bề ngoài có thể giữ gìn bao lâu? Giữ được mười năm đã không đơn giản rồi. Mười năm này, SK-II không biết đã bôi hết mấy bình. Mỗi ngày luôn ở đó lo lắng khuôn mặt của mình sẽ bị già, tôi thấy chỉ lo lắng cái này thôi đã làm mất tác dụng của SK-II (tên một loại kem đánh mặt) rồi. Cho nên tôi thường nói, người nữ nào cười lên thấy đẹp nhất? Nữ sĩ Hứa

Triết, nụ cười đó thật là đẹp, khiến các bạn nhìn vào liền sanh hoan hỷ từ trong đáy lòng. các bạn coi khi cô hơn một trăm tuổi, nếp nhăn cũng không nhiều, cười lên giống như em bé vậy, đó thật sự là vẻ đẹp từ trong toát ra ngoài.

Khi các bạn chỉ coi trọng vẻ đẹp bên ngoài, sẽ còn hại tới thể hệ con cái mình, chúng ta nhìn thấy bây giờ rất nhiều cha mẹ sanh con gái, cưng chiều muốn chết, cho chúng mặc đồ thật là đẹp. Cái đẹp này là tiêu chuẩn của ai? Tiêu chuẩn của xã hội. Xã hội bây giờ quần áo gì là đẹp nhất? Thời trang, phía sau rách một miếng, phía trước cũng rách một miếng, như vậy mới đẹp. Mấy đứa nhỏ từ nhỏ đã mặc quần áo như vậy, chúng quen rồi, các bạn đã trồng xuống một ác nhân hết sức nguy hiểm trong cuộc đời con cái mình. Nếu như chúng cảm thấy mặc ít mới đẹp, chúng đã khiến người khác không tôn trọng chúng rồi. Có thể chúng vì chuyện ăn mặc, khiến cuộc đời chúng rơi vào rất nhiều tình cảnh nguy hiểm, dẫn tới rất nhiều sự thèm khát dục vọng của người khác giới. Chúng chỉ coi trọng bề ngoài, cuộc đời chúng phần lớn thời gian không phải dùng vào việc bồi dưỡng vẻ đẹp nội tại, không phải nâng cao trí huệ, mà là thường cầm cái gương làm gì? Soi một chút, không chỉ soi một chỗ, còn soi một đống chỗ, vậy là phiền phức rồi. Chúng ta đều không nhìn thấy những vấn đề tệ nạn này.

Cho nên quan điểm về cái đẹp của cha mẹ sẽ ảnh hưởng tới con cái. Bây giờ con trẻ cảm thấy thế nào là đẹp? Hàng hiệu chính là cái đẹp. Khi chúng cảm thấy hàng hiệu là đẹp, cả đời chúng rất có thể sẽ biến thành nô lệ của dục vọng, mỗi ngày chỉ vì muốn kiếm tiền để mua đồ, cuộc đời sẽ hết sức nghèo nàn. Nếu như chúng cảm thấy phải có đồ hàng hiệu mới có thể phô trương vẻ đẹp của bản thân, phải có thân hình đẹp mới có thể phô trương vẻ đẹp của bản thân, chúng sẽ đi sửa sắc đẹp. Chúng ta nói đạo pháp tự nhiên, sửa như vậy, mặc dù nhìn vào hình như

rất hợp cái tiêu chuẩn đó, mũi là mũi, miệng là miệng, kết quả vừa cười lên, không hề tự nhiên chút nào, khiến người ta cảm thấy tấm da đó là căng ra, chúng tôi thấy rất nhiều nhân vật công chúng, không chỉ không thấy họ đẹp, còn thấy cả người họ không tự nhiên. Cho nên người bây giờ càng sống càng điên đảo, dùng quần áo, dùng khuôn mặt để giành sự coi trọng, tôn trọng của người khác đối với họ. Có thể nào không? Không thể nào. Họ luôn hao phí thời gian vào những thứ hư vọng, phù hoa, hư hoa, hư vinh này, trong tâm càng ngày càng trống trải.

Bây giờ rất nhiều người đôi mắt có thần không? Không có thần. Khi chỉ có một mình họ, rất mơ hồ; nhìn thấy có người đi tới, có thể sẽ tán thưởng họ một chút, sự chú ý mới quay lại. Tâm trạng, niềm vui của họ đều xây dựng ở việc người khác có nhìn họ thêm một chút không, cuộc đời như vậy tuyệt đối không có niềm vui gì để nói. Mỗi ngày đau khổ, mỗi ngày nghĩ tại sao người ta không nhìn mình, tức chết đi được. Cho nên giá trị quan bây giờ ngày càng lệch lạc, trong tâm chúng ta sứt ruột thay cho họ. Trong “Đệ Tử Quy” có nói một câu: *“Chỉ đức học, chỉ tài nghệ, không bằng người, phải nỗ lực. Còn quần áo, việc ăn uống, không bằng người, không nên buồn”*. Điều chúng ta lo lắng là gì? Đức hạnh có tốt không? Học vấn có tốt không? Những phương diện này chúng ta phải mau mau nỗ lực. Không có quần áo hàng hiệu, ăn uống không có sơn hào hải vị, không sao, đây không phải những thứ quan trọng nhất cuộc đời. Cho nên đừng so tiền, đừng so thức ăn, đừng so quần áo, phải so cái gì? So vẻ đẹp nội tâm, so đức hạnh.

Chúng tôi có nói với các bạn nhỏ, có một bộ quần áo không cần tiền, cũng không bị hư, không bị cũ, hơn nữa theo sự gia tăng tuổi tác của các bạn, bộ quần áo này sẽ ngày càng xinh đẹp, càng càng tươi tắn, khi các bạn mặc vào, người khác đều hết sức cung kính với các bạn. Bộ quần áo này tên gì? Bộ quần áo này

tên thói quen tốt, đức hạnh tốt. Khi các bạn làm được một điều trong “Đệ Tử Quy”, các bạn sẽ may thêm một mũi cho bộ quần áo này, làm được một điều là may được thêm một mũi, các bạn đều làm được hết rồi, bộ quần áo này sẽ được may hết sức hoàn chỉnh.

Khi một người thật sự có đức hạnh, không cần yêu cầu người khác tôn trọng họ, không cần yêu cầu người khác tán thưởng họ, thân cận họ, tất cả bạn bè đều sẽ tới thân cận họ, do họ muốn thân cận người nhân ái, họ cũng muốn nâng cao, vẻ đẹp nội tại thật sự có thể khiến cuộc đời cảm thấy được an ổn, trọn vẹn chính là đức hạnh. Cho nên lúc này chính là sao vây quần bên trăng, các bạn chính là mặt trăng, một vàng trăng sáng, tất cả các ngôi sao kia sẽ tự nhiên đến bên cạnh các bạn. Cho nên thật sự có thể quen được bạn tốt, có thể khiến người khác từ thâm tâm tôn trọng các bạn, không phải hàng hiệu bên ngoài, không phải dung mạo, cũng không phải những thứ khác bên ngoài. Con người phải sống cho thực tế, thâm nhập căn bản làm người, bộ quần áo tốt nhất chính là đức hạnh của chúng ta. Cho nên cuộc đời phải truy cầu sự chân thật, đừng truy cầu sự hư huyễn.

Một trong những kinh điển quan trọng nhất của Trung Hoa là “Kinh Thi”, bài văn đầu tiên là gì? “*Quan quan thư cưu, tại hà chi châu, yếu điệu thực nữ, quân tử hảo cầu*”. Tứ thư ngũ kinh của Trung Hoa đều nói về những đại đạo của cuộc đời, mở đầu “Kinh Thi” tại sao lại là bài “*Quan thư*”? Quan hệ ngũ luân thì luân nào then chốt nhất? Vợ chồng. “*Quan thư*” nói về nguyên tắc tìm người yêu.

Tôi từng diễn giảng ở một trường trung học, tôi hỏi thế nào là “*yếu điệu thực nữ*”, có một nữ sinh đã nói, tức là người nữ có thân hình đẹp. Ý của thánh nhân truyền tới bây giờ đều đã hoàn toàn biến đổi, cho nên chúng ta có trách nhiệm vì

vãng thánh kế thừa tuyệt học. Kế thừa từ đâu? Bắt đầu từ gia đình của mình, trước hết phải dạy cho đúng. Lấy vợ phải lấy vợ gì? Hiền đức. Nếu không lấy phải người vợ không hiền đức, động tí có việc gì liền một khóc hai gào ba thất cô, các bạn đi làm ở công ty có ngồi yên được không? Mỗi ngày cứ phải nghĩ vợ mình hôm nay không biết lại diễn vở kịch gì nữa, trong tâm sẽ không an ổn được. Nếu trong nhà bất an, sự nghiệp chắc chắn sẽ không làm lên được.

Tại sao phải nói tới loài chim quan thư này? Ở đây có hàm nghĩa rất sâu xa. Loài chim quan thư này sau khi đã tìm được bạn tình, cả đời không đổi, hết sức chung thủy, trống mái đều có đạo nghĩa, có ân nghĩa. Tại sao phải dùng quan thư để thuật lại đạo nghĩa giữa vợ chồng? Do chúng ta biết người trưởng thành coi trọng nhất là sĩ diện, các bạn nói thẳng, sao anh đối với vợ mình không tốt như vậy? Sao chị đối với chồng mình không tốt như vậy? Đôi phương lập tức sẽ thẹn quá hóa giận, chuyện của tôi anh xen vào làm gì! Cho nên “Kinh Thi” dùng so sánh này để nhắc nhở các bạn, ngay cả loài chim cũng biết trung thành với bạn đời của mình, loài người chúng ta càng phải nên như vậy. Thật sự hiểu rõ rồi, nghe xong sẽ thấy hổ thẹn, chúng ta không thể nào ngay cả loài chim cũng không bằng. Người không chịu tiếp thu, dùng phương pháp như vậy nhắc nhở họ, cũng sẽ không kết oán thù với họ.

Trong “*Quan thư*” có nhắc tới, “*Sâm si hạnh thái, tả hữu thái chi; sâm si hạnh thái, tả hữu mạo chi*”, “*hạnh thái*” là một loài hoa, chuyên hái về để cúng tế tổ tiên. Các bạn, hạnh thái đều do ai hái về? Đều do con dâu hái về. Con dâu hái về cúng tế tổ tiên, ý nghĩa này hết sức sâu xa. Có một câu nói là “*Con trai hiếu, không bằng con dâu hiếu*”. Người con dâu này rất hiền đức, khi cô hái hạnh thái về cúng tế tổ tiên gia tộc họ, tổ tiên trên trời linh thiên nhìn vào, cô gái này có đức hạnh,

gia tộc chúng ta ít nhất có thể hưng thịnh ba đời. Ngược lại, nếu như cô con dâu này không hiền đức, hái hoa hạnh thái này, tổ tiên trên trời linh thiên cũng phải chảy nước mắt. Cho nên nói lấy một người vợ tốt sẽ thịnh vượng ba đời, lấy một người vợ không tốt sẽ bại vong ba đời, cho nên lấy vợ phải chú trọng sự hiền đức.

Tìm Hiểu

Hiếu là pháp bảo tốt để tìm người yêu

Nếu có một người nam theo đuổi một người nữ, hơn nữa đã theo đuổi ba năm, ba năm như một ngày, người nữ này có yêu cầu gì anh ta chắc chắn đều đáp ứng, nửa đêm đói bụng rồi, gọi điện cho anh ấy, bất luận là một giờ hay hai giờ khuya, người nam này lập tức lái xe máy “vù vù” đi mua đồ ăn đem tới nhà cô gái này, hơn nữa mười lần chẳng sai. Lúc này người nam cầu hôn với cô, trưởng bối của người nữ này nói với cô, anh này đối với cha mẹ của mình cũng không cung kính, không hiếu thuận, tự con suy nghĩ cho kĩ có nên gả cho anh ta không. Được, các bạn nữ, có gả không? Các bạn còn suy nghĩ lâu vậy sao, bây giờ suy nghĩ cả nửa ngày, tới lúc đó gặp thật rồi, tôi thấy lạnh ít dữ nhiều. Bây giờ các bạn là người ngoài cuộc, người ngoài cuộc cũng không tinh táo nữa rồi, thì người trong cuộc càng không chịu nổi. Có gả không? (Đáp: Không gả). Cuối cùng cũng tỉnh lại rồi.

Tôi đã từng diễn giảng trong một doanh nghiệp, có một cô gái nói “Gả”, khí thế đó của cô, tôi thật sự không ngăn lại được. Ngăn không được phải làm sao? Ngăn không được thì phải noi gương tinh thần của Đại Thuần, phải khai thông, các bạn đừng ngăn cản cô, nếu không chắc chắn hai bên sẽ thương tích đầy mình. Cho nên lúc này phải dịu hòa lại một chút, tôi nói: “*Xin hỏi tại sao cô muốn gả?*”. Cô nói: “*Anh ta đã rất đáng thương rồi, tôi phải cứu anh ta*”. Quả nhiên là có tinh thần mẫu ái, nhưng có thể cô còn chưa đọc qua một câu “*xưa nay chinh chiến mấy ai về*”. Lấy một ví dụ các bạn sẽ dễ hiểu hơn. Ngày nay các bạn nhìn thấy một người chết đuối, trước hết ý niệm đầu tiên là gì, là cứu họ phải không? Không phải,

là các bạn có biết bơi không. Nếu như bản thân mình cũng không biết bơi, vừa nhảy xuống, chắc chắn hồi hận không kịp. Cho nên chúng ta bây giờ có trí tuệ giúp người ta không? Hơn nữa mọi người phải suy nghĩ sâu sắc, ngày nay các bạn có năng lực giúp người rồi, không lẽ sẽ giúp được sao? Các bạn muốn giúp một người, đối phương còn phải chịu tiếp thu. Có một câu dân gian nói cũng không phải đúng hoàn toàn, nhưng vẫn có lý của nó, là “*trâu dắt tới Bắc Kinh thì vẫn là trâu*”. Câu này nói với chúng ta “*giang sơn dễ đổi, thói quen khó dời*”, không phải bản tánh, nhân chi sơ đều là tánh bản thiện. “*Giang sơn dễ đổi, bản tánh khó dời*”, câu này do ai nói ra? Do người không muốn sửa đổi nói ra. Có một câu khác là “*anh hùng khó qua ải mỹ nhân*”, mọi người có biết do ai nói không? Tôi biết ai nói câu này, là do cái người nam không qua được lại còn lôi tất cả những người nam khác xuống nước hết nói ra. Còn một câu nữa “*người không vì mình, trời tru đất diệt*”, mọi người có biết do ai nói không? Đều do những người ích kỷ muốn chết lại còn kéo mọi người xuống nước đó nói. Cho nên những điều này đều không phải giáo huấn trong kinh điển. Cho nên ngày nay tập tính đã dưỡng thành rồi, trừ phi họ muốn thay đổi, nếu không Khổng Tử tới cũng vô ích.

Cho nên ngày nay các bạn muốn kết duyên trọn đời với họ, nhất định họ phải chịu nâng cao đức hạnh của mình, chịu có trách nhiệm, nếu không vốn dĩ họ đang chà đạp chính mình, háo sắc, cờ bạc, bước vào hôn nhân, cái nhà này cũng bị họ kéo sụp. Cho nên “*người nữ sợ gã nhảm chồng*”, người nam cũng sợ “*gã nhảm*”, chúng ta nhìn thấy rất nhiều bất luận là vợ cờ bạc hay chồng cờ bạc, gia đình đó thật sự là mỗi người đều khổ đau muôn phần.

Làm sao phán đoán đối phương có muốn sửa hay không? Có một kính chiếu yêu rất tốt, cung cấp cho mọi người tham khảo. Nhưng kính chiếu yêu này trước

hết phải chiếu ai? Phải chiếu bản thân mình trước. Tên của kính chiếu yêu này là “Đệ Tử Quy”. Cho nên, các bạn thấy người này có ý với mình, lúc này liền đem “Đệ Tử Quy” ra tặng họ, sau khi họ mở ra, họ nói bây giờ đã là thời đại nào rồi, các bạn sẽ thoát được một kiếp, họ đối với đạo đức căn bản không tiếp thu được. Tặng họ “Đệ Tử Quy” rồi, họ nói: *“Em coi, làm người là phải hiếu thuận, làm người là phải ‘phàm là người, đều phải thương’, cuộc đời như vậy mới có ý nghĩa”*. Họ vừa nói như vậy, thì sao, có qua lại với họ không? Đợi một chút, bây giờ người nói một đường làm một nẻo quá là nhiều, các bạn đừng vì mấy câu nói mà bị gạt, phải ngôn hành đồng nhất. Cho nên lúc này còn phải quan sát, họ rất hoan hỉ những đạo đức này, nhưng họ chung sống với người khác có thật sự làm vậy không? Các bạn coi Khổng Lão Phu Tử nói với Nhan Hồi về những đạo lý làm người này, Nhan Hồi đều *“Tốt, tốt, tốt”*, rốt cuộc có nghe hiểu không? *“Thoái nhi tỉnh kì tư”*, bên dưới nhìn lại ông ấy có làm không, *“diệc túc dĩ phát”*, thật sự đều đã làm rồi. Cho nên điều ông nói và làm đều hoàn toàn giống nhau, như vậy rất là bảo đảm.

Chúng tôi có một đồng nghiệp, năm đó khi đang yêu đương với chồng cô, họ ở cùng một công ty, và mẹ của chồng cô cũng ở công ty đó. Một hôm công ty tổ chức bốc thưởng, chồng cô bốc được một sợi dây chuyền vàng, mọi người liền nói: *“Tặng liền đi, tặng liền đi”*, đều đứng đó reo hò. Chồng cô nói: *“Tặng thì tặng”*. Sau đó người bên dưới nói: *“Tặng cho ai đấy?”*, kết quả đồng nghiệp này của chúng tôi tim đập rất ghê. Anh liền nói: *“Tặng cho mẹ mà”*, ồ, tim có ngừng đập không? Đồng nghiệp đó của chúng tôi lúc đó cảm thấy rất mất mặt, rất muốn lao qua *“Chúng ta chia tay”*, nhưng cô vẫn kiềm được tâm trạng ưa sĩ diện của mình. Khi cô bình tâm nghĩ lại, mặc dù không tặng cho mình, nhưng anh ấy tặng cho mẹ anh ấy, nghĩa là anh ấy rất có hiếu mà.

Nếu như lúc đó anh ấy thật sự tặng cho các bạn, các bạn có gả cho anh không? Lúc này sao các bạn lại do dự? Anh ấy thật sự tặng cho các bạn, các bạn đừng gả cho anh ấy, anh ấy không nghĩ tới mẹ mình. Anh ấy không có hiếu tâm thì làm sao có tình thương? Anh tặng cho mẹ mình, tức là anh có hiếu tâm, sau đó cô thật sự gả cho anh ấy. Sau khi gả rồi, chồng hết sức thương yêu cô. Người có hiếu tâm thì sẽ có tình thương, có lòng trách nhiệm, hết sức chăm sóc gia đình, hơn nữa rất tôn trọng vợ mình. Khi vợ anh quyết định từ chức để chăm sóc con gái, hoàng dương văn hóa truyền thống, chồng cô đồng ý ngay, ủng hộ cô làm vậy. Cho nên về sau cô có cơ hội lên bục giảng, đứng trước các bạn trẻ, vẫn chưa kết hôn, cô đều nói với họ: “*Gả cho hiếu tử là không sai*”. Đây chính là sự phán đoán của cô, cũng là trí huệ của cô.

Chọn người yêu, tốt nhất còn phải tìm hiểu một chút về tình hình cả gia đình họ, ông ngoại của Khổng Lão Phu Tử là tấm gương cho chúng ta. Ông ngoại của Khổng Lão Phu Tử khi gả con gái mình đi, trước hết đã tìm hiểu ông nội của Khổng Tử, đức hạnh của hàng ông nội Khổng Tử trở lên có tốt hay không. “*Nhà tích điều thiện, ắt có niềm vui*”. Do tổ tiên có đức, hậu thế sẽ sanh con cháu tốt. Cho nên ông ngoại Khổng Tử vừa nhìn vào, tổ tiên nhà họ Khổng đều rất tốt, liền gả con gái mình qua đó, sau cùng đã sanh được một thánh nhân. Được, các bạn, có biết làm sao để sanh thánh nhân không? Bây giờ không cần thận sẽ sanh ra bại gia tử, cho nên những điều này đều là sự nhắc nhở rất tốt. Cho nên các bạn tìm người yêu không phải chỉ nhìn vào đối phương, còn phải nhìn coi tổ tiên của họ có tốt hay không.

Tiếng Mân Nam có một câu nói là “*chọn ruộng phải chọn chất ruộng tốt, lấy vợ phải coi kỹ mẹ vợ*”, nghe hiểu chưa? Mua ruộng nhất định phải mua vùng đất

hết sức phì nhiêu, có nền đất rất tốt; các bạn tìm người yêu, ví dụ nói tìm vợ, phải nhìn mẹ của cô ấy. Mẹ của cô ấy hiền đức, bà sẽ truyền lại, trên làm dưới theo; nếu như mẹ của cô ấy rất dữ, có thể cô ấy sẽ bị ảnh hưởng. Tìm hiểu tình hình gia đình cô ấy, càng có thể nhìn thấy rõ một người.

Đây đều là những then chốt rất quan trọng. Cho nên chỉ cần hiểu rõ những đạo lý này rồi, muốn sanh một thánh hiền nhân cũng chẳng khó gì. Trước tiên phải dùng đức hạnh chiêu cảm con cháu tốt, kẻ đó làm tốt thai giáo. Trước ba tuổi cha mẹ phải làm tấm gương tốt nhất cho con cái. Sau cùng con cái *“ba tuổi nhìn thấy tám mươi, bảy tuổi nhìn thấy cả đời”*. Bây giờ nói với mọi người điều này có phải là hơi sớm rồi không? Không đâu, các bạn bây giờ không chuẩn bị trước một nền tảng tốt, tới lúc đó gặp phải cảnh giới sẽ rất hoang mang, sẽ không làm rõ tình hình.

Muốn biết người trước hết phải biết mình

Biết nhau, thật ra điều rất quan trọng là phải biết mình trước, hơn nữa không chỉ hiểu rõ chính mình, còn phải hiểu rõ bản phận của mình nằm ở đâu, biết trước biết sau. Xin hỏi, nên yêu đương trước hay là nên hoàn thành việc học và đạo đức học vấn trước? Các bạn ngày nay yêu đương trước, định lực của bản thân lại không đủ, học nghiệp và đạo nghiệp đều không tốt, các bạn dùng cái gì để thương người ta? Chúng ta bình tâm quan sát các bạn học, bạn bè xung quanh, yêu đương tới mức độ nào, một năm đổi tới mấy người. Các bạn làm như vậy, cuộc đời chúng ta vẫn còn chưa tạo phước, tất cả đều đã tổn hết phước rồi. Mọi người bình tâm nhìn lại, người thường đổi bạn gái, khuôn mặt đó đều không có phước báo, đều là ốm ốm, mắt thì nhỏ nhỏ, mũi cũng nhỏ nhỏ. Đây tức là tâm tính không đúng, phước cũng bị tổn hết. Một bạn học của tôi, cấp hai đã yêu đương rồi, IQ vốn dĩ là hơn 150, tôi mới có 118, anh bẩm sinh tốt hơn tôi, kết quả ngay cả cấp ba cũng chưa tốt nghiệp được, tức là cửa ải tình dục này chưa qua được.

Cho nên, trong giai đoạn cầu học, có thích hợp để yêu đương không? Trong giai đoạn cầu học điều quan trọng nhất là thành tựu học nghiệp và đạo nghiệp, chỉ có thành tựu đạo đức, học vấn của mình, các bạn mới biết làm sao chọn được người yêu thích hợp, thậm chí là một người yêu tốt, nếu như chúng ta còn chưa có sự tu dưỡng và học vấn đó, rất có thể đều sẽ nhìn không rõ. Tục ngữ nói “*long giao long, phượng giao phượng*”, chúng ta bây giờ rốt cuộc trí huệ tới đâu, các bạn nên nâng cao trí huệ trước, rồi mới lựa chọn người bạn đời của mình, chứ không phải bây giờ không có trí huệ, đã vội vàng vớ lấy một năm, kết quả nắm được cái gì? Cho nên các bạn coi người trẻ bây giờ yêu quá sớm, sau cùng rất ít rất ít người có kết cuộc tốt. Cho nên cuộc đời phải lý trí, cuộc đời phải đi sao cho

lợi ích chính mình và lợi ích người khác.

Yêu đương thời học trò, cái này thuộc về cuộc chiến tiêu hao. Mọi người có đánh trận tiêu hao chưa? Tiêu hao cái gì? Tiêu hao tiền bạc, tiêu hao tinh lực, và cả thời gian cũng tiêu hao mất. Do chúng ta vẫn chưa lý trí, cả giá trị quan của chúng ta vẫn chưa ổn định, rốt cuộc là mỗi ngày đang nói chuyện gì? Là thành tựu lẫn nhau, lợi ích lẫn nhau, hay đang phí thời gian? Sau đó việc nên làm đều chưa làm được.

Lễ tình nhân, báo chí địa phương đưa tin, bữa cơm tình nhân từ 299 nhân dân tệ tới 3999 nhân dân tệ, đây là cái giá của bữa cơm tình nhân. Tôi còn nghe thấy bữa cơm tình nhân ở Thượng Hải một bữa 20.000 tệ. Thật sự quá phung phí tiền bạc! Lại chẳng phải là nuốt luôn cục vàng vô miệng, hai mươi ngàn tệ, xa xỉ tới mức độ này. Báo cáo này khiến chúng ta kinh ngạc nhất là điều gì? Những người đi ăn bữa cơm tình nhân đại đa số đều là học sinh còn đi học. Chúng ta nghĩ coi họ đang xài tiền của ai? Xài đồng tiền mồ hôi nước mắt của cha mẹ đang canh tác ngoài đồng, họ lạnh lùng thờ ơ. Khi các bạn và bạn trai bạn gái của mình ăn một bữa cơm như vậy, các bạn còn chưa kịp cảnh giác, còn cảm thấy người ta đối với mình rất tốt, đó là dục khiến trí mê. Người ta có thời thời cần kiệm suy nghĩ cho gia đình mình không, đó mới là người có trách nhiệm. Điều này phải biết nhìn, đừng có chỉ thấy anh ta đối tốt với mình là được rồi.

Ở Phúc Kiến có một sinh viên, một hôm gọi điện thoại về nhà, nhà em ở nông thôn, kinh tế rất có hạn. Ở nông thôn, rất nhiều gia đình đều cho con ra ngoài học đại học, căn bản là gia đình họ đều đã nợ nần chồng chất rồi, nhưng những người làm cha làm mẹ này đều cắn răng chịu đựng. Con trai gọi điện về nhà nói: “Cha,

bây giờ sức khỏe con không được tốt, phải vào bệnh viện điều dưỡng, tiền thuốc men phải cần 1200 tệ". Người cha vừa nghe con bị bệnh, hết sức sốt ruột, liền đi mượn tiền người ta. Nhưng vì trước đây đã mượn qua tất cả hàng xóm láng giềng rồi, có một số hàng xóm còn miễn cưỡng lấy ra được một chút tiền. Kết quả đi một vòng chỉ mượn được hơn 300 tệ, người cha về nhà mặt mày ủ rũ. Ông nội nhìn thấy, biết được tình hình, liền nói: *"Con trai, con đem quan tài của cha bán đi, gom góp lại chắc cũng đủ tiền"*. Ở Phúc Kiến có một thói quen là mua quan tài để sẵn, các cụ khi đã có tuổi, đã mua sẵn cho mình một cỗ quan tài để đó. Quan tài bán đi, miễn cưỡng cũng góp đủ 1200 tệ, người cha sợ bị mất, đích thân ông đem tiền tới trường cho con.

Kết quả vừa tới trường tìm con trai, vào kí túc xá của con, không tìm thấy con, liền hỏi bạn cùng phòng: *"Con trai bác ở bệnh viện nào?"*. Kết quả người bạn đó nói: *"Bệnh viện nào đâu, con trai bác đâu có bị bệnh, con trai bác bây giờ đang cùng bạn gái đi chụp ảnh nghệ thuật rồi"*. Người cha này vì mấy ngày nay chạy ngược chạy xuôi, nghe thấy chuyện này này, bỗng chốc tinh thần không chịu được, liền ngã xuống ngất xỉu. Sau đó đưa con trai này về, người cha cũng tỉnh lại, nói: *"Sao con lại làm ra việc như vậy!"*. Đứa con trả lời cha như không có chuyện gì: *"Cha, bạn học của con đều như vậy, cũng chẳng phải chỉ có một mình con"*. Người cha cũng rất bất lực, còn nói được gì nữa? Cho nên, trong quá trình chúng ta tiêu xài tiền bạc, có nghĩ tới sự khổ cực của cha mẹ không, có nghĩ tới sự ủng hộ của nhiều người như vậy dành cho chúng ta không. Cho nên cuộc đời đừng làm những việc hại mình hại người, phải làm những việc lợi mình lợi người.

Cho nên ngày nay các bạn nhìn thấy một số bạn, có thể hết sức tán thưởng họ, tán thưởng họ cũng không cần tới tiền, có phải không? Hơn nữa các bạn tán thưởng,

tán thán một người, sẽ khiến họ được cổ vũ, họ sẽ không ngừng nâng cao thêm. Tất cả các bạn có thể nâng đỡ lẫn nhau, cùng tới thư viện, họp thành một nhóm đọc sách để thành tựu lẫn nhau, như vậy tốt biết mấy! Tại sao cứ phải hai người chìm vào ái tình, tiền cũng tiêu hao, thời gian cũng tiêu hao, học nghiệp cũng không nâng cao được! Cho nên lúc này đối mặt một cách lý trí là hết sức quan trọng.

Có người nói: “*Không có anh ấy em sống không nổi*”. Thật ra chúng ta bình tâm nghĩ lại coi, đau khổ từ đâu mà tới? Anh ta không ở cùng là các bạn sẽ đau khổ, gạt người! Vậy trước khi có anh ta thì các bạn sống thế nào? Thật ra đau khổ không có liên quan gì tới người khác. Khi chúng ta rất tán thưởng đối phương thì rất là vui, mỗi lần nhìn thấy anh ta, anh ta có ưu điểm này, có ưu điểm kia, lại đọc “*Đệ Tử Quy*”, “*người hành thiện, ta học theo, dù kém xa, cố theo kịp*”, các bạn mỗi ngày thấy hiền liền học theo, mỗi ngày đều có niềm vui trưởng thành, sao đau khổ được? Ở chung với bạn học này ba tháng, luôn thấy rất vui vẻ, khẳng định lẫn nhau, tán thưởng lẫn nhau, nhưng đột nhiên khởi lên một ý niệm: “*Mình muốn theo đuổi cô ấy*”, bắt đầu từ hôm đó, niềm vui này biến thành gì? Biến thành đau khổ. Theo đuổi không được có chết cũng không từ bỏ, sau đó mỗi lần lại cảm thấy mình bị tổn thương. Các bạn coi sự xáo trộn tâm trạng đó không liên quan gì tới người ta, là do dục vọng không chế của chính mình khởi lên, dục vọng chiếm hữu không được thỏa mãn, còn đổ trách nhiệm lên đầu người ta, thậm chí còn muốn cầm dao đi làm hại người ta, uy hiếp người ta, ngu si tới cùng cực. Cho nên thật sự tán thưởng đối phương, thật sự muốn tốt cho đối phương, sẽ nghĩ rằng người ta bây giờ là học sinh, chúng ta cùng học tập cho tốt. Và trí huệ như vậy, sự tu dưỡng như vậy của các bạn, đối phương thật sự sẽ càng cảm phục các bạn, sau này nhân

duyên của hai bạn sẽ ngày càng tốt. Cho nên cuộc đời không thể chỉ nhìn cái trước mắt, nhìn cái hiện nay, phải nhìn thấy cả tương lai của mình, cũng có thể thành tựu tương lai của người khác, phải có tầm nhìn như vậy.

Giá trị quan của chúng ta là lợi hại hay đạo nghĩa

Hỏi mọi người một vấn đề, một cộng một bằng mấy? Không phải chỉ có một đáp án chính xác, các bạn có thể điền một cộng một bằng không, một cộng một nhỏ hơn không, một cộng một lớn hơn một, một cộng một bằng hai, một cộng một lớn hơn hai, một cộng một bằng một, một cộng một bằng lớn vô hạn. Có thể mọi người đều bị tôi làm choáng váng rồi. Chúng ta bây giờ cùng giải đáp đề toán học này, một cộng một bằng không là tình hình gì? Vốn dĩ hai bên đều có sức mạnh của riêng mình, kết quả hai người hợp lại với nhau, sức mạnh đều biến mất, nằm liệt dưới đất, mỗi ngày luôn là chàng chàng thiếp thiếp, việc gì cũng không làm, đây là một cộng một bằng không. Tiếp đó, một cộng một nhỏ hơn không. Hợp lại biến thành mỗi ngày đều đang hoang phí, tiêu xài bừa bãi đồng tiền xương máu của cha mẹ, không chỉ không phát huy gia đình của một người, sức mạnh của xã hội, ngược lại còn có giá trị phản diện, đây là một cộng một nhỏ hơn không. Thế nào mới là người thật tình thật ý? Tất nhiên họ là người có hiếu tâm, hiếu tâm là căn bản của lòng nhân ái. Cho nên “Luận Ngữ” nói, *“hiếu để đã giả, kì vi nhân chi bốn dũ”*. Một người biết thương người khác hay không, trước hết phải coi họ có hiếu thuận không. Ngay cả cha mẹ họ cũng không thương, sao có thể thương người khác? Ngay cả người có ân đức lớn nhất với họ họ cũng không có đạo nghĩa, sao họ có đạo nghĩa với người khác được?

Cho nên vừa mới hỏi mọi người một vấn đề, một người nam theo đuổi các bạn ba năm, có gả cho họ không? Lúc này mọi người đã tỉnh lại rồi, nói không gả. Nếu như thật sự gả rồi, sẽ xảy ra tình trạng gì? Ngày nay gả cho họ rồi, ba năm sau, các bạn đã giúp họ sanh một đứa con trai trắng trẻo mập mạp, kết quả đột nhiên khi làm việc họ lại gặp một người trẻ trung xinh đẹp khác. Căn bản là người đã

sanh con, ba năm sau, lại vất vả vì gia đình, cống hiến vì con cái như vậy, khó tránh khỏi xuất hiện hai ba nếp nhăn. Tiếp đó, tại sao họ theo đuổi chúng ta ba năm? Vì chúng ta là học sinh của đại học Đài Loan, vì chúng ta sau này đi làm rất đảm bảo, tất cả họ đều tính xong rồi, đưa ngón tay lên tính, rất kinh tế, cho nên theo đuổi. Thứ họ theo đuổi không phải là cuộc đời đạo nghĩa, do họ bất hiểu với cha mẹ, không phải cuộc đời đạo nghĩa, họ là cuộc đời lợi hại. Các bạn ba năm trước trẻ trung xinh đẹp, lại tốt nghiệp trường nổi tiếng, lại có công việc tốt, đây là có lợi để mưu đồ, ba năm sau họ lại muốn có một người trẻ trung xinh đẹp hơn, các bạn từ lợi biến thành gì? Tâm tính của họ các bạn phải nhìn rõ ràng, đạo nghĩa thì càng lâu năm càng thom, càng cảm ơn đối phương; còn lợi hại thì luôn luôn biến đổi, không đáng tin. Được, từ lợi biến thành hại rồi, hại thì phải sao? Trừ hại. Xin hỏi ngày nay có bao nhiêu người ly hôn? Rất ghê gớm, bây giờ Đài Loan cứ 2.2 cặp thì có một cặp sẽ ly hôn.

Chúng tôi là người làm công tác dạy học, nghe thấy con số này thì hết sức buồn lòng, rất nhiều đứa trẻ hành vi khá lệch lạc, đều vì sự thương yêu chăm sóc mà gia đình dành cho các em không đủ. Cho nên chúng ta muốn cuộc đời các em không đi về tình cảnh này thì phải có một gia đình ổn định, quan hệ vợ chồng tốt đẹp. Nhưng bây giờ tỉ lệ ly hôn trở nên ngày càng cao, cho nên chúng ta còn chưa bước vào hôn nhân, nhất định phải nhận thức rõ ràng là đi con đường đạo nghĩa hay chỉ đi con đường lợi hại bên ngoài mà thôi. *“Dùng lợi kết giao, lợi tận thì xa cách; dùng thế kết giao, thế khuynh thì tuyệt giao; dùng sắc kết giao, hoa tàn thì yêu nhạt; dùng đạo kết giao, cùng trời cuối đất”*. Phải nghe lời người xưa, một đoạn này đã chỉ ra rất rõ ràng.

Chúng ta coi *“dùng lợi kết giao”*, ngày nay qua lại với người này vì nhà họ có

tiền, lấy con gái họ rất tốt. Nhưng chúng ta phải hiểu, khi các bạn vì tiền mà lấy một người vợ, cô ấy chắc chắn sẽ cảm thấy, là nhà cô ấy có tiền để các bạn tới hưởng, lấy về rồi, cô ấy có thể không kiêu ngạo, không hống hách sao? Các bạn không nhìn sắc mặt của cô ấy được sao? Cho nên về căn bản khi qua lại bằng sự lợi hại, thì không thể nào thông cảm cho nhau, cố gắng vô tư cho nhau được, tới sau cùng, các bạn vì lợi hại, cái đó không nương tựa được, luôn luôn biến đổi. Tất nhiên tỉ lệ ly hôn sẽ cao. Cho nên tỉ lệ ly hôn bây giờ rất cao, nó là một kết quả, nguyên nhân nằm ở chỗ tâm thái chúng ta đối mặt với hôn nhân đã sai lệch rồi, xây dựng trên cái lợi, xây dựng trên tương mạo, những thứ này đều không nương tựa được.

“*Dùng thế kết giao*”, ngày nay là do đôi phương rất có quyền thế nên mới kết giao với họ, đột nhiên công ty họ phá sản, quyền lực cũng không còn, tình cảm này sẽ không còn nữa. Cho nên rất nhiều người quyền lực rất cao, dương oai giễu võ, kết quả khi chức quan của họ không còn nữa, vốn dĩ trước đây người đưa kẻ đón, bỗng chốc biến thành cửa nhà vắng tanh. Có một người nam quen với một bạn gái, sau đó lại để ý tới một cô gái khác, cha của cô gái này là viện trưởng của một bệnh viện, hơn nữa bệnh viện đó rất phát đạt. Thật ra mà nói, vừa nghe thấy bệnh viện kiếm rất nhiều tiền, tôi liền thấy hơi sợ sợ. Bởi vì cái tâm của bác sĩ là hy vọng bệnh nhân sau này đừng tới nữa, chứ không phải muốn thành tích của mình làm lớn thêm một chút, đây là điên đảo. “*Chỉ mong thế gian không bệnh khổ, dù cho kệ thuốc bụi đầy cũng vui*”. Cho dù tử thuốc của mình thuốc đã bị bụi vàng che lấp, mình cũng vui sướng, không có người bệnh tật.

Chúng ta phải nắm được tinh thần quan trọng nhất trong mỗi một ngành nghề, làm thầy là giáo dục anh tài, không phải thu tiền dạy thêm; luật sư là vì sự công

nghĩa trong xã hội, hóa giải xung đột, chứ không phải thu rất nhiều phí luật sư; kể cả chức trách của bác sĩ, chức trách của công nhân viên chức, chức trách của nhân viên chính phủ, đều phải làm rõ ràng. Phải ghi nhớ lời Khổng Tử nói “*Quân tử trọng nghĩa*”, đạo nghĩa của mình là gì? Trách nhiệm của mình là gì? “*Tiểu nhân trọng lợi*”, tiểu nhân chỉ nghĩ tới việc mình làm ngành nghề này có thể kiếm được bao nhiêu tiền. Các bạn chỉ muốn kiếm tiền, thì sẽ chà đạp tinh thần phục vụ người khác của chúng ta. Khi đại chúng trong xã hội cảm thấy thầy cô giáo thu tiền học thêm rất nhiều, các bạn chỉ là nhận được đồng tiền hữu hình, thứ các bạn làm ô nhục lại là điều then chốt trong nền văn hóa mấy ngàn năm - sư đạo! Trách nhiệm xã hội là không cách nào dùng tiền bù đắp được. Cho nên cuộc đời thật sự phải là cuộc đời đạo nghĩa mới đúng.

Người nam này khởi lên ý nghĩ xấu, bạn gái bây giờ không có tiền bạc gì, lại chẳng có thể lực gì, nên bỏ rơi cô ấy đi. Bạn bè người thân đối với hành vi này của anh ta đều thấy không thể nào chấp nhận, rất coi thường anh. Cho nên thật ra khi chúng ta đang háo danh, háo lợi, rất có thể bạn bè xung quanh chúng ta đã dần dần xa lánh chúng ta rồi, chúng ta còn ở đó đắc chí, cảm thấy nhận được rất nhiều. Về sau con gái của viện trưởng đó thật sự anh ta đã theo đuổi được, thu nhập của bệnh viện đó cũng rất khả quan, khi anh ta còn ở đó dương dương tự đắc, đột nhiên sự việc phát sinh, cha vợ của anh ta, tức là viện trưởng bệnh viện này, vì đã lạm dụng chức quyền mà nhận được rất nhiều tiền tài bất nghĩa, có liên quan bất chính với các hiệu thuốc, đã bị chính phủ phát hiện, viện trưởng này bị nhốt vào nhà giam, con gái ông ta cũng dự phần trong đó, cho nên ngay cả cô vợ anh ta lấy về cũng bị vào tù, kết quả anh ta cái gì cũng không nhận được, sau đó quay đầu lại, tất cả bạn bè người thân đều coi thường anh ta.

Tiếp theo “*dùng sắc kết giao, hoa tàn thì yêu nhạt*”, ngày nay vì sắc đẹp mà hấp dẫn đôi phương, ngày sau đôi phương cũng vì nữ sắc mà bị lôi đi. Cái “*n nhạt*” này là thay đổi. Tới chết không đổi, đó là xây dựng trên đạo nghĩa. Cho nên các bạn nam, chúng ta sau này tìm người yêu, điều kiện thứ nhất là gì? Các bạn nhất định sẽ trả lời “*đức hạnh*”, nhưng trong lòng còn có một đáp án khác, tức là “*cũng phải để nhìn một chút*”. Cho nên người ta muốn buông bỏ thứ gì thì không dễ dàng như vậy. Các bạn nữ chúng ta cũng phải suy nghĩ một chút, khi các bạn nam đều nhìn vào dung mạo của chúng ta, thật ra họ có chiều sâu không? Nhìn người phải nhìn tâm hồn, chiều sâu của họ có đủ không? Chiều sâu của họ không đủ, có thể gánh vác một gia đình không? Có thể gánh vác hạnh phúc của một gia đình không? Hơn nữa chúng ta bình tâm nghĩ lại, khi người ta nhìn vào vẻ đẹp của các bạn, họ nhìn các bạn bằng thiện tâm hay ác tâm? Là tâm tôn trọng các bạn hay là tâm có mục đích? Chúng ta đều phải thấy rõ ràng. Các bạn dùng sắc đẹp hấp dẫn họ, tâm họ là tâm dục vọng, vậy các bạn là kết giao bằng sắc, kết giao bằng lợi. Nhưng khi chúng ta thể hiện ra một khí chất, là một sự giữ mình, một mỹ đức, họ nhìn các bạn bằng tâm tôn trọng, chỉ nhìn từ xa chứ không dám bỡn cợt. Các bạn ăn mặc rất đoan chính, lại khiến đôi phương hết sức tôn trọng. Ngày nay các bạn nữ chúng ta có một sự hoang tưởng, hình như người khác nhìn chúng ta nhiều một chút tức là tôn trọng chúng ta. Thật ra khi chúng ta ăn mặc rất hở hang, là đã đặt mình vào một tình cảnh hết sức nguy hiểm rồi. Cho nên khi người nữ bị khinh mạn, khi người nữ bị trêu ghẹo, lúc này đừng nên trách tội đôi phương, có lúc chúng ta phải phản tỉnh chính mình, chúng ta đã tự trọng, tự ái chưa? Người nữ được người khác tôn trọng là phải nhờ vào đức hạnh, tuyệt đối không phải dựa vào nhan sắc.

Tôn Trọng

Người nữ được tôn trọng nhờ vào đức hạnh chứ không phải vẻ bề ngoài

Thời cận đại đều đang vận động tôn trọng nữ quyền, vậy chúng ta bình tâm nghĩ lại coi, ba mươi năm trước tôn trọng người nữ hơn, hay ba mươi năm sau tôn trọng người nữ hơn? Chúng ta không thể nào khi đã giành được nửa vùng trời rồi, kết quả lại phản tác dụng. Bây giờ đi trên đường lớn hẻm nhỏ, nhất là ở các khu mua sắm, chúng ta nhìn thấy các biển quảng cáo người nữ chiếm tỉ lệ rất lớn. Xin hỏi trên biển quảng cáo đều là hình ảnh những người nữ ăn mặc rất ít ở đó làm những tư thế gợi tình, như vậy người nữ đã được coi trọng chưa? Người nữ đã được tôn trọng chưa? Người nữ chúng ta bị vật hóa rồi, bị thương mại hóa rồi! Khi tình hình này hình thành, người nam nhìn người nữ có thể không nhìn từ góc độ sắc dục không? Mỗi ngày những cảnh tượng này đều luôn kích thích họ. Cho nên thật ra mà nói, người nam bây giờ cũng rất khôn khéo, có phải không? Khổng Tử nói “*phi lễ không nhìn, phi lễ không nghe, phi lễ không nói, phi lễ không làm*”, vẫn rất muốn tuân thủ, nhưng thật sự con mắt không biết nên nhìn vào đâu, làm sao đi nữa cũng phải nhìn thấy những thứ “*phi lễ*”.

Cho nên bây giờ cả tình hình xã hội này, nhất là phong khí ăn mặc, sau khi chúng ta đã hiểu ra, từ bản thân chúng ta mà làm ra. Do bây giờ mọi người đều bị trôi theo dòng đời, căn bản không biết thế nào là phong phạm của một người nữ tốt, nhưng chỉ cần xuất hiện phong phạm này rồi, không chỉ người nam sẽ tôn trọng, ngay cả người nữ cũng sẽ tôn trọng. Tôi tin là vào thời đại của cha mẹ chúng ta, chỉ cần mẹ chúng ta giữ gìn những mỹ đức truyền thống này, nhất định sẽ được

con cái và người khác tôn trọng. Điều chúng ta muốn là sự tôn trọng thực chất, tự trọng, người ta mới tôn trọng chúng ta.

Cho nên những vấn đề này chúng ta không thâm nhập suy nghĩ, thật sự sẽ bị những quan niệm tưởng đúng hóa sai của thế gian làm lầm lạc. Thật ra trong tâm chúng ta chỉ cần nghĩ tới gia đình, đều sẽ cảm thấy ân đức của cha mẹ đối với chúng ta rất lớn. Hơn nữa khi nhắc tới ân đức của cha mẹ, người cha sẽ nói rất tự nhiên “*Mẹ con khổ cực hơn nhiều*”, do người mang thai mười tháng không phải cha. Hơn nữa khi con còn nhỏ sự chăm sóc từng ly từng tí đó, đều do người mẹ lo toan. Các bạn, tất cả thánh hiền nhân đều do ai bồi dưỡng nên? Là do người mẹ bồi dưỡng nên. Cho nên có câu nói là “*khuê khố nữ thánh hiền sở xuất chi địa, mẫu giáo vi thiên hạ thái bình chi nguyên*”, “*khuê khố*” là nơi người nữ ở, là nơi nuôi dưỡng thánh hiền. Bây giờ người nữ khi mang thai tính khí rất nóng nảy, đứa nhỏ này cũng bị phiền phức lây, khi ra đời chúng cũng rất nóng tính. Có một người nữ khi mang thai cứ luôn đánh mặt chược, kết quả khi đứa nhỏ ra đời, buổi tối không ngủ, cứ phải nghe cái tiếng “*đông*”, “*nam*”, nghe thấy tiếng mặt chược con của cô mới ngủ được. Cho nên thai giáo quan trọng. Hơn nữa lúc đó đứa con và người mẹ là cùng một thể, ngay cả ý niệm của người mẹ cũng ảnh hưởng tới đứa nhỏ. “*Mẫu giáo vi thiên hạ thái bình chi nguyên*”, ngày nay thiên hạ muốn thái bình, trước hết quốc gia phải an định; quốc gia muốn an định, trước hết mỗi nhà mỗi hộ phải hòa lạc. Gia đình là tế bào của xã hội, quốc gia, tế bào không khỏe mạnh, thân thể làm sao khỏe mạnh được?

Bây giờ rất nhiều người nữ đều ra ngoài làm việc, làm việc cũng không sao, nếu như vì công việc mà không cách nào chăm sóc tốt gia đình, lúc này phải biết lầy bỏ. Do tất cả sự nỗ lực của chúng ta đều muốn cho gia đình này càng thêm

hạnh phúc, thậm chí gia đạo có thể truyền lại được. Nếu như chúng ta coi nhẹ sự giáo dục con cái, con cái hư hỏng sẽ xuất hiện, cho dù chúng ta có địa vị xã hội tới đâu, có tiền của tới đâu, chắc chắn không thể nào vui được, rất có thể các bạn ở trước mặt người khác thì hô mưa gọi gió, nhưng khi đêm khuya vắng lặng, đều không biết con mình ngày mai sẽ làm ra những việc gì nữa. Cho nên “*bất hiếu có ba việc, vô hậu là đứng đầu*”, tức là không có thế hệ sau tốt đẹp, có đức hạnh.

Cho nên dân tộc chúng ta coi nhẹ sự giáo dục của người mẹ mới chỉ trong hai ba chục năm gần gũi, nhưng lại từ một nền văn hóa lịch sử lâu đời nhất, một dân tộc có trí huệ nhất, rơi xuống thành một dân tộc thiển cận nhất, thiển cận tới mức độ nào? Thiển cận tới nỗi chỉ vì mấy ngàn tệ mà giết cả cha mẹ của mình, giết cả người thân thương nhất của mình. Không thấu nỗi! Trong dòng sông dài 5000 năm nay, thật sự là tình hình chưa từng có trước đây. Chúng ta không muốn nhìn thấy tình hình này tiếp diễn, chúng ta hy vọng nó là vô tiền khoáng hậu, đừng tiếp diễn nữa. Lúc này chúng ta phải suy ngẫm lại tầm quan trọng của người mẹ, cha mẹ làm sao phối hợp cho tốt, giáo dục tốt thế hệ sau, nếu không xã hội chúng ta sẽ rất đáng lo ngại.

Thế nào là người nữ mạnh mẽ thật sự? Người nữ mạnh mẽ không phải người so cao thấp với người ta. Thật ra mà nói, cuộc đời thường đi so cao thấp với người ta, kẻ hiếu thắng ắt gặp phải đối địch, nhất định sẽ có người ở đó tranh ngấn tranh dài với các bạn, cuộc đời có một đồng đối thủ, một chết chính mình, cũng một chết người khác. Cho nên sức mạnh này không phải mạnh hơn người khác, sức mạnh này là có thể làm ra những việc quan trọng nhất, khó làm nhất trên thế gian, đây mới là sức mạnh chân chính. Chúng ta ngày nay cho dù đã làm chủ tịch rồi, cái danh đó cũng không đem đi được. Chúng ta có thể thật sự giáo dục thế hệ sau

thành thánh hiền, dạy ra một Phạm Trọng Yêm, thì công đức vô lượng. Sự công hiến đối với gia tộc, cho tới đối với cả dân tộc, không phải một đời, mà là đời đời thế thế. Các bạn, một Phạm Trọng Yêm đối với dân tộc này của chúng ta có công hiến bao lớn? Không tưởng tượng nổi. Gia đạo tốt đẹp này sau khi truyền lại, tất cả con cháu đều noi gương. Hậu thế của tiên sinh Phạm Trọng Yêm cho tới thời Thanh, chưa tới 1000 năm, đã sanh ra bảy mươi hai quan viên cấp bộ trưởng trở lên, đều là quan thanh liêm. Các bạn coi sự công hiến của ông cho xã hội lớn biết mấy. Cho nên hai bên đều hiểu được tầm quan trọng của hôn nhân đối với gia đình, đối với xã hội, nuôi dưỡng một thế hệ sau tốt đẹp, lúc này chính là “*dùng đạo kết giao, cùng trời cuối đất*”.

Được, bài toán đó chúng ta vẫn chưa giải xong. Một cộng một nhỏ hơn không, đó là hai người cùng đi chụp ảnh nghệ thuật, tiêu xài đồng tiền xương máu của cha mẹ. Kế đó, một cộng một lớn hơn một, hai người phối hợp, tạm chấp nhận được, cũng còn sống sót được, cũng chưa khiến người ta phải lắc đầu. Một cộng một bằng hai? Hai người kết hợp lại càng có sức mạnh lớn hơn, tạo thành sức mạnh của hai người. Tình hình tốt nhất là gì? Lớn hơn hai, hai người kết hợp lại thành tựu lẫn nhau, hai bên càng thêm hoàn mỹ, đây là cuộc hôn nhân tốt đẹp, đây là cùng kết lương duyên. Tiếp theo, một cộng một bằng một, tức là vợ chồng không phân chia ta người, hợp thành một thể, đây là tình hình rất tốt, đồng vợ đồng chồng tát bể Đông cũng cạn, chính là tình hình hôn nhân như vậy.

Cuộc đời đạo nghĩa của Lưu Đình Thúc và người vợ mù

Được, sau cùng giới thiệu với mọi người một mối quan hệ, gọi là một cộng một bằng lớn vô hạn. Lớn vô hạn tức là quan hệ vợ chồng chúng ta có thể trở thành tấm gương của con cháu về sau. Thời Tống có một thư sinh tên Lưu Đình Thúc, học hành rất giỏi, trước khi thi tiến sĩ đã hứa hẹn một hôn sự, đó chỉ là nói trên miệng, kết quả sau đó ông thi đậu tiến sĩ, khi quay về thì người con gái này đã mù mắt, nhà gái cảm thấy trong lòng rất buồn phiền, con gái mình bây giờ tình trạng như vậy, còn Lưu Đình Thúc thì đã thi đậu tiến sĩ, cảm thấy vậy là trèo cao quá, nên đã thoái bỏ sự đính ước này. Lưu Đình Thúc rất kiên quyết, nhất định phải cưới. Nhà gái nói, hay là thế này đi, chúng tôi còn một đứa con gái nhỏ, để gả đứa con gái này cho anh. Các bạn, vậy có tốt không? Các bạn sẽ quyết định thế nào? Có phải sẽ nói “*May quá, may là còn có cô em gái!*”. Thật ra khi chúng ta có ý niệm này, thì đã không còn tư cách yêu thương rồi. Yêu là sao? Dùng tâm cảm nhận, dùng tâm cảm nhận tâm tình của đối phương, cảm nhận nhu cầu của đối phương. Khi chúng ta đặt mình vào hoàn cảnh của họ, một cô gái trẻ như vậy, đối mặt với sự mong đợi bước vào hôn nhân, kết quả bây giờ hai mắt đã mù, đó là sự đả kích lớn biết mấy đối với cuộc đời của cô. Nếu như lúc này lại lấy cô em gái về, các bạn coi cuộc đời cô sẽ nuối tiếc và bất lực lớn biết mấy. Cho nên thư sinh đó là tâm mình đã ước hẹn rồi, đời này mình nhất định không làm trái với tâm này. Cho nên Lưu Đình Thúc nói, tâm tôi đã hứa, sao có thể trái nghịch với tâm ban đầu của mình, trái nghịch với lương tâm của mình? Lưu Đình Thúc kiên quyết lấy cô gái này về.

Chúng ta nghĩ coi, cô gái này khi bước vào cửa nhà họ, nhất định sẽ làm hết khả năng của mình để chăm sóc tốt gia đình này. Các bạn thật sự đạo nghĩa với

người mười phần, người ta sẽ trả cho các bạn mười hai phần. Cho nên đạo nghĩa của vợ chồng Lưu Đình Thúc lưu truyền ngàn năm không phai. Các thư sinh hồi đó nhìn thấy tấm gương của Lưu Đình Thúc, đều sẽ không vì, cũng không dám vì sắc đẹp, tiền tài, quyền lực mà bỏ rơi người vợ của mình. Cho nên thư sinh như vậy ảnh hưởng đến chánh khí của cả thời đại, quan hệ vợ chồng của cả thời đại. Cho nên lúc này một cộng một bằng bao nhiêu? Cái lớn vô lượng này chính là quan hệ vợ chồng chúng ta có thể làm thế phạm, có thể làm gương cho thế gian. “Đời người xưa nay ai không chết, để lại tâm đan chiếu sử xanh”. Chúng ta đóng vai người con trai, đóng vai người cha, đóng vai người chồng, vai lãnh đạo, vai bạn bè, vai anh em, đều có thể làm gương tốt, đây chính là “để lại tâm đan chiếu sử xanh”, tinh thần của chúng ta có thể nối tiếp, đời này sẽ không bị uổng phí. Cho nên các bạn, cuộc đời có thể để lại thứ gì, đây chính là giá trị.

Thế nào là ái, thế nào là dục

Chúng ta thân làm cha mẹ, trưởng bối, đối với ái dục phải phân biệt rõ ràng, tại sao? Nhất định phải nói rõ ràng với con cái, với người trẻ tuổi, nếu không bây giờ quan hệ nam nữ hết sức hỗn loạn. Mọi người nghĩ coi, một cô gái không hiểu những đạo lý này, lại không biết giữ chừng mực, kết quả sẽ ra sao? Tôi đã gặp một cô gái mới hơn ba mươi tuổi, lại đã phá thai hơn hai mươi lần. Hơn nữa cô còn cảm thấy mình rất có bản lĩnh, tâm hồ thẹn không biết đã đọa lạc tới mức độ nào rồi! Người nữ tự trọng, người nam sẽ biết tôn trọng người nữ; người nữ không thương mình, bản thân người nam lại dễ bị bốc đồng, cho nên cả quan hệ nam nữ sẽ rất hỗn loạn.

Chúng ta coi người nữ thế hệ trước, hết sức đoan trang, coi trọng danh tiết. Khí chất đó lại khiến người nam nể nang kính trọng. Người nữ bây giờ hiểu lầm rồi, hình như phải hấp dẫn được người nam mới thể hiện được sức quyến rũ của mình. Những suy nghĩ này có đúng không? Sức quyến rũ đó vừa khởi lên, chẳng phải ruồi muỗi kiến gián đều tìm tới sao?

Cho nên người nữ có một sự sai lầm, người nam này thân cận với mình rồi, có phát sinh quan hệ với mình rồi, mới chứng tỏ là họ yêu mình. Tri nhận này là không thỏa đáng, tại sao? Ngày nay nếu như họ yêu các bạn, tôn trọng các bạn, thứ nhất, họ sẽ suy nghĩ rằng, họ yêu đương với các bạn, duyên phận chưa chắc đã đầy đủ. Họ thời thời nghĩ cho các bạn, không phải chỉ nghĩ về dục vọng của họ, họ rất vô tư, họ muốn tác thành các bạn. Duyên phận trong đời rất khó nói, họ có tình cảm với các bạn, không có nghĩa là sau này họ có thể kết hôn với các bạn. Cho nên con người không thể lúc nào cũng bốc đồng, đều là sự kích thích nhất

thời, đó là không thỏa đáng.

Cho nên duyên phận đã rất khó bảo đảm, trước khi họ xác định sẽ cưới các bạn, họ nên tôn trọng các bạn. Tại sao? Sau này các bạn còn phải lấy chồng mà, họ phải suy nghĩ cho tương lai của các bạn. Nếu như họ và các bạn không kết hôn, sau đó các bạn quen bạn trai khác, đó là người đàng hoàng, bạn bè người thân vừa điều tra, người nữ đó trước đây đã sống chung với ai rồi, có thể cuộc hôn nhân, mối lương duyên đó của các bạn sẽ không còn. Thậm chí khi gả đi rồi, người chồng biết được, ồ, trước đây cô đã sống chung với người nam đó rồi! Xin hỏi người chồng này từ trong tâm có tôn trọng các bạn không? Không thể nào! Trong quan hệ nam nữ, quan hệ vợ chồng, không thể nào dung chứa những hạt cát này bay vào. Người nam người nữ đều như nhau! Người nam đều nói không sao, không sao, đó là trên miệng nói không sao mà thôi, thật sự có tình hình gì xuất hiện rồi, họ lại lôi ra nói thì sẽ phiền phức lắm.

Hơn nữa người nữ là tự mình rước vào cửa, sau này làm sao khóc, làm sao kể, người nam đều nói đó là bản thân cô tự tìm tới, khóc cái gì? Các bạn sẽ không còn con cò nào hết. Đúng vậy, tự các bạn chuốc lấy mà, còn khóc gì nữa? Cũng không ai ép các bạn. Cho nên những điều này phải nói rõ cho các bạn nữ nghe: Thứ nhất, nếu như họ suy nghĩ cho tương lai của các bạn, họ sẽ không xử lý quan hệ đôi bên một cách dễ dãi như vậy, khinh suất như vậy. Người nữ bây giờ không hiểu những điều này, đều bị phong khí xã hội làm đảo lộn, “*Ôi chao, đã quen nhau lâu như vậy rồi, sao anh ấy vẫn chưa động tới mình chứ?*”, những quan niệm này đều là sai lầm.

Tiếp theo, nếu không cẩn thận mà mang thai, người nam đó nói, phá thai là

được rồi. Họ có thương xót thân thể các bạn không? Hơn nữa, phá thai là kết thúc sinh mạng của con mình, người như vậy đối mặt với chuyện phá thai lại nhẹ nhàng như thế, họ biết yêu thương không? Họ có trách nhiệm không?

Những phân tích này không nói rõ cho các bạn nữ trước, họ sẽ suy nghĩ tới đâu, gọi là “*kiếp nạn khó thoát*”, không mau mau giúp họ xây dựng những quan niệm tư tưởng tốt đẹp này, đợi tới khi gặp phải, binh bại như núi đổ. Cho nên trong giáo dục nói là phải “*thận trọng khi khởi đầu*”, nhắc nhở sớm một chút, khi họ đối mặt với những cảnh giới này mới biết ứng phó đúng mực. Cho nên cái ái dục này, người làm cha mẹ nhất định phải hiểu rõ ràng mới được.

Thương Yêu

Cảm giác trong tình yêu là ấm áp

Bây giờ rất nhiều người dùng chữ “yêu” này để uy hiếp người khác, em rất yêu anh, cho nên anh phải thế nào với em. Khi không hiểu về tình yêu, rất có thể sẽ lấy tình yêu ra khống chế người khác, khiến người ta sanh tâm đau khổ và phiền não. Chúng ta coi chữ “yêu” phồn thể này, chính giữa là một chữ “tâm”, bên ngoài là một chữ “thọ”, cho nên yêu là dùng tâm cảm nhận. Cảm nhận điều gì? Cảm nhận nhu cầu của người khác là gì. Khi đối phương thời thời cảm nhận được nhu cầu của các bạn, biết quan tâm các bạn, trong tâm các bạn sẽ vô cùng ấm áp, chắc chắn không giống như mấy bài tình ca kia viết đau khổ đến thế. Cho nên cảm giác trong tình yêu là ấm áp.

Nếu như ngày nay qua lại với người này, khiến các bạn ngày nào cũng có áp lực rất lớn, rất đau khổ, lúc này các bạn phải lập tức làm sao? Phải mau mau quyết định, sự việc càng kéo dài sẽ càng phức tạp. Cho nên nam nữ bây giờ qua lại với nhau rất dễ dãi phải không? Nhiều người đều rất đau khổ, do họ không biết làm sao yêu thương người khác, làm sao suy nghĩ cho người khác, cho nên yêu thương thật sự là phải học. Trong “Đệ Tử Quy” có dạy chúng ta nên thương người như thế nào, “*Phiếm ái chúng*” nói rằng “*phàm là người, đều phải thương*”, vậy rốt cuộc phải thương ra sao? Nội dung trong “*Phiếm ái chúng*” đã bao gồm cả sự đối nhân xử thế, ngôn ngữ hành vi trong đó, thực hành tình thương yêu đối với người khác.

“*Cảm giác trong tình yêu là ấm áp*”, điểm này phải chú ý, tuyệt đối không

giống như tình ca, yêu tới nỗi chết đi sống lại, đó không phải tình yêu, mà là gì? Là “*dục*”, lúc nào cũng muốn không chế đối phương, muốn chiếm hữu đối phương, cho nên mới khiến hai bên áp lực lớn như vậy. Cái “*dục*” này ăn mặc quần áo rất đẹp tô điểm thành gì? Tô điểm thành tình yêu. Các bạn chưa kịp nhìn rõ ràng thì đã bị nó gạt rồi.

Cho nên cảm giác trong tình yêu là âm áp, thật sự cảm nhận được nhu cầu của đối phương, tin tưởng đối phương, khẳng định đối phương. Nhưng bây giờ rất nhiều cặp vợ chồng, nam nữ chung sống với nhau khá là đau khổ, đây không phải là tán thưởng đối phương, không phải suy nghĩ cho đối phương, mà là lúc nào cũng yêu cầu đối phương, phê bình đối phương. Có một người vợ nói, tôi nhìn chồng tôi rất không thuận mắt, cô thường đem chồng mình đi so với những ông chồng khác, chẳng trách chồng cô chịu không được. Hơn nữa rất là thú vị, người vợ này nói, tôi thấy tôi đã đủ là một vợ hiền mẹ tốt rồi, con cái đều do tự tôi chăm sóc, trong nhà tôi cũng thường xuyên dọn dẹp. Các bạn, các bạn thấy cô đã đủ chưa?

Ngày nay các bạn gặp một hiếu tử, hiếu tử này có nói: “*Tôi nói cho bạn nghe, cha tôi sanh ra được tôi, thật sự là đã thấp nhang tám đời rồi đấy!*”. Họ vừa nói như vậy, chắc chắn không phải hiếu tử. Trong tâm hiếu tử thời thời luôn nghĩ mình còn chỗ nào làm chưa đủ, vợ chồng thật sự có đạo nghĩa nhất định cũng sẽ nghĩ mình còn chỗ nào thiếu sót, đâu thể nào nói mình đã đủ là vợ hiền mẹ tốt rồi? Vợ chồng thật sự kính yêu lẫn nhau, ngày nay các bạn tán thán vợ mình: “*Em dạy con rất tốt, cả nhà này em chăm sóc thật tốt*”. Người vợ này liền nói: “*Không có không có, đều là công lao của chồng em, đều nhờ anh bên ba vất vả bên ngoài, gánh hết gánh nặng gia đình này, các con cũng là noi gương anh, không phải công lao của*

em”. Các bạn đi hỏi chồng cô ấy, rất thú vị, người chồng nói: “*Đều không phải công lao của tôi, là vợ tôi giúp chồng dạy con, chăm sóc con cái rất tốt, giúp tôi không phải lo lắng gì*”. Đều là hai bên khẳng định đối phương, cùng nhau cảm ơn đối phương, đây mới là quan hệ đạo nghĩa. Ngược lại nói mình đã đủ là vợ hiền mẹ tốt rồi, đằng sau cái tâm đó tức là so đo ai cống hiến nhiều, ai cống hiến ít. Tôi nhiều anh ít, thường có tâm so đo như vậy, sao có thể hòa lạc được? Sau đó từ từ tâm so đo đó sẽ che mắt đôi mắt của mình, ngay cả ưu điểm của đối phương cũng nhìn không ra, mỗi ngày chỉ ở đó oán trách, phê bình.

Khi tôi ở Chu Hải đã gặp một cô vợ, tôi nói: “*Vợ chồng muốn đầu bạc răng long thì phải giữ gìn một câu châm ngôn, chỉ nhìn ưu điểm của đối phương, không nhìn khuyết điểm của đối phương*”. Không chỉ vợ chồng phải như vậy, giữa người và người, chỉ cần các bạn giữ được điểm này, quan hệ sẽ ngày càng tốt. Kết quả tôi vừa nói xong, cô vợ này nói: “*Không có ưu điểm!*”, cô đưa tay rất cao, nói chồng cô không có ưu điểm. Lúc này tôi hết sức khâm phục mà đi đến trước mặt cô: “*Chào cô, chồng cô không có ưu điểm gì cô còn dám gả cho anh ấy, tôi thật sự quá khâm phục cô*”. Có phải không có ưu điểm không? Cho nên các bạn coi, tâm trạng của con người, tính khí của con người, tâm so đo của con người khởi lên rồi, ưu điểm của chồng hoàn toàn không nhìn thấy. Cho nên quả thật thương yêu phải nên cống hiến, nên tán thưởng, nên quan tâm, như vậy mới có thể cảm thấy ấm áp.

Chúng tôi ở trần Thang Trì Lô Giang An Huy phổ biến “*Đệ Tử Quy*”, phổ biến giáo dục đạo đức luân lý, trong thời gian đó đã tổ chức một số hoạt động chọn ra mẹ chồng tốt, con dâu tốt, người cha tốt, người mẹ tốt. Xây dựng những tấm gương tốt này, có thể khiến phong khí xã hội ngày càng lương thiện. Trong đó có một mẹ

chồng tốt, quan hệ giữa bà và con dâu cũng rất tốt. Điều rất quan trọng là, sở dĩ bà có thể trở thành một mẹ chồng tốt, vì trước đây bà là một con dâu tốt. Bà biết làm một con dâu tốt ra sao, đợi đến khi bà làm mẹ chồng rồi, bà cũng có thể đi chăm sóc, dẫn dắt con dâu của mình như vậy. Cho nên muốn làm một người thầy tốt, trước hết nhất định phải làm một học trò tốt, nếu không làm sao đem sự hiếu học, sự kính sư, sự tôn kính học vấn dạy cho học trò được? Trình tự trước sau này rất quan trọng, nhất định là chúng ta diễn tốt vai trò của học trò rồi, chúng ta mới có thể trở thành người thầy tốt. Một người cha tốt trước tiên chắc chắn phải là một người con tốt, sau đó họ mới có thể đem hiểu đạo truyền lại cho con mình.

Người mẹ chồng tốt này hồi đó khi làm con dâu, cũng hết sức chăm sóc cha mẹ chồng và gia đình. Nhà họ cũng là tam đại đồng đường, hồi đó một gia đình mười nhân khẩu ăn cơm chung với nhau, có một dịp lễ tết, khó khăn lắm mới nấu được chín cái trứng gà, khi đang ăn, chồng cô phát hiện chỉ có chín cái trứng gà, vợ mình không có, cho nên rất cảm động, vợ mình chăm sóc gia đình tốt như vậy, luôn để bản thân thiệt thòi, lúc đó đã gấp trứng gà bỏ vào chén của người vợ. Người vợ liền gấp lại cho chồng. Kết quả hai người cứ gấp qua gấp lại như vậy, đột nhiên, quả trứng rớt xuống đất. Câu chuyện này không phải do bà ấy nói ra, mà là con trai bà nhớ lại tình cảnh hồi nhỏ như vậy. Con trai bà nói mà cũng chảy nước mắt. Chúng ta có thể cảm nhận được, sự ân ái của cha mẹ anh, cái tâm lúc nào cũng nghĩ cho đối phương đó, cảm động tới đưa con trai sâu sắc như vậy. Cho nên cảm giác trong tình yêu là ấm áp, đều luôn dùng tâm chân thành, chứ không phải tâm hư ngụy hoặc tâm có mục đích mà qua lại với nhau.

Ngôn ngữ trong tình yêu là chính trực

Chúng ta thường nói không thể nghe theo những lời đường mật, thật ra không phải người nữ không được nghe lời đường mật, người nam nghe lời đường mật cũng sẽ chịu không nổi. Cô gái đó nói: “*Ôi, anh thật là đẹp trai!*”, các bạn sẽ bị ảnh hưởng rất lớn, tới lúc đó có thể sẽ bị dấn mũi đi mất. Những năm này không chỉ người nữ bị gạt, có thể người nam cũng sẽ bị gạt. Cũng có người nam lại vì dung mạo của mình mà đi sửa sắc đẹp, cái này sửa lại thì cũng đánh mất luôn khí khái của người nam. Người nam phải nên có sự độ lượng, có phong độ khiến người ta tôn trọng, khâm phục mới đúng, sao lại bỏ hết tinh thần vào khuôn mặt này?

Từ ngôn ngữ của một người chúng ta có thể cảm nhận được, họ nói lời ngon tiếng ngọt, hay nói lời chính trực, hay nói lời thật sự suy nghĩ cho chúng ta. Có lúc những lời suy nghĩ cho chúng ta sẽ không hay ho gì, “*thuốc đắng dã tật, sự thật mất lòng*”. Chúng ta bây giờ bình tâm nghĩ lại, người xung quanh có mấy ai dám nói lời chân thật với chúng ta? Điều này cũng không thể trách họ, thái độ của chúng ta có khiến người ta muốn nói lời chân thật với mình, chỉ ra vấn đề của mình không? Có thể cha mẹ, trưởng bối vừa nhìn thấy chúng ta, còn chưa kịp nói gì, đã đành than thở “*Ôi chao!*”, lúc này không thể trách trưởng bối, khiến người ta than thở, đó là chúng ta thật sự quá đáng lắm rồi, đây đều là những chỗ cần suy ngẫm.

Lời ngon tiếng ngọt nghe theo rồi, trong hôn nhân sẽ gặp phải kiếp nạn; lời ngon tiếng ngọt nghe theo rồi, làm sự nghiệp rất khó không xuất hiện vấn đề. Do người biết nói lời ngon tiếng ngọt, họ chắc chắn luôn mưu cầu tư lợi cho mình. Lúc này các bạn lại đặt họ vào những vị trí quan trọng, chắc chắn sự nghiệp này

sẽ bị kéo đổ. Cho nên đối với gia nghiệp, đối với sự nghiệp, đây cũng là điều then chốt.

Có một người vợ, cô nhớ lại tình cảnh hồi cô và chồng mình đi coi mắt. Khi coi mắt, tâm lý người bình thường sẽ nghĩ, hôm nay gặp lần đầu tiên, nhất định phải để lại một ấn tượng tốt trong lòng cô ấy, ngôn ngữ phải khách sáo một chút. Nhưng rất kì lạ, chồng của cô vừa ngồi xuống, liền nói: *“Răng của em không tốt”*. Lần đầu tiên gặp đã phê bình, rất nhiều người không thể chấp nhận. Nhưng người chồng này của cô, bộ dạng hơi ngó ngó, khuôn mặt lại rộng, nói với cô: *“Răng của em không tốt, dạ dày của em sẽ bị ảnh hưởng”*. Răng nhai không được kĩ, dạ dày sẽ chịu gánh nặng, lâu dần dạ dày sẽ không tốt. Các bạn nữ, nếu như các bạn gặp một người nam, lần đầu tiên coi mắt đã nói với các bạn *“Răng của em không tốt”*, các bạn sẽ nói gì? Tính tiền, cái gì cũng không cần nói nữa. Nhưng cô gái này rất thú vị, cô nói người nam này rất chính trực, không hề giả tạo, liền gả cho anh ấy. Chồng cô về sau dạy học ở trường trung học, công việc cũng rất ổn định. Vợ chồng họ sống chung cũng rất tốt.

Khi tôi giảng về quan hệ hai giới, đã đem phần *“Hội ngộ, tìm hiểu, tôn trọng, thương yêu, kết hôn”* phân tích cho các bạn nghe, rồi tôi sẽ hỏi các bạn nữ, nếu như có một người nam lần đầu tiên gặp các bạn đã nói *“Anh rất yêu em”*, các bạn có tin được không? Họ lập tức từ hội ngộ nhảy qua tới thương yêu, đây không phải hiện tượng tự nhiên, nhất định là giả. Có người mới quen nhau ba ngày đã nói *“Anh nhất định phải cưới em”*, liền từ tìm hiểu nhảy tới kết hôn. Tôi sẽ nói với các bạn đây chắc chắn là gạt người, đây đều là những lời đường mật, ngôn ngữ đều không chính trực, ngôn ngữ không chính trực nghĩa là họ chắc chắn có mục đích và mưu đồ, đợi đến khi mục đích này của họ đạt được rồi, sẽ vứt bỏ các bạn.

Nhưng nói thì nói vậy, người nữ sợ nhất là điều gì? Cho nên không có công phu tương đối cũng không được.

Tâm lòng trong tình yêu là vô tư

Tiếp theo, tâm lòng là vô tư, một người khi có tình thương yêu, có phải chỉ thương yêu một người thôi không? Chắc chắn không phải, họ phải nên đối với rất nhiều người đều rất quan tâm. Rất nhiều người nữ đều nói, chồng tôi coi trọng nhất là cha mẹ, thứ hai là anh em, thứ ba là con cái, tôi xếp sau cùng. Thật ra khi họ đang nói như vậy, trong lòng họ vẫn thấy ám áp phần nào, do chồng họ biết hiếu thuận cha mẹ, thân ái anh em, anh ấy đối với người khác biết yêu thương, quan tâm, tình nghĩa mới là cái thật có, các bạn ở cùng anh ấy mấy chục năm, tình nghĩa của anh ấy đối với các bạn sẽ càng ngày càng sâu.

Bây giờ rất nhiều nam nữ qua lại với nhau, bên nữ không muốn tiếp tục liên hệ nữa, bên nam thẹn quá hóa giận, thậm chí còn sát hại cả đối phương. Đây không phải là tâm vô tư, đây là không chế, chiếm hữu, đây là khoác lên chiếc áo tình yêu để đi gạt người. Cho nên các bạn phải phân biệt rõ đó là dục, đó là không chế và chiếm hữu, tuyệt đối không phải tình yêu, họ đã làm hoen ố tình yêu.

Mọi người có lẽ đều rất quen thuộc thi nhân nổi tiếng những năm đầu Dân quốc - Từ Chí Ma. Mọi người nghĩ coi, Từ Chí Ma biết yêu không? Các bạn coi thơ văn anh ta viết cả một đống, anh ta có thật sự hiểu về tình yêu không? Mọi người bình tâm phân tích một chút cả cuộc đời của anh ta. Ngôn ngữ của anh ta không chính trực, u sầu triền miên viết cả một đống, nhưng chúng ta coi, anh ta đã đối xử ra sao với người vợ chính của mình, nữ sĩ Trương Áu Nghi. Nữ sĩ Trương Áu Nghi đối với cha mẹ chồng rất hiếu thuận, đối với Từ Chí Ma cũng hết sức tôn trọng, tận tâm tận lực chăm sóc anh ta. Sau đó Từ Chí Ma đi Anh du học, du học trở về liền sanh sự muốn ly hôn với vợ, sanh sự nói rằng anh ta muốn làm người

đàn ông Trung Hoa đầu tiên ly hôn. Nữ sĩ Trương Áu Nghi khá là kín đáo, cũng không có thái độ gì bất mãn với chồng, chỉ âm thầm chịu đựng. Về sau, cha mẹ chồng rất thông cảm cho cô, nói rằng con cũng đi Anh với Từ Chí Ma đi, ở bên cạnh nó, đưa con trai hai tuổi để cha mẹ chăm sóc là được. Cho nên nữ sĩ Trương cũng tới nước Anh, hồi đó, cô lại mang thai đứa con trai thứ hai. Từ Chí Ma biết được, liền nói với cô, cô mau mau bỏ đứa nhỏ này đi, tôi đã muốn ly hôn với cô rồi. Nữ sĩ Trương nói, phá thai có thể sẽ nguy hiểm tới sanh mạng, không cẩn thận có thể sẽ băng huyết. Kết quả Từ Chí Ma nói, đi tàu lửa cũng có thể sẽ gặp sự cố mà chết, không lẽ vì thế mà cô không đi tàu lửa nữa sao? Lời nói này rất tuyệt tình, anh ta còn là một thi nhân nói về tình yêu sao? Lời này nói xong, Từ Chí Ma cũng biến mất, không màng tới cô ấy nữa.

Nữ sĩ Trương Áu Nghi ở Anh lạ nước lạ cái, lại không biết nói tiếng Anh, không người thân thuộc, hoang mang bồi bồi, còn dự tính sẽ tự sát. Kết quả lúc đó cô nghĩ rằng *“thân thể tóc da, nhận từ cha mẹ, không dám hủy hoại, khởi nguồn của hiếu”*, mới dừng lại được ý niệm này. Cô đã liên lạc với người anh hai của cô ở nước Pháp, với em trai cô ở nước Đức, họ hiểu được tình hình này, nói rằng không được bỏ đứa bé đi. Cho nên thật vậy, cuộc đời khi gặp phải trắc trở, sức mạnh lớn nhất, sức mạnh khiến chúng ta có thể hoàn toàn tin tưởng chính là sự ủng hộ của cha mẹ chúng ta, người thân chúng ta, anh chị em chúng ta. Về sau cô đến Đức sanh đứa con này ra, sau khi sanh xong lại trở về Anh. Từ Chí Ma vừa gặp cô lại nói chuyện ly hôn, không hề hỏi tới tình hình của đứa con thứ hai, không nhắc tới một chữ. Lúc này nữ sĩ Trương cũng không ngăn được, nên đã nói: *“Vậy thì thế này, ít ra chúng ta phải hỏi ý kiến của cha mẹ nữa, ít ra cũng phải tôn trọng hai cụ một chút!”*. Nhưng Từ Chí Ma lập tức phủ định, *“Cô bây giờ phải kí vào*

đây cho tôi”. Hơn nữa xung quanh còn có bạn bè đang xem. Tôi nói nếu tôi là bạn bè của anh ta thật sự là nhìn không nổi, thật đấy, nếu là tôi, tôi là người khá hiệp khí, tôi chắc chắn sẽ lôi Từ Chí Ma đứng dậy “*Anh suy nghĩ kĩ đi!*”, phải dạy anh ta một bài học rồi mới nói tiếp, phải không? “*Nhân chi sơ, tánh bản thiện. Cầu bất giáo, tính nãi thiên*”, tôi sẽ cho anh ta hiểu thế nào là đại nghĩa.

Sau đó nữ sĩ Trương Âu Nghi đã kí tên. Từ Chí Ma tại sao nhất quyết đòi ly hôn? Do ở nước Anh anh ta đã phải lòng một cô gái khác, tên Lâm Huy Nhân, một nữ nhân tài sắc vẹn toàn. Sau khi kí tên, lòng anh ta như nở hoa, liền đi tìm Lâm Huy Nhân. Kết quả Lâm Huy Nhân đã về nước rồi, anh ta bị hụt hẫng. Không lâu sau thì người ta cũng kết hôn. Thật ra Lâm Huy Nhân có gia giáo, cô biết một người đàn ông có gia thất như anh ta lại theo đuổi cô, đã là không có tình nghĩa, không có đạo nghĩa rồi, người ta phân biệt rất rõ ràng. Thật ra mà nói, cái tình đó của anh ta không phải chân tình, đứng núi này trông núi nọ, cho nên chỉ cần gặp người nữ nào có nhan sắc, sự chú ý của anh ta sẽ chuyển dời. Sau khi về Trung Hoa, làm việc ở Bắc Kinh, anh ta đã quen một người nữ khác, tên Lục Tiểu Mạn, và cô Lục Tiểu Mạn này lại là vợ của bạn anh ta. Bạn anh ta sau đó bị điều tới Cáp Nhĩ Tân làm việc, Lục Tiểu Mạn vì ưa thích cuộc sống ở Bắc Kinh, không muốn theo chồng qua đó. Sau đó Từ Chí Ma và Lục Tiểu Mạn phát triển ngày càng không bình thường, sau cùng còn phá hỏng hôn nhân của bạn mình. Các bạn nói người như vậy có thật sự thương yêu người khác không? Kết quả văn chương của người như thế này lại xuất hiện trong sách giáo khoa của chúng ta, còn nói với chúng ta: “*Các bạn ơi, các bạn phải yêu thương chung tình!*”, ai mà nghe lọt tai? Ai mà chấp nhận được? Cho nên văn chương đều phải là văn chương đạo đức, văn dĩ tải đạo. Ngày nay tâm tính anh ta không chung thủy, văn chương anh ta viết ra

chắc chắn đều là tâm cảnh như vậy, đều làm làm lạc người khác. Có ai đọc văn của anh ta xong rồi nói: *“Lo trước nỗi lo thiên hạ, vui sau niềm vui thiên hạ”* không?

Cho nên về sau, thầy giáo của anh ta là Lương Khải Siêu cũng rất đau lòng, trong lễ kết hôn của anh ta và Lục Tiểu Mạn đã nói: *“Từ Chí Ma, con người anh tâm khí lao xao, cho nên đạo đức học vấn của anh không cách nào thành tựu được; con người anh tình cảm không chung thủy, cho nên hôn nhân hỗn loạn rối bời. Anh tự biết giữ mình, cuộc hôn nhân lần này đừng làm hỏng nữa”*. Tiên sinh Lương Khải Siêu nói những lời này, đó là chân ái, thật sự thương yêu học trò của mình, không muốn học trò của mình tiếp tục đọa lạc. Nhưng người học trò đó có cảm nhận được không? Cho nên các bạn, ai là người thật sự thương yêu các bạn, các bạn có thể không nhận ra, còn những người ngày nào cũng lời các bạn đọa lạc, các bạn lại thấy họ là huynh đệ kết nghĩa. Cho nên người ta muốn phân biệt thị phi, thiện ác, chánh tà thật sự phải có trí huệ mới được. Đại Vũ là thánh nhân, khi người khác chỉ ra khuyết điểm của họ, Đại Vũ luôn *“nghe lời thiện liền bái tạ”*, ông cúi mình cảm tạ người ta; Tử Lộ là hiền nhân *“nghe sai liền mừng”*, nghe người khác nói về những điều không tốt của ông, ông liền cảm ơn họ, cảm ơn anh đã chỉ ra khuyết điểm của tôi, ông hoan hỉ tiếp thu. Thái độ này đều sẽ chiêu cảm tới rất nhiều nhân duyên tốt và quý nhân trong đời chúng ta.

Thầy giáo mắng xong, Từ Chí Ma bước vào cuộc hôn nhân thứ hai của mình. Ngày nay anh ta thích Lục Tiểu Mạn không phải thích cái đức của cô ấy, mà là thích nhan sắc của cô, tài hoa của cô, kết quả trong nhà lộn xộn lung tung, do cô không dọn dẹp nhà cửa, lại thích coi kịch, lại thích đánh mặt chược, sau cùng còn hút nha phiến, Từ Chí Ma về tới nhà thường xuyên cãi nhau. Sau đó Lục Tiểu Mạn

cũng không dám về nhà cha mẹ chồng nữa, do cha mẹ chồng cũng thấy không chịu được cuộc hôn nhân này của họ, thậm chí còn khiến kinh tế suy sụp. Vốn dĩ gia đình Từ Chí Ma là nhà giàu có, rất có tiền, nhưng có lúc tiền nhiều quá, con cái không có đức hạnh, sẽ làm loạn một đồng.

Sau khi nữ sĩ Trương Áu Nghi ly hôn, cô ở Đức dụng tâm học tập. Sau khi về nước, có một ngân hàng mời cô làm chủ tịch, cô đã làm việc rất dụng tâm. Sau đó tự mình còn mời một thầy giáo dạy quốc học, mỗi ngày đều không ngừng học tập đạo đức học vấn. Chúng ta coi phương hướng xây dựng cuộc đời của hai vợ chồng hoàn toàn không giống nhau. Khi nữ sĩ Trương Áu Nghi sự nghiệp thành tựu, cô còn đi nhận cha mẹ chồng trước đây làm cha mẹ nuôi, bản thân cô hiếu kính hai cụ như con gái ruột. Chúng ta thật sự cảm nhận được, đây là một người nữ có tình nghĩa, mặc dù trên danh phận đã không còn quan hệ gì nữa, nhưng tâm hiếu kính của cô đối với cha mẹ chồng sẽ không vì danh phận này mà có bất kì thay đổi gì. Về sau, năm Từ Chí Ma ba mươi lăm tuổi, nghe Lâm Huy Nhân có một buổi diễn thuyết ở Bắc Kinh, tâm anh ta lại xao động, mua vé máy bay đi tham dự buổi diễn thuyết của Lâm Huy Nhân, kết quả máy bay đã gặp sự cố.

Chúng ta nhìn lại cuộc đời của anh ta, bất hiếu với cha mẹ, không từ ái với con ruột của mình, không trung thành với vợ, không có tín nghĩa với bạn bè, cướp vợ của người ta. Cho nên “*Họa phước chẳng có cửa nẻo [nhất định], do con người tự chuốc lấy*”. Còn vợ cũ của anh ta là nữ sĩ Trương Áu Nghi có tình nghĩa, ân nghĩa, đạo nghĩa như vậy, sau cùng sống đến tám mươi chín tuổi, cả đời chăm sóc cha mẹ chồng của mình, tiền họ tới cuối đời. Sau khi Từ Chí Ma chết, Trương Áu Nghi, các bạn coi cô rộng lượng biết mấy, còn đem tiền đi trợ cấp cho cuộc sống của Lục Tiểu Mạn, chăm sóc vợ nhỏ của anh ta. Cho nên đây là câu chuyện có lẽ

chúng ta đều rất quen thuộc, rất đáng để chúng ta suy ngẫm sâu sắc khi bước vào con đường hôn nhân.

Ngôn ngữ của nữ sĩ Trương Âu Nghi là chính trực, không phải lời ong tiếng bướm. Tâm của cô rất vô tư, đối với cha mẹ chồng của mình cô luôn vô tư cống hiến, không có bất kì danh phận gì, cô cũng không so đo. Và sự vô tư này, chúng ta phải rất bình tâm, cô không chỉ đối tốt với mình mà thôi, cô đối với cha mẹ, đối với người thân của mình cũng đều rất quan tâm, đây mới là thái độ vô tư thật sự.

Hành vi trong tình yêu là tác thành

Sau cùng, “*hành vi là tác thành*”, khi các bạn có rất nhiều suy nghĩ tốt muốn đi hoàn thành, đối phương sẽ tùy hỉ công đức, họ sẽ rất tán đồng, nhất là khi các bạn muốn hiếu thuận cha mẹ, khi các bạn rất có tình thương, khi các bạn thực hành giáo huấn của thánh hiền, họ nhất định sẽ tán thán các bạn từ trong thâm tâm, thậm chí còn kéo các bạn một tay, đây mới là tình yêu chân chính. Bây giờ rất nhiều người trẻ khi qua lại với nhau, đều không dám đưa người yêu về nhà mình, thậm chí khi các bạn muốn về nhà bầu bạn với cha mẹ mình, họ còn nói khó khăn lắm anh mới được nghỉ, hôm nay ở chơi với anh, đừng về nữa. Người nam như vậy có kết giao được không? Nguy hiểm, không thể kết giao. Các bạn muốn quay về hiếu thuận cha mẹ, họ phải nên rất hoan hỉ, để các bạn mau mau về nhà, thậm chí còn nói sẽ về chung với các bạn. Tại sao những người trẻ này không dám về nhà của người yêu, nguyên nhân nằm ở đâu? Nguyên nhân là do cha mẹ của người yêu đều là những người có trải nghiệm cuộc đời, tới lúc đó nhìn họ, kính chiếu yêu lấy ra soi, lập tức liền hiện nguyên hình, cho nên người trẻ bây giờ đều rất sợ đi gặp trưởng bối, do đức hạnh không đủ.

Hành vi trong tình yêu là tác thành, không phải khống chế đối phương, không phải chiếm hữu đối phương, mà là bây giờ làm sao khiến học nghiệp của đối phương càng tốt, khiến sự nghiệp của đối phương càng tốt, đức hạnh càng tốt, đi thành tựu họ. Chúng tôi có một đồng nghiệp, chồng của cô có một người em gái, người em gái này ở Hawaii. Em gái gọi điện thoại về nhà, cô ấy ở Hawaii một mình không ai nương tựa, lại đang bị bệnh, bây giờ đang cần tiền gấp. Lúc đó người anh nghe xong thì rất lo lắng, liền đi tìm vợ mình, kể cho vợ nghe tình hình của em gái, sau đó người chồng kiến nghị rằng, có thể đem số tiền dành dụm hai

ba năm nay của chúng ta đều gửi cho em gái anh được không?

Lúc đó người vợ này nói, anh làm như vậy, mẹ chắc chắn rất ấm lòng, chắc chắn rất vui mừng. *“Anh thương em, em hiếu kính, anh em hòa, là đạo hiếu”*. Chồng mình vốn dĩ tâm đang rối bời, không biết vợ mình sẽ phản ứng ra sao, đột nhiên nghe thấy vợ mình khẳng định như vậy, các bạn coi sự cảm động trong lòng họ chắc cả đời cũng không quên. Rốt cuộc là tiền quan trọng, hay là sự tâm tâm tương ứng giữa hai vợ chồng quan trọng? Tâm tâm tương ứng rồi, gia hòa vạn sự hưng, tiền sẽ càng kiếm càng nhiều. Nhưng nếu như vì tiền, giữa vợ chồng lại ngày càng xa cách, gia đình này sẽ bại vong. *“Người tính không bằng trời tính”*, trời tính tức là cuộc đời đạo nghĩa. Người vợ này nói, em hết sức ủng hộ anh làm như vậy, ngày mai em giúp anh chuyển tiền. Không chỉ đồng ý chồng làm vậy, còn đích thân đi chuyển khoản, khiến chồng không phải lo lắng nữa. Kết quả bạn của cô làm việc ở ngân hàng, sau khi nghe xong rất cảm động, nói việc này để mình chuyển giúp bạn trước. Sau khi chuyển xong, người bạn này gọi cho cô nói rằng *“Mình đã chuyển xong rồi, số tiền đó khi nào bạn có thì gửi cho mình cũng không sao”*.

Cho nên người vợ này làm như vậy, thật sự là thấu hiểu tâm tình của chồng mình. Nếu như nói *“Được thôi”*, một câu *“được thôi”* này và câu *“để em đi chuyển”* có giống nhau không? Tâm tình tế như vậy, mọi người có lúc nào cũng khởi lên không? Kể cả khi vợ các bạn nói *“Hôm nay mua ít trái cây đi thăm cha mẹ em”*, các bạn nói *“Ồ, được thôi”*, và *“Ồ, để anh mua”*, đích thân đi mua cho cha mẹ vợ, có giống nhau không? Không giống nhau, không chỉ người vợ cảm nhận không giống nhau, cha mẹ vợ cũng thấy không giống nhau. Vừa tới nhà, anh con rể hai tay đi không không, đều do vợ mình xách, sau đó các bạn cũng không

thăm hỏi câu nào, liền ngồi xuống ghé. Vợ các bạn đem trái cây qua, cha mẹ vợ còn phải nhìn vẻ mặt của các bạn như thế nào, có phải không? Cho nên tấm lòng mềm mỏng, thấu hiểu, có thể mỗi ngày đều có rất nhiều sự cảm động. Kể cả vợ chồng về nhà thăm cha mẹ chồng, đồ đạc cứ để cho con dâu cầm, các cụ sẽ càng vui hơn, cho nên *“con trai có hiếu không bằng con dâu có hiếu”*. Con trai có hiếu, con dâu lạnh nhạt, trong lòng cha mẹ như treo một tảng đá vậy.

Có một lần ở trong bệnh viện, một người nữ đưa cha chồng mình đi khám bệnh, cô hết sức tỉ mỉ, còn đem theo một quyển sổ để ghi chép, đã hỏi bác sĩ rất nhiều vấn đề, vừa hỏi vừa ghi lại. Bác sĩ này rất cảm động, nói: *“Cụ ơi, cụ thật là có phước, có cô con gái tốt như vậy”*. Kết quả ông cụ này liền cười rất vui sướng: *“Nó là con dâu tôi đấy”*. Cho nên *“con trai có hiếu không bằng con dâu có hiếu”*, từ đây có thể cảm nhận được.

Cho nên hành vi trong tình yêu là tác thành, thời thời tác thành sự lương thiện của đối phương, đức hạnh của đối phương, tác thành hiếu tâm của đối phương, tác thành gia đình của đối phương, hơn nữa tâm đó là tác thành một cách không mong cầu. Nếu như sự giúp đỡ, công hiến này đều ghi nhớ trong tâm, thì sự ngạo mạn sẽ khởi lên, *“Ôi chao, anh coi, cậu em vợ đó nếu không có tôi giúp thì sao cậu ấy có được ngày hôm nay!”*. Nói ra những lời này, không khí giữa người trong nhà sẽ không như trước nữa, sẽ không hòa hợp nữa. Người thân thích tiếp nhận sự giúp đỡ của chúng ta họ cũng có gánh nặng, thậm chí cha mẹ họ đều thấy có gánh nặng, giống như biến thành nợ tình nghĩa với chúng ta, cho nên thí ân không cầu báo. Khi người trong nhà nói: *“Ôi, đều là nhờ anh giúp chúng em”*. *“Ôi thôi, người một nhà không nói lời khách sáo, không nói nữa, em mà nói nữa là anh giận đấy”*. Các bạn coi những lời nói này, người ta nghe xong thấy rất dễ chịu, không phân

chia ta người.

Cho nên chúng ta phải từ bốn góc độ này quán chiếu coi bản thân mình có biết yêu thương không, có biết đem hơi ấm truyền cho người khác không; ngôn ngữ của chúng ta có lợi ích người khác không, khiến người ta khởi lên lý trí; tâm chúng ta có vô tư không; hành vi chúng ta có tác thành không. Mọi người đừng có nghe nói xong, tất cả đều là yêu cầu người khác.

Đã từng có một người mẹ, khi cô đang nghe giảng, thầy giáo nói: *“Người học cao cấp, có thể chịu được sự đày đọa của người thầy, nỗ lực phấn đấu; người học trung cấp, có thể chịu được sự khích lệ của người thầy, nỗ lực tiến lên; người học hạ cấp, có thể chịu được sự tán thưởng của người thầy, trưởng thành trong tình yêu”*. Các bạn, chúng ta là cấp nào trong cao cấp, trung cấp, hạ cấp? Là chịu được sự giày vò, chịu được sự cổ vũ hay chỉ có thể chịu được sự tán dương, hễ không tán dương liền không còn sức sống? Còn có một dạng người học hạng kém, cái gì cũng không thể tiếp nhận, việc gì cũng phản nghịch. Kết quả người mẹ này sau khi nghe xong đã nói với thầy: *“Thầy giáo, tôi đã chuẩn bị xong rồi, thầy mau mau nói cho tôi nghe, làm sao mới giày vò con trai tôi được?”*. Các bạn coi, nghe những đạo lý này xong, đều đem ra yêu cầu người khác, rất có thể sẽ gây ra bi kịch gia đình. Cho nên bất kì giáo huấn nào cũng đều phải yêu cầu mình trước, *“ng nghiêm khắc với mình, rộng rãi với người”*.

Khi tôi dạy học ở Hàng Châu, có một người bạn đã nói, *“Thầy Thái à, còn phải thêm một điều nữa, ‘ham học sách thiện, ham học sách thánh hiền’ ”*, điều này rất quan trọng. Do không học sách thánh hiền, những thái độ này có học được không? Có biết truyền hơi ấm cho người khác được không? Có biết vô tư rộng mở

lòng mình không? Cho nên những thái độ này phải thông qua giáo huấn của thánh hiền mới có thể cảm rã được. Thấy được những điểm này, chúng ta có thể ngừng lại xem bản thân mình có phải đã dùng thái độ như vậy đối với người khác. Các bạn, đây là vấn đề rất đáng để suy ngẫm. Tiếp đó, xung quanh chúng ta có người bạn nào như vậy không, có người thân nào như vậy không? Nếu như không có, thì thật đáng thương. Nhưng không có là kết quả, nguyên nhân nằm ở đâu? Nguyên nhân vẫn phải tìm từ bản thân mình.

Thánh Hiền nhân nói “*thương người thì được người thương, kính người thì được người kính*”, cho nên khi các bạn thật sự biết thương yêu người khác, thì có thể khơi dậy sự quan tâm của người khác đối với các bạn, sự tuần hoàn lành tính giữa người và người mới được khơi dậy. Cho nên bạn bè người thân muốn thương yêu quan tâm lẫn nhau, tiền đề là chúng ta phải biết thương người khác trước. Ngày nay sau khi chúng ta học xong, chúng ta sẽ dùng thái độ đúng đắn này để thương yêu, chăm sóc người khác, tôi tin là không quá ba tháng, sáu tháng, gia đình của các bạn cũng sẽ rất tốt, quan hệ nhân tế cũng rất tốt, đều sẽ có những thay đổi rất lớn. Nhiều vở kịch hay trong đời không chỉ nhìn thấy trên ti vi, còn phải đem những tình tiết cảm động lòng người trong ti vi đưa vào gia đình của chúng ta, đưa vào cuộc sống của chúng ta, biểu diễn tốt vở kịch xinh đẹp trong cuộc đời.

Kết Hôn

Chân đế tình yêu

Chúng ta đã học qua một bài hát tên là “Chân Đế Tình Yêu”, từ bài nhạc này chúng ta có thể hiểu được người như thế nào mới có thể thương yêu người khác thật sự. Khi mọi người hát thì không thể chỉ hát trên lời mà thôi, câu nào cũng phải xuất phát từ trong tâm mình, phải hoàn toàn cảm ứng mà hát ra, chân thành từ trong tâm, không phải từ bề ngoài.

- Tình yêu là sự nhẫn nhịn và ân từ vĩnh cửu, tình yêu là không đố kỵ.
- Tình yêu là không khoe khoang cuồng vọng, không làm việc hỏ thẹn.
- Không mong điều ích lợi cho mình, không dễ dàng nóng giận.
- Không so đo cái xấu của người, không thích điều bất nghĩa, chỉ thích điều chân lý.
- Việc gì cũng bao dung, việc gì cũng tin tưởng, việc gì cũng kì vọng.
- Việc gì cũng nhẫn nhịn, việc gì cũng nhẫn nhịn, tình yêu mãi mãi không cùng tận.
-

Các bạn coi, người yêu nhau thì biết điều gì? Biết “*nhẫn nhịn*”, nhẫn lại tính khí của mình, nhẫn lại thói quen xấu của mình, nếu không sẽ khiến đối phương rất buồn lòng. Tại sao phải nhẫn? Nhẫn một chút, trời cao biển rộng. Trước đây khi tôi thuyết giảng, có một người mẹ nói rằng văn hóa truyền thống rất hay, nhưng cái sự nhẫn này phải nhẫn tới khi nào? Khi cô nói về những điều này, chân mày chau lại. Tôi đã nói với cô, cách nhẫn này của cô, đảm bảo nhẫn tới nổi núi lửa

bùng phát, hơn nữa hễ bùng phát, công phu nhẫn nhịn trước đây đều phí công nhọc sức, cho nên nhẫn không phải là đê nó xuống, cái nhẫn như vậy sớm muộn gì cũng có vấn đề. Nhẫn là phải chứa đựng sự sáng suốt, chứa đựng sự khoan thứ. Ví dụ nói một số thói quen sinh hoạt của chồng mình, có phải là một ngày hai ngày mà tập nên không? Không phải. Đó là một số thói quen đã nuôi dưỡng trong quá trình trưởng thành của anh ấy, các bạn cũng phải để anh ấy chuyển biến từ từ, đâu có thể dùng một cái là sửa đổi lại được. Cho nên các bạn có sự sáng suốt, có sự khoan thứ, khoan dung này, thì giữa vợ chồng sẽ nhường nhịn, nhẫn nhịn nhau.

Tiếp theo, phải nhẫn vì đại cục. Thế nào là đại cục? Gia đình hòa hợp là đại cục, con cái trưởng thành là đại cục. Vợ chồng cãi nhau trước mặt con cái, con cái có bị ảnh hưởng không? Ảnh hưởng hết sức lớn. Vợ chồng thường cãi nhau, trong tâm con cái sẽ không được an định, luôn cảm thấy hoang mang, cho nên rất nhiều cặp vợ chồng vừa cãi nhau, con họ liền khóc rất lớn tiếng. Có cặp vợ chồng cãi nhau, con họ hơn một tuổi, ở bên cạnh khóc rất lớn tiếng, vợ chồng họ nghe thấy con khóc lớn như vậy liền ngừng lại, nhìn vào đứa nhỏ, kết quả đứa nhỏ đó hai tay ra dấu bảo họ dựa vào nhau, khi hai vợ chồng họ đầu vừa chạm vào nhau thì đứa nhỏ cũng không khóc nữa. Cho nên các bạn coi, em bé mới hơn một tuổi đã có thể cảm nhận được cãi nhau là không tốt, phải tương thân tương ái mới tốt. Chúng ta phải suy nghĩ cho đại cục trưởng thành của con mình.

“Tình yêu là không khoe khoang”, một người khoe khoang ngạo mạn, người bên cạnh đều rất khó chịu, hơn nữa *“không làm việc hổ thẹn”*. *“Đệ Tử Quy”* nói với chúng ta, *“đức hạnh kém, cha mẹ tủi”*. Hành vi của chúng ta rất có thể sẽ khiến cha mẹ tủi hổ, thậm chí còn khiến trường học của chúng ta hổ thẹn, như vậy chúng ta không yêu gia đình, không yêu trường học của mình nữa. *“Không mong điều*

ích lợi cho mình”. Thật ra bài hát này nói rằng, một người muốn có trí huệ, muốn có đức năng, muốn có tình thương, trước tiên phải không có tâm tham, không nổi nóng, không ngu si, không ngạo mạn, không nghi ngờ người khác, như vậy mới có thể thương yêu người khác. Chúng ta hãy nghi ngờ người khác, trong tâm họ sẽ rất buồn phiền, sẽ không khởi lên được dũng khí, không khởi lên được sức mạnh, còn sự tín nhiệm của các bạn sẽ là nguồn sức mạnh bất tận cho họ.

Trong “Luận Ngữ” có một câu nói “*ái chi dục kì sanh, ó chi dục kì tử*”, Phu Tử nói, khi các bạn thương họ, hy vọng họ cái gì cũng tốt, ghét họ rồi, mỗi ngày đều nguyện rửa họ, đây là thái độ nhân sinh mê hoặc điên đảo. Tình yêu chân thật là gì? Chân thật là không giả, chân thật là không thay đổi. Chúng ta đã làm sai nhiều việc như vậy, cha mẹ có nói họ không có đứa con trai, không có đứa con gái như chúng ta không? Khi chúng ta phạm sai lầm, cha mẹ chỉ có một ý niệm, làm sao giúp đỡ chúng ta, làm sao hỗ trợ chúng ta sửa sai, tuyệt đối không có tâm niệm ghét bỏ chúng ta. Cho nên chúng ta muốn tìm được tình yêu chân thành, luôn luôn tìm từ cha mẹ của chúng ta, từ anh chị em của chúng ta. Chân thật thì không thay đổi, có thể vĩnh cửu, có thể vững bền. Ngày nay chúng ta đối với một người bạn, giao tình với họ phải nên ngày càng tốt, như vậy mới coi là tình nghĩa chân thật. Nếu như trước đây rất tốt, bây giờ vì một chuyện gì đó mà trong lòng không vui, liền bỏ họ ra đi, thậm chí còn nói này nói kia sau lưng họ, đây không phải là người thật sự hiểu về tình yêu.

“*Tình yêu là không so đo cái xấu của người*”, khi chúng ta ở đó phê bình những bạn bè, người thân đã từng kết giao với mình, đây cũng không phải là biểu hiện của tình yêu. Tình yêu là đặt mình vào hoàn cảnh của họ mà thành tựu họ, bất kể bây giờ họ ra sao, chúng ta tin rằng sau này họ sẽ ngày càng tốt hơn. Chúng

ta kì vọng chính mình, mình làm tấm gương tốt để cảm động họ, giúp đỡ họ.

Hôn nhân trước tiên phải có nhận thức chung

Sau khi thương yêu, thời cơ chín muồi rồi, cha mẹ hai bên cũng phải rất tán đồng, quá trình qua lại này, không chỉ là việc của hai bạn, cả tình hình cũng phải khiến cha mẹ chấp nhận, hiểu được. Những cuộc hôn nhân cha mẹ không tán đồng, đa phần đều sẽ thất bại, tại sao? Do khi cha mẹ không tán đồng nhất định là có cái lý của họ. Nếu như giữa hai bên nam nữ thật sự cảm thấy rất thích hợp, thì đừng vội vã bước vào hôn nhân. Nếu như thật sự cảm thấy giữa hai bên đã kết giao hết sức chân thành, có thể chậm lại một chút, để cha mẹ càng có thể chấp nhận, càng hoan hỉ, rồi mới tiến tới hôn nhân. Ví dụ nói bên nam có thể biểu hiện càng tốt hơn, càng xuất sắc hơn, khiến cha mẹ đối phương an tâm, rồi mới tiến vào. Những cuộc hôn nhân được cha mẹ chúc phúc mới dễ được lâu dài.

Và hôn nhân là việc rất quan trọng, nó là một sự khởi đầu, không phải một cái kết thúc. Hai người tới từ môi trường khác nhau, cho nên phải thông cảm cho nhau, cùng nhau trưởng thành. Và trong quá trình xây dựng đó, chúng ta phải thường ghi nhớ *“không quên tâm ban đầu”*, phải thường ghi nhớ *“đặt mình vào hoàn cảnh người khác”*, và cả lúc này chúng ta nói tới phải tán thưởng đối phương, chỉ nhìn ưu điểm của đối phương. Vậy có người sẽ nghĩ, chỉ nhìn ưu điểm của họ, vậy khuyết điểm của họ phải làm sao? Khi các bạn chỉ nhìn ưu điểm của họ, họ sẽ hy vọng mình biểu hiện càng tốt hơn, khuyết điểm tự nhiên sẽ giảm bớt.

Thật ra trong quá trình tôn trọng, thương yêu nhau, thương yêu chưa chắc sẽ kết hôn, phải là chí đồng đạo hợp, giá trị quan giống nhau rồi, mới nên bước vào hôn nhân. Thương yêu một người, không nhất định phải là quan hệ vợ chồng mới có thể thương yêu họ được, nếu không giá trị quan khác nhau mà cứ cố ráp lại, tới

lúc đó hai bên đều rất đau khổ. Cho nên lúc này phải tùy duyên, thích hợp để kết hôn hay chỉ thích hợp làm bạn, tự mình phải phân biệt rõ ràng. Đâu phải nói nhất định phải làm vợ chồng mới có thể giúp đỡ đôi phương? Đây đều sẽ biến thành điểm chấp trước của chính mình. Thật sự thích hợp bước vào hôn nhân, một giá trị quan trọng nhất trong đó, là hai bên có thể nâng đỡ nhau, xây dựng tốt gia đình này, giáo dục tốt thế hệ sau, phụng dưỡng tốt cha mẹ, đều phải có tín niệm như vậy, nhận thức chung như vậy, hôn nhân chắc chắn có thể xây dựng tốt đẹp, nếu không gia đình sẽ biến thành một xe ngựa nhiều đầu, thì rất phiền phức.

Ý nghĩa của hôn nhân là gì?

Trong cả nền văn hóa truyền thống, phần lễ nghi chiếm tỉ lệ rất lớn, và trong lễ nghi có một điển lễ rất quan trọng gọi là hôn lễ. Ý nghĩa của hôn lễ là gì? Trong “Lễ Kí” có nói rằng “*thượng dĩ sự tông miếu, hạ dĩ kế hậu thế*”. Đối với bên trên, phụng sự tông miếu, thật ra dụng ý tức là, gia đạo này có thể kế thừa lại từ cha mẹ, tổ tiên. Câu này tức là ý nghĩa của chữ “*hiếu*” trong nền văn hóa truyền thống của chúng ta. “*Lão*” tức là thế hệ trước, tổ tiên trước đây; “*tử*” tức là thế hệ sau, tức là “*hạ dĩ kế hậu thế*”, kế thừa phát huy, thế hệ trước và thế hệ sau hoàn toàn không phân chia, dung hòa thành một thể, đây chính là tinh túy của nền văn hóa - hiếu đạo.

Sự kết hợp vợ chồng là sự thực hành hiếu đạo, là “*thượng dĩ sự tông miếu, hạ dĩ kế hậu thế*”. Khi nào mới nghe thấy? Bây giờ phải không? Lần đó tôi đi giảng ở Đài Loan, lúc giảng xong, sinh viên chạy tới: “*Ồ, kết hôn còn là đạo nghĩa, đây là lần đầu tiên trong đời em nghe thấy*”. Còn có lúc tôi đang giảng bên trên, sinh viên ở dưới cứ khóc rầm rức, tôi nghĩ rốt cuộc mình đã nói câu nào đắc tội bạn đó rồi, sao bạn đó cứ khóc vậy? Tôi bước xuống hỏi bạn, bạn ấy nói: “*Sao không có ai nói với em những đạo lý này? Em nghe xong mới hiểu ra, ôi chao, không biết em đã gây ra bao nhiêu tội chướng rồi*”. Bạn đó sám hối. Không đơn giản, các bạn trẻ vẫn rất đơn thuần, rất thọ giáo, họ cũng không muốn như vậy, không có ai nói với họ về thị phi thiện ác, họ rất hồi hận. Cho nên, đây gọi là “*người không học, thì không biết*”, “*người không học, không biết nghĩa*”. Không có kinh điển, con người ta căn bản không biết tiêu chuẩn thị phi thiện ác nằm ở đâu.

Và chúng ta từ câu “*thượng dĩ sự tông miếu, hạ dĩ kế hậu thế*” này sẽ cảm

nhận được, hôn nhân trước đây cảm giác rất khác. Người bây giờ cầu hôn là cầu thế nào? “*Em lấy anh nhé!*”, nghe nói giá thấp nhất bây giờ phải cần 999 đóa hoa hồng, phải không? Trước đây không phải cầu hôn như vậy, Chu Văn Vương lấy vợ của ngài là Thái Tự như thế nào? Đi qua đó hết sức long trọng, sau đó nói với nàng: “*Mời nàng cùng ta đi bái lạy tổ tiên của ta nào!*”. Có đẹp không? Các bạn coi tâm cảnh đó, tâm cảnh đó chính là một sự trách nhiệm, trách nhiệm kế thừa phát huy. “*Em lấy anh nhé*” tức là thích thì tới, không thích thì thôi.

Vào thời xưa, nhà của hai bên vào ba ngày trước khi con họ kết hôn thì cha mẹ sẽ không tắt đèn, ba ngày đó cha mẹ sẽ ân cần dạy bảo con trai họ, sau này làm sao làm một người chồng tốt, sau này làm sao làm một người cha tốt, sau này làm sao gánh vác trách nhiệm của một gia đình; dạy bảo con gái họ, làm một người vợ tốt ra sao, làm một người con dâu tốt ra sao, làm một người mẹ tốt ra sao. Chúng ta từ lễ nghi này có thể nhìn thấy, sự coi trọng của họ đối với hôn nhân tuyệt đối không phải nước tới chân mới nhảy, nhất định là từ nhỏ tới lớn, cha mẹ đã biểu diễn sự hòa hợp vợ chồng cho thế hệ sau coi, hơn nữa trong rất nhiều cơ hội đã dẫn dắt con cái đối xử với người bạn đời của mình thế nào. Bởi vì mưa dầm thấm lâu, cộng thêm lời căn dặn khẩn thiết trước khi kết hôn, cho nên hai bên sẽ hiểu rất rõ chức trách, bổn phận của người làm chồng, người làm vợ, sẽ không bị lẫn lộn bất phân.

Thanh niên nam nữ bây giờ, có thể còn chưa chuẩn bị xong việc làm một người vợ, một người chồng như thế nào, cũng chưa nghĩ tới phải gánh vác trách nhiệm gia đình, thì đã bước lên tấm thảm đó. Không chỉ chưa chuẩn bị tốt, lại còn có rất nhiều suy nghĩ không đúng, lúc này cha mẹ có khuyên bảo họ không? Có kịp thời dạy dỗ họ không? Bây giờ rất nhiều trường bối, con của mình kết hôn xong, có

một số tình trạng không tốt, họ cũng không quản nữa, còn nói một câu “*Người trẻ có suy nghĩ của người trẻ*”. Mỗi lần tôi nghe thấy câu này đều rất căng thẳng, “*nuôi không dạy, lỗi của cha*”, không chỉ không dạy tốt con cái, bây giờ đối với việc hôn nhân của chúng cũng mặc kệ buông xuôi, như vậy có thể ngay cả con cháu đời sau cũng sẽ dạy không tốt. Những thái độ chung sống với người, chung sống với người khác giới này đối với cuộc đời các em cực kì quan trọng, chúng ta là người làm cha mẹ, là người làm thầy, rất có thể trước khi các em hai mươi tuổi đều chưa dẫn dắt các em cho tốt.

Trong quá trình hôn lễ, khi người nam đi nghênh đón cô dâu thì phải bái thiên địa, nghĩa là cuộc hôn nhân này không phải là việc của hai người, bắt buộc phải chịu trách nhiệm gia đình, cũng phải chịu trách nhiệm xã hội. Các bạn xây dựng tốt đẹp rồi, có hậu thế tốt rồi sẽ cho xã hội một ảnh hưởng tốt; các bạn không dạy tốt, thì sẽ nguy hại tới xã hội. Sau đó, khi chú rể phải bước ra nghênh đón, trước khi ra cổng, người cha sẽ bung một ly rượu để kính con trai, con trai không cần đáp lễ. Thông thường đều là chúng ta kính rượu cha mình, đâu có chuyện cha kính rượu chúng ta? Nhưng hôm đó thì khác, cha đại diện tổ tiên kính rượu chúng ta: “*Con trai, con sắp bước vào một giai đoạn khác trong cuộc đời, con phải gánh vác trách nhiệm của một gia đình*”. Cho nên trong quá trình nghênh đón, trong đầu họ đều là hình ảnh cha kính rượu mình, đều đang nhắc nhở họ về trách nhiệm đối với gia đình, đối với hôn nhân. Khi họ tới nhà cô dâu, là cha mẹ vợ đích thân ra đón tiếp, đích thân giao con gái vào tay họ. Đó là đứa con người ta đã chăm sóc mười mấy năm rồi, các bạn phải tận tâm tận lực chăm sóc cô ấy, giúp hai cụ được an lòng, giúp họ an tâm, như vậy mới xứng đáng với sự tín nhiệm của cha mẹ vợ đối với chúng ta.

Chị tôi trước khi đi lấy chồng, cũng do anh rể tôi dẫn dắt chị cùng hành lễ ba quỳ chín lạy đôi với cha mẹ tôi. Thật vậy, chăm sóc một người con gái hơn hai mươi năm không hề dễ dàng! Cảm ơn cha mẹ vợ, kể đó là khiến họ an tâm, khiến họ vui vẻ. Cho nên, đừng làm con rể, phải làm một người con trai hoàn chỉnh, hoàn toàn như hiếu kính với cha mẹ của chính mình. Đây đều là một tâm cảnh trong hôn nhân của hai bên nam nữ. Có cô gái nào khi đi lấy chồng, ngồi trên kiệu hoa, ngồi trên xe hoa, trong lòng còn nghĩ: “*Được, cuối cùng mình cũng đợi đến ngày này, mình phải khiến cho anh ta nhà tan cửa nát mới được!*”. Không có ai lấy chồng như vậy chứ? Đây là một tâm cảnh, phải thành tựu cuộc hôn nhân này, thành tựu thế hệ sau.

Trong “Kinh Thi” có một câu là “*đào tư môn môn, cành lá sum suê, nàng đi lấy chồng, hiền lành thuận vui*”. Cây đào nở hoa thì rụng rất nhanh, cũng nhanh chóng mọc rất nhiều lá non, nhìn rất sum suê. Khi người nữ đi lấy chồng nhìn thấy hình ảnh này, nàng liền kì vọng chính mình, gả qua đó phải khiến người ta hưng thịnh ba đời. Cho nên các bạn nam, lấy một người vợ tốt có thể hưng thịnh ba đời, mọi người có biết lấy một người vợ không tốt thì sẽ ra sao không? Lấy một người vợ không tốt sẽ bại suy mấy đời? Không phải bại suy ba đời, là bại suy không còn mảnh ngói lành lặn, từ đó không góc đầu lên nổi. Cho nên hôn nhân là việc lớn, chúng ta không được quên tâm ban đầu, chúng ta thời thời đặt mình vào hoàn cảnh của đối phương, chăm sóc người nhà đối phương, đối phương cũng sẽ chăm sóc người nhà chúng ta. Thời thời tán thưởng đối phương, thời thời khích lệ lẫn nhau, nâng cao, thành tựu lẫn nhau, chúng ta tin tưởng việc xây dựng tình cảm vợ chồng, xây dựng cuộc sống hôn nhân sẽ ngày càng tốt đẹp, tình cảm sẽ ngày càng sâu sắc, vì đây là kết giao bằng đạo nghĩa.

LÀM THẾ NÀO ĐỂ XÂY DỰNG HÔN NHÂN HẠNH PHÚC

Một việc quan trọng nhất trong gia đình

Trong hôn nhân có một điểm rất quan trọng, là phải xây dựng nhận thức chung trong gia đình, rồi cuộc công việc quan trọng nhất khi xây dựng gia đình này là gì, hai bên nam nữ nhất định phải có cách nhìn giống nhau. Các bạn, các bạn cảm thấy một việc quan trọng nhất trong gia đình là gì? Rất nhiều người nói là kiếm tiền, không có tiền việc gì cũng không xong. Rất nhiều gia đình rất giàu có, nhưng trong nhà hỗn loạn một đồng, có không? Có. Chúng tôi đã tiếp xúc với rất nhiều nhà doanh nghiệp, có một số nhà doanh nghiệp rất có thiện căn, rất lương thiện, doanh nghiệp cũng làm rất tốt, thường thường khi chúng tôi có cơ hội ngồi xuống nói chuyện với nhau, họ đều nói những nhà doanh nghiệp như họ nghèo tới nỗi chỉ còn lại tiền. Cho nên thật sự là người ta không biết đối đãi với người khác ra sao, sau cùng trong tâm rất trống trải, thậm chí ngay cả con cái của mình cũng không cách nào câu thông được, đây chính là sai lầm rất lớn khi xây dựng cuộc đời. Nhận thức chung quan trọng nhất trong một gia đình là phải dạy tốt thế hệ sau, gọi là “*quan trọng nhất không gì bằng dạy con*”, điều quan trọng nhất trong cuộc đời là phải dạy tốt thế hệ sau, khiến thế hệ sau có thể truyền thừa gia phong của các bạn, có thể quang vinh tổ tiên, kế thừa phát huy, khiến con cháu hậu thế của các bạn có thể hưng thịnh.

Không chỉ gia đình, điều quan trọng nhất trong một quốc gia cũng là giáo dục tốt thế hệ sau, người đứng đầu quốc gia sẽ không muốn đất nước của mình, triều đại của mình truyền tới đây là đứt đoạn. Nếu như truyền tới đời họ liền đứt đoạn,

thì họ có lỗi với ai? Có lỗi với liệt tổ liệt tông, có lỗi với con cháu đời sau, họ sẽ không hy vọng tổ tiên mắng họ, ngay cả con cháu đời sau cũng mắng họ. Cho nên hoàng đế trước kia khi vừa đăng cơ, phải làm việc gì trước? Lập thái tử. Có thể thấy việc lập người kế vị trong một quốc gia, một triều đại là việc xếp lên trước nhất, cho nên hoàng đế trước đây đều mời những người có học vấn tốt nhất trong cả nước để tới giáo dục thế hệ sau của họ.

Một người khi về già có được an nhàn tốt đẹp không, then chốt nằm ở đâu? Then chốt nằm ở chỗ các bạn có dạy tốt con cái không. Nếu như hai vợ chồng đều rất có địa vị xã hội, cuộc sống trong nhà rất dư dả, nhưng con cái vì thất giáo, ở bên ngoài chơi bời lêu lổng, thậm chí cha mẹ ở nhà không biết ngày nay chúng sẽ gây ra những trò gì nữa, cha mẹ như vậy khi về già có thể sống những ngày an ổn thật sự được không? Không thể nào. Rất nhiều người tới trung niên mới phát hiện, trọng điểm mình xây dựng gia đình, sự nặng nhẹ hoãn cấp đã sắp xếp sai hết, không đặt việc giáo dục con cái lên vị trí đầu tiên, nhưng lúc này hối hận cũng không kịp nữa.

Có một vụ án, đứa con từ nhỏ đã được cha mẹ cưng chiều, xè tay muốn xin bao nhiêu tiền liền cho nó bấy nhiêu, tới sau cùng, một tháng phải xài hơn mười ngàn tệ, khi vẫn còn đi học. Người cha cảm thấy hơi khác thường, liền nói với nó, từ nay về sau không cho nó tiền nữa, lại đưa nó đi Tây Tạng nhập ngũ hai năm. Khi xuất ngũ trở về, do một số tập khí quá sâu sắc, không sửa được, nó vẫn xin tiền cha mẹ, cha nó quyết chí không cho nó tiền, kết quả đứa con trai này đã thuê sát thủ giết cha nó. Đứa con trai này và sát thủ đứng sẵn trước công nhà đợi cha nó ra, nó nói với tên sát thủ này, lát nữa sẽ có một người từ chỗ đó đi ra, nó miêu tả cả tình hình đó một cách rõ ràng rành mạch. Tên sát thủ này nói: “*Sao anh biết*

rõ quá vậy? Rốt cuộc đây là chỗ nào?”. Nó nói: “Đây chính là nhà tôi”. “Vậy người bị giết là ai?”. “Là cha tôi”. Bi kịch như vậy có thể không phải chỉ có một chuyện mà thôi, khi chúng ta không dạy tốt con cái mình, bi kịch này có thể sẽ chuyển tới diễn trước mặt chúng ta. Nó không chỉ giết cha nó, do chìa khóa kết sắt của cha nó nằm trong tay mẹ nó, cho nên mẹ nó cũng bị sát hại. Cho nên không giáo dục tốt con cái, nuông chiều hư hỏng, có tiền nhiều tới đâu cũng không thể giải quyết vấn đề.

Bây giờ rất nhiều cha mẹ bị đau đầu, nhưng số cha mẹ thật sự chịu đem việc giáo dục con cái đặt ở vị trí đầu tiên thì không nhiều, cho nên có một số đạo lý các bạn không nói rõ ràng với chúng, chúng thật sự rất khó buông bỏ những truy cầu danh lợi. Thật ra mà nói, truy cầu danh lợi có vui vẻ gì không? Truy cầu danh lợi thì nội tâm có trọn vẹn không? Không vui vẻ chút nào, không trọn vẹn chút nào. Cho nên bây giờ phải đề xướng việc “*Cha về nhà ăn cơm tối*”, nếu không không khí gia đình sẽ không còn nữa. Đừng xây dựng cuộc đời thành sự bận rộn, mù mịt. Chữ “*bận*” này là chữ hội ý, khi một người bận rộn thì có nghĩa là gì? Tâm đã chết, đã chết, không còn nhạy cảm nữa, không thể quan sát được nhu cầu của người khác. Cho nên khi một người bận rộn, đầu óc sẽ không được tỉnh táo nữa, thậm chí có lúc định thần lại, một tháng đã trôi qua, con trai mình đã mấy tuổi rồi.

Có một tiểu phu hàng ngày lên núi chặt củi đem xuống núi bán, cứ như vậy trải qua cả mấy năm. Có một hôm ông đi tới một gốc cây thì dừng lại nghỉ mệt, bạn ông đi qua nói với ông: “*Đi thôi, đi thôi, mau mau lên đường nào*”. Ông nói với bạn mình: “*Đợi một lát, tôi còn phải đợi linh hồn tôi đuổi theo kịp đã*”. Các bạn, trong cuộc đời bận rộn như vậy, xin hỏi linh hồn chúng ta đã đuổi kịp chúng ta chưa? Chúng ta có thấy rõ ban ngày mình đã làm gì chưa? Cho nên bận rộn tới

sau cùng, cuộc đời thật sự sẽ cảm thấy bước đi không vững vàng chút nào. Có một minh tinh có lần hết sức hứng khởi đi đón con trai mình tan học về, chạy tới cổng trường đợi cả nửa ngày cũng không thấy con mình ra, sau đó vừa hay anh gặp phải cô giáo trước đây của con anh, cô giáo đó nói: “*Con trai anh đã học cấp hai rồi, anh còn tới trường tiểu học để đợi chi nữa?*”. Cho nên các bạn coi, bận rộn tới sau cùng thì mắt cũng mù, bận rộn tới sau cùng thì không nhìn thấy nhu cầu của người thân nữa, không nhìn thấy cảm nhận của người thân nữa.

Rất nhiều người khi bước vào tuổi trung niên, quan hệ vợ chồng có vấn đề, con cái cũng không thể câu thông với họ, họ còn chưa hiểu ra tình hình, do quá bận rộn, cả con người hình như đều bị che phủ. Cuộc đời cứ sống như vậy, phấn đấu cả mấy chục năm, kết quả gia đình không đầm ấm, sức khỏe cũng bị tổn hại, liền cảm thấy cuộc đời mình đã xông pha như vậy, sao còn thành ra thế này, trong tâm thật sự cảm thấy rất hoang mang, rốt cuộc đời người nên đi như thế nào mới đúng. Cho nên, cuộc đời bận rộn, mù mịt thì không thể đi, phải sống sao cho mình bạch sáng suốt, mỗi một bước đi đều vững chãi an ổn. Gia đình được hạnh phúc mỹ mãn tuyệt đối không phải điều ngẫu nhiên. Ngày nay các bạn muốn giáo dục tốt con cái mình, không phải dựa vào tiền, mà là dựa vào sự bầu bạn, sự dụng tâm của các bạn.

Rất nhiều phụ huynh đều cảm thấy có tiền có thể thành tựu việc học của con cái, thật ra chưa chắc vậy. Tôi đã phân tích với họ, top mười em trong lớp, có năm em đi học thêm, năm em không đi học thêm, sau cùng thành tích của những em nào tốt hơn? Những em có đi học thêm, vừa nhìn thấy nội dung bài học hôm nay đã nói: “*Ở lớp học thêm mình đã nghe qua rồi*”, các em sẽ còn vỗ vỗ người bên cạnh nói rằng: “*Mình đã nghe rồi*”. Em rất kiêu ngạo, cho nên khi em lên lớp dần

dần sẽ đánh mất sự chuyên tâm. Một đứa trẻ từ nhỏ đã không chuyên tâm, sau này việc cầu học vấn sẽ là một vấn đề rất lớn. Nếu như tiết học hôm nay em vẫn chưa học qua, em sẽ nghĩ thế nào? Dù sao ở lớp học thêm cô giáo cũng sẽ dạy, sau này mình nghe sau cũng được. Cho nên sự chuyên chú bắt đầu xuống dốc. Người ta chỉ cần không chuyên tâm nghe giảng, cả tình hình học tập sẽ bị xuống dốc.

Khi đi thi tôi lại quan sát thấy, những em nhỏ này trước khi thi một hai tuần đều sẽ ôm một tờ giấy, tờ giấy gì? Những trọng điểm mà lớp học thêm đã tổng hợp cho em. Cho nên đó là nước tới chân mới nhảy, chỉ học những thứ thầy cô tổng hợp, sau khi thi xong, có thể chưa tới một ngày tắt thầy đều trả lại hết cho thầy cô. Còn những em nhỏ khác không đi học thêm thì lên lớp đều rất chuyên chú, sau đó tất cả những bài học phải thi em đều sẽ tự mình tìm ra trọng điểm, tự mình tổng hợp, sau khi tự mình bắt tay làm, phương pháp, kĩ xảo học tập sẽ từng chút từng chút tích lũy lại. Cho nên người tốn tiền sẽ khiến con mình không chuyên chú, khiến con mình đều ỷ lại vào những thầy cô lớp học thêm, chứ không phải nâng cao khả năng học tập của chúng. Còn những em không đi học thêm thì lên lớp học rất chuyên chú, lại biết cách nghiên cứu học vấn như thế nào. Cho nên các em chỉ cần lên cấp hai, thành tích hai bên sẽ khác biệt rõ ràng, đây cũng là kinh nghiệm của tôi. Hồi tiểu học tôi không đi học thêm, rất nhiều bạn học đều có học thêm, kết quả khi lên cấp hai, thành tích của họ đã cách biệt với tôi rồi.

Giáo dục con cái, còn phải dựa vào chính mình. Nhưng cha mẹ bây giờ không chỉ không chăm sóc con cái, còn đùn đẩy trách nhiệm chăm sóc con cái cho người “*đại diện cha mẹ*”. Ai là người đại diện cha mẹ? Lớp học thêm. Nhưng lớp học thêm cũng rất khó nâng cao năng lực và thái độ học tập của các em. Kế đó, bảo mẫu. Bảo mẫu ngay cả tiếng phổ thông cũng nói không chuẩn, rất nhiều gia đình

còn tìm bảo mẫu Thái Lan, bảo mẫu Indonesia, như vậy thế hệ sau sẽ dạy thành ra sao? Cho nên năng lực ngữ văn của thế hệ sau ngày càng kém. Bảo mẫu có dùng thái độ của người mẹ để dạy các em không? Không đâu. Họ dùng thái độ gì? Thái độ của người làm, đối với các em luôn ngoan ngoãn phục tùng, cho nên các em được cưng quá sanh hư. Rất nhiều em do bảo mẫu dạy ra, khi đi ra ngoài thì ngồi trên ghế, hai tay hai chân giơ ra, làm gì? Giúp cháu mặc quần áo, giúp cháu mang tất, mang giày, ngay cả những khả năng sinh hoạt căn bản cũng không có. Những đứa trẻ này tới trường học, cô giáo phân công việc cho chúng làm, ví dụ dọn vệ sinh, chúng sẽ nói với cô giáo: *“Cô ơi, em cho cô tiền, cô làm giúp em!”*. Hoàn toàn không có thái độ cần cù lao động, cho nên bảo mẫu không thể dạy ra những đứa con tốt.

Còn có một đại diện cha mẹ nữa, chính là tivi. Mấy đứa nhỏ vừa tan học về lập tức giao cho ai? Giao cho tivi. Rất nhiều em một ngày coi tivi cả mấy tiếng đồng hồ, như vậy sẽ dạy thành thế nào? Trên tivi có rất nhiều nội dung bạo lực, cho nên các em nhỏ bây giờ có nóng tính không? Rất nhiều em đều có khuynh hướng bạo lực. Theo tôi quan sát, không chỉ mấy em nam có khuynh hướng bạo lực, bây giờ rất nhiều em nữ cũng có khuynh hướng bạo lực. Cho nên khi chúng ta ở đó kiếm tiền, rốt cuộc là con cái chúng ta đang trưởng thành ra sao, phải suy nghĩ kỹ.

Còn có người đem con mình giao cho lớp kỹ năng. Phụ huynh bây giờ cho con mình học rất nhiều thứ, xin hỏi rốt cuộc hiệu quả ra sao? Bây giờ quá nhiều phụ huynh làm việc đều không suy nghĩ, đều không suy nghĩ sâu sắc, hình như chỉ làm cho có làm. Những cha mẹ khác đã làm rồi, mình cũng phải làm, mình cũng có cái để báo cáo, cho nên thế hệ sau chúng ta dạy ra cũng chỉ là làm để báo cáo cho các

bạn. Cháu đi học là vì cha mẹ cháu, cháu đã làm rồi. Nhưng các em lại không suy nghĩ, sau khi làm rồi thì hiệu quả có tốt không? Có đạt tới mục tiêu thật sự không? Rất nhiều phụ huynh dùng tiền để làm báo cáo, cho nên con cái lúc nào nơi đâu cũng luôn trong trái ngoài thuận.

Học làm cha, học làm mẹ

Luân đầu tiên trong quan hệ ngũ luân là “*phụ từ tử hiếu*”, các bạn, quan hệ cha con có phải do một ai đó đặt ra không? Không phải, nó là một trật tự tự nhiên. Một người cha, khi đưa con ra đời, có ai quy định họ phải rất từ ái đối với đứa nhỏ không? Không có. Khi người cha nhìn thấy đứa con của mình vừa ra đời, sẽ đối với đứa con bằng một lòng từ ái và quan tâm vô hạn không tự chủ. Có người cha nào nhìn thấy đứa con vừa ra đời, sau đó trong tâm liền nghĩ, đứa nhỏ này về sau phải mua nhà lớn cho mình, phải mua xe lớn cho mình? Không có. Chỉ nghĩ làm sao giúp con mình trưởng thành khỏe mạnh. Đứa trẻ ngay từ nhỏ đối với cha mẹ cũng hết sức quyến luyến, tình yêu đối với cha mẹ cũng là thiên tính. Rất nhiều em nhỏ một hai tuổi, khi cha mẹ xử phạt em, càng đánh em, em càng nhào vào lòng cha mẹ. Các bạn đánh em càng mạnh, em ôm càng chặt, sự quyến luyến đó của em đối với cha mẹ cũng là thiên tính, cho nên chúng ta coi mấy em nhỏ mở miệng ra đều là cha cháu nói, mẹ cháu nói. Cho nên, tình cảm giữa cha con, giữa mẹ con là rất tự nhiên. Bây giờ chúng ta coi coi, cha con có tình cảm không? Tại sao lại thành ra thế này? Chúng ta nhất định phải tìm cho ra nguyên nhân.

Phụ từ, từ ái với con mình như thế nào? Nếu như từ ái sai cách, có thể chúng ta cảm thấy mình đang muốn tốt cho con cái, nhưng có thể sẽ dạy ra đứa con không như ta tưởng tượng. Cho nên người làm cha mẹ có phải học không? Phải học. Vì vậy không chỉ học làm thầy người, còn phải học làm cha người, học làm mẹ người. “Tam Tự Kinh” nói “*nuôi không dạy, lỗi của cha*”, phương pháp các bạn giáo dục con sai rồi, cũng là sai lầm của người làm cha mẹ chúng ta. Rất nhiều người mẹ nói: “*lỗi của cha*”, cho nên không có liên quan gì tới mình, từ “*cha*” này đã bao gồm người mẹ ở trong đó.

Tôi thường hỏi các bạn mình, các bạn làm cha mẹ có biết giáo dục là gì không? Rất nhiều người bị tôi hỏi như vậy, đột nhiên ngo ra, hình như chưa từng suy nghĩ về vấn đề này, hình như con cái vừa ra đời đã bận rộn chăm sóc chúng, chớp mắt đã năm năm, tám năm đều trôi qua, chưa từng nghĩ tới giáo dục là gì. Có bạn nào nói thử xem, các bạn cảm thấy giáo dục là gì? Ngày nay nếu như các bạn đi trên con đường làng, nhìn thấy một bác nông dân đang thu cắt lúa, bạn nói với bác nông dân, xin hỏi trồng lúa như thế nào? Bác có phải sẽ nói với các bạn “*Anh đợi tôi một tiếng, tôi suy nghĩ rõ ràng rồi sẽ nói cho anh*”? Không đâu, bác không cần viết bản thảo nữa, tại sao? Vì đó là việc mỗi ngày bác đều đang làm, là việc bác quen thuộc nhất, cho nên bác rất rõ ràng.

Các bạn, người làm cha mẹ như chúng ta mỗi ngày đang làm việc gì? Là giáo dục con cái chúng ta. Chúng ta đã làm bảy tám năm rồi, thậm chí có người đã làm hơn mười năm, người ta vừa hỏi giáo dục là gì, chúng ta có trả lời được không? Việc mỗi ngày đều làm mà không trả lời được, vậy mẫu tâm điền này của con trẻ, chúng ta bảy tám năm nay rốt cuộc đã trồng xuống hạt giống gì? Hạt giống này là hạt giống tốt hay hạt giống xấu? Bảy tám năm nay, những hạt giống này đã nảy mầm chưa? Đã kết quả chưa? Rồi. Chúng ta không biết mình đã trồng xuống hạt giống tốt hay hạt giống xấu, nhưng nó vẫn nảy mầm kết quả như thường. Cho nên bây giờ rất nhiều phụ huynh, con cái đã hơn mười tuổi rồi, tôi nhìn thấy trên mặt họ đều hằn lên sự ai oán, u sầu. Thật vậy, hành vi của con cái, họ đã rất khó kiểm soát, rất khó xoay chuyển, cho nên chúng ta bây giờ nhất định phải học tập cho tốt giáo dục là gì, làm sao mới có thể dạy tốt con cái, mau mau trồng xuống hạt giống tốt quan trọng nhất đối với cuộc đời con mình, những thái độ làm người xử thế đúng đắn trong đời chúng.

Cha mẹ bây giờ giáo dục con cái vấn đề nghiêm trọng nhất là một chữ, các bạn, là chữ nào? “*Cung chiều*”. Có một cặp vợ chồng đích thân tìm tới tòa báo, sau đó nêu ra những hình vi rất bất hiếu của đứa con đối với họ. Tại sao họ muốn nêu ra như vậy? Do họ muốn cảnh giác tất cả những người làm cha làm mẹ. Vợ chồng họ tính ra là có con hơi muộn, cho nên đối với đứa con luôn cung chiều đủ đường, cô giáo mẫu giáo và cô giáo tiểu học vẫn thường phản ánh, một số hành vi của đứa nhỏ đã rất lệch lạc, rất vô lễ rồi, họ còn tìm cách giúp con mình, nói sau này nó sẽ tốt. Rất nhiều phụ huynh đều cảm thấy con mình sau này sẽ tốt hơn, thậm chí còn nghe thầy bói nói, đứa nhỏ này tới năm mười lăm tuổi sẽ trở nên tốt đẹp, có khả năng này không? Không thể nào. Làm gì có đứa nhỏ nào vừa ngủ dậy, đột nhiên từ sự không biết điều lại biến thành biết điều, việc này chỉ có thể xảy ra trong giấc mơ. Do họ cung chiều hư mất rồi, cho nên bây giờ đứa con muốn lấy vợ, muốn đuổi vợ chồng họ ra ngoài. Cho nên cung con, chúng nhất định sẽ bất hiếu.

Ở Sơn Đầu có một cặp vợ chồng sanh được sáu đứa con trai, sau khi các con lớn lên, mua cho chúng sáu ngôi nhà, lấy về sáu cô vợ, sau đó vợ chồng họ hết chỗ ở, tại sao? Sáu đứa con đều không cho họ ở. Cho nên những vợ chồng như vậy cả đời có cực khổ không? Cực khổ. Phải kiếm được sáu ngôi nhà, phải làm việc cả ngày lẫn đêm, phải cật lực phấn đấu. Kết quả là gì? Ngay cả chỗ ở cũng không có. Đứa con trai lớn xây một căn phòng gỗ ở bên cạnh chuồng heo cho họ ở, hàng xóm nhìn không xuôi mắt, liền nói với vợ chồng họ, anh chị phải kiện sáu đứa con này. Các bạn, có phải kiện không? “*Trong nhà kiêng tranh tụng*”, “*Chu Tử Trị Gia Cách Ngôn*” đã nói, gia đình kiêng kỵ nhất là việc kiện lên pháp đình. “*Kiện tụng ắt sẽ hung*”, hễ kiện lên, gia phong nhất định bại hoại, sẽ không có kết quả tốt.

Chúng ta nghĩ lại coi, thật sự đi kiện rồi, tòa án phán sáu đứa con này phải nuôi dưỡng cặp vợ chồng già này, mỗi đứa con luân phiên nuôi hai tháng. Họ ở nhà con trai lớn vừa ngồi xuống, con dâu nói: *“Cầm ăn đi, ăn nhanh lên, con phải dọn dẹp nữa”*. Mỗi ngày họ sống cảnh sợ hãi u sầu, vốn dĩ có thể sống mười năm, sau cùng mỗi ngày đều áp lực rất lớn, tế bào bệnh biến, có thể ba năm đã mắc ung thư rồi. Tâm lý áp lực rất lớn, rất dễ bị ung thư. Cho nên những ngày tháng như vậy cũng không dễ sống. Cho nên thật sự là khi cuộc đời đi tới kết cuộc này thì sẽ rất bất lực.

Cho nên giáo dục một đứa con phải thận trọng khi khởi đầu, từ nhỏ nhất định phải dạy cho đúng. Tất cả mọi việc các bạn đều gom vô mình hết, tất cả đều làm thay cho con, lâu ngày, trong tâm đứa con sẽ cảm thấy những việc cha mẹ thay mình làm đều là việc nên làm, thay mình mua nhà, thay mình lấy vợ, đều là việc nên làm, có phải không? Cho nên làm mệt muốn chết, sau đó một chút công lao cũng không có. Bây giờ rất nhiều đứa nhỏ bảy tám tuổi, đều nói những di sản đó của cha nó đều là của nó, có đáng sợ không!

Tôi có một trưởng bối họ Lô, tôi gọi chú là chú Lô, chú nói với con mình: *“Tất cả tiền của cha đều lấy từ xã hội, cho nên sau này cha cũng phải dùng cho xã hội, di chúc lại cho đồng đảng quần chúng. Cha muốn thành lập một quỹ công ích, cho nên một xu của cha cũng sẽ không để lại cho con. Nhưng con chỉ cần cố gắng đọc sách, chăm chỉ học tập, con muốn học cao bao nhiêu, cha cũng đều ủng hộ con”*. Con của chú từ nhỏ đã cảm thấy tấm lòng của cha mẹ vô cùng vĩ đại vô tư, khâm phục cha mẹ từ tận thâm tâm.

Con trai chú về sau đi Mỹ du học, mặc dù điều kiện kinh tế của chú Lô rất khá

giả, nhưng chi phí chú cho con mình kiểm soát hết sức gắt gao, do chú biết người Trung Hoa nói *“giàu không quá ba đời”*. Bây giờ câu nói này không linh nghiệm nữa, một đời cũng chịu không nổi. Do trước đây còn có căn cơ của giáo dục thánh hiền, cả gia đình, xã hội đều có mỹ đức tiết kiệm, mấy đứa trẻ từ nhỏ đã nhìn thấy. Mấy đứa trẻ bây giờ ngược lên nhìn thấy đều là sự xa xỉ, xa hoa, từ nhỏ đã rất biết xài tiền. Về mặt kinh tế đối với con mình chú Lô nắm rất khắt khe, khi muốn đi du học, chú nói với con mình: *“Số tiền cha cho con đều đã tính xong rồi, nếu con xài bừa bãi, tự mình giải quyết; nếu con đưa về một người da đen, đưa về một người da trắng, cha và con đoạn tuyệt quan hệ cha con”*. Đây gọi là mắt lòng trước được lòng sau. Do đứa con từ nhỏ đều do cha mẹ nuôi dưỡng, biết lời của cha chắc chắn phải thi hành, cho nên không dám khinh suất.

Khi con trai chú du học xong chuẩn bị về nước, gọi điện cho mẹ mình, nói với mẹ rằng: *“Mẹ, con không đủ tiền, không đi máy bay về được”*. Mẹ anh vừa nghe xong, sáng sớm hôm sau đã đem tiền đi gửi cho anh. Kết quả chú Lô liền nói với vợ *“Đợi một chút”*, sau đó gọi vợ mình lại nói: *“Hể con mình vừa có vấn đề, em cũng không phân rõ thị phi, trong tâm liền căng thẳng, một câu nói của nó đã khiến tâm trạng em dao động rất lớn”*. Chú bảo vợ mình ngồi xuống: *“Đây, anh tính cho em coi, số tiền chúng ta cho nó đã vừa đủ để mua vé máy bay về rồi. Tại sao nó còn muốn xin tiền em? Do nó biết hể nó về đây, anh chắc chắn sẽ không cho nó tiền, cuộc sống của nó chắc chắn sẽ vô cùng túng thiếu, cho nên muốn thủ thế trước, nếu không sẽ không thở nổi”*. Chú Lô nói với vợ không được đi chuyển tiền. Kết quả anh con trai gọi điện hai ba lần, đều không nhận được tiền, sau đó thì cũng ngoan ngoãn bay về. Sau khi về tới nhà thì chú Lô liền nói với anh, *“Con đã lớn rồi, cái nhà này không cho con ở nữa, con tự mình ra ngoài tự lực cánh*

sinh”. Các bạn, nếu các bạn là cha, các bạn có làm được vậy không? Đây có phải là từ ái không?

Anh con trai này vì từ nhỏ đã được cha mình tôi luyện như vậy, tự mình đi tìm việc, chủ tịch đích thân phỏng vấn, đó là một cơ cấu giáo dục mang tính dây chuyền. Vốn dĩ buổi chiều có năm sáu người phải phỏng vấn, anh là người phỏng vấn đầu tiên, kết quả ông chủ tịch nói chuyện với anh cả hai ba tiếng đồng hồ. Chủ tịch nói với anh, người hai mươi lăm, hai mươi sáu tuổi không thể nào viết được phương án kế hoạch doanh nghiệp như thế này, sau đó đã hỏi anh cặn kẽ từng nội dung trong bản kế hoạch, anh đều đối đáp trôi chảy. Sau đó chủ tịch hỏi anh một câu: “*Anh muốn lương bao nhiêu, anh tự nói*”. Các bạn, các bạn có hy vọng con trai mình sau này đi tìm việc, ông chủ nói: “*Muốn lương bao nhiêu, anh tự nói*” không? Cho nên khi con trẻ có đức hạnh và năng lực như vậy, chúng sẽ không bị quật ngã.

Về kinh tế, chú Lô không hề chu cấp cho con mình nữa, nhưng chú có dặn dò những trưởng bối bên cạnh con mình, các anh các chị lớn, những người anh chị này đều đã từng làm việc ở công ty chú Lô. Chú Lô là giám đốc chuyên môn, chỉnh đốn xong một công ty, ví dụ nói hai ba năm sau, chú sẽ giao lại cho chủ tịch công ty đó, rời khỏi công ty đó. Nhưng những nhân viên trẻ của các công ty này đều sẽ học tập với chú Lô, chú Lô cũng rất muốn đào tạo thế hệ sau, cho nên chủ nhật hàng tuần, đều cùng đi leo núi với những nhân viên trẻ ở các công ty trước đây chú đã từng làm. Trong cuộc sống, trong công việc, chỉ cần họ có vấn đề gì, chú đều cho họ một số chỉ đạo, cho nên những anh chị này đều rất thân thuộc với con trai chú.

Chú Lô dặn họ: “*Con trai tôi nếu như không chống chọi được nữa, mượn tiền các anh chị, các anh chị có thể cho nó mượn, nhưng không được vượt quá 2000 tệ. Nó nói với các anh chị ngày nào sẽ trả, tới lúc đó các anh chị nhất định phải gọi điện thoại đòi nó*”. Tháng đầu tiên, con trai chú thật sự không xoay sở được, do tiền thuê nhà rất đắt, cho nên đã mượn một người anh, một người chị trong đó, mỗi người 2000 tệ. Tới ngày phải trả tiền, anh đều trả hết, từ đó về sau không còn mượn tiền nữa, cho nên khi con cái chúng ta chống chọi được, năng lực cũng được luyện nên.

Cho nên cung con sẽ gây ra sự bất hiểu, các bạn biết mài giũa nó, đây là tôi luyện năng lực cả đời của nó. Cho nên thế nào là sự từ ái thật sự, chúng ta thật sự phải suy ngẫm cho kỹ. Có lúc thương nó, ngược lại sẽ làm hại nó. Thương phải có lý trí.

Con trai không được cung chiều, còn ai không được cung chiều nữa? Con gái không được cung chiều. Con gái cung hư rồi, gả cho nhà người ta rồi sẽ ra sao? Khiến nhà người ta gà chó không yên, hai ba ngày liền sanh sự nói “*Tôi phải về nhà mẹ đây*”. Vừa chạy về nhà mẹ, cha nó liền nói: “*Về đây không sao, cha cho con nương tựa*”. Như vậy đối với con gái có tốt không? Hình như rất cung chiều nó, trên thực tế là hại cả đời nó. Người nữ gả vào một gia đình mới, chắc chắn phải có một giai đoạn thích nghi, lúc này phải tu công phu gì nhất? Nhẫn. Công phu này không tu cho tốt, cuộc đời rất khó đi. Chữ Trung Hoa rất có trí huệ, “*nhẫn*” là chữ hội ý, một chữ tâm và một chữ đao. Cho nên phải nhẫn tới cảnh giới nào? Cái dao treo trên tâm các bạn, các bạn cũng có thể như như bất động, đều nhẫn được. Không phải thật sự đem một cái dao đặt trên trái tim các bạn, mà có nghĩa là nếu như chòng các bạn dùng ngôn ngữ hết sức đanh thép công kích các bạn, các

bạn cũng phải nhẫn cho được.

Con gái không được cung chiều, chúng ta phải nói với nó, gả qua nhà chồng, nhất định phải nhìn nhiều, nghe nhiều, và nói ít. Cảm thấy chỗ này không tốt, chỗ kia không tốt, còn chưa hòa hợp được, người ta sẽ cảm thấy không chấp nhận được, có thể còn bài xích nó. Đạo lý này không chỉ người làm dâu phải hiểu, chúng ta tới một công ty mới, tới một đoàn thể mới, cũng phải nhớ, nhìn nhiều, nghe nhiều, nói ít, còn một điểm nữa, làm nhiều, công hiến nhiều. Do các bạn luôn nhìn nhiều, nghe nhiều, cho nên sẽ không làm bậy. Mỗi sự công hiến của các bạn đều vì nhu cầu của gia đình này, của đoàn thể này, dần dần họ sẽ ngày càng tin tưởng các bạn, sau cùng những lời các bạn nói họ đều có thể chấp nhận.

Tôi chưa từng làm con dâu, những đạo lý này sao tôi hiểu được? Đạo lý này là phát hiện từ bản thân mẹ tôi. Các bạn đoán thử xem, mẹ tôi nhẫn bao lâu mới mở miệng? Theo sự quan sát của tôi, gần hai mươi lăm năm, đợi cha mẹ chồng không còn ý kiến gì nữa. Các em chồng khi còn nhỏ, tiền lương của mẹ tôi còn chu cấp cho họ đi học, cho nên một người con dâu càng rộng lượng, cái phước về già sẽ càng lớn. Cho nên mẹ tôi đã về hưu khi còn rất trẻ, cha mẹ chồng đối với bà rất tốt. Các con vì có bà làm gương nên cũng không tệ lắm. Các em chồng thường nghĩ tới hồi còn nhỏ, khi đi học cấp ba còn nhờ mẹ tôi bỏ tiền ra, thậm chí đi thi đại học còn có mẹ tôi đưa họ đi. Đã nhẫn hơn hai mươi năm, sự tin tưởng của gia đình này đối với bà cũng đủ rồi, lúc này lời nói sẽ có trọng lượng. Cho nên công phu nhẫn đối với cuộc đời chúng ta, đối với một người làm vợ là vô cùng quan trọng.

Hồi tôi còn nhỏ đã từng nhìn thấy một cảnh, hồi nhỏ nhìn thấy vẫn chưa hiểu.

Là cảnh gì? Số lần bà ngoại tới nhà chúng tôi, mười đầu ngón tay cũng tính ra được, rất ít. Nhưng mỗi lần bà ngoại tới nhà chúng tôi, vừa mới vào cửa còn chưa ngồi xuống, bà đã cầm lấy tay bà nội tôi nói rằng: “Đứa con gái này của tôi tay chân chậm chạp, đứa con gái này của tôi không biết ăn nói, không biết nói lời dễ nghe”. Bà ngoại liền bắt đầu kể lể khuyết điểm của mẹ tôi, kết quả sau khi kể được cả mấy điều, ngồi xuống, chuyển thành bà nội tôi mở miệng nói: “Đứa con dâu này tốt”, “Tốt chỗ nào?”, “Làm việc rất chăm chỉ”. Bà nội tôi bắt đầu khen mẹ tôi. Hồi đó tôi mới bảy tám tuổi, nghe xong đầu óc cũng lơ mơ, nghe không hiểu. Bây giờ bản thân mình làm giáo dục, đột nhiên cảm thấy đây là trí huệ nhân sinh rất cao, công phu đối nhân xử thế rất cao. Khuyết điểm phải tự mình nói, để dành cái tốt cho người khác nói, cho nên khuyết điểm của con gái mình phải tự mình nói, còn ưu điểm thì để cho mẹ chồng nó khen. Cho nên quả thật, học vấn giữa người và người chúng ta còn phải thể hội sâu sắc.

Cắm góc rễ đức hạnh cho con cái ngay từ nhỏ

Khi tôi thuyết giảng đã từng hỏi các phụ huynh, giáo dục là gì? Có một vị phụ huynh rất thành thật, anh nói là thi một trăm điểm. Đáng được khích lệ, do anh không hề giả tạo chút nào, nói ra điều anh nghĩ trong lòng. Khi tôi dạy học sinh cũng rất chú trọng việc câu thông với phụ huynh, mỗi lần tọa đàm với các phụ huynh, tôi đều hỏi họ: *“Quý vị cảm thấy dạy con mình thái độ làm người, làm việc quan trọng, hay nâng điểm số của các em từ chín mươi tám điểm lên một trăm điểm là quan trọng?”*. Cho tới trước mắt vẫn chưa có ai nói việc phía sau. Các bạn coi phụ huynh của chúng ta có sáng suốt không? Nhìn có vẻ rất sáng suốt. Xin hỏi đa số phụ huynh đều đang làm việc phía trước, hay đang làm việc phía sau? Việc phía sau! *“Lần này con thi được mấy điểm? Lấy ra cho mẹ coi!”*. Trong đầu luôn luôn là điểm số.

Chúng ta phải ngẫm lại, chúng ta nói với con cái làm người phải ngôn hạnh đồng nhất, vậy tại sao chúng ta rõ ràng là cảm thấy thái độ làm người, làm việc quan trọng, lại vẫn cứ đem trọng điểm đặt ở điểm số? Thật ra điều này không thể trách phụ huynh chúng ta, do họ vẫn chưa cảm nhận được thái độ làm người làm việc có ảnh hưởng lâu dài lớn lao bao nhiêu đối với cuộc đời con cái, còn điểm số, một trăm điểm lập tức nhìn thấy ngay, hơn nữa còn có thể đem đi khoe khoang, *“Con trai tôi ba môn, bốn môn đều một trăm điểm”*. Chúng ta phải bình tâm suy nghĩ, ngày nay chúng ta đẩy con mình vào con đường điểm số, xin hỏi chúng sẽ đi theo cuộc đời ra sao? Danh lợi.

Tôi cũng là sản phẩm dưới chủ nghĩa thành tích, tôi còn nhớ hồi tôi học cấp hai, thi được chín mươi tám điểm, khiến tôi khóc cả ngày, tại sao? Do hồi phải

chọn vào lớp chuyên, thiếu mất hai điểm, nếu như tôi không vào được, cuộc đời tôi chẳng phải đi đời rồi sao? Các bạn coi, tôi mới lên cấp hai, tâm được mất đã nghiêm trọng như vậy! Một đứa nhỏ sợ được sợ mất, đời này nó có được hạnh phúc không? Thường phải phiền não đông phiền não tây, chỉ muốn điểm số của mình cao lên, đập lên người khác. Cho nên vốn dĩ tôi nên có tấm lòng của Phạm Trọng Yên, *“lo trước nỗi lo thiên hạ, vui sau niềm vui thiên hạ”*, kết quả lại do chủ nghĩa thành tích, chỉ muốn kích bại người khác.

Tôi nhớ lại hồi cấp ba, hễ phát bài thi là sẽ liếc nhìn coi người khác mấy điểm, nếu như điểm cao hơn tôi, trong lòng sẽ rất khó chịu. Mắt nhỏ mũi nhỏ, cuộc đời như vậy sẽ có hạnh phúc không? Nhớ lại hồi sau khi tốt nghiệp đại học, có một lần tôi gặp một bạn học cấp hai trong một cửa hàng. Trong ấn tượng của tôi, anh ấy luôn đứng thứ nhất trong lớp, nhưng do luôn vùi đầu vào sách vở, nên khả năng chung sống với người khác rất kém. Vừa nói tới kinh nghiệm làm việc xã hội, anh ấy liền phát run, nói: *“Con người ta sao lại đáng sợ như vậy? Mình rất sợ sống chung với họ”*. Các bạn coi năng lực chung sống với người khác của anh ấy cực thấp, tấm lòng bao dung người khác cũng không được hình thành. Cho nên, cuộc đời như anh phần lớn đều không được hạnh phúc.

Chúng ta lại suy nghĩ, bây giờ tỉ lệ thất nghiệp cao nhất là học lực gì? Bây giờ những người tốt nghiệp cấp ba sẽ không thất nghiệp, tại sao? Rửa chén, quét dọn, họ đều làm được, cho nên họ không bị thất nghiệp. Ngược lại, những người tốt nghiệp đại học, nghiên cứu sinh, cảm thấy tiền lương đó quá thấp, không muốn làm. Các bạn, xin hỏi, cử nhân, thạc sĩ đã cho những người trẻ này thái độ gì? Không chịu khuất phục, còn cuộc đời phải biết khuất biết duỗi. Bây giờ mỗi năm số người tốt nghiệp đại học trở lên hết sức hết sức nhiều, nhưng có rất nhiều người

đều thất nghiệp. Ngành giáo dục đã bồi dưỡng nhân tài hơn mười năm, ra rồi không dùng được! Nhưng các vị, bạn bè các bạn nếu là nhà doanh nghiệp, hoặc là chủ quản trong đơn vị, các bạn hỏi họ người trẻ bây giờ có nhân tài tốt không, họ sẽ nói với các bạn: “*Không có nhân tài!*”. Bộ máy giáo dục vẫn luôn luôn sản xuất, kết quả mọi người đều cảm thấy không tìm được nhân tài.

Các vị phụ huynh, bây giờ các bạn có nói với con của mình rằng “*Con chỉ cần thi tốt là được, việc nhà con đều không cần làm. Con cứ đi thi lên đi, tốt nghiệp đại học xong đảm bảo con sẽ có một cuộc đời hạnh phúc mỹ mãn?*” Không có chuyện này! Bây giờ không có, sau này cũng không có. Ngày nay chúng tốt nghiệp đại học rồi, nếu như không biết làm người, không biết chung sống với người khác, cơ hội tốt tới đâu cũng sẽ trôi qua trước mắt. Các bạn bảo con mình cứ thi cho cao, những việc khác đều không cần làm, thì con trẻ sẽ thiếu mất lòng trách nhiệm. Chúng đi học là vì cái gì? Vì sĩ diện của ai? Vì sĩ diện của cha mẹ. Học như vậy, so với một đứa trẻ có hiếu tâm thì hoàn toàn khác biệt. Mấy đứa nhỏ có hiếu tâm là muốn để cha mẹ an tâm, hy vọng sau này sẽ cho cha mẹ một cuộc sống tốt đẹp, cho nên chúng sẽ không ngừng nâng cao năng lực và đức hạnh của mình, những đứa trẻ như vậy mới có phát triển lớn. Các bạn, các bạn tìm hiểu một chút, những chủ quản và nhà doanh nghiệp thật sự thành công, đa phần học lực đều không phải xuất sắc lắm.

Đồng thời chúng ta phải suy nghĩ từ một góc độ khác, nhà doanh nghiệp không tìm được nhân tài, xin hỏi các nhà doanh nghiệp cần nhân tài như thế nào? Vấn đề này không nhất thiết phải đi hỏi các tiến sĩ, do trong tâm mỗi người đều có đáp án. Cả chặng đường đời, chúng ta cũng gặp không ít người thành công, và cả người thất bại. Các bạn, các bạn cảm thấy người thành công cần có những tố chất gì?

(Đáp: Thành thật, có trách nhiệm, khiêm tốn). Còn nữa không? (Đáp: Uy tín, kiên nhẫn).

Bây giờ người phương Tây cũng phát hiện, làm doanh nghiệp thì đức hạnh rất quan trọng, nhưng xin hỏi họ có biết căn bản của đức hạnh nằm chỗ nào không? Trị cái gốc mới có thể giải quyết vấn đề, cho nên bây giờ doanh nghiệp của họ tốn rất nhiều tiền để đào tạo, dùng cách nói của Trung Hoa là “*nước tới chân mới nhảy*”. Xin hỏi sự hòa hợp của một người, thái độ lễ phép của một người có thể luyện được trong hai tháng không? Nếu như họ vốn dĩ không biết cười, luyện hai tháng xong tôi tin là khách hàng bước vô thấy họ cười cũng sẽ nổi da gà, rất không tự nhiên. Do ý nghĩa nụ cười đó của họ là, tiền trong túi anh sắp qua túi tôi rồi, chứ không phải sự tôn kính từ trong tâm tâm đối với người khác.

Cắm rễ đức hạnh phải cắm vào lúc nào? Từ nhỏ! “*Cầu bất giáo, tính nãi thiên*”, lớn lên rồi, muốn kéo họ quay trở lại thì rất khó, cho nên nhất định phải dạy từ nhỏ. Trong “*Kinh Dịch*” có một câu nói quan trọng: “*Mông dĩ dưỡng chánh, thánh công dã*”, từ “*mông*” này nghĩa là thiên địa sơ khai, vạn vật đều rất yếu đuối, lúc này phải ra sức bảo vệ, mở rộng ra là giáo dục con cái, tức là con cái khi còn nhỏ đã phải nuôi dưỡng chánh khí hạo nhiên, thái độ đối nhân xử thế đúng đắn của chúng, nuôi dưỡng tốt rồi, công đức này là thần thánh nhất. Nếu như các bạn nuôi được một Phạm Trọng Yên, đó là thánh công! Bây giờ muốn nuôi được một Phạm Trọng Yên có dễ không? Dễ! Các bạn nuôi sao cho con cái đều rất hiếu thuận, chúng lập tức sẽ là một điểm đỏ nổi bật giữa vùng xanh bạt ngàn.

Khi con trẻ từ nhỏ đã học tập những trí huệ Thánh hiền nhân này, các bạn có còn phải lo lắng sau này chúng tốt nghiệp xong không có việc làm không? Các

bạn còn lo lắng, thì là lo bò trắng răng. Cho nên các bạn phải nhìn cho xa thì cuộc mới rộng mở được; tầm nhìn hạn hẹp, cả đời đều sống trong sự lo lắng được mất. Đạo này tôi nghe một người bạn nói, rất nhiều doanh nghiệp lớn đều đặc biệt tới những đoàn thể phổ cập học thuyết Nho gia để tìm các bạn trẻ. Những nhà doanh nghiệp này nói, người bên ngoài bây giờ không giữ chữ tín, không có lòng trách nhiệm, làm việc với họ rất thấp thỏm bất an, cho nên chủ động tới những đoàn thể học tập học thuyết Thánh hiền để tìm nhân tài. Các vị phụ huynh, con cái các bạn nếu như đã cắm gốc rễ làm người làm việc như thế nào, các bạn đã giúp chúng đứng vững trong cuộc đời này rồi.

Rất nhiều giáo viên và phụ huynh đã phản ánh một vấn đề với tôi: *“Thầy Thái, các vị dạy các em nhỏ lương thiện như vậy, chúng ra ngoài chắc chắn sẽ bị người ta bắt nạt”*. Các bạn, mọi người có vấn đề này không? Rất nhiều người đều sợ dạy con cái mình quá lương thiện. Tôi hỏi *“Vậy các bạn dạy con mình không lương thiện là được sao?”*. Dạy không lương thiện, sự không lương thiện của chúng trước hết là đối với ai? Tôi nói tiếp: *“Tôi tốt nghiệp đã mười năm rồi, nói một cách miễn cưỡng thì cũng là một tiểu thiện nhân, mười năm nay tôi cũng có bị người ta bắt nạt đâu”*. Cho nên nhiều người cứ lo bò trắng răng, phiền não một đồng, phiền não này không chỉ ảnh hưởng tới mình, còn ảnh hưởng tới ai? Còn ảnh hưởng con cái. Rất nhiều người làm con đều cảm thấy cha mẹ họ luôn căng thẳng sợ sệt, hình như họ làm gì cha mẹ họ cũng rất lo lắng, đây là thái quá rồi.

Chúng ta suy nghĩ vấn đề không thể tùy theo phiền não, quán tính của bản thân mình, phải tuân theo thiên lý, tuân theo chân lý mà suy nghĩ. Trong “Kinh Dịch” có nhắc tới một câu giáo huấn rất quan trọng *“người nhóm theo loài, vật tự theo bày”*, điều này nói với chúng ta, người thiện sẽ ở chung với người thiện, người ác

sẽ ở chung với người ác, cá mè một lứa, bạn bè rượu thịt. Cho nên con cái các bạn có bản tánh thiện mới có thể hấp dẫn người thiện, giống như một cục nam châm vậy. Còn con cái các bạn hấp dẫn tới bạn bè bất thiện, gặp bạn bè xấu lại không biết phán đoán, không biết tránh xa. Các bạn coi một rổ trái cây bị hư nát hai ba trái, những trái tốt khác qua mấy ngày sau cũng bị hư theo, do chất nước của trái hư này tiết ra, những trái khác đều bị ảnh hưởng. Cho nên nếu như các em không cách nào tránh xa bạn bè xấu, thì sẽ dần dần không nhận được ảnh hưởng tốt, cho nên phải có trí huệ để phân biệt tốt xấu, mới biết thủ xả, mới biết đối với người xấu phải kính nhi viễn chi, giữ khoảng cách với họ.

Tôi đã dùng cuộc đời của mình để ấn chứng, cái thiện sẽ không bị bắt nạt, hơn nữa kinh điển cũng dạy chúng ta “*người nhóm theo loài, vật tụ theo bày*”, cho nên lau sáng bản thân mình thì có thể chiêu cảm rất nhiều ánh sáng, giống như sao vây quần trăng, các bạn chùi sáng chính mình rồi, rất nhiều ngôi sao đều sẽ tới nương tựa. Cho nên người thật sự biết kết bạn không phải ngày nào cũng đi a dua xu nịnh, tặng người ta thứ này thứ kia, lấy lòng người ta, như vậy có kết giao được bạn bè tốt không? Như vậy các bạn sẽ mệt chết mất. Các bạn chỉ cần lau sáng đức hạnh của mình, thời thời nơi nơi đều khiến người ta sống chung với các bạn như tắm gió xuân, thì các bạn sẽ có rất nhiều bạn bè.

Ví dụ sự thành tâm. Rất nhiều người nói thành tín là mỹ đức, nhưng bây giờ hình như không thích hợp nữa. “*Dạy con mình thành tín, tới lúc đó người ta đều bắt nạt nó thì sao?*”. Khi người khác đều không thành tín, con trai các bạn thành tín, thì việc gì sẽ xuất hiện? Tất cả mọi người đều muốn tìm ai? Tìm con trai các bạn, con trai các bạn sẽ biến thành ông chủ tịch. Các bạn sẽ giao việc cho ai? Giao cho người nói được làm được, mới có đảm bảo. Cho nên khi người khác đều không

thành tín, chỉ có con trai các bạn thành tín, nó sẽ có cơ hội rất lớn.

Tôi từ bản thân cháu trai của mình đã phát hiện ra một đạo lý rất quan trọng. Mẹ của cậu khoảng trước khi cậu ba tuổi đã bắt đầu dạy cậu “Đệ Tử Quy”, hơn nữa đã yêu cầu cậu thực hành từng câu một trong cuộc sống. Có lúc cậu ra ngoài nhìn thấy các bạn nhỏ đang đánh người, cậu sẽ kéo tay mẹ bạn đó và nói: *“Bạn này không được đánh người bừa bãi”*. Có ai dạy cậu đánh người là sai không? Không có. Tại sao cậu hiểu? Cho nên khi các bạn dạy con mình điều thiện, đồng thời chúng sẽ biết điều gì? Ác. Các bạn nói với chúng hiểu là thiện, thì chúng sẽ biết được cái gì là ác? Bất hiểu. Các bạn dạy chúng thương yêu anh em là thiện, chúng sẽ biết cái gì là ác? Xung đột với bạn bè là ác. Các bạn nói với chúng *“phạm là người, thì phải thương”*, phải thương yêu người khác, thì chúng sẽ biết cái gì là ác? Tôn hại người khác là ác, không suy nghĩ cho người khác là ác. Do các bạn dạy chúng điều thiện, cho nên đồng thời chúng cũng biết điều ác, cho nên chúng có thể thiện ác phân minh, hễ phân minh liền biết thủ xả, người thế nào nên thân cận, người thế nào không nên thân cận, việc gì nên làm, việc gì không nên làm, chúng sẽ bắt đầu có khả năng phán đoán.

Tại sao bây giờ nhiều người trẻ đều bị lầm đường lạc lối như vậy, thường có một số người vừa gào thét lên, họ liền không phân biệt được đúng sai phải trái, sẽ cùng người ta đi làm những chuyện hoang đường. Vấn đề nằm ở đâu? Từ nhỏ không có ai dạy họ thiện ác, cho nên khiến họ thiện ác bất phân. Thiện ác bất phân, chỉ cần gặp hoàn cảnh không tốt, bạn bè không tốt, liền lầm đường lạc lối. Có một đứa trẻ phạm lỗi lớn, cục cảnh sát gọi điện đến nhà cậu, mẹ cậu bắt máy. *“Con của bà đã phạm tội”*. Mẹ cậu nói: *“Tuyệt đối không phải con tôi, chắc chắn là người trùng họ trùng tên”*. Sau đó chạy tới cục cảnh sát, vừa mở cửa ra, con trai

bà đang ở đó làm gì? Đang ở đó viết bản tường trình. Vốn dĩ bà nói “*tuyệt đối không phải con trai tôi*”, kết quả đột nhiên chuyển thành “*đều do những đứa bạn xấu xúi bậy*”, đem trách nhiệm đó ra sao? Thật là đổ trách nhiệm một cách sạch sẽ. Bạn bè không tốt là duyên, không phải là cái nhân thật sự khiến con bà lầm đường lạc lối, cái nhân thật sự nằm ở đâu? Con bà từ nhỏ đã thiện ác bất phân, đây là nhân, cái nhân này gặp phải ác duyên liền đi lạc đường ngay.

Khi một người thiện ác phân minh, cho dù gặp phải bạn bè xấu, thì có bị lầm đường lạc lối không? Không. Cho nên thay vì lo lắng con cái sau này sẽ gặp phải bạn xấu, chi bằng bây giờ cắm chắc gốc rễ cho chúng, khiến chúng thiện ác phân minh, như vậy các bạn mới có thể gỏi cao đầu mà ngủ. Cho nên người ta phải nhìn xa trông rộng, nếu không cả đời sẽ bận chết mất, hơn nữa bận rộn cả đời cũng chưa chắc có hiệu quả, lo lắng cũng chưa chắc có tác dụng gì.

Các bạn, tôi rời xa quê hương đi đến nhiều nơi như vậy, nếu như tôi thiện ác bất phân, mẹ tôi sẽ lo lắng chết mất. Khi tôi tới Hải Khẩu, có một câu vè là “*Chưa tới Thượng Hải chưa biết tiền ít, chưa tới Bắc Kinh chưa biết quan nhỏ, chưa tới Hải Nam chưa biết sức khỏe không tốt*”, các ngành nghề đặc chủng ở Hải Nam quá nhiều, cho nên người nam đi tới đó đều không cưỡng lại được cám dỗ. Nếu như tôi thiện ác bất phân, thì chẳng phải mẹ tôi ngày nào cũng phải lo lắng sao? Các bạn hy vọng cuộc đời con mình sau này có thể đi con đường đúng đắn, đi được vững vàng, không bị lầm đường lạc lối, thì ngay từ bây giờ các bạn phải mau mau cắm rễ đức hạnh cho chúng, cắm năng lực phân biệt thị phi, thiện ác, tốt xấu cho chúng, đây mới là kế sách lâu dài.

Giáo dục là “trưởng cái thiện” và “cứu cái xấu”

Sách triết học giáo dục nổi tiếng nhất Trung Hoa “Lễ Kí - Học Kí” đã kéo dài mấy ngàn năm nay. Trong “Học Kí” có một câu khai thị hết sức quan trọng, “*giáo dã giả*”, giáo dục là gì? “*Trưởng thiện như cứu thất*”, giáo dục là “*trưởng thiện*” cộng với “*cứu thất*”, câu này đã tóm lại được hai điều trụ cột quan trọng nhất của giáo dục. Ví dụ nói, cưng chiều con cái hư hỏng, chúng sẽ có rất nhiều sai lầm và thói quen xấu, gọi là “*thất*”. Thói quen xấu và sai lầm phải làm sao? Phải mau mau đi cứu, đi sửa, không đợi được. “*Việc học như lái thuyền ngược dòng, không tiến ắt lùi*”, rất nhiều phụ huynh nói, con tôi không học cái xấu, cũng chẳng học cái tốt, có chuyện như vậy không? Tuyệt đối không có. Học vấn của một người giống như lái thuyền ngược dòng, khi các bạn việc gì cũng không làm thì nhất định đang bị thoái lui.

Chúng tôi có thầy giáo có một cảm nhận rất sâu sắc, thầy nói một ngày thầy không dạy con mình cho tốt, con thầy sẽ thoái lui một ngày. Thầy có cảm nhận này, cho nên thầy nói con thầy ngay cả nghỉ hè nghỉ đông đều không được nghỉ, mỗi ngày đều phải dạy nó, đây là phụ huynh sáng suốt, người thầy sáng suốt. Tại sao? Thầy đã quan sát thấy xã hội này là một bồn nhuộm lớn, năng lực phán đoán làm người làm việc của con cái không mau mau cắm rễ xuống, thì bồn nhuộm này lôi xuống sẽ bị nhiễm chấp. Cho nên thầy có sự cảnh giác này, đó là thầy có sự nhạy cảm trong việc giáo dục con cái. Trưởng dưỡng cái thiện của con cái, cứu chữa lỗi lầm của con cái, là việc làm không được chậm trễ giây phút nào.

Trước khi hướng thiện phải nói về sửa sai. Nếu như một người sai lầm mà không chịu sửa, cho dù đang hành thiện, cũng giống như các bạn cầm một cái

thùng lớn, các bạn ở đó đổ nước vào, nhưng dưới đáy thùng bị thủng hai cái lỗ, đổ nước thế nào cũng bị chảy đi hết. Khổng Phu Tử nói “*biết si gần với dững*”, trước hết phải biết sai lầm của mình nằm ở đâu, sau đó dững cảm sửa đổi.

Chúng ta coi lại một chút, con cái bây giờ có những mặt nào phải mau mau cứu chữa? Những thói quen xấu nào phải mau mau sửa đổi? (Đáp: Kiêu ngạo, tự đại, tự ngã). Tự ngã thì nghe rất là hay, thật ra mà nói chính là ích kỉ. Còn nữa không? (Đáp: Không lễ độ, tham lam), tham lam, cái gì cũng nghĩ tới mình trước, không có cái gì không tham! Còn nữa không? (Đáp: Bất hiếu). Còn nữa không? (Đáp: Lười biếng).

Chúng tôi ở Hải Khẩu có làm một Trung tâm Quốc học khởi mông, đều là những khóa học về việc giáo dục con trẻ, rất nhiều phụ huynh con mình có những tình trạng này, đều tới trung tâm cùng chúng tôi thảo luận. Mỗi lần tới, từ ngoài cửa dẫn dắt các phụ huynh vào trung tâm, trên đường phụ huynh đã bắt đầu nói: “*Con trai tôi vừa ích kỉ, vừa nóng tính...*”, nói chắc cũng được năm phút. Sau khi nói xong, tôi sợ họ khát nước, liền mau đi rót ly nước cho họ uống, “*Nào nào nào, uống ly nước trước đã, chúng ta ngồi xuống từ từ nói chuyện*”. Sau khi họ nói xong những vấn đề của con họ, tiếp theo tôi bắt đầu hỏi: “*Con chị bây giờ rất ích kỉ là kết quả, nguyên nhân nằm ở đâu? Con chị bây giờ rất nóng tính là kết quả, nguyên nhân nằm ở đâu?*”. Tôi thấy nét mặt của họ, hình như là sống tới bây giờ cũng chưa có ai hỏi họ những vấn đề này, cho nên tiếp sau đó, nhìn trân trân không nói nên lời. Sau đó tôi lại hỏi họ: “*Con chị không lễ độ là kết quả, nguyên nhân nằm ở đâu? Con chị bất hiếu, lười biếng là kết quả, nguyên nhân nằm ở đâu?*”.

Các bạn biết được nguyên nhân mới có thể tùy bệnh cho thuốc. Bác sĩ trong

thế gian này có hai loại, một loại là chữa trị thân thể của người ta, một loại là chữa trị tư tưởng quan niệm của người ta, thầy cô giáo và cha mẹ là chữa trị tư tưởng quan niệm của con trẻ. Các bạn đều không biết căn nguyên của tư tưởng quan niệm sai lầm của con cái nằm ở đâu, mỗi ngày cứ ở đó nhìn vào kết quả mà thôi, mỗi ngày đều luôn sốt ruột lo lắng phiền não vô ích. Cho nên nhất định phải lấy ra cho được cái hạt giống sai lầm đã trồng xuống đó, sau đó trồng hạt giống đúng đắn xuống, qua hai ba năm sau, hạt giống đúng đắn sẽ nảy mầm, sẽ kết quả. Cho nên giáo dục con cái không nóng vội được, phải dùng lý trí mà tìm ra nguyên nhân.

Còn nữa, con cái phản nghịch là kết quả, nguyên nhân nằm ở đâu? Có người nói phản nghịch là bình thường, đây là tư tưởng sai lầm! Xin hỏi năm mươi năm trước, người ta có nghe thấy hai chữ “*phản nghịch*” này không? Trong sử sách Trung Hoa mấy ngàn năm nay, các bạn có từng nhìn thấy hai chữ “*phản nghịch*” này không? Đều không có. Lịch sử bốn năm ngàn năm đều không có phản nghịch, chúng ta trong thời gian hai ba chục năm gần gũi này lại sản sinh ra phản nghịch, có lợi hại không? Tại sao bốn năm ngàn năm nay không có sản sinh ra hậu thế phản nghịch, trong mấy chục năm nay lại nhanh chóng sản sinh ra con cháu phản nghịch như vậy? Đây không phải điều ngẫu nhiên! Con cái bây giờ có tiếp thu giáo huấn của Thánh hiền Trung Hoa không? Có tiếp thu sự dạy dỗ hiểu dễ không? Không có! Chúng không có hiếu tâm, không có tâm cung kính, tất nhiên ngôn ngữ hành vi đối với cha mẹ sẽ có sự mạo phạm.

Hồi còn nhỏ tôi đã chạy đi hỏi mẹ tôi một cách rất thận trọng: “*Mẹ ơi, con có phản nghịch không?*”. Mẹ tôi suy nghĩ cả nửa ngày, rồi nói không có. Lúc đó chúng tôi đối với cha mình có thái độ gì? Vừa kính vừa sợ. Khi chúng tôi rất kính sợ cha mình, căn bản không thể nào phản nghịch được. Tại sao cha có thể khiến

chúng tôi kính sợ? Điều quan trọng nhất là ngôn hành của cha luôn đồng nhất, cha rất hiếu thuận, làm ra tấm gương cho chúng tôi coi. Cho nên con cái bây giờ phản nghịch thì những người làm phụ huynh như chúng ta phải suy ngẫm một chút, tại sao con cái đối với chúng ta không có tâm cung kính? Có phụ huynh ở đó đánh mạt chược, sau đó nói với con mình: “*Con đi học đi cho mẹ, mẹ đếm tới ba!*”. Đứa con lưu luyến không rời, từ từ phải rời xa màn hình tivi, dựa vào vách tường, không nỡ lòng bỏ đi. Mẹ nó rất tức giận, sau cùng quát lên: “*Còn không đi thì cái roi này phóng qua đây nhé!*”. Lúc này đứa nhỏ mới đi lên lầu một cách không cam tâm tình nguyện. Khi nó ngồi trên ghế, xin hỏi, thân thể nó ở trước bàn học, tâm nó thì ở đâu? Ở trước tivi, không biết nhân vật chính thế nào rồi, nhân vật nữ ra sao rồi. Khi cha mẹ không làm gương cho chúng coi, trong tâm chúng có khâm phục không? Không khâm phục! Cha bảo nói năng phải có lễ độ, sao cha nói chuyện với ông bà nội đều không có lễ độ? Khi những sự không phục này tích lũy lại, sẽ có ngày bị bùng nổ. Có một ngày chúng cao bằng các bạn, năm đám cũng lớn bằng các bạn, chúng còn phải nghe lời các bạn không? Cho nên phản nghịch là kết quả, căn nguyên là ở chỗ con cái từ nhỏ đã không sanh khởi hiếu tâm, không sanh khởi tâm cung kính đối với cha mẹ. Nguyên nhân này lại cộng thêm những ảnh hưởng từ môi trường bên ngoài, chúng đi bắt chước những bạn bè này, sau cùng hiện tượng phản nghịch sẽ ngày càng nghiêm trọng. Muốn hiện tượng phản nghịch này biến mất, điều quan trọng là phải nối tiếp giáo huấn của Thánh hiền, đồng thời phụ huynh phải biết lấy thân làm mẫu, làm gương tốt cho con cái.

Chúng ta coi tiếp, sự “*ích kỉ*” đã hình thành ra sao? Bất kì lúc nào ở đâu cũng phải biết tìm ra nguyên nhân, thì mới có thể tùy bệnh cho thuốc, mới có thể nhanh chóng chuyển đổi rất nhiều tình hình thành sự phát triển lành tính. Chúng ta hồi

tưởng một chúng, hai vợ chồng cùng đưa con đang ăn cơm, ông bà nội cũng có ở đó, miếng thức ăn đầu tiên người mẹ sẽ gấp cho ai? Đây là hiện tượng phổ biến, miếng thức ăn này gấp xuống sẽ sanh ra hiệu quả gì? Ông bà nội nhìn thấy cũng không chịu thua: “*Cháu à, món này rất là ngon*”, ông bà nội cũng gấp thức ăn cho ai? Gấp cho đứa cháu. Chén của ai đầy nhất? Của đứa cháu. Cho nên trong một gia đình ai lớn nhất? Đứa cháu lớn nhất. Như vậy có điên đảo không? Điên đảo rồi, cho nên đứa nhỏ cũng điên đảo luôn! Như vậy có hợp lý không? Tất cả mọi người đều phải phục vụ nó, tiểu hoàng đế, tiểu công chúa đã ra đời.

Xin hỏi đặc trưng của tiểu hoàng đế và tiểu công chúa là gì? Ích kỉ. Do tất cả mọi người đều phục vụ chúng, cho nên chúng chỉ biết nghĩ tới chính mình. Tục ngữ lại nói “*ở với vua như ở với cọp*”, con cái bây giờ tính khí đều rất nóng nảy. Khi các bạn nghe theo chúng mọi điều, mười việc thì đã nghe theo chúng chín việc, việc thứ mười không theo chúng, chúng sẽ thế nào? La khóc om sòm. Các bạn cũng không có nguyên tắc, hễ chúng nổi nóng các bạn liền thỏa hiệp, thì chúng sẽ công thành lược địa (nghĩa là đánh chiếm địa bàn), các bạn sẽ từng bước thoái lui. Cho nên, các bạn, dạy con phải bắt đầu từ đâu? Bắt đầu từ việc gấp thức ăn, việc nhỏ mà học vấn lớn, mỗi một động tác làm ra đều cho con mình học tập. Khi các bạn gấp thức ăn cho cha mình “*Cha, ăn nhiều một chút*”, đứa con nhìn vào, có khi nào vì cha nó không nghĩ tới nó mà nổi giận không? Không đâu. Nó nhìn thấy cha mình đang hành hiếu đạo, trong tâm sẽ rất cảm động, do mỗi người đều có tâm bản thiện. Trong “Đại Học” có nói “*tri sở tiên hậu, tắc cận đạo hĩ*”, làm bất kì việc gì, trình tự trước sau đúng rồi, đạo mới có thể xây dựng được. Cho nên, các bạn gấp thức ăn đúng rồi, các bạn sẽ dạy được cho con mình đạo làm con đúng đắn.

Chúng ta mở tủ lạnh ra, lấy trái cây ra, cho ai ăn trước? Cha tôi đã làm đúng theo trình tự trước sau. Nếu như cha tôi làm sai thì bây giờ tôi đã không thể đứng ở đây giảng bài cho các bạn được, “*sai một ly đi một dặm*”. Có người nói: “*Thầy Thái, có nghiêm trọng vậy không? Lấy trái cây mà có thể ảnh hưởng lớn vậy sao?*”. Có ảnh hưởng không? Thật sự là có. Hồi nhỏ chúng tôi thấy cha mẹ lấy đồ trong tủ lạnh ra đều cho ông bà nội ăn trước, chúng tôi sẽ noi gương, học tập một cách rất tự nhiên. Thật ra tôi rất có thể sẽ biến thành phá gia chi tử, do tôi là con trai một, lại là cháu trưởng, lại là chất trưởng. Tôi nhớ hồi nhỏ tôi đi tảo mộ bà cô của mình, lúc đó mới ba bốn tuổi, quỳ xuống ngẩng đầu lên, nhìn thấy tên tôi được khắc ở vị trí đầu tiên trên bia mộ, tự nhiên sanh khởi một cảm giác sứ mệnh, sau này sự hưng suy của gia tộc này, tôi phải tận tâm tận lực. Nếu như cha mẹ cưng chiều tôi, ông bà nội cũng cưng chiều tôi, thì ngày nay tôi không thể nào học tập theo Thánh hiền được, có thể sớm đã không biết đang chơi bời trác táng ở đâu rồi.

Vì lấy đúng rồi, chúng ta nhìn thấy cha mẹ đang hiếu kính ông bà nội của mình, trong tâm sẽ rất hoan hỉ. Cho nên khi chiều cao của chúng tôi, khi sức lực của chúng tôi, khi chúng tôi biết đi mở tủ lạnh, lấy thức ăn ra thì liền mời ông bà nội trước. Ông bà nội hết sức hoan hỉ, xoa đầu chúng tôi, chúng tôi cũng rất vừa lòng, đây gọi là mọi người đều hoan hỉ. Cho nên dùng hiếu để trị gia, sẽ khiến gia đình hòa lạc.

Cho nên chúng ta tìm từ căn nguyên, khi chúng ta từ nhỏ đã dạy con cái hiếu thuận với trưởng bối, có thái độ lễ kính đối với trưởng bối, thời thời khắc khắc đều suy nghĩ cho trưởng bối, chúng sẽ không ích kỉ, cũng sẽ không tham lam nữa. Có một lần bảy thầy cô giáo chúng tôi ngồi xuống thảo luận bài vở, có hai em nhỏ đang chơi trong phòng. Chúng tôi lấy ra một hộp bánh quy, mười miếng bánh phát

ra hết chín miếng, còn lại một miếng. Do cái bánh quy đó rất là ngon, sau khi một em nhỏ ăn xong thì nói bánh ngon quá, hỏi chúng tôi còn nữa không. Chúng tôi liền lấy cho em coi, cũng không nói gì, chỉ còn lại một miếng. Em nhỏ này sau khi cầm lên, nói là miếng này phải cho thầy Thái ăn, em không chỉ không nghĩ tới mình, còn biết nên mời thầy giáo ăn trước.

Phụ huynh bây giờ lấy trái cây ra, không biết có đem cho ông bà nội ăn trước không? Tôi còn nghe nói có một số người mẹ còn mua những trái cây rất là đắt, sau đó đem giấu đi. Ông bà nội đi ngủ rồi, mau mau lấy ra “*Con trai mau qua đây, đây là mẹ đặc biệt mua cho con ăn đấy*”. Đưa con ăn rất vui sướng, nó cũng học được rất triệt để, sau này hễ nó có tiền, mua trái cây cho ai ăn? Cho con trai của nó ăn. Các bạn dùng tâm thương ghét, con cái các bạn sẽ học sự thương ghét, chứ không học được tình nghĩa, ân nghĩa. Cho nên, chúng ta vẫn phải làm theo thiên đạo, phải biểu diễn hiếu đạo, khai mở tâm bốn thiện của con cái.

Chúng ta vừa nhắc tới một số tình hình của con trẻ, mọi việc đều có nguyên nhân, chỉ cần mau chóng chặt đứt từ nguyên nhân, dần dần những hành vi của con cái sẽ ngày càng tốt. Ngoài việc cứu sửa sai lầm ra, còn có một điều rất quan trọng nữa, nhất định phải trưởng dưỡng bản tánh lương thiện của chúng, “*trưởng thiện*”. Các bạn, các bạn thấy con cái có những điều thiện nào hết sức quan trọng đối với cuộc đời chúng, nhất định phải mau mau dẫn dắt từ nhỏ? Trung Hoa có một câu nói là “*trăm thiện hiếu dẫn đầu*”. Câu này có hai lớp ý nghĩa, lớp ý nghĩa thứ nhất là hiếu đứng đầu trăm điều thiện; lớp ý nghĩa thứ hai là tâm hiếu khai mở, trăm thiện đều khai mở, hiếu là căn bản của đạo đức; “*giáo chi sở do sanh dã*”, giáo dục chắc chắn phải bắt đầu từ hiếu. Cho nên tìm thấy cái căn bản rồi, đức hạnh mới phát triển được.

Khi một đứa trẻ có hiếu tâm, rất nhiều hành vi của nó sẽ biến đổi rất lớn. Ví dụ, “Đệ Tử Quy” nói *“cha mẹ gọi, lập tức vâng”*, đứa trẻ có hiếu tâm có lớn tiếng nói năng với cha mẹ không? Không thể nào. Khi một người nói năng với cha mẹ luôn biết cung kính, thái độ này vừa nội hóa, sau này họ nói năng với trưởng bối cũng sẽ cung kính. “Đệ Tử Quy” nói *“lạnh làm ấm, nóng làm mát”*, đứa trẻ có hiếu tâm biết quan tâm, thấu hiểu cha mẹ, tâm quan tâm, thấu hiểu cha mẹ này của chúng dần dần được nội hóa, lại có thể chuyển đến những trưởng bối khác, thậm chí đối với tất cả người thân của chúng. Cho nên lòng quan tâm, sự tinh tế của con trẻ bắt đầu từ đâu? Bắt đầu từ hiếu tâm đối với cha mẹ. Sau đó chúng đối với thân thể của mình cũng biết thương yêu, do chúng có hiếu tâm, sợ cha mẹ lo lắng, gọi là *“thân bị thương, cha mẹ lo”*. Cho nên những đứa trẻ có hiếu tâm có tập những thói quen xấu đày đọa thân thể của mình hay không? Không đâu. Chúng sẽ biết thương mình, sẽ biết tự trọng.

Tiếp đó, *“đức hạnh kém, cha mẹ tủi”*, con cái có hiếu tâm, bất kì lúc nào nơi đâu chúng cũng chú ý đến ngôn hạnh cử chỉ của mình, không thể khiến cha mẹ mất mặt. Các bạn, chúng ta hồi nhỏ sợ nhất là nghe câu gì? Sợ nhất là nghe người khác mắng chúng ta *“thật không có giáo dục”*, câu này vừa nói ra, việc xấu gì cũng không dám làm nữa, chỉ sợ làm mất mặt cha mẹ. Cho nên hiếu tâm vừa khai mở, thiện hành sẽ khai mở, cho nên dạy hiếu là hết sức quan trọng, hiếu không thể không dạy.

Tôi thường nói chữ hiếu này có tác dụng rất lớn, không chỉ là căn bản của đức hạnh, còn có thể giúp các bạn phán đoán một người là tốt hay không tốt. Trong cuộc đời lúc nào phải phán đoán? Các bạn phải phán đoán bạn bè, phải phán đoán đối tác làm ăn, thậm chí điều rất quan trọng là, các bạn phải phán đoán bạn đời

của mình, chọn bạn đời rất quan trọng. Tục ngữ nói “*nam sợ chọn sai nghề, nữ sợ gả nhầm chồng*”, người nam làm ngành gì phải coi cho đúng người, các bạn theo đúng người rồi, sự nghiệp mới phát triển tốt được; người nữ phải tìm chồng cho tốt, cả đời mới được đảm bảo, nếu không một đời sẽ rất vất vả.

Vậy phải dùng tiêu chuẩn gì để phán đoán đối phương? Hiếu đạo.

Tôi thường đối mặt với rất nhiều giáo viên nữ, họ đều chưa kết hôn, tôi có hỏi họ một vấn đề: “*Nếu như bây giờ có một người nam, anh ấy theo đuổi các cô ba năm, các cô muốn gì anh ấy cũng đáp ứng... anh ấy cầu hôn với các cô, vừa hay trưởng bối của các cô biết được tình hình trong nhà anh ấy, nói anh ấy bất hiếu với cha mẹ. Lúc này các cô có gả cho anh ấy không?*”. Có một cô giáo rất thích đọc sách cổ Trung Hoa, nhất là “*Nhị thập ngũ sử*”, cô liền nói không gả. Tôi nói, tại sao cô lại chắc như đinh đóng cột vậy? Cô nói người đối với cha mẹ cũng không tốt mà đối với người khác tốt thì là giả tạo. Đây là người có lý trí, có khả năng phán đoán. Người không có hiếu tâm, cả đời thiếu tình nghĩa, thiếu ân nghĩa, nhân sinh quan đúng đắn sẽ không sanh khởi được. Điều tốt không sanh khởi thì sẽ sanh khởi điều gì? Có khi nào nói điều tốt không sanh, điều xấu cũng không khởi không? Đâu có vậy được! Điều tốt không học được, chắc chắn sẽ học điều xấu. Cho nên, cuộc đời của họ không có thái độ tình nghĩa, ân nghĩa, sẽ sanh khởi điều gì? Lợi hại.

Cho nên nhìn một người phải nhìn sâu một chút, một người nam rất cần cù, các bạn sẽ nói thật là tốt, cần cù chắc chắn là tốt sao? Các bạn phải suy nghĩ mục đích họ cần cù là gì. Rất nhiều người cần cù không phải để phụng dưỡng cha mẹ, mà là vì cái danh của họ, cái lợi của họ. Có một người bạn, chồng của cô làm việc

ở xa, vừa về tới nhà không phải đi thăm cha mẹ mình trước, mà thăm ai trước? Thăm đối tác làm ăn trước. Đây đều là vì danh vì lợi, người trọng lợi sẽ khinh đạo nghĩa. Cho nên bản thân cô cũng thấy rất rõ xếp đầu tiên trong mắt chồng cô không phải cha mẹ, cũng không phải cô, mà là chuyện làm ăn của anh ấy. Người vợ như vậy có vui vẻ được không? Cho nên động cơ của họ phải nhìn cho rõ ràng. Động cơ của họ nếu như chỉ vì lợi mà thôi, thì không nương cậy được.

Dục khiến trí mê, lợi khiến trí mờ, khi một người nam dục vọng khởi lên, trí huệ sẽ không còn nữa, sẽ quên mất tình nghĩa của vợ, ly hôn với vợ, làm những việc cả đời không cứu vãn được. Chúng ta phải suy nghĩ cho kỹ, tại sao đối mặt với những chuyện này họ đều không có khả năng phán đoán, lại làm ra những chuyện trái với lương tâm làm người như vậy? Do không ai dạy họ chữ hiếu, cuộc đời họ không có tình nghĩa, cho nên căn nguyên còn ở đâu? Không hiểu hiếu đạo. Các bạn muốn giúp con cái mình cả đời thật sự hiểu được căn bản làm người, nhất định phải dạy chúng chữ hiếu. Các bạn không dạy hiếu, không chỉ hại con cái, sau này chúng làm cha làm mẹ, sẽ hại tiếp thế hệ sau. Tư tưởng quan niệm của chúng ta sẽ ảnh hưởng tới thế hệ sau, sẽ tiếp tục kéo dài, cho nên người làm cha mẹ không thể không học, không thể không biết.

Khi tỉ lệ ly hôn của một xã hội ngày càng cao thì một hiện tượng xã hội khác cũng sẽ bị khơi dậy, đó là phạm tội. Quan hệ vợ chồng đối với một gia đình vô cùng quan trọng, là gốc rễ của một gia đình. Tôi có thỉnh giáo một giám ngục trưởng, những đứa trẻ bị nhốt vào nhà ngục đều có tình hình gia đình ra sao, ông nói 80-90% đều tới từ những gia đình không trọn vẹn. Gia đình đã có vấn đề, thì càng không thể cho con cái sự giáo dục tốt, cho nên căn cơ làm người làm việc của các em rất mềm yếu, và xã hội này lại bị ô nhiễm, hễ bước ra liền rất có thể bị

dẫn vào những con đường sai lầm. Cho nên tỉ lệ ly hôn chắc chắn sẽ làm gia tăng tỉ lệ phạm tội, lòng người trong cả xã hội sẽ không có cảm giác an toàn. Bây giờ người có tiền có quyền có cảm giác an toàn không? Không có. Khi tôi ở Hải Khẩu đeo ba lô thì đeo ra sao? Ba lô nhất định phải đeo ở phía trước, sau đó đi đường nhất định phải cẩn thận, nếu không một cái xe bay qua sẽ giật mất cái ba lô của các bạn. Cho nên bây giờ bất luận các bạn là phu nhân thư kí, hay là phu nhân thị trưởng, đều có thể bị cướp, tỉ lệ phạm tội cao khiến cả xã hội đều không an định.

Muốn giảm thấp tỉ lệ phạm tội bắt buộc phải dạy điều gì? Dạy con cái đức hạnh, dạy con cái hiếu đạo. Muốn giảm thấp tỉ lệ ly hôn cũng bắt buộc phải dạy con cái điều gì? Hiếu đạo và đức hạnh, như vậy mới có thể giải quyết vấn đề căn bản. Bây giờ rất nhiều quốc gia phương Tây nhìn thấy tỉ lệ ly hôn ngày càng cao, liền bỏ ra một đồng tiền để cho những người sắp kết hôn tới học, đi học mấy ngày rồi mới kết hôn. Khóa học mấy ngày đó có thể có hiệu quả tốt không? Không hề dễ. Mặc dù họ thật sự rất có tâm, nhưng họ có tìm thấy điều căn bản không? Căn bản của đức hạnh nằm ở đâu? Ở chữ hiếu. Cho nên tôi thường nói với thầy cô giáo chúng ta, phổ cập văn hóa truyền thống tuyệt đối không phải chỉ vì người Trung Hoa, còn phải vì người trên toàn thế giới phụng hiến nền văn hóa và trí huệ tốt như vậy, như thế mới có thể thật sự giải quyết vấn đề giáo dục của thế hệ sau của họ, mới có thể thật sự giải quyết xung đột giữa người và người. Chúng ta phải có sứ mệnh này.

Tất nhiên trước khi muốn dạy người khác thì phải làm sao? Tự mình trước hết phải học cho tốt. Các bạn học tốt rồi, bọn họ tự nhiên sẽ tới Trung Hoa học với các bạn. Chúng ta thấy thời Hán và thời Đường, nhiều quốc gia như vậy tới học, có phải chúng ta đã đem nhãn hiệu của mình ra nước ngoài để chiêu sinh không?

Người Trung Hoa không làm những việc này, đều do gia đình, xã hội rất tốt, người nước ngoài tự họ muốn tới học. Cho nên chúng ta có trách nhiệm trước hết bắt đầu từ bản thân mình làm cho tốt, kể đó mới đi ảnh hưởng tới nhân tâm và đức hạnh của toàn thế giới.

Gia đình là nơi cảm ân, làm tròn trách nhiệm

Lười biếng là một vấn đề thường gặp của con trẻ bây giờ. Có em bé nào khi mới một hai tuổi các bạn đã thấy chúng rất lười biếng không? Các em lúc nào cũng nhảy nhót náo động. Đứa cháu trai của tôi khi hơn hai tuổi, có một hôm mẹ cậu đang lau bàn, kết quả khi lau được một nửa thì mẹ cậu đi làm việc khác, cậu liền đi qua đó, tự mình bắt đầu lau tiếp. Năng lực mạnh nhất của các em nhỏ là bắt chước, các bạn rất chăm chỉ, chúng cũng sẽ bắt chước động tác của các bạn. Nhưng cha mẹ chăm chỉ chưa chắc đã dạy ra được con cái chăm chỉ, còn phải dạy đúng phương pháp. Khi đứa nhỏ này chạy tới, thật ra cậu có biết lau không? Cậu không biết lau, đâu có lợi hại như vậy! Cậu cứ ở đó chơi một chút, bắt chước một chút. Kết quả chị tôi chạy qua nói: *“Tiểu Vĩ, còn nhỏ như vậy đã biết giúp đỡ mẹ, thật là có hiếu, con ngoan”*. Cậu vừa nghe phải hiếu thuận, rất tốt. Tiếp đó chị tôi lại nói: *“Tiểu Vĩ, lần sau lau bàn con nhất định phải nhớ, bốn góc bàn cũng phải lau cho sạch. Nếu con biết lau sạch cả bốn góc bàn thì con lau cái bàn này cũng hết sức hoàn mỹ, một trăm điểm”*. Đứa nhỏ này sẽ nhớ được gì? Nhớ được phương pháp làm việc, đồng thời cũng nhớ phải có hiếu tâm, cho nên cậu ấy đồng thời học được sự hiếu thảo lại học được cách làm việc.

Vì thế mà bất kì tình hình gì cũng có thể là cơ hội để dạy dỗ con cái. Nếu như lúc này người mẹ chạy qua, nói: *“Con nhỏ như vậy thì đừng quấy rối nữa, để mẹ lau là được”*, tay các bạn đẩy nó hai ba cái, sau này nó có qua làm nữa không? Thậm chí rất nhiều phụ huynh nói: *“con chỉ cần học cho giỏi là được rồi, những việc khác tất thấy đều không cần lo”*. *“Tất thấy đều không cần lo”*, câu này đã đẩy con cái đi đâu rồi? Bây giờ tại sao rất nhiều người vợ đều không bằng lòng về chồng mình, thường nói thói quen sinh hoạt của chồng mình rất kém? Tôi thường

câu thông với những người vợ này, tôi nói các cô đừng trách chồng mình, do họ từ nhỏ đã không tập thành những thói quen sinh hoạt này, một số việc nhà họ đều chưa tự mình làm qua, cho nên họ mới cởi tất ra liền vút lung tung. Giúp chồng dạy con thì phải từ từ.

Người làm cha mẹ như chúng ta nhất định phải dạy con cái chăm chỉ, nếu không các bạn sẽ đem thói quen lười biếng này truyền cho con cái, sau đó thói quen lười biếng của chúng sẽ làm hại người khác, cho nên việc này không thể làm được. Rất nhiều người nữ rất biết chăm sóc con cái, đều không để con mình làm việc, nhưng họ lại thường than thở chồng mình rất lười biếng, còn họ lại đang sáng chế ra một người khiến người vợ tiếp theo cũng rất đau khổ. Cho nên người ta phải nghĩ cho sâu xa, điều này vô cùng quan trọng.

Bồi dưỡng cho con cái khả năng làm việc nhà là một trí huệ nhân sinh, con cái học làm việc nhà mới biết cảm ân. Các bạn bảo con mình lau phòng khách cho sạch, chúng lau xong mới biết lau nhà rất vất vả, sau đó chúng đột nhiên sẽ nghĩ, mẹ mình sáng sớm đã đi làm, tôi về nhà còn phải nấu cơm, còn phải giặt quần áo, mình chỉ lau phòng khách mà đã mệt như vậy, còn mẹ mình thì càng mệt hơn. Các bạn để chúng thật sự làm rồi, chúng mới có thể cảm nhận được, các bạn đều không cho chúng làm, mỗi ngày cứ ngồi đó coi tivi, chúng đâu biết được sự khổ cực của các bạn. Cho nên Thánh hiền giáo huấn chúng ta, người lao động mới biết cảm ân, người thường lao động, biết công hiến, họ mới biết cảm ơn sự công hiến của người khác.

Tiên sinh Tăng Quốc Phan rất có trí huệ trị gia, mặc dù ông làm quan tới tổng đốc bốn tỉnh, lịch sử mấy trăm năm thời Thanh trước giờ chưa từng có một người

Hán nào có quyền vị lớn như vậy, nhưng tiên sinh Tăng Quốc Phan yêu cầu tất cả con cháu của ông, sinh hoạt căn bản đều phải biết tự lo liệu, giặt quần áo cũng vậy, một số việc nhà cũng vậy, đều không được để cho người bên dưới làm, đều phải tự mình làm, như vậy mới không siêng ăn nhác làm, cho nên thật sự biết nhìn xa trông rộng. Tiên sinh Tăng Quốc Phan nói rằng muốn coi gia tộc này sẽ hưng hay sẽ bại, thì nhìn vào ba điểm. Thứ nhất, con cháu ngủ tới mấy giờ. Nếu chúng đều ngủ rất muộn mới dậy, có nghĩa là gia tộc này dần dần sẽ bị giải đãi. Thứ hai, coi con cháu có làm việc nhà hay không, thói quen chăm chỉ sẽ ảnh hưởng tới cả đời chúng. Thứ ba, coi con cháu đời sau có đọc kinh điển Thánh hiền không, người không học, không biết nghĩa. Tiên sinh Tăng Quốc Phan có quan niệm đúng đắn như vậy, cho nên con cháu của ông bây giờ vẫn rất hưng thịnh. Trong “Bảo Phú Pháp” của tiên sinh Nhiếp Vân Đài còn thường xuyên nhắc tới hậu thế của tiên sinh Tăng Quốc Phan vào thời đại đó đều vẫn rất tốt; ông cũng nhắc tới tiên sinh Lâm Tắc Từ, những người trí thức hết sức có học vấn này vào thời Thanh, thật sự đã đem học vấn đạo đức của họ truyền thừa lại cho hậu thế.

Cho nên nhất định phải để cho con cái thường xuyên làm việc chúng mới biết cảm ân. Có một cô giáo dạy học sinh rằng sinh nhật là ngày mẹ mình gặp nạn, cho nên sinh nhật không nên nghĩ tới Mc Donald’s, không nên nghĩ tới một đồng quà mừng, mà phải nên nghĩ điều gì? Nghĩ tới sự cực khổ của mẹ, nghĩ tới sự khó khăn khi mẹ sanh ra chúng ta, phải thời thời tri ân báo ân. Cho nên các em trong lớp của cô đến ngày sinh nhật đều không yêu cầu mua một đồng đồ, mà lại chủ động làm việc nhà. Có một em bé gái quyết định sẽ làm một món ăn cho mẹ em ăn, hôm đó em muốn làm món dưa leo xào, kết quả em bé này không cao, khi xào dưa thì rất không thuận tay, em liền kéo một cái ghế tới để đứng lên. Cầm vá múc tí dầu đồ

vào, kết quả dầu bắn ra, người chưa nấu ăn thì đều không biết. Dầu vừa bắn ra, em liền đi tìm một đôi găng tay đeo vô, bao bọc võ trang. Kết quả dưa leo vừa đổ vào, dầu bắn càng cao, em liền nảy ra sáng kiến, đi tìm mũ bảo hiểm của cha em đội vào, vô cùng cực khổ mới xào xong món dưa leo này, sau đó bung ra cho mẹ em ăn. Tôi tin là em nhỏ này xào xong món dưa leo đó, sau này em ăn cơm có kén chọn nữa không? Không đâu, em đã biết nấu ăn rất là cực khổ.

Chúng ta thường nói *“cày đồng đang buổi ban trưa, mồ hôi thánh thót như mưa ruộng cày, ai ơi bưng bát cơm đầy, dẻo thơm một hạt đắng cay muôn phần”*, đọc thì đọc, nếu như các bạn thật sự đi trồng lúa, khi các bạn ăn cơm sẽ thấy khác ngay. Thật vậy, thật sự cho các bạn đi làm ruộng bốn tháng, thật sự làm tới khi thu hoạch, khi các bạn ăn mỗi hạt cơm đều sẽ nhai rất kĩ. Bản thân tôi đã làm qua việc này, cũng không phải là trồng lúa, tôi trồng cà rốt, kết quả tôi trồng được một hai tháng, bạn bè ăn một bữa đã hết sạch. Cảm nhận được sự vất vả khi lao động, tâm cảm ân, thái độ quý trọng vật dụng của chúng ta sẽ khởi lên.

Chúng ta nói người con tha hương đều thường nhớ thương cha mẹ, khi tôi vừa tới Hải Khẩu cũng thường nhớ tới mẹ mình thật vĩ đại, tại sao? Do tôi tới Hải Khẩu, tất cả mọi việc đều phải tự mình làm, quần áo tự mình giặt, nhà cửa tự mình lau, sau khi tất cả mọi việc nhà đều tự mình làm mới biết là mẹ mình thật không dễ dàng gì, chăm sóc cho một gia đình thật sự là một học vấn. Cơm cũng phải tự mình nấu, khi tôi đang cắt rau mới biết cắt rau rất vất vả, cho nên chúng ta nói làm việc mới biết cảm ân. Và khi một đứa trẻ có thể sanh khởi tâm cảm ân, chúng mới có thể nhớ ơn của người khác, chúng mới có thể lúc nào cũng nhớ tới sự hy sinh của người khác, kể đó sẽ báo đáp người khác, quan tâm người khác.

Có một quyển sách tên là “Cha Giàu Cha Nghèo”, sách best seller! Quyển sách này dạy điều gì? Giúp con trẻ từ nhỏ đã biết quản lý tài chính. Suy nghĩ này rất hay, nhưng quản lý tài chính như thế nào? Trong sách có dạy, con cái làm việc nhà các bạn phải cho chúng tiền, để chúng quản lý tài chính. Nghe có vẻ hay lắm, nhưng các bạn phải nhìn thấy sau khi làm hành động này rồi, tâm con trẻ sẽ thế nào? Và tệ nạn sau đó là gì? Có người mẹ sau khi mua sách về, trong tâm cô nghĩ con gái cô là lười biếng nhất, phương pháp này có lẽ sẽ giúp nó trở nên rất chăm chỉ. Cho nên sau khi về nhà, cô liền trình trọng tuyên bố: “*Con gái, mỗi lần con giúp mẹ rửa chén sẽ được hai đồng, mỗi lần giúp mẹ giặt quần áo sẽ được ba đồng*”. Đứa con gái nghe xong, đôi mắt phát sáng, trong lòng nó không phải nghĩ tới việc giúp đỡ mẹ mình, mà là mình có thể đi mua những thứ gì! Sau đó nó bắt đầu lao vào làm việc. Người mẹ nghĩ, thật là tốt quá, con gái mình đã trở lên chăm chỉ rồi, có phải đã thật sự trở nên chăm chỉ chưa? Người bây giờ đều không nhìn thấy chân tướng, chỉ nhìn thấy những thứ trên bề mặt, đều là giải quyết về triệu chứng, chứ không phải giải quyết vấn đề căn bản.

Cho nên người không khai mở trí huệ, trên bề mặt là giải quyết vấn đề, trên thực tế là tạo ra càng nhiều vấn đề. Người mẹ này sau đó chạy tới tìm tôi, cô nói phiền phức rồi, tôi bảo con cái tôi làm việc nhà, cả tuần lễ đó nó đã trở nên rất chăm chỉ, còn kiếm được không ít tiền từ tôi. Kết quả một tuần sau, có một hôm tôi thực sự là mệt không chịu được nữa, tôi nói với con gái mình: “*Mẹ mệt như vậy rồi, con giúp mẹ giặt quần áo rồi đem đi phơi, mẹ cho con hai đồng*”. Con gái cô nhìn cô nói: “*Hôm nay con cũng rất mệt, con không kiếm tiền nữa*”. Người mẹ lúc này mới đột nhiên cảm thấy phương pháp này là sai lầm, gia đình có phải là nơi nói chuyện lợi hại không? Sai rồi, gia đình là nơi nói về sự hy sinh, nói về bổn

phận, nói về sự dụng tâm, nói về lòng quan tâm. Ngay cả một nơi ầm cúng như gia đình cũng nói chuyện lợi hại, thì xã hội này thật sự không biết sẽ biến thành ra sao nữa.

Có một đứa trẻ làm được một số việc, liền liệt kê ra thành một phiếu thanh toán để đòi tiền mẹ nó, rửa chén mấy lần là bao nhiêu tiền, phơi quần áo mấy lần là bao nhiêu tiền. Sau đó mẹ nó cũng đưa cho nó một phiếu thanh toán, cô nói, *“Mẹ mang thai mười tháng, không cần tiền, khi mẹ sanh con ra phải bị cứa dao vào bụng, không cần tiền; mẹ đã nấu mấy trăm bữa cơm, mấy ngàn bữa cơm, không cần tiền; mẹ lo lắng cho con biết bao nhiêu lần, giặt bao nhiêu quần áo, mua bao nhiêu áo quần, tất cả đều không cần tiền”*. Đứa nhỏ này nghe xong, rất hổ thẹn. Gia đình là nơi mỗi người đều phải dụng tâm công hiến, gia đình là nơi giúp mỗi người đều biết làm tròn trách nhiệm, là nơi biết cảm ân, nhớ ân.

Có nhận thức chung trong việc giáo dục con cái

Có một ông cụ đã chín mươi tuổi, kết hôn hơn sáu mươi năm, chưa bao giờ nổi nóng hay cãi nhau với vợ mình. Vừa hay hôm đó là ngày kỉ niệm lễ cưới của họ, có văn bối thỉnh giáo họ: *“Chào cụ, vợ chồng cụ sống với nhau như thế nào, sao có thể hòa hợp như vậy?”*. Lúc đó ông cụ nói với những thanh niên này: *“Vợ chồng ông bà kết hôn, hôm đó đã giao ước với nhau, khi ở trước mặt con cái tuyệt đối không được không vui vẻ, đối lập, nổi nóng. Nếu như có một bên hơi nổi tâm trạng rồi, bên kia phải mau mau ra ngoài đi dạo. Một bàn tay vỗ không nên tiếng, một người nổi nóng rồi, một người kia cũng nóng theo, thì sẽ cãi nhau; một người không nổi nóng thì sẽ không cãi được”*. Những thanh niên này nghe xong, ôi chao, thật là dụng tâm lương khô, ngày kết hôn đã giao ước với nhau như vậy. Tiếp đó ông cụ này cười rất vui vẻ và nói: *“Nói cho các cháu nghe, hơn sáu mươi năm nay đều là ông đi ra ngoài trước”*. Mọi người có thể cảm nhận một chút tình cảnh của cả gia đình họ. Một năm, hai năm không nổi nóng, đã có chút công phu rồi, hơn sáu mươi năm, đều giữ một tâm ban đầu như vậy, không quên giao hẹn ban đầu, hơn nữa đều luôn suy nghĩ cho con cái.

Cho nên giáo dục con cái, vợ chồng phải có nhận thức chung. Cho dù phương pháp của nửa bên kia không thỏa đáng, đều không nên ngăn chặn ngay lúc đó. Nếu ngăn chặn ngay lúc đó, thậm chí còn xảy ra chuyện tranh cãi, thì sau này con cái sẽ không nghe lời một nửa bên kia nữa, uy tín của họ sẽ không còn. Thậm chí sau này chúng sẽ cứ nấp sau lưng người nào hay bao bọc cho chúng, chúng sẽ luôn trốn tránh trách nhiệm, sẽ không đối mặt với sai lầm của mình. Phương pháp không thỏa đáng, nên câu thông, điều chỉnh riêng với nhau. Do vợ chồng đều có một nhận thức chung, tức là đều muốn tốt cho con cái, chỉ cần chúng ta có thể phân

tích đạo lý rõ ràng, dần dần sẽ có thể điều chỉnh được.

Mỗi lần khi cha tôi trách phạt tôi, mẹ tôi ở bên cạnh một câu cũng không xen vào, điều này rất quan trọng. Bây giờ rất nhiều người chồng khi đang trách phạt con cái, người vợ cứ chen tay vào. Có thể còn chưa trách phạt đứa con, hai vợ chồng đã cãi nhau trước, vậy rốt cuộc họ đã cho con cái tấm gương gì? Cho nên chúng ta giáo dục con cái phải rất nhạy bén, phải có lý trí. Lúc đó mẹ tôi đứng bên cạnh lắng nghe, sau đó đầu cứ cúi xuống, do bà sợ tôi sẽ làm sao? Sẽ nhìn bà, bà sợ bà không đành lòng, cho nên bà chỉ im lặng mà nghe. Do mẹ tôi cũng là giáo viên, sau khi tôi lớn lên, tôi mới đem những cảm nhận về sự giáo dục nhận được lúc còn nhỏ chia sẻ với bà. Mẹ tôi nói, hồi nhỏ khi cha con dạy con, mẹ cứ nghĩ con còn nhỏ vậy sao hiểu được những đạo lý lớn đó. Nhưng tôi nói với mẹ tôi là thật sự tôi đã nghe hiểu được. Các vị phụ huynh, các bạn đừng coi thường mấy đứa nhỏ, cho dù rất nhiều câu nói của cha tôi đều chưa hoàn toàn hiểu hết, nhưng có thể thấu hiểu sâu sắc khổ tâm mong con nên người của cha mình, thật sự không phải thích mắng chúng ta, trong những lời nói, ánh mắt đó, có thể cảm nhận được tình thương của cha đối với chúng ta. Cha tôi thường nói một câu là “*Con phải biết thương mình một chút*”, mẹ tôi hỏi con nghe hiểu thật sao? Thật sự hiểu được. Câu nói đó của cha tôi thường hiện lên trong tâm tôi, thời thời giúp tôi đột phá rất nhiều nghịch cảnh, thậm chí cưỡng lại rất nhiều cảm dỗ.

Kể đó, quá trình vợ chồng dạy dỗ con cái cũng phải phối hợp mật thiết. Chúng ta nói trong một gia đình phải có một người mặt đen, một người mặt trắng, nếu như người trong nhà đều là mặt trắng, con cái sẽ ra sao? Mỗi người đều nuông chiều phục tùng chúng, đảm bảo chúng sẽ cõng lên đầu cha mẹ mình. Nếu như mỗi người đối với chúng đều là mặt đen, hung tợn dữ dằn, chúng sẽ thế nào? Từ nhỏ

chúng sẽ không có lòng tự tin, thậm chí tình cảm giữa cha mẹ và con cái sẽ khá là xa cách, do chúng quá sợ các bạn. Trung Hoa nhấn mạnh đạo trung dung, cho nên trong gia đình cũng phải ân uy đồng thí, ân là mặt trắng, uy là mặt đen, như vậy đối với sự giáo dục con cái mới có ảnh hưởng tốt. Các bạn có uy nghiêm, chúng mới tuân theo quy củ, mới không làm loạn; các bạn có ân với chúng, tình cảm giữa các bạn và chúng sẽ tốt lên.

Vậy ai làm mặt đen thì tốt? Ai làm mặt trắng thì tốt? Tôi lấy một ví dụ của bản thân mình. Anh rể tôi công việc khá là bận rộn, chị tôi thường đưa cháu trai tới nhà chúng tôi, lúc đó tôi biến thành mặt đen, chị tôi biến thành mặt trắng. Đối với đứa cháu trai này, từ nhỏ tôi đã không cười với nó. Cháu tôi sinh ra tới ngày thứ hai đã tới nhà chúng tôi rồi, khi tôi đi thăm nó, mắt nó liền nhìn quanh nhìn quanh, tôi thấy, đứa nhỏ này bẩm sinh đã quá thông minh, người quá thông minh sẽ bị thông minh hại, chỉ cần không có người đề nó xuống, sau này nó chắc chắn sẽ coi trời bằng vung. Cho nên tôi vừa nhìn nó, liền trở nên rất nghiêm khắc, từ đó về sau tôi đều không hề tươi cười với nó. Tôi nhớ khi nó một hai tuổi, thường có rất nhiều bạn bè người thân tới nhà thăm nó, người lớn vừa nhìn thấy em bé liền bắt đầu chọc nó, chọc tới sau cùng thì họ đều không chọc nữa, họ sẽ nói một câu: *“Rốt cuộc là tôi đang chơi nó hay nó đang chơi tôi?”*. Các bạn coi đứa nhỏ này thông minh biết mấy! Và người thông minh đều rất dễ nóng tính, tại sao? Do họ cảm thấy việc dễ như vậy các bạn cũng không biết, liền dễ thấy người khác không thuận mắt.

Nóng tính tới mức độ nào? Có một lần phạm lỗi, la khóc âm ỉ, chúng tôi không màng tới nó, đem nó bỏ vào xe em bé, lúc đó nó mới khoảng hơn hai tuổi. Bỏ nó vô xe, nó tiếp tục la khóc âm ỉ, tay chân đấm đá, kết quả chiếc xe bị lật, cả cái đầu

nó cắn xuống, ẵm lên thì lấy đầu rách một đường, máu cũng phun ra, có nóng tính không? Có. Nóng tính là lỗi của nó, lúc này các bạn có thể mềm lòng được không? Nuôi dưỡng con cái phải có lý trí, chị tôi không có thái độ gì, đem đồ tới mau mau giúp nó cầm máu. Khi chị tôi giúp nó cầm máu, tiếng gào thét của đứa cháu đó thật không khác gì tiếng con heo bị chọc tiết, kêu gào tới nổi đất trời u ám, bạt mạng mà kêu la. Khi nó nóng tính như vậy thì phải làm sao? Con cái nóng tính, các bạn nhất định phải cho chúng một thái độ hết sức quan trọng, tức là nổi nóng tuyệt đối không giải quyết được vấn đề, người lớn tuyệt đối không bị uy hiếp bởi sự nóng tính của chúng, nhất định phải cho chúng cảm nhận hết sức kiên định này.

Có lần chúng tôi cùng ăn cơm, vừa hay là mùng một tết. Khi ăn cơm, cháu tôi cầm đũa cứ cầm ngay đầu đũa, tôi liền kéo tay nó xuống, tôi nói: *“A Vĩ, đũa phải cầm thế này mới sạch sẽ, nếu không vi khuẩn trên tay cháu đều bám hết trên đũa”*. Nó nhìn tôi, sau khi tôi bỏ tay nó ra, nó lại cầm trở lại, rồi lại nhìn tôi, nó đang khiêu chiến tôi. Sau đó tôi lại từ tốn nói với nó: *“Cầm lên như thế này, nếu không sẽ bị bắn, phải nghe lời, cậu đang dạy cháu”*. Nó lại như vậy, ba lần. Lúc này tôi làm sao? *“Thôi kệ, thôi kệ, mặc kệ nó”*, vậy sao được! Lúc này tôi không nói câu nào, ẵm nó đi vào phòng tôi, chị tôi vẫn rất tự nhiên, tiếp tục ăn cơm bình thường, mẹ tôi thì chịu không được, các bạn coi, bà ngoại bà nội không nhẫn được. Mẹ tôi liền nói: *“Hôm nay mùng một Tết, đừng đánh nữa”*. Có đánh không? Có trừng phạt không? Mùng một Tết các bạn không trừng phạt, nó sẽ biết nên phạm lỗi khi nào để không bị trừng phạt.

Tôi ẵm nó vào, nó liền bắt đầu khóc, khóc bù lu bù loa. Nó dùng tiếng khóc để muốn làm gì? Kêu gọi cứu binh. Cho nên tôi liền khiến tất cả cứu binh của nó đều không vô được, đóng cửa lại, kêu trời trời không thấu, gọi đất đất chẳng thừa. Kết

quả nó vẫn cứ khóc. Tôi cảm thấy đứa nhỏ này thật sự là chưa thấy quan tài chưa đổ lệ, phần nộ thật sự khiến người ta đánh mất lý trí. Chúng ta coi chữ “nộ” viết thế nào, phía trên là chữ “nô” trong từ nô lệ, phía dưới là chữ “tâm”, người nóng tính, tâm của họ đều là nô lệ của tính nóng nảy đó, tính nóng bảo họ đi về Đông, họ bắt buộc phải đi về Đông, tính nóng bảo họ đi về Tây, họ phải về Tây, hoàn toàn không làm chủ mình được, cho nên các bạn coi người nóng tính thường làm những việc để rồi hối hận không kịp.

Nó tiếp tục khóc, tôi nói: “*Cháu khóc càng lớn tiếng, cậu trừng phạt càng nặng*”, sau đó các bạn phải nhìn nó, không chỉ phải đánh, ánh mắt còn phải nhiếp thọ nó, đập xuống, tất nhiên phải biết kiểm soát, không làm nó bị thương, chỉ là dùng khí thế phần nộ đó nhiếp thọ nó mà thôi, đánh khoảng hai ba phút, nó liền biết khó nên rút lui, dần dần không dám khóc nữa, biết tôi đang làm thật với nó chứ không phải giỡn, dần dần không dám ngang bướng như vậy nữa. Tôi cũng không phải thích trừng phạt trẻ con, dần dần cũng không hung dữ như vậy nữa, khi hơi dịu lại rồi, áp dụng phương pháp giáo huấn nó, nói rõ với nó. Lúc bắt đầu nó rất căng thẳng, sau đó tôi lại từ từ nói với nó, tâm trạng nó mới thả lỏng lại, liền đi tiểu ngay trong quần. Tôi đánh nó ba lần, nó đã tiểu trong quần hai lần, đều tiểu trên giường tôi.

Sau khi giáo dục như vậy xong, nó sẽ biết không thể dùng tính nóng nảy của mình mà uy hiếp người lớn. Khi tôi đi ra ngoài, chị tôi liền đi vào theo. Cho nên giáo dục con cái vở kịch này mọi người phải cùng phối hợp tốt với nhau, hiệu quả mới rõ ràng. Chị tôi liền đi vào, đứa nhỏ vì vừa bị trừng phạt xong liền bắt đầu nũng nịu, hướng về phía chị tôi đòi ẵm, chị tôi đẩy nó ra, “*Lúc này con sai chỗ nào? Con tự nói cho mẹ nghe!*”. Sau đó đứa nhỏ này lại nhào qua, chị tôi rất kiên

quyết, giữ nó lại “*Lúc này con sai chỗ nào? Con tự nói cho mẹ nghe!*”. Nhất định phải cho nó biết rõ mình đã sai chỗ nào, chứ không phải để tâm trạng ở trong sự trừng phạt đó, phải khiến nó nhìn thấy được lỗi làm của mình nằm ở đâu, tại sao lại thành như vậy. Khi nó nói xong rồi, vẫn chưa đủ, “*Vậy thì con hãy mau đi xin lỗi cậu*”, phải tóm lại cho tốt, cả quá trình giáo dục mới kết thúc viên mãn.

Mùng một Tết phạt xong, mùng hai Tết tôi đưa cha mẹ và cháu trai đi leo núi. Trong khi leo núi, tôi đi phía trước, đưa cháu này của tôi liền chạy tới nắm lấy tay tôi, tôi còn chưa hết giận, nó đã không có việc gì nữa rồi, cho nên mấy đứa nhỏ không biết thù dai, nó biết rõ ai đã sai, nó chỉ là không chuyển được tập khí đó mà thôi. Cho nên khi nó không đúng các bạn trừng phạt nó, từ trong tâm nó vẫn tôn kính các bạn, cho nên nó sợ tôi nhất. Do đó về sau chỉ cần khi có mặt tôi, nó đều hết sức quy củ, ăn cơm xong còn đưa tôi kiểm tra “*Cậu, cháu ăn xong rồi*”. Cho nên trong nhà nhất định phải có một vai diễn khiến mấy đứa nhỏ kính sợ, tức là vai mặt đen, chúng mới biết phải tuân thủ quy củ. Tôi nhớ lại hồi chúng tôi còn nhỏ, cha tôi đâu có cần mắng chúng tôi, khi hành vi cử chỉ của chúng tôi có phần không quy củ, cha tôi vừa trừng mắt, chúng tôi liền biết phải chỉnh đốn lại ngay.

Người nam bây giờ đều không đóng vai mặt đen, thích đóng mặt trắng, tại sao? Do quá bận rộn, tâm không định lại được để chăm sóc con cái, nên sẽ cảm thấy phần nào hổ thẹn, cho nên mỗi lần ra ngoài sẽ đem về một ít đồ chơi cho con. Đứa con lúc bắt đầu sẽ nói “*Cảm ơn cha*”, lâu dần, đứa con chạy ra, “*cảm ơn cha*”, ngay cả nhìn cha một chút cũng không nhìn, chỉ nhìn cái gì? Chỉ nhìn món đồ chơi. Cho nên người cha trong tâm trí con cái là một người có cầu tất ứng, không có uy nghiêm, cho nên không đê con cái xuống được. Kết quả mặt đen không có ai diễn, ai phải diễn? Người vợ diễn. Người vợ vừa diễn mặt đen, vừa diễn mặt trắng. Tình

thương của mẹ vốn dĩ là thiên tánh, người mẹ thường quan tâm chăm sóc con cái, có lúc lại phải rất hung dữ, bỗng chốc phải biến thành mặt đen, bỗng chốc lại biến thành mặt trắng, cho nên người nữ bây giờ có một căn bệnh hết sức nghiêm trọng, gọi là “*rối loạn nội tiết*”. Thường xuyên như vậy, người làm mẹ mệt gần chết, áp lực hết sức lớn. Cho nên người làm chồng chúng ta phải nhìn thấy rất nhiều nhu cầu của vợ, trong phương diện giáo dục con cái, phải nên phối hợp tốt với vợ, khi nên hung dữ với con cái, khi nên cho con cái một số quy phạm, người làm cha chúng ta phải nên đi phía trước.

Vợ chồng biết phối hợp lẫn nhau, con cái cũng dễ dàng tăng trưởng hiểu tâm. Ví dụ người chồng nói với con cái: “*Con trai, con có thể không cần hiếu thuận với cha, nhưng con không thể không hiếu thuận với mẹ của con*”. Khi nói lời này phải rất khẩn thiết, nếu như người làm cha khi nói tới đây mà chảy nước mắt xuống, thì con trai các bạn nghe xong sẽ rất cảm động. Các bạn phải nói với chúng: “*Khi mẹ mang thai con đã ói rất nghiêm trọng, ngay cả cơm cũng ăn không nổi, khi có thai gánh nặng rất lớn, con coi con bao nhiêu kg (Kilôgam), mỗi ngày mẹ đều không oán không trách, còn phải đi làm. Rồi khi sanh con đã đau khổ biết mấy, sanh con xong đã chăm sóc con từng ly từng tí. Có lần khi con bị bệnh, mẹ con gần như hai ba ngày đều không ngủ*”. Đem những tình hình thực tế này kể cho con mình, do người ta đều rất dễ quên, hễ các bạn nhắc nhở chúng, tâm tri ân của chúng sẽ khởi lên, tri ân mới có thể báo ân, con cái mới có thể lãnh thọ ân đức của cha mẹ. Nếu như là người vợ, thì nói với con mình: “*Con có thể không cần hiếu thuận với mẹ, nhưng không thể không hiếu thuận với cha của con*”, kể cho con nghe từng việc mà người cha đã làm từ khi chúng còn nhỏ, chúng mới có thể cảm nhận được ân đức của cha mình.

Bây giờ rất nhiều người mẹ không chỉ không đem ân đức của chồng kể cho con nghe, lại còn phê bình chồng trước mặt chúng: “*Con coi cha con nè...*”, hễ nói như vậy, con cái đối với cha mình sẽ rất khó sanh khởi tâm cung kính. Một người làm chồng, một người làm cha, ngay cả con cái cũng coi thường họ, họ rất dễ ra sao? Cam chịu đọa lạc. Ngay cả con trai cũng coi thường mình, được, mình sẽ hư hỏng cho họ thấy. Cho nên người làm mẹ, người làm vợ, ngôn ngữ phải hết sức cẩn thận. Khi chúng ta không phê bình sai lầm của chồng, ngược lại còn khen ngợi ưu điểm của chồng, khen ngợi sự chăm sóc con cái của chồng, người chồng nghe xong sẽ rất cảm động, hơn nữa họ cảm thấy con trai tin tưởng mình có thể tốt hơn, mình nên tận tâm tận lực đi về hướng này. Trước mặt con cái họ có sự tôn nghiêm, và sự tôn nghiêm này sẽ thúc đẩy cuộc đời họ trưởng thành. Không thể đoan mất sự tôn nghiêm sau cùng của họ.

Chúng ta vừa mới nói giáo dục con cái phải ân uy đồng thí. Các bạn, các bạn có con vừa mới lên lớp một không? Nếu ngày nay chúng gọi điện nói: “*Mẹ, vở bài tập làm văn của con quên đem mất, hôm qua khó khăn lắm mới làm xong, mẹ mau mau mang qua giúp con nhé, nhà cách trường chỉ hai phút mà thôi, mẹ là người mẹ tốt nhất, làm ơn nhé, mau mau đem qua trường giúp con*”. Các bạn, có phải đem qua không? Có người nói đem, có người nói không đem. Rất nhiều phụ huynh sẽ do dự cả ngày, tôi nói lúc này mà cũng do dự, đảm bảo khi thật sự xảy ra việc gì thì sẽ ra sao? Chắc chắn sẽ đem đi. Hễ đem đi như vậy sẽ gây ra kết quả gì? Có lần một sẽ có lần hai, cho nên có thể các bạn sẽ phải đi đem đồ cho nó bao lâu? Cả đời.

Vì làm ngành dạy học, cho nên tôi thường đi quan sát các em nhỏ, quan sát rất nhiều người trẻ tuổi, cảm nhận rất rõ ràng là họ giúp con cái làm càng nhiều, con

cái càng không biết quý trọng, càng cảm thấy những việc cha mẹ giúp chúng làm đó đều là việc nên làm. Tôi đã từng nhìn thấy rất nhiều phụ huynh giúp con tìm việc làm, sau đó mới câu thông với con trai họ: “*Làm ơn đi mà, con đi làm đi có được không?*”, đứa con đó còn thấy rất bực bội, nói là: “*Được rồi, nể mặt cha, con làm thử coi sao*”. Tại sao con cái lại không có trách nhiệm như vậy, lại không biết tính toán cho công việc của mình như vậy? Do từ nhỏ có chuyện gì xảy ra, đều có ai giúp chúng thu dọn tàn cuộc? Đều có cha, có mẹ, có ông có bà, thậm chí anh chị trong nhà, tất cả đều giúp chúng thu dọn, từ nhỏ chúng đã thấy dù sao mình có nhiều người giúp đỡ như vậy, cho nên lòng trách nhiệm của chúng, tính cảnh giác của chúng không khởi lên được. Cho nên đừng coi thường khi con cái còn nhỏ, bất kì một sự tương tác nhỏ nhất nào giữa chúng và các bạn đều có thể sẽ ảnh hưởng to lớn tới cuộc đời sau này của chúng.

Cho nên giáo dục có năm chữ rất quan trọng là “*thận trọng khi khởi đầu*”. Khi khởi đầu phương pháp các bạn đối với con cái không đúng, có thể cuộc đời chúng sẽ không quay về được. Chúng ta nhìn thấy bây giờ rất nhiều người ba mươi mấy tuổi, rất nhiều việc trong gia đình, việc trong cơ quan, đều phải khiến cha mẹ họ lo lắng rất nhiều, thậm chí cha mẹ họ còn phải hỗ trợ họ về kinh tế, đây đều là những người chưa có thái độ chịu trách nhiệm đối với cuộc đời mình.

Chú Lô rất biết dạy con, con gái chú lần đầu tiên quên đem vở bài tập, gọi điện thoại về nhà nhờ chú đem qua trường giúp, cha luôn là người thương con gái nhất. Nhưng chú có lý trí, chú liền nói với con gái mình: “*Quên đem bài tập là lỗi của con, con phải tự gánh lấy hậu quả*”, nói xong liền cúp máy. Tôi tin là chú vừa cúp máy, con gái chú ở đầu dây bên kia sẽ ra sao? Chấn động một chút, kí ức sâu sắc! Động tác cúp máy đó chính là uy nghiêm. Con gái chú buổi chiều về tới nhà, các

bạn, có phải tiếp tục mắng không? Chúng ta nói phải trung dung, quá hung dữ sẽ tổn hại tinh thần, đã cúp điện thoại của nó rồi, khi về nhà thì phải thí ân, đừng hung dữ nữa.

Khi về tới nhà thì con gái chú mặt mày ủ rũ, lúc này người làm cha liền đi qua hỏi nó: *“Bữa nay con có bị cô giáo phạt không?”*. Con gái chú gật đầu. Tiếp đó chú Lô nói: *“Cha dạy cho con một cách, đảm bảo sau này chắc chắn con sẽ không bị thầy cô phạt vì những chuyện như vậy nữa”*, người cha vừa nói như vậy, mắt con gái liền sáng lên: *“Cách gì, cha mau nói cho con biết đi”*. Chú Lô nói với con gái: *“Chỉ cần mỗi ngày trước khi đi ngủ, con đều chuẩn bị xong sách vở của ngày mai rồi bỏ vào cặp, sau đó đánh dấu chéo; sau khi làm xong bài tập, bỏ vào cặp, rồi đánh dấu chéo. Tất cả đều đánh dấu hết rồi, nghĩa là mọi thứ con đã chuẩn bị xong hết, con có thể ngủ một cách ngon lành rồi”*. Không chỉ khiến con cái có thể an tâm đi ngủ, còn có một điểm rất quan trọng, cũng là bồi dưỡng cho con cái khả năng quản lý cuộc sống của chính mình.

Các bạn, năng lực quản lý của một đứa trẻ khi nào mới phải học? Có phải khi nào vô học viện quản lý rồi mới học không? Rất nhiều năng lực đều do ngày tháng tích lũy mà được, đều là công phu nước chảy đá mòn, tuyệt đối không phải hình thành trong chớp mắt. Ngày nay những sinh viên tốt nghiệp từ ngành quản lý doanh nghiệp của một đại học danh tiếng, các bạn coi bàn của họ lộn xộn bừa bãi, các bạn còn dám dùng họ không? Ngay cả cuộc sống còn quản không tốt, các bạn còn để cho họ quản cả công ty? Cuộc sống của một người có trật tự gọn gàng, suy nghĩ vấn đề, đối mặt với công việc cũng sẽ trật tự gọn gàng, cho nên năng lực quản lý đó phải được cấy rễ ngay từ nhỏ. Con trai chú Lô tại sao khi ra ngoài tìm việc ông chủ tịch đã nói với anh: *“Anh muốn tiền lương bao nhiêu tự mình nói”*. Những

năng lực đó từ nhỏ đã cảm vững.

Báo ân cha mẹ, cuộc đời mới đi được những bước vững vàng

Ý nghĩa của hôn lễ là *“thượng dĩ sự tông miếu, hạ dĩ kế hậu thế”*, ngoài việc giáo dục tốt thế hệ sau, chúng ta còn phải tận tâm tận lực phụng dưỡng cha mẹ, *“trăm thiện hiếu đứng đầu”*. Hiếu thuận cha mẹ, chúng ta có thể suy nghĩ, dụng tâm từ mấy góc độ, là những góc độ nào? Dưỡng thân của cha mẹ, dưỡng tâm của cha mẹ, dưỡng chí của cha mẹ, còn phải dưỡng trí huệ của cha mẹ. Dưỡng thân cha mẹ, nghĩa là sức khỏe của cha mẹ chúng ta phải biết thời thời quan tâm chăm sóc. Trong sách xưa có ghi lại, các cụ già khoảng sáu mươi tuổi trở lên chúng ta phải quan tâm chăm sóc như em bé. Các cụ khi về già thì dễ cảm thấy cô đơn, cô độc, sức khỏe cũng yếu hơn, cho nên chúng ta phải thường xuyên quan tâm tình hình sức khỏe của các cụ, làm tròn hiếu tâm này, làm tấm gương tốt cho con cái chúng ta. Ví dụ nói vào mùa xuân, nhiệt độ thay đổi rất lớn, lúc này nếu như chúng ta không thể về nhà, cũng nên gọi điện hỏi xem cha mẹ có áo quần ấm không, chăn mền có đủ không. Cuộc điện thoại này, con cái các bạn ở bên cạnh cũng cảm nhận được các bạn thời thời quan tâm tới sức khỏe của cha mẹ mình, chúng có thể cảm nhận được hiếu tâm của các bạn.

Khi cha mẹ mạnh khỏe cũng phải thời thời quan tâm, và quan tâm sức khỏe của cha mẹ cần phải có tri thức đúng đắn mới được. Chúng ta suy ngẫm một chút, cha mẹ nếu bị bệnh thì sẽ làm sao? Phản ứng trực giác đều là đi khám bác sĩ. Khám bác sĩ gì? Thật ra người Trung Hoa coi trọng nhất là trị bệnh khi chưa sanh bệnh, chứ không phải trị bệnh đã sanh. Cho nên người Trung Hoa đặc biệt chú trọng dưỡng sinh, tuyệt đối không đợi tới lúc sanh bệnh rồi mới đi khám bác sĩ, lúc đó sẽ rất vất vả. Chúng ta suy nghĩ một chút, có người nào bị cao huyết áp đưa tới bệnh viện, sau đó cao huyết áp liền khỏi không? Có người nào mắc bệnh tiểu

đường đưa tới Tây y, khám tới sau cùng bệnh tiểu đường cũng khỏi không? Có người nào mắc bệnh ung thư đi khám Tây y, sau đó nói ung thư cũng lành không? Tây y đều là giải trừ triệu chứng của các bạn, ví dụ nói cao huyết áp, cao huyết áp là do mạch máu bị tắc nghẽn rất khó chịu, cho nên vừa uống thuốc vào, mạch máu liền giãn ra, máu sẽ lưu thông dễ dàng hơn. Cho nên chúng ta thường nhìn thấy, người bị bệnh tim khi phát bệnh thì liền làm sao? Mau mau đem thuốc tới. Thuốc vừa uống vào triệu chứng liền giải trừ, nhưng mạch máu sẽ ngày càng bị giãn rộng.

Nếu như các bạn bốn năm chục tuổi đã bắt đầu uống thuốc tây, thuốc phải uống bao lâu? Phải uống cả đời. Cho nên rất nhiều cụ già khi đi du lịch, trong túi sẽ đựng cái gì? Bên Đông một gói, bên Tây một gói toàn là thuốc tây. Khi cha mẹ chúng ta về già lúc nào cũng có những thứ này trong cuộc sống, thì sống có an ổn không? Không an ổn. Cho nên chúng ta nên nghiên cứu càng nhiều phương pháp dưỡng sinh đúng đắn, giúp thân thể cha mẹ không cần dựa vào những thuốc tây này nữa, đây mới là phương hướng đúng đắn. Bình thường phải căn dặn cha mẹ đừng ăn quá mặn, đừng ăn quá nhiều dầu, sau đó giúp họ hiểu phải ăn nhiều trái cây rau củ, sức khỏe lành mạnh là trạng thái ít kiềm, còn thực phẩm từ thịt đều mang tính acid, hấp thu nhiều quá, lâu ngày thể chất sẽ bị acid hóa. Có một câu nói là *“Thể chất tính acid là căn nguyên của mọi bệnh tật”*, cho nên chúng ta nên hướng dẫn cha mẹ phương pháp dưỡng sinh đúng đắn, giúp cơ thể họ dần dần đi về hướng ít kiềm, tình hình sức khỏe mới tốt được. Nếu không, tất cả nội tạng đều ngâm trong dung dịch acid thì sẽ ra sao? Sẽ nhanh chóng bị thoái hóa. Cho nên những quan niệm dưỡng sinh đúng đắn của cha mẹ, cũng phải thông qua sự hướng dẫn tỉ mỉ của chúng ta, họ mới biết nên dưỡng sinh như thế nào.

Về phương diện khám bác sĩ, cá nhân tôi khá tán thành khám trung y, trung y

là trị cái gốc, không chỉ trị cái ngọn, nhưng bây giờ người thời đại này không nghe khuyên chỉ nghe lừa gạt, không nhận chân chỉ nhận giả. Đi khám trung y, bác sĩ bắt mạch xong nói *“Băng dày ba thước, chẳng phải một ngày đông”*, nói các bạn phải điều dưỡng nửa năm sức khỏe mới tốt lên được. Rất nhiều người vừa nghe nửa năm, thì sao? Tôi làm gì có nhiều thời gian như vậy mà điều dưỡng! Kết quả Tây y nói họ chích một mũi lập tức liền nhẹ nhàng, họ rất vui mừng, nhưng về sau họ bắt buộc phải nhờ vào chích, nhờ vào thuốc để sống qua ngày, hơn nữa tác dụng phụ cũng hết sức lớn. Cho nên bản thân chúng ta phải có nhận thức đúng đắn mới có thể khiến mình mạnh khỏe, cũng mới có thể khiến cha mẹ mạnh khỏe.

Tiếp theo, dưỡng tâm cha mẹ. Tức là các bạn thời thời có thể theo dõi tâm trạng của cha mẹ. Ví dụ nói mẹ gọi điện cho các bạn, sau đó nói Đông nói Tây, các bạn cũng nghe ra được là mẹ đang nhớ thương chúng ta, lúc này không đợi mẹ mở miệng nói, phải nên chủ động về nhà thăm nom. Có một số các cụ không chỉ nhớ thương con mình mà thôi, còn nhớ thương cháu mình, lúc này chúng ta phải biết thấu hiểu tâm trạng này của cha mẹ.

Chúng tôi có một cô giáo, nghe giảng về văn hóa truyền thống, cô hết sức hoan hỉ, mỗi lần tôi thấy cô lên lớp đều hết sức chuyên chú, chỉ cần giảng tới một số câu chuyện về Thánh Hiền, cô liền tốc kí ghi chép lại. Ba tháng sau, một hôm cô đi đến, thỉnh giáo tôi một vấn đề. Tôi liền hỏi cô: *“Cô đã nghe giảng ba tháng rồi, sao chưa từng tới nói chuyện với tôi?”*. Cô nói: *“Thầy Thái, tôi thấy thầy bận quá, vất vả quá, tôi không muốn làm phiền thầy nữa”*. Tôi vừa nghe xong thì rất cảm động, tâm của cô thời thời luôn thông cảm cho người khác. Cô nói cô đã nghe ba tháng rồi, bản thân cô và cả gia đình rất thọ ích, cô thấy không thể chỉ có người nhà cô thọ ích thôi, còn hy vọng có thể về quê hương mình để dạy những trẻ em

thất học, cũng khiến chúng có cơ hội học tập trí huệ Thánh Hiền. Chúng tôi nghe xong rất vui mừng, cũng rất tùy hỉ sự phát tâm này của cô, cho nên tôi liền đem ra rất nhiều giáo trình, giống như hơn bảy trăm câu chuyện đức dục mau mau tặng cho cô, sau đó rất nhiều thầy cô khác hiểu được tấm lòng của cô, cũng đem kinh nghiệm dạy học quý báu của họ nói với cô. Cho nên cô đã nhanh chóng dạy rất thuận lợi, dạy đến nay đã được tám tháng rồi. Có một lần cha cô gọi điện cho cô nói rằng: *“Con gái, con có thể tìm được giá trị cuộc đời, cha rất vui, hành động của con khiến cha thấy rất quang vinh”*. Một người cha nói ra những lời như vậy, nghĩa là cha cô rất tán đồng việc cô quay về quê hương, hơn nữa tôi tin là cha cô cũng có chí hướng muốn lợi ích xã hội như vậy, con gái ông sau khi làm được ông liền thấy rất hoan hỉ cũng rất ấm lòng. Đây cũng là chúng ta tiếp nối chí hướng cha mẹ mà báo đáp xã hội.

Có một lần, cô giáo này dạy các em nhỏ một câu trong “Đệ Tử Quy”: *“Kính chú bác, như cha mẹ; anh em họ, như ruột thịt”*. Cô giáo này hết sức dụng tâm, cô đã mua trước một túi trái vải đem tới. Dạy xong câu giáo huấn này, cô hướng dẫn các em rằng, chúng ta đã học xong *“nhập tắc hiếu”*, hiểu được sự vất vả khổ cực của cha mẹ, cho nên chúng ta thời thời khắc khắc phải phụng sự cha mẹ; cha mẹ của người khác cũng rất vất vả, cũng có công hiến như vậy đối với gia đình, hy sinh cho xã hội, cho nên cha mẹ của bất kì một người nào cũng đáng để chúng ta tôn kính, hiếu kính. Sau khi nói xong, cô giáo này nói tiếp, chúng ta sau khi học xong phải đi làm ngay, cho nên đã bảo các em nhỏ đem những trái vải này đi tặng các trưởng bối trong làng. Một nhóm các em nhỏ hớn hờ vui mừng chạy đi, mỗi một trưởng bối nhận được trái cây các em tặng, trong tâm đều hết sức hoan hỉ, cho nên hôm đó, trong cả làng, phong khí kính lão tôn hiền này đã được làm tới đỉnh

điểm. Hôm sau cha cô giáo này lại gọi điện cho cô, nói rằng rất nhiều trưởng bối trong làng gọi điện về nhà. Những trưởng bối này đã nói một câu, rằng làng chúng ta trước giờ chưa có cô con gái nào gả đi rồi mà còn quan tâm tới làng quê của mình như vậy. Khi cha cô nói câu này, tâm trạng hết sức vui sướng, hoan hỉ; con gái nghe cha nói như vậy, trong lòng cũng thấy rất ấm áp.

Các bạn, sự hoan hỉ này của cha cô so với sự hoan hỉ khi mua tặng ông một bộ quần áo có giống nhau không? Không giống nhau! Mua một bộ quần áo vui vẻ một chút, hành động của con gái khiến ông thấy quang vinh, có thể hoan hỉ, ấm áp cả đời. Trong “Hiếu Kinh” có nói “*lập thân hành đạo*”, dùng đức hạnh của mình đi giúp đỡ xã hội này, khiến tất cả mọi người đều cảm nhận được cha mẹ người nào đó đã nuôi dạy được đứa con tốt như vậy, đứa con có thành tựu như vậy, công hiến cho xã hội, cho nên gọi là “*dương danh hậu thế, hiển vinh phụ mẫu*”. Khi chúng ta có thể dùng đức hạnh của mình khiến cha mẹ cảm thấy quang vinh, đó tức là một biểu hiện của sự đại hiếu hiển thân. Cho nên chỉ cần các bạn làm được sự đại hiếu, có thể nhờ thành tựu của bản thân các bạn mà khiến xã hội khẳng định sự giáo huấn của cha mẹ đối với các bạn, đây chính là dưỡng tâm cha mẹ, cũng là dưỡng chí cha mẹ.

Sau cùng chúng ta nhắc tới việc dưỡng trí huệ của cha mẹ. Một người khi về già, cho dù có tiền tới đâu cũng chưa chắc đã vui vẻ. Chúng ta thường thấy rất nhiều cụ già rất giàu có, nhưng mỗi ngày cứ ở đó muốn có 1000 vạn, muốn có 2000 vạn, có 1000 vạn rồi nhìn thấy người khác có 1200 vạn thì họ lại không thấy vừa lòng, thường sống trong phiền não sợ được sợ mất. Khổng Phu Tử đã nhắc tới cuộc đời có ba giới cấm, có ba việc phải đặc biệt cẩn thận. Việc thứ nhất là người trẻ cấm kị nhất là sắc giới. “Đệ Tử Quy” nói “*sách vô ích, không xem đọc*”, kết

quả bây giờ rất nhiều truyền thông đều là bạo lực và sắc tình, con trẻ sau khi bị ô nhiễm tâm tánh sẽ rất khó trong sạch. Cha mẹ phải biết giúp con cái ngăn chặn những ô nhiễm này, chương trình truyền hình phải giúp con cái lựa chọn, không thể để chúng tiếp xúc quá nhiều với những thứ bạo lực sắc tình. “*Người trưởng thành kị đấu tranh*”, tuổi trẻ nhiệt huyết, rất dễ nảy sinh cạnh tranh xung đột với người ta, cho nên lúc này kị nhất việc xảy ra tình trạng đối địch trong công việc, thậm chí gây gổ đánh nhau. Tất nhiên chúng ta nếu như từ nhỏ đã nói với các em phải biết suy nghĩ cho người khác, biết rộng mở tâm lượng của mình, thì chúng sẽ không dễ gì phạm những sai lầm này.

Một điều sau cùng là “*người già kiêng việc được mất*”, người già kiêng kị nhất là thường sợ được sợ mất, thật ra mà nói, tức là tham, tham lam, tham cái này, tham cái kia, con cháu người khác thì thế nào, còn mình lại không có, thường ở trong những tâm trạng này, rất khó vui vẻ, rất khó biết đủ. Lúc này chúng ta có thể thông qua một số cơ hội, tranh thủ khi cha mẹ tâm trạng vui vẻ, dẫn dắt họ buông bỏ những chấp trước này. Nói với cha mẹ, tiền đủ xài là được, gia tài vạn lạng mỗi ngày cũng ăn bao nhiêu? Cũng chỉ ăn ba bữa. Cho dù các bạn có rất nhiều nhà cửa, nằm xuống ngủ chỉ bao nhiêu? Cũng chỉ ngủ sáu thước mà thôi. Cho nên cuộc đời phải tri túc thường lạc, khiến cha mẹ có thể dần dần buông bỏ một số tham niệm. Điều càng quan trọng hơn nữa là, dẫn dắt cha mẹ tiếp thu giáo huấn Thánh Hiền, khiến tâm của họ có thể an trú trong lời dạy của Thánh Nhân, tuổi già sẽ ngày càng thanh tịnh, ngày càng tự tại. Khi cha mẹ có thể sống tuổi già như vậy, hiếu đạo của chúng ta sẽ làm được càng viên mãn.

Trong hiếu đạo mấy ngàn năm của Trung Hoa, một việc đáng tiếc nhất không gì hơn là “*cây muốn lặng mà gió chẳng ngừng, con muốn dưỡng mà cha chẳng*”

đời”. Tức là khi các bạn thật sự muốn phụng dưỡng cha mẹ thì cha mẹ đã không còn nữa. Không Tử có một học sinh tên Tử Lộ, Tử Lộ rất hiếu thuận, thường phải đi bộ hơn trăm dặm để gánh gạo về cho cha mẹ ông ăn. Về sau ông lên làm quan lớn, mỗi ngày đều ăn uống rất thịnh soạn, đều có rất nhiều thức ăn, kết quả Tử Lộ lại nuốt không trôi. Người ta hỏi ông “*Nhiều món sơn hào hải vị như vậy, tại sao ngài ăn không nổi?*”. Tử Lộ nói, “*Những cơm canh này không thơm bằng gạo trắng trước đây ta gánh hơn trăm dặm về cho cha mẹ ăn, hơn nữa cha mẹ ta bây giờ cũng không có cơ hội ăn những sơn hào hải vị này nữa*”. Ông có thể chia sẻ với cha mẹ, có thể phụng dưỡng cha mẹ, những ngày tháng đó ông cảm thấy hết sức an ổn, hết sức hoan hỉ. Cho nên hành hiếu nhất định phải làm tức thời, cuộc đời nằm trong sự báo ân, trong sự hành hiếu, các bạn sẽ sống rất an ổn.

Thứ tốt nhất để truyền gia là hành hiếu

Đại lục chúng ta có một đạo diễn, đạo diễn Trạch Tuấn Kiệt, ông cảm thấy điều hạnh phúc nhất cuộc đời ông tức là một người sáu mươi mấy tuổi đẩy cửa bước vào nhà còn có thể gọi một tiếng “*Mẹ*”, ông cảm thấy đây là hạnh phúc của mình. Hơn nữa ông nói với con trai mình: “*Ngày nay con đẩy cửa vào còn gọi được một tiếng ‘bà nội’, đó là điều may mắn của con*”. Bà nội của em đã hơn chín mươi tuổi rồi.

Đạo diễn Trạch hết sức hiếu thuận, mặc dù tuổi cao như vậy, móng chân của mẹ ông đều do tự tay ông cắt. Tôi nhìn thấy một bức hình, một người sáu mươi mấy tuổi đang cắt móng chân cho một bà cụ tám mươi mấy tuổi, hơn nữa ông còn phải đeo kính lão, nét mặt ông hết sức chuyên chú, rất đẹp! Mọi người cảm nhận một chút, cảnh tượng này khiến người ta cảm động, cho nên, con trai ông đã nói, mỗi lần nhìn thấy cha cắt móng chân cho bà nội, em liền cảm động không nói nên lời. Cho nên sau đó, đứa con trai này đã chủ động nói với cha: “*Cha, việc này để con làm là được rồi, cha đừng làm nữa*”. Con trai bị cảm động bởi đức hạnh của ông, đã tiếp nối việc làm này, hơn nữa, hậu sinh khả úy.

Chuyên mục “*Thiên hạ phụ mẫu*” của đài truyền hình Sơn Đông mỗi năm có bình chọn mười hiếu tử xuất sắc nhất trong giới văn nghệ sĩ, hoạt động này rất có ý nghĩa, do những người trong giới văn nghệ sĩ có sức ảnh hưởng hết sức lớn đối với thanh thiếu niên. Những hiếu tử này đều có thể tận hiếu, sẽ cho các em nhỏ, cho xã hội một sự khơi gợi rất tốt. Đạo diễn Trạch vào đợt thứ nhất đã được chọn, con trai ông thì được chọn trong đợt này. Hơn nữa bà nội nói: “*Đứa cháu này của tôi, khi đường ruột tôi không tốt, không cách nào bài tiết được, lần nào cũng nhờ*

nó đích thân giúp tôi lấy ra, luôn hết sức quan tâm, chăm sóc tôi rất chu đáo”.

Thật vậy, cha mẹ làm gương, con trai càng noi gương học tập. Cho nên chúng ta nói chữ “*giáo*”, thật sự là trên làm dưới theo, như vậy hiếu đạo, đức hạnh trong cả gia tộc đều được chấn hưng.

Hơn nữa tôi cảm thấy đạo diễn Trạch thật sự là dụng tâm lương khổ, ông đã đem sữa mà vợ ông nuôi con bỏ trong bình bịt kín lại, qua mười, hai mươi năm sau, chất sữa màu trắng đã biến thành chất máu màu đỏ. Lúc đó ông đã cảm nhận rất sâu sắc, thật vậy, mẹ đã dùng máu huyết của mình để nuôi con khôn lớn. Từ khi mang thai tới khi đưa con được ba tuổi, trọng lượng sữa đưa con bú vào cũng vượt quá 1000 kg. Cho nên tại sao xương cốt người nữ lại bị đen, phần lớn chất canxi và những chất dinh dưỡng khác của họ đều đã hy sinh cho con nhỏ. Cho nên chúng ta cũng có thể cảm nhận được, tri ân báo ân, đạo diễn Trạch đã hết sức coi trọng. Hiếu dưỡng cha mẹ ông không chỉ đã làm rất triệt để, ông còn thời thời nhắc nhở con mình: *“Các con không thể quên ân đức của mẹ các con”*. Cho nên bình sữa này đã trở thành của hồi môn quan trọng nhất khi con gái ông đi lấy chồng. Thành gia rồi, trở thành người vợ, người mẹ, thì phải uống nước nhớ nguồn, tri ân báo ân. Đây là đức hạnh của cha mẹ đã thành tựu tương lai của gia đình thế hệ sau.

Tôi có một sư huynh kết nghĩa, anh lớn hơn tôi một giáp mười hai tuổi, tôi đã từng chia sẻ với anh rằng, hành hiếu là việc vui sướng nhất. Anh nghe xong thì nói anh cũng thấy vậy. Mẹ của anh hơn mười năm nay sức khỏe đều không tốt, cho nên từ khi đi làm, anh đã từ chối rất nhiều cuộc xã giao, hễ có thời gian liền về nhà ở bên cha mẹ, phụng dưỡng cha mẹ. Anh nói anh đã làm như vậy hơn mười năm, trong tâm rất hoan hỉ. Mẹ anh năm ngoái đã vãng sanh, sau đó anh có một thể hội rất sâu sắc, chọn lựa hơn mười năm nay là chính xác. Nếu như hơn mười

năm nay anh dùng rất nhiều thời gian ở cạnh cha mẹ để đi xã giao khách khứa, thì chắc chắn anh sẽ cảm thấy rất hối tiếc.

Rất nhiều bạn nói *“Người trong giang hồ, thân mình khó giữ”*, thật ra đó là kiếm cớ. Giữa người và người có một môn nhất định phải học, chính là học cách từ chối, những việc xã giao không cần thiết thì phải biết từ chối, đem thời gian này ra làm những việc quan trọng nhất, những việc có giá trị nhất trong cuộc đời. Từ chối có hai lá bài rất hữu ích, hai lá bài nào? Một là cha mẹ của chúng ta, khi bạn bè gọi các bạn đi uống rượu, gọi các bạn đi ăn khuya, hễ ăn là tốn hết mấy tiếng đồng hồ, đối với sức khỏe của mình cũng không tốt, đối với sức khỏe của bạn bè có tốt không? Cũng không tốt. Lúc này chúng ta chỉ cần nói với họ *“Tôi đã nhận lời mẹ tôi tới chỗ bà ăn cơm rồi, hôm nay rất xin lỗi, tôi đi không được rồi”*. Các bạn hễ nói như vậy, nói không chừng họ sẽ nghĩ, *“Đã nửa năm nay mình chưa về nhà cha mẹ ăn cơm rồi”*, các bạn vừa nhắc nhở như vậy, cũng có thể thức tỉnh hiếu tâm của họ. Đây là lá bài thứ nhất, khi các bạn nói mình phải về nhà thăm cha mẹ, căn bản là sẽ không có ai cưỡng ép các bạn nữa. Lá bài thứ hai là vợ con của mình. Nếu như bạn bè muốn tìm các bạn đi tụ tập ăn chơi, các bạn nói với họ: *“Tôi đã nhận lời con trai tôi, hôm nay về kể cho nó nghe hai câu chuyện đức đực rồi, chúng ta đối với con cái nói được phải làm được, không thể thất hứa với chúng, cho nên thật lòng xin lỗi, tôi phải về rồi”*. Họ cũng sẽ không cưỡng ép các bạn nữa.

Nếu các bạn thật sự đem hai lá bài này ra rồi, người bạn này vẫn cứ cưỡng ép các bạn, phải làm sao? Những người bạn như vậy thật sự là không thông đạt tình lý, chúng ta nên biết lấy bỏ. Người xưa nói *“quân tử kết giao nhạt như nước”*, tại sao nhạt? Trong cái nhạt này có hương vị chân thật, bạn bè kết giao đều xây dựng

trên đạo nghĩa, trên tình nghĩa, họ nhất định sẽ thấu hiểu cho các bạn còn rất nhiều bổn phận phải làm tròn, cho nên họ tuyệt đối sẽ không ngày nào cũng dính lấy các bạn. Có thể lúc bảy tám giờ họ đã nhắc nhở các bạn mau mau về nhà ăn cơm, như vậy mới có không khí gia đình; mau mau về nhà thăm nom cha mẹ mình, cố gắng làm tròn đạo hiếu. Còn “*tiểu nhân kết giao ngọt như mật*”, hình như cứ phải dính lấy nhau, không tách ra được. Tại sao lại thân mật như vậy? Do họ có mục đích của họ, có thể họ thấy trong túi các bạn có tiền, hoặc là thấy các bạn có những quan hệ xã hội nào đó, liền bám theo các bạn, họ sẽ có những lợi ích này. Cho nên trước khi các bạn gặt đầu, mỗi ngày họ đều dính lấy các bạn, thậm chí dính lấy các bạn tới nửa đêm canh ba cũng không từ. Đợi tới ngày nào các bạn nhận lời rồi, tiền lấy ra rồi, tên đã kí xuống để bảo lãnh cho họ, họ liền biến thành một bộ dạng khác.

Sư huynh kết nghĩa của tôi đã làm như vậy, cũng đã cho thế hệ sau một tấm gương hết sức tốt. Anh nói anh thường về nhà thăm mẹ, anh chị em của anh cũng đều có thái độ như vậy, cho nên trong nhà thường rất đông vui, tình cảm giữa anh chị em cũng vô cùng tốt. Ngày đưa tang mẹ anh, tôi cũng có tới hành lễ trước linh đường của bà. Hôm đó con cái của anh chị em anh đều tới, tôi thấy khí chất, tố chất thế hệ sau của họ đều hết sức tốt, học hành cũng rất tốt, hơn nữa thái độ đối với người khác cũng đều rất khách sáo, rất khiêm cung. Cho nên từ thế hệ sau của họ tôi nhận ra, giáo huấn quan trọng nhất khi truyền gia là gì? Là hiếu và đễ, tức là anh em hòa kính. Hiếu tâm của họ đối với mẹ thế hệ sau cũng đã nhìn thấy, sự hòa thuận giữa anh chị em họ thế hệ sau cũng đã học được, cho nên thật sự người làm cha mẹ biết lấy thân làm mẫu, thế hệ sau sẽ có tấm gương rất tốt.

Đã có một lần, chúng tôi đang nói về hiếu đạo, nói tới việc phải dẫn dắt, khai

mở hiểu tâm của con cái, phải cho chúng biết tri ân báo ân, khi cha mẹ già, nhất định phải chăm sóc, hiếu kính cha mẹ của mình. Kết quả một người nữ đã gio tay lên, cô nói: *“Tôi không cần con cái chăm sóc, tôi có tiền dưỡng lão, tôi có lương hưu”*. Các vị huynh trưởng, lời cô nói có lý không? Các bạn còn gật đầu sao? *“Có lý”*, đạo lý của ai? Trong kinh điển có câu nào viết về đạo lý này không? Chỉ nghĩ tới mình có được tốt đẹp hay không, có nghĩ tới sự ảnh hưởng của cả phong khí xã hội không? Tôi có lương hưu, xin hỏi những người già khác có lương hưu không? Mọi người cùng suy nghĩ kỹ một chút, có lương hưu gọi là phúc lợi xã hội, xin hỏi mọi người, phúc lợi thật sự có thể giải quyết vấn đề sao? Căn nguyên phước báo của con người là nằm trong tâm họ! Khi một người cảm thấy phụng dưỡng cha mẹ không phải việc của mình, là việc của nhà nước, thì người trong đất nước này còn có phước báo không? Người ngay cả cha mẹ mình cũng không biết ơn, mà còn muốn nhà nước có phúc lợi tốt như vậy, họ còn có phước báo sao? Cho nên có lúc chúng ta không nhìn sự việc từ trong tâm, từ cái căn bản, ngược lại luôn cảm thấy mình rất tốt, không cần lo lắng gì.

Chúng ta coi, phúc lợi xã hội cũng từ đồng tiền của lão bá tánh mà ra, người nhận phúc lợi có biết ơn không? Hay là coi đó là điều tất nhiên? Một người cảm thấy phước mình nhận được là điều tất nhiên, họ đã sắp không còn phước nữa rồi, phước đã tiêu tốn rất nhanh. Hơn nữa chúng ta phân tích kỹ lại, ngày nay chúng ta bảo con cái không cần nuôi chúng ta, bản thân chúng ta đã có lương hưu, đó là khiến con cái không thể làm tròn hiếu đạo này, đây chẳng phải là không để hiếu đạo được truyền thừa lại sao? Ai chịu trách nhiệm nhân quả này?

Cho nên các vị huynh trưởng, chúng ta có khi nào đi nói với người ta *“Ôi, sau này già rồi cũng không mong đợi con cái tới nuôi mình, dựa vào chính mình là*

được”, chúng ta có nói với người khác những lời như vậy không? Những lời này không được nói lung tung, các bạn đang kích lệ sự bất hiếu đấy, “*một lời hung bang, một lời suy bang!*” Ngôn ngữ phải cẩn thận, không suy nghĩ tới tệ nạn, mỗi ngày đều đang tạo nghiệp mà chính chúng ta vẫn không biết.

Tiếp theo, cô này nói, tôi có lương hưu là được rồi, không cần con cái chăm sóc. Xin hỏi lương hưu là tiền của ai? Chẳng phải là tiền của những người đóng thuế sao? Con cái chúng ta lớn lên, chúng phải đóng thuế, chúng phải quyết định những đồng tiền này của quốc gia sẽ đi về đâu, còn chúng ta đều không dạy chúng hiếu thuận, không dạy chúng tôn trọng người lớn tuổi, xin hỏi những phúc lợi xã hội này về sau có bị bớt ít lại không? Có bị cắt mất không? Sẽ bị ai cắt mất? Sẽ bị thế hệ sau - những người không được các bạn dạy tri ân báo ân, không được các bạn dạy về hiếu đạo - cắt mất. Cho nên, chúng ta phải “*không luận hiện hành, chỉ luận tệ nạn; không luận nhất thời, chỉ luận lâu dài; không luận một thân, chỉ luận thiên hạ*”. Lão tử tiên nói “*quan hệ ngũ luân*”, đây là phép tắc tự nhiên, không phải là điều do ai phát minh ra, đây đều là đặc trưng nhìn chung của cả con người, và ảnh hưởng của cả xã hội, chân tướng bất biến mấy ngàn năm nay đã tổng kết lại.

Vợ chồng khác biệt, ai an việc nấy

“*Vợ chồng khác biệt*”, các bạn, khác biệt ở đâu? Khác biệt ở chức trách, bổn phận, cũng tức là điều chúng ta nói “*nam lo việc ngoài, nữ lo việc trong*”. Trong một gia đình có hai việc quan trọng nhất, một là về mặt kinh tế, kinh tế phải có thể duy trì một gia đình; một việc khác là về mặt tinh thần, và cả giáo dục con cái. Thời xưa, người nam phụ trách mặt kinh tế, người nữ phụ trách mặt tinh thần, phụ trách mặt giáo dục con cái, phân chia rạch ròi, vợ chồng cùng nhau tận tâm tận lực, hơn nữa còn biết ơn nhau. Nhờ người chồng cố gắng làm việc bên ngoài, gia đình mới có thể không bị túng thiếu. Nhờ người vợ ở trong nhà giúp chồng dạy con, chồng mới không có nỗi lo về sau, gia tộc mới có người kế tục.

Bây giờ tình trạng vợ chồng đều đi làm khá là nhiều, tất nhiên tình trạng lý tưởng nhất là người vợ có thể toàn tâm chăm sóc gia đình. Muốn chăm sóc tốt cha mẹ già, chăm lo chu đáo cả gia đình, lại giáo dục tốt con cái, thật ra mà nói, thời gian có đủ không? Bản thân tôi khi sống ở Hải Khẩu, chỉ một việc dọn dẹp, làm sạch sẽ ngôi nhà này một chút, tôi cũng đã thấy cần khá nhiều công phu. Cho nên sau khi tự mình làm rồi mới biết làm mẹ thật sự không hề dễ. Tôi nhớ khi tôi ở Hải Khẩu, khi lau nhà, giặt quần áo, thường hay nhớ tới một bài hát, là “*Trên đời chỉ có mẹ là tốt, con có mẹ như bảo vật được nâng niu*”, thật sự người nữ rất nhu nhuyến, có thể làm an vui cả gia đình.

Nếu như người vợ có công việc, tuyệt đối đừng để mình bận rộn tới nỗi thời gian chăm sóc gia đình cũng không có, nếu không thế hệ sau, sự lành mạnh của thân tâm cả gia đình đều không được đảm bảo. Chúng ta thường nói chồng phải coi vợ như ân nhân của mình, coi như ân nhân gì? Coi như ân nhân giúp gia tộc

truyền thừa hậu thế. Do truyền thừa hậu thế, sinh thành dưỡng dục hết sức cực khổ, cho nên chồng phải coi vợ như ân nhân của mình, luôn tưởng nhớ ân nghĩa của vợ. Vợ cũng phải cảm ơn chồng đã duy trì sanh kế của cả gia đình. Giữa vợ chồng luôn phải cảm ơn lẫn nhau, quý trọng lẫn nhau, thì không khí gia đình sẽ rất tốt.

Tất nhiên, nếu như người vợ đã có công việc lại phải chăm sóc gia đình, thì người làm chồng nhất định phải thông cảm cho sự khổ cực của vợ, có thể chia sẻ bao nhiêu thì chia sẻ bấy nhiêu. Người chồng chủ động chia sẻ rất nhiều công việc trong nhà, biết thông cảm cho vợ, tâm trạng của vợ sẽ rất được an ủi, rất vui vẻ. Vợ chồng giúp đỡ lẫn nhau, cùng dọn dẹp nhà cửa, cùng làm sẽ không mệt lắm, có phải không?

Ngày nay nếu như vợ cũng đi làm, chồng cũng đi làm, chồng vừa về nhà, thái độ liền giống như mình là thái thượng hoàng, cứ ngồi đó đọc báo, cái gì cũng không quản, vợ mệt kệ vợ, cơm ăn nước uống đều cảm thấy như điều tất nhiên, thậm chí bung trà qua “*Được, để đó là được*”. Thái độ như vậy, người vợ làm việc chắc chắn sẽ rất không thoải mái. Chúng ta có thể thời thời nhìn thấy sự hy sinh, biết khẳng định, biết quý trọng, lại có thể trợ giúp, thì vợ sẽ không thấy mệt nữa.

Chúng ta suy nghĩ một chút, người phụ nữ thành đạt nếu như cả đời đều luôn truy cầu danh lợi, đời này họ có cảm thấy an ổn không? Cuộc đời lúc nào cũng đi được mấy chục năm, chúng ta mới bắt đầu suy nghĩ có đáng hay không. Tục ngữ nói “*hóa ra phú quý đều như giấc mộng*”, truy cầu danh lợi trên thực tế là rất hư huyền, còn sự giáo dục con cái thì không thể nào đợi được. Cho nên sau khi chúng ta có tiền tài danh vọng trong xã hội, con cái vẫn chưa dạy tốt, thật ra trong tâm sẽ

thế nào? Sẽ có sự nuối tiếc rất sâu sắc. Rất nhiều người nữ đã nói, vậy năng lực của tôi rất tốt chẳng phải đã bị lãng phí rồi sao? Năng lực chúng ta tốt như vậy thì đừng để hao phí trên sự truy cầu danh lợi, năng lực tốt như vậy chúng ta phải dùng trong việc giáo dục thế hệ sau của mình.

Các bạn, tại sao xã hội bây giờ lại loạn thế này, loạn ở đâu? Loạn ở chỗ không xuất hiện người hiền đức, loạn ở chỗ xã hội không có tấm gương tốt để thức tỉnh tâm lương thiện có trong mỗi người, mọi người đều cảm thấy “*con quạ trong đời đều màu đen*”, cho nên nhân tâm ngày càng đọa lạc. Nếu như lúc này xuất hiện một Phạm Trọng Yêm, lúc này xuất hiện một Mạnh Tử, không biết có thể thức tỉnh lương tri bao nhiêu người! Vậy tại sao lại có Mạnh Tử? Tại sao lại có những Thánh Hiền nhân cổ xưa như vậy? Một nguyên nhân quan trọng nằm ở đâu? Họ có một người mẹ tốt, mẹ họ đã đem tài hoa, trí huệ cả đời của mình truyền lại cho con cái, dẫn dắt, giáo huấn con cái từng ly từng tí, cho nên việc này không phải điều hư huyền. Sự truy cầu danh lợi đều là phù vân, còn giáo dục con cái là vô lượng công đức, các bạn giáo dục tốt con cái rồi, chúng sẽ đem tới cho xã hội những tấm gương rất tốt, sẽ tạo phước cho mọi người, thậm chí phong phạm của chúng sẽ còn truyền thừa cho hậu thế, sẽ còn ảnh hưởng tới người phía sau. Giang sơn mỗi thời đều có hiền nhân xuất hiện, cho nên giáo dục tốt con cái thật sự là sự nghiệp lớn nhất, là sứ mệnh có giá trị nhất.

Tất nhiên cũng không có gì phải dè dặt, có một số người vợ khả năng làm việc rất xuất sắc, vừa hay người chồng lại rất thích làm việc nhà, thích nấu ăn, nhà cửa dọn dẹp gọn gàng ngăn nắp, không chút bụi bặm, lại rất có kiên nhẫn cùng con cái trưởng thành, thì các bạn có thể hoán đổi vai trò một chút, nhưng vẫn không tách rời một nguyên tắc, tức là chức trách vẫn phân chia rõ ràng, như vậy kinh tế gia

đình và cả sự giáo dục con cái đều có thể được ổn định.

Ngày nay chúng ta lựa chọn gia đình, chúng ta phải chăm sóc gia đình cho tốt, nếu không thì đừng kết hôn. Sau khi kết hôn, không chăm sóc tốt gia đình, sau đó nói “*Bên dưới tôi còn có mấy trăm nhân viên, tôi vẫn rất có cống hiến đối với xã hội*”, không phải như vậy! Thứ nhất, tệ nạn quá lớn, người nữ đều không dưỡng dục con cái cho tốt, chăm sóc gia đình cho tốt, xã hội này chắc chắn sẽ loạn. Khi xã hội hỗn loạn, xin hỏi mấy trăm nhân viên, mấy ngàn nhân viên của chúng ta còn có ý nghĩa gì nữa? Vẫn còn thấy quang vinh sao? Nếu như vẫn không chịu tỉnh ngộ, ba mươi năm sau, năm mươi năm sau là thất bại, những thứ bây giờ chúng ta coi là quang vinh còn có ý nghĩa gì nữa chứ?

Trên thực tế, nếu gia đình chúng ta chưa chăm sóc tốt, sự nghiệp chúng ta nhìn có vẻ rất khá, đó là phước báo, chứ không phải trí tuệ và năng lực của chúng ta. Tại sao? “*Kì gia bất khả giáo nhi năng giáo nhân giả, vô chi*”, con cái họ họ đều dạy không tốt, lại dạy tốt con cái người khác, dạy tốt nhân viên, không thể nào. Con họ từ nhỏ đã theo họ, nhất cử nhất động, nhất ngôn nhất hạnh đều bị họ ảnh hưởng, đều không thể cho chúng ảnh hưởng tốt, lại có thể cho người khác ảnh hưởng tốt, quá sức khó.

Cho nên giữa vợ chồng phải biết thông cảm lẫn nhau, phải luôn nghĩ mình có thể làm những gì, chứ không phải so đo. Có một người chồng nghe thấy trong giảng tọa của chúng ta có nói “*một lời nói hay, làm trâu làm ngựa cũng cam lòng*”, liền ra về nói với vợ mình: “*Vợ ơi, em cực khổ quá*”. Vợ anh đang ở đó nấu cơm, nghe anh đứng ở cửa nói như vậy, liền nói tiếp: “*Biết cực khổ thì vào đây giúp một tay!*”. Kết quả anh chồng này đứng sững ra, “*Hả, thầy Thái đâu có nói như vậy!*”.

Cho nên, chúng ta nói tâm thái là căn bản, tâm thái không đúng, “Đệ Tử Quy” cũng vô ích, phải không? Người làm thầy đem “Đệ Tử Quy” về trường biến thành cảnh sát, đứng ở đó giám sát, “*Đi thông thả, đứng đoan nghiêm*”, “*lúc làm việc, không háp tấp*”. Học trò nhìn thấy họ đều thấy căng thẳng. Phải bắt đầu làm từ chính mình, lấy thân làm mẫu mà! Cho nên “*một lời nói hay*”, đó là lời nói xuất phát từ trong tâm cảm kích vợ mình. Đã có tâm cảnh này rồi, khi nghe vợ nói vào đây giúp một tay, liền hoan hoan hỉ hỉ đi vào phụ giúp. Cho nên nếu muốn siêng ăn biếng làm, việc gì cũng không làm, mới nói ra câu đó, đó là ích kỉ!

Vợ chồng cùng gánh vác trách nhiệm một gia đình, phân công gánh nặng kinh tế, giáo dục con cái, nguyên lý nguyên tắc nam lo việc ngoài, nữ lo việc trong, tình hình mỗi gia đình cụ thể đều khác nhau, nhưng chỉ cần vợ chồng thật sự là một thể, không phân biệt, không so đo, đều hy sinh công hiến, nhất định có thể quản lý tốt gia đình.

Khi vợ chồng chung sống, đức hạnh là điều rất quan trọng. “*Đức là gốc*”, cho nên “*phu phụ hữu biệt*” nhấn mạnh phu nghĩa phụ thuận, phu nghĩa phụ đức. “*Phu nghĩa*”, người nam làm sao mới có thể biểu hiện thái độ đạo nghĩa, ân nghĩa, tình nghĩa? Trước hết, người nam phải định vị bản thân mình là bầu trời của một gia đình. Người nam là trời, người nữ là đất; chồng là trời, vợ là đất. “*Trời làm theo đạo kiện toàn, quân tử theo đạo không ngừng vươn lên*”, cho nên người nam phải có sự tự cường bất khuất đó, Thái sơn sập trước mặt cũng không hề biến sắc. Thật vậy, trong cả quá trình trưởng thành của tôi, từ nhỏ cho tới khi hiểu chuyện, hình như chưa từng thấy cha tôi chau mày hay thở dài lần nào, một lần cũng chưa từng nhìn thấy. Bây giờ lớn lên rồi mới biết, thật ra có rất nhiều việc, nhưng cha luôn gánh vác, không oán trách, không thoái lui, không tiêu cực. Con cái thường thoái

lui, tiêu cực, rất có thể sẽ liên quan tới cha của chúng. Bầu trời, trụ cột trong nhà, nói lời phải giữ lấy lời, nói được phải làm được. Nếu như các bạn là người làm cha, nói được mà làm không được, sự uy tín trong gia đình sẽ không còn nữa. Không chỉ đối với vợ, mà đối với con cái cũng đều như vậy.

Có một điều tra rất thú vị, hỏi về cảm nhận của con cái đối với cha mẹ, đáp án mà các bạn nhỏ trả lời nhiều nhất là: Nói không giữ lời. Vậy là phiền rồi, ngay cả đối với cha mẹ cũng cảm thấy họ nói không giữ lời, thì sau này sao chúng có thể tin tưởng người khác? Cho nên người nam nhất định phải có khí khái này, nói lời phải giữ lấy lời, phải làm được!

Tiếp theo, phải định vị bản thân mình là trượng phu, là người có thể nương tựa được. Người nam bình thường chia thành ba loại: Bạo phu, nọ phu, và trượng phu. Bạo phu tức là tính tình hết sức nóng nảy, mắng người, đánh người, gia đình đó bị họ làm cho chướng khí mù mịt, hỗn loạn lung tung. Nọ phu tức là không biết gánh vác, nấp sau lưng người nữ, không gánh nổi bầu trời này. Chúng ta phải làm trượng phu, có thể nương tựa được, hơn nữa còn phải dẫn vợ thành đạo, làm gương cho vợ con, như vậy mới là dáng vẻ của trượng phu, coi trọng ân nghĩa, tình nghĩa, đạo nghĩa.

Cho nên đặc trưng của người nam là cương chánh. Bất kì việc gì cũng không thể lôi kéo họ, bất kì việc gì cũng không thể khiến họ nóng giận, rất có tu dưỡng, đây mới là cương. Hơn nữa người ta hiểu lầm họ, họ cũng không phản bác; trong nhà có việc gì, con cái làm sai điều gì, họ không chỉ trích, còn phản tỉnh chính mình, đây mới là thái độ “*cương*”.

Định vị của người nữ là mẹ của nước, nội trợ trong nhà, vợ của người. Chúng

ta thường nói, sự an nguy trong thiên hạ, người nữ nắm hơn một nửa, thế hệ sau đều dựa vào người mẹ. Cho nên người vợ phải kì vọng bản thân mình trên hiếu với cha mẹ chồng, giữa hòa với chị em dâu, với người nhà, dưới giáo dục tốt thế hệ sau, đây đều là sự định vị rất quan trọng. Đối với người trên thế nào? Đối với người ngang hàng thế nào? Đối với thế hệ sau thế nào? Hơn nữa, đối với chồng phải có thái độ giúp chồng thành đức. Giúp chồng thành đức, trước tiên đức hạnh của mình tất nhiên phải rất tốt.

Thời xưa đặc biệt coi trọng đức hạnh của người phụ nữ, gọi là phụ nữ tứ đức, tức là chỉ “*phụ đức, phụ ngôn, phụ dung, phụ công*”. Thứ nhất là “*phụ đức*”, tức là đặc trưng hiền huệ mà người nữ phải có, nội tâm rất hồn hậu, đức hạnh này sẽ âm thầm ảnh hưởng đến thế hệ sau. Khi tôi còn rất nhỏ đã từng nhìn thấy một cảnh, có ảnh hưởng rất lớn đối với tôi. Hôm đó tôi cùng mẹ và chị tôi cùng về nhà ngoại, kết quả tài xế taxi kĩ thuật không tốt lắm, khi lái xe có một bánh xe bị kẹt vào cống nước, sau đó phải tốn sức ba bò chín trâu mới kéo ra được. Do khi rớt vào cống thì có một lực xung kích, khiến cho ống bô bị lung lay, cho nên đoạn đường sau đó xe vừa chạy, ống bô phía sau vừa lắc lư, “*lạch cạch lạch cạch*”, cứ vậy mà chạy tới nhà. Sau khi tới nơi, mẹ tôi đưa tiền xe cho chú ấy, sau đó còn đưa thêm một trăm tệ cho chú tài xế này, lúc đó tôi mới năm sáu tuổi. Mẹ tôi cảm thấy người lao động hết sức vất vả, kiếm tiền không dễ dàng, bữa nay chú đó còn phải bỏ tiền ra sửa xe, có thể sinh hoạt tháng này của chú sẽ rất túng thiếu, vợ con trong nhà sẽ bị ảnh hưởng. Do tình hình nhà chúng tôi cũng coi như là hơi khá giả, cho nên mẹ tôi đưa tiền này cho chú. Kĩ thuật không tốt không phải là trách nhiệm của chúng tôi, nhưng mẹ tôi vẫn nghĩ tới cảnh khó khăn của chú ấy, cho nên đã đưa thêm cho chú tiền sửa xe.

Khi tôi cảm nhận được tấm lòng này của mẹ mình, trong lòng tôi rất cảm động, và trưởng dưỡng được tâm nhân hậu. Mẹ tôi vẫn thường nói: “*Chị em các con đều là người tốt lung tung, lúc nào cũng chỉ nghĩ cho người khác*”. Tôi nói: “*Thật ra mẹ cũng là người tốt lung tung*”. Khi tôi và mẹ tôi nói tới chuyện này, hỏi bà có còn nhớ chuyện trước đây chú tài xế taxi lái xe rớt vào ống cống không? Mẹ tôi căn bản không còn nhớ nữa. Cho nên người làm cha mẹ, một câu nói, một động tác vô tình đều sẽ ảnh hưởng tới con cái, và khi người mẹ rất có đức hạnh, nhất cử nhất động, nhất ngôn nhất hạnh của họ đều có ảnh hưởng đối với con cái, cho nên phụ đức đặc biệt quan trọng.

Tiếp đó, “*phụ ngôn*”. Một người mẹ, nếu như thường nói năng rất lớn tiếng, thường xung đột với người ta, thường cãi nhau với người nhà, con cái từ nhỏ đã nhìn thấy mẹ đánh đá như vậy, sẽ bị ảnh hưởng. Hơn nữa ngôn ngữ của người mẹ nếu như có quá nhiều lời ác, khẩu khí quá kém, có thể con cái trong thai kì đã nhận phải sự thai giáo không tốt rồi. Người và người câu thông nhiều nhất là gì? Là sự tương tác ngôn ngữ. Thông thường chúng ta tới nhà một người, mỗi người trong nhà họ đều nói chuyện hết sức lớn tiếng, giống như đang gào lên vậy, thật sự là một gia đình sẽ ảnh hưởng lẫn nhau. Người mẹ nói chuyện lớn tiếng, con cái sẽ nói chuyện lớn tiếng, người mẹ nói chuyện không giữ sĩ diện cho người khác, có thể con cái đều đang học theo họ từng ly từng tí. Cho nên người làm mẹ ngôn ngữ phải hết sức nhu hòa, hết sức khoan dung, con cái sẽ cảm nhiễm, cho nên chúng ta nói gia đình có gia phong, phong khí của một gia đình, người nữ nắm hơn một nửa. Sự an định của một gia đình, tác dụng của người nữ vượt trội hơn người nam. Cho nên người nữ phải có đức, người nữ phải có ngôn ngữ tốt.

Tiếp theo, “*phụ dung*”, là chỉ dung mạo của người nữ chúng ta. Dung mạo này

không phải nói về vẻ ngoài có xinh đẹp hay không, điều quan trọng nhất là cả hình tượng có đoan chánh hay không, khiến người ta nhìn vào có cảm thấy rất hiền thực, rất dễ chịu không. Nếu như chúng ta ở nhà hết sức luộm thuộm, đầu tóc luôn rối bù lên, rất có thể chồng các bạn vừa bước vào cửa đã giật mình, muốn chạy ngược ra ngoài, cứ tưởng mình đi vào nhầm nhà. Làm người nữ mà không chú ý vẻ ngoài, không coi trọng dung mạo bên ngoài của mình, rất có thể người chồng nhìn lâu rồi cũng không muốn về nhà nữa. Cũng không phải nói ở trong nhà phải tô vẽ chỗ này đỏ một cục, chỗ kia xanh một cục, chỉ cần khiến người ta càng nhìn càng hoan hỉ là được. Hơn nữa không chỉ cho chồng một ấn tượng tốt, quan trọng hơn nữa là cho con cái một tấm gương tốt, chúng thời thời khắc khắc nhìn thấy mẹ mình luôn đoan chánh như vậy, luôn lễ độ như vậy, bản thân chúng cũng sẽ hết sức coi trọng uy nghi của mình, không tới nỗi luộm thuộm, không tới nỗi khiến người ta vì cách ăn mặc của chúng mà coi thường chúng. Cho nên “*phụ dung*” cũng đặc biệt quan trọng.

Sau cùng, “*phụ công*”, “*công*” vào thời cổ đại là chỉ một số kỹ năng của người nữ, ví dụ may vá quần áo, nấu cơm. Người nữ bây giờ có cần những kỹ năng này không? Tất nhiên xã hội đang thay đổi, bây giờ các bạn còn ở đó thêu thùa, có lẽ không cần thiết nữa, do bây giờ quần áo cũng rất rẻ. Nhưng người nữ vẫn phải có một số năng lực, điều này sẽ khiến không khí cả gia đình sẽ khác. Ví dụ các bạn không biết nấu cơm, mỗi bữa đều ra ngoài ăn, như vậy có tốt không? Đảm bảo con cái các bạn học lớp ba lớp bốn sẽ phải đi tham gia lớp giảm béo, do thực phẩm bên ngoài dinh dưỡng không quân bình, phần lớn đều quá mặn, quá béo. Cho nên phụ nữ chúng ta khi có khả năng nấu cơm thì có thể đảm bảo được sức khỏe của con cái, đảm bảo được sức khỏe của chồng. Tôi có một người bạn, sức khỏe của

anh ấy hết sức tráng kiện, nhìn có vẻ rất có tinh thần, mặc dù anh ấy đã sắp năm mươi tuổi rồi, anh nói *“Sức khỏe của tôi là nằm trong tay vợ tôi”*, anh nói hơn mười năm nay, vợ anh mỗi ngày đều chuẩn bị cho anh bữa sáng rất phong phú.

Chúng ta nói bữa sáng phải ăn giống hoàng đế, bữa trưa phải ăn giống bình dân, bữa tối phải ăn giống ăn mày. Tại sao nói bữa tối phải ăn giống ăn mày? Do bữa tối nếu ăn nhiều quá, thậm chí người bây giờ còn ăn khuya, ăn thịt, ăn một số thức ăn dầu mỡ, ăn vào rồi một hai tiếng sau liền đi ngủ, các bạn, khi đi ngủ, sức khỏe của các bạn còn có những cơ quan nào đang làm việc? Chỉ có hai cơ quan, một là lá phổi, hai là trái tim của các bạn, những cơ quan này đều do thần kinh tự chủ khống chế. Còn dạ dày của các bạn sẽ nói: *“Xin lỗi, tôi đóng cửa rồi, ngày mai lại tới”*. Các bạn ăn vào, ngâm trong acid dạ dày, lại không thể tiêu hóa. Chúng ta bình thường cầm một cục thịt trong tay, khoảng hơn một tiếng đồng hồ là bắt đầu có mùi rồi, còn bây giờ là đem thịt ngâm trong acid dạ dày, hơn nữa phải sáu bảy tiếng sau mới bắt đầu tiêu hóa, cho nên sáu bảy tiếng này, thịt ở trong dạ dày các bạn bắt đầu bốc mùi, từ đó những độc tố sanh ra sẽ tuần hoàn trong huyết dịch toàn thân các bạn. Bây giờ rất nhiều người đều bị hôi miệng, tại sao? Thường ăn khuya. Cho nên thói quen ăn khuya thật sự là sẽ khiến sức khỏe ngày càng kém đi.

Cho nên người vợ nếu hiểu những phương pháp về sức khỏe này, cũng hiểu được làm sao chế biến thực phẩm cho tốt, vừa khỏe mạnh vừa ngon lành, như vậy sức khỏe của chồng, sức khỏe của con cái sẽ được đảm bảo. Chúng ta nói sức khỏe là cơ sở của hạnh phúc, không có sức khỏe, cuộc đời sẽ không thể nào có hạnh phúc. Sau khi sức khỏe của người trong nhà bị đánh mất, cho dù chúng ta có địa vị, có tiền bạc tới đâu, cuộc đời cũng khó mà viên mãn.

Người nữ phải có đức, thật ra người chồng cũng phải có đức, đức và nghĩa là tương dung với nhau. Người chồng có cần phải có “*phu ngôn*” không? Ngôn ngữ của người chồng cũng là tấm gương cho con cái. Dung mạo của người chồng cũng phải đoan trang, làm gương cho các con, không thể nào một người cha ở trong nhà lại ăn mặt bê bối lôi thôi. Kế đó, “*phu công*”, rất nhiều việc nặng trong nhà, người nam chúng ta có thể đi làm, kể cả việc leo lên rất cao để sửa bóng đèn, những việc này cũng phải học, cũng phải có năng lực này. Nếu không một số việc nhỏ trong nhà cũng phải nhờ người tới làm, không chỉ phải tốn rất nhiều tiền, công nhân cũng không dễ mời. Cho nên chúng ta làm chồng cũng phải học tập một vài kỹ năng sinh hoạt, nâng cao một chút, như vậy vợ chồng phối hợp lại mới có thể làm tốt rất nhiều việc quan trọng trong nhà.

Tiểu phú do cần, đại phú do thiên

Bây giờ rất nhiều người nói, vợ chồng nếu như không cùng nhau kiếm tiền, kinh tế không gánh vác nổi. Các bạn, các bạn cảm thấy câu nói này có lý không? Thời đại bây giờ rất nhiều câu nghe có vẻ đều rất có lý, trên thực tế các bạn nghĩ kĩ lại coi, chưa chắc đã có lý. Các bạn kiếm tiền nhiều tới đâu cũng không đem đi được, còn sự giáo dục con cái sẽ ảnh hưởng tới cả đời chúng. Chúng ta hỏi tưởng một chút, cha mẹ chúng ta thời đó có nhiều tiền lắm không? Không có. Nhưng lại dạy ra rất nhiều hiếu tử, dạy ra rất nhiều người con biết chịu thương chịu khó. Còn bây giờ có nhiều tiền như vậy nhưng dạy ra được gì? Dạy ra một đống những đứa con siêng ăn nhác làm, thậm chí còn không biết ơn. Cho nên rốt cuộc là có tiền tốt, hay không có tiền tốt?

Cuộc sống trong nhà túng thiếu một chút, nhưng lại khiến con cái cảm thấy cha mẹ kiếm tiền hết sức vất vả để nuôi dưỡng chúng, cho nên niệm niệm đều luôn cảm ơn cha mẹ. Cho nên thế hệ trước chúng ta tại sao đi học nghiêm túc như vậy? Tại sao làm việc chăm chỉ như vậy? Niệm niệm luôn nhớ tới sự cực khổ của cha mẹ, luôn muốn báo ân cha mẹ. Từ nhỏ đã có chí hướng này, học hành không cần người nhà lo lắng, làm việc cũng luôn tích cực chăm chỉ, cho nên trong họa có phước.

Người bây giờ tiền rất nhiều, trong phước có họa, con cái từ nhỏ đã xài tiền rất xa xỉ. Do các bạn không có thời gian ở cùng chúng, đối với chúng cảm thấy hồ thẹn, chúng muốn gì các bạn đều mua cho chúng, dục vọng này mở ra, lấp thế nào cũng không đầy. Việc gì cũng phải dùng tiền để giải quyết, con cái có cảm nhận được cha mẹ mình rất khổ cực không? Tôi nhớ hồi còn nhỏ khi tôi ngủ dậy, mẹ tôi

đã đang làm bữa sáng, pha sữa. Bà luôn ngủ muộn hơn chúng tôi, lại dậy sớm hơn chúng tôi, cho nên mỗi ngày nhìn thấy mẹ mình đang hy sinh, trong lòng chúng tôi đều rất biết ơn, rất cảm động. Bây giờ tôi nói với học sinh, mẹ các em có làm bữa sáng không? Hơn một nửa số đều nói, mẹ vẫn còn ngủ. Bữa sáng của các em là gì? Là ba tệ, là năm tệ, lại là tiền. Xin hỏi năm tệ này có biến thành bữa sáng không? Đem tiền đi chơi điện tử? Rất khó nói. Khi tôi dạy học thường nhìn thấy các em mới hơn chín giờ sáng đã đỏ đến xanh mặt, do xài mất tiền ăn sáng rồi, chưa ăn sáng. Cho nên chúng ta phải quan tâm nhiều hơn đến cuộc sống của các em, nếu không sức khỏe các em suy sụp rồi bản thân các bạn cũng không biết, nếu không các em học tới đâu rồi các bạn cũng không rõ.

Thầy Lý Truyền Quân của chúng ta là nhà thư pháp, thầy nói học trò thầy dạy ra rất ưu tú, thư pháp viết rất là đẹp, đều là các em gia đình rất giàu có, cha mẹ các em còn đến học chung. Cho nên tài hoa, năng lực của rất nhiều em nhỏ đều nhờ vào sự quan tâm, bầu bạn của cha mẹ mà phát huy, điểm này rất quan trọng. Có một học sinh nữ viết thư pháp, cha em cùng đến với em, kết quả cha em mệt quá, ngồi trên ghế ngủ mất. Thầy Lý liền nắm lấy cơ hội này mà nói với học sinh, em coi, cha em ngủ gật rồi. Em học sinh nữ này sau khi nhìn qua, ngừng lại một chút, nước mắt chảy xuống. Em nói với thầy Lý, cha mẹ đã toàn tâm toàn ý nuôi dạy em, ở bên cạnh em, em vì cảm nhận được cha mẹ quan tâm đến em nhiều như vậy, cho nên mới thấy mình nhất định cái gì cũng phải học cho tốt, mới có thể báo đáp cha mẹ. Cho nên thành tích của em ở trường hết sức tốt, thư pháp cũng viết rất tuyệt.

Cho nên, không có nhiều tiền bạc cũng chưa chắc không thể dạy tốt con cái. Tiền bạc đó có phải cứ đi kiếm là có không? Đây lại là một vấn đề đáng để chúng

ta suy nghĩ. Rất nhiều cặp vợ chồng bận rộn cả đời, có dành dụm được không? Không có. Rất nhiều người làm việc hết sức nghiêm túc, thấy người khác đều kiếm được rất nhiều tiền, kết quả bản thân mình không kiếm được, thấy rất bất bình, tới tuổi trung niên vẫn thấy rất khó chấp nhận sự thật cuộc đời này. Thật ra tiền tài nếu như các bạn cầu một cách như lý như pháp thì sẽ cầu được. Vạn pháp do duyên sanh, lời Thánh Hiền nói ra hết sức có trí huệ, đặt vào bốn bể đều đúng, tình hình cuộc đời đều không tách rời ba chữ “*nhân, duyên, quả*”.

Ví dụ, ngày nay các bạn trồng một cây đa thì phải trồng thế nào? Các bạn muốn trồng một cây đa, nhân nằm ở đâu? Nhất định phải có hạt giống cây đa. Duyên nằm chỗ nào? Các bạn phải tưới nước, phải có không khí tốt, còn phải có ánh sáng mặt trời, có đất đai tốt. Các bạn trồng hạt giống này trong sa mạc, có mọc ra được không? Duyên đâu đủ rồi mới có thể mọc ra một cây đa. Không có hạt giống, ánh mặt trời, không khí, nước tốt nhất trên toàn thế giới cũng có ích gì không? Có mọc ra được không? Không mọc ra được. Các bạn có hạt giống trồng xuống rồi, kết quả không có nước, được không? Cũng không mọc ra được. Cho nên có nhân cộng thêm có duyên tốt mới có thể kết quả tốt, cũng vậy, nhân xấu gặp duyên xấu sẽ kết quả xấu, tất cả đạo lý đều không tách rời “*nhân, duyên, quả*”.

Chúng ta coi, cái nhân của tài phú nằm ở đâu? Tài bố thí. Biết thường bố thí, phước điền của chúng ta sẽ ngày càng rộng. Duyên nằm ở đâu? Thầy bói nói đời này các bạn rất có tài phú, nên mỗi ngày đều ở nhà vắt chéo chân, tiền có bay tới được không? Không được. Cho nên duyên nằm ở đâu? Duyên nằm ở sự nỗ lực của các bạn, duyên nằm ở cơ hội tốt các bạn phải có, quý nhân tốt tới giúp đỡ, sau khi những duyên này được đầy đủ, các bạn sẽ có kết quả tài phú. Tôi thường quan sát rất nhiều bạn, họ đối với người khác rất khàng khái, công việc cũng thay đổi

không ít, nhưng chưa bao giờ thiếu tiền, họ chỉ cần chăm chỉ làm việc, tiền sẽ tới. Đây chính là vì họ khảng khái rộng rãi, thường hay bố thí.

Thần tài của Trung Hoa chúng ta, mọi người có biết không? Phạm Lãi, Đào Chu Công. Hồi đó Văn Chung và Phạm Lãi là hai vị đại thần phụ tá cho Việt Vương Câu Tiễn, về sau đánh bại Ngô Vương Phù Sai. Phạm Lãi rất có trí huệ, ông nói với Văn Chung, Câu Tiễn là người có thể cùng chung hoạn nạn không thể cùng chung phú quý, bây giờ ông ta đã có được thiên hạ, năng lực của ông còn cao hơn ông ta, ông ta sẽ đố kị ông, cho nên chúng ta mau mau bỏ đi. Văn Chung nghĩ, vinh hoa phú quý đã vào trong tay sao có thể bỏ đi như vậy, cho nên ông không chịu đi. Phạm Lãi đã đưa Tây Thi tới vùng Giang Nam để làm ăn buôn bán, Văn Chung không bao lâu sau đã bị Câu Tiễn ép chết. Phạm Lãi bắt đầu làm từ việc buôn bán nhỏ, không lâu sau đại phát tài, đã đem tất cả tiền tài đều bố thí hết cho những người nghèo khổ. Sau khi bố thí như vậy, ông lại bắt đầu làm từ buôn bán nhỏ, kết quả không bao lâu sau lại đại phát tài, sau đó ông lại đem tiền tài đi bố thí hết, trong sách sử ghi lại ông đã *“ba lần tụ tài, ba lần tán tài”*. Đây là một vị Thánh Hiền nhân thật sự hiểu được nguyên nhân chân thật của tài phú. Cho nên ông vừa bố thí hết, ông đã trông nhân bố thí tiền tài, chỉ cần ông tiếp tục cố gắng, tiền tài lập tức lại tới.

Các bạn, tiền phân tán ra có phải là không còn tiền nữa không? Khi các bạn thành tâm thật ý đem số tiền này đi bố thí cho xã hội, bố thí cho những người cần tiền, những người tiếp nhận này cảm nhận được tâm chân thành của các bạn, lại giải quyết được vấn đề cuộc sống của họ, họ niệm niệm muốn báo đáp ân tình của các bạn, cho nên có thể các bạn bán bánh bao ở đây, họ từ xa xôi cũng thế nào? Đi xa tới đâu cũng muốn tới mua bánh bao của các bạn. Các bạn bố thí ân huệ, những

ân huệ này người ta niệm niệm muốn báo đáp các bạn, cho nên chỉ cần có cơ hội, người ta đều sẽ tới ủng hộ các bạn, cống hiến cho các bạn. Cho nên con người phải nghĩ cho sâu, nghĩ cho xa, mới không gấp gáp công lợi, Phạm Lãi đã ẩn chứng cho chúng ta, tài bố thí được tài phú.

Chị tôi trong thời gian mang thai, chúng tôi thường câu thông với nhau, chị cũng thấy được sự giáo dục con cái là hết sức quan trọng, cho nên đã xin từ chức. Chị là công nhân viên chức, rất nhiều người đều khuyên chị đừng bỏ việc, thậm chí mẹ chồng chị cũng bảo chị đừng bỏ việc. Vậy có bỏ không? Cuộc đời biết thủ xả chính là trí huệ. Sau khi chị bỏ việc, đã ở nhà chúng tôi chờ sanh con, tôi thường câu thông với chị những quan niệm giáo dục này, còn giảng giải cho chị một số kinh sách. Cho nên đứa cháu trai này của tôi sanh ra rất là thú vị, nó vừa nghe thấy tiếng tôi, mắt liền liếc qua nhìn, cái người ưa làm nhảm này sao lại xuất hiện rồi? Khi còn chưa sanh ra đã thường nghe tiếng tôi nói, cho nên đối với tiếng nói của tôi thì hết sức quen thuộc. Khi sanh nó ra, chị tôi ở nhà tôi ở cũ. Chị tôi trước khi sanh con thì cả quá trình điều tiết sức khỏe, các bạn đoán coi là ai giúp chị ấy làm? Tôi giúp chị ấy làm. Chị tôi sau khi sanh xong, mỗi ngày tôi đều làm nước rau quả cho chị ấy uống, ba loại trái cây, ba loại rau xanh, còn thêm vào lecithin, men bia, cùng xay ra, tôi gọi nó là “*canh tinh lực*”, uống vào sẽ rất có tinh lực.

Trong cả quá trình đó, chị tôi luôn cho con bú sữa mẹ, mẹ chồng chị nói, chỉ bú sữa mẹ thì không đủ chất, khuyên chị nên thêm vào những thực phẩm bổ sung khác. Chị tôi vẫn kiên định cách làm của mình, lời ngon tiếng ngọt giải thích cho mẹ chồng, kết quả khoảng nửa năm sau, mẹ chồng chị nói, bú sữa mẹ thật tốt, không thấy bệnh tật gì. Cho nên chúng ta làm rất nhiều việc, khi bắt đầu chắc chắn sẽ có một số trở ngại, nhưng các bạn nhất định phải kiên quyết làm tiếp, sau đó rất

nhiều kết quả tốt sẽ từ từ hiện ra, lúc này thành quả này có thể giúp các bạn chứng minh rồi. Chị tôi tự mình chăm con, bây giờ đã có một đứa sáu tuổi một đứa bốn tuổi, không sanh bệnh, sức khỏe rất tốt. Tôi thường đến nhà họ, có lúc phải mặc cả mấy cái áo, còn hai đứa nhỏ bọn chúng chỉ mặc một quần đùi một áo ngắn ở đó chạy qua chạy lại, tôi nhìn chúng mà cũng thấy hổ thẹn. Thông thường sổ mũi, cảm mạo cũng không đi khám bác sĩ, cũng không chích kim uống thuốc, qua hai ngày là bớt, tại sao? Sức đề kháng rất tốt. Rất nhiều người mẹ chỉ cần thấy con sổ mũi, hắt xì, liền làm sao? Liền chạy đi bệnh viện. Không có tri thức đúng đắn, các bạn không thể nào dạy tốt một đứa nhỏ, không thể nào chăm tốt một đứa nhỏ.

Thường vào giữa mùa xuân thu tôi có đi ngang mấy phòng khám tai mũi họng, sẽ nhìn thấy người ta xếp hàng dài, xếp hàng làm gì? Nhiều bà mẹ ẵm con có thể còn chưa được một tuần tuổi đi khám bác sĩ, tôi cũng căng thẳng thay cho họ. Bị cảm tại sao lại phát sốt? Bị cảm tại sao lại sổ mũi? Do khi virus xâm nhập vào, thân thể sẽ khởi động hệ thống miễn dịch, sổ mũi là thi thể để sót lại khi hệ thống miễn dịch của các bạn đang đánh nhau với virus. Tại sao lại phát sốt? Do virus đang đánh nhau với hệ thống miễn dịch, đánh nhau giống như thời cổ đại cầm lấy đao, rồi sao nữa? Sẽ tóe lửa, cho nên mới phát sốt, hễ phát sốt, nhiệt độ sẽ tăng cao. Cho nên đây đều là hệ thống miễn dịch đang tác chiến, nếu như lúc này các bạn uống thuốc vô, chích kim vô, liền giết chết virus, đồng thời cũng tiêu diệt luôn đại quân miễn dịch của các bạn. Thuốc uống vô tới dạ dày, cũng giết luôn toàn bộ vi khuẩn tốt trong dạ dày, dạ dày không có vi khuẩn tốt, sẽ không thể tiêu hóa tốt, cho nên những đứa trẻ uống thuốc tây thì dạ dày rất yếu. Đại quân miễn dịch bị tiêu diệt, sau đó cũng không muốn ăn, sức đề kháng xuống thấp, cho nên thông thường uống thuốc tây xong phải khoảng một tuần sau, khí sắc của mấy đứa nhỏ

mới dần dần khôi phục. Do hệ thống miễn dịch của chúng chưa xây dựng được, mỗi lần nhiệt độ thay đổi là chúng lại trúng thương, cho nên rất nhiều người mẹ trong một năm không biết phải đưa con mình đi khám bác sĩ mấy lần. Các bạn, một người mẹ nuôi dưỡng con mình khỏe mạnh, xin hỏi đời này con mình sẽ tiết kiệm được bao nhiêu tiền? Không chỉ tiết kiệm được rất nhiều tiền, nếu chúng khỏe mạnh cả đời, cuộc đời chúng sẽ không bị thất bại, cuộc đời chúng sẽ giảm đi rất nhiều bệnh tật, đây đều là những thứ đồng tiền không thể nào mua được.

Hệ thống miễn dịch một đời của mỗi người xây dựng qua mấy thời kì then chốt, trước khi ba tuổi là một kì then chốt; tuổi dậy thì, khi đang phát triển là một kì then chốt, hai thời kì then chốt này nếu như thể chất không tốt lên, có thể cả đời thể chất sẽ rất khó kéo lên được. Ngoài ra, người nữ còn có cơ hội thứ ba, đó là lúc mang thai. Lúc mang thai thân thể sẽ bài tiết rất nhiều hóc môn, cho nên lúc này có thể thay đổi thể chất, các bạn, đừng có nghe xong liền muốn đi sanh con, đừng kích động quá. Tất nhiên sức khỏe thông qua sự điều dưỡng thân tâm cũng có thể tốt lên được.

Chị tôi sau khi bỏ việc, anh rể tôi kiếm được càng nhiều tiền. Cho nên một người có số tài phú, tiền vẫn sẽ tìm tới, các bạn đừng quá lo lắng. Anh rể tôi sẽ đem một ít tiền cho chị tôi, chị tôi cầm lấy tiền, chị thấy mỗi ngày chị đều ở nhà chăm con cũng không tiêu xài gì, cho nên lại đem tiền đưa cho tôi, nói em giúp chị đi quyên góp, chị biết tôi có thể giúp chị đem đi in kinh sách, đem đi giúp đỡ những người nghèo khó. Tôi liền giúp chị bố thí hết, hơn nữa số tiền này khi đem đi bố thí đều viết tên ai? Viết tên chồng, viết tên con. Các bạn coi người nữ chúng ta thật sự đáng để chúng ta tôn trọng, họ luôn không nghĩ tới mình, luôn nghĩ tới chồng, tới con, tới cha mẹ trước hết.

Hai ba năm trước, chị tôi đi dạo trong một trung tâm thương mại, trung tâm đó vừa hay mới khai trương, khi mua đồ xong, họ điền vào một phiếu bốc thưởng, sau khi điền xong thì bỏ vào thùng bốc thăm. Không lâu sau, trung tâm thương mại gọi điện tới nói “*Cô Thái, cô đã bốc trúng một cái xe hơi*”. Chị tôi và anh rể tôi lại lái xe mang về nhà. Các bạn, do đã bố thí tiền tài, cho nên cơ duyên chín muồi, tài phú sẽ tới, không cần tốn tiền đi mua xe, cho nên phải tin vào chân lý.

Nói tới đây, rất nhiều bạn sẽ nói, nhưng tôi không có tiền bạc gì, làm sao mà bố thí? Tài bố thí chia thành hai loại, một loại là nội tài bố thí, một loại là ngoại tài bố thí. Nội tài là chỉ kinh nghiệm của các bạn, và cả sự lao lực, trí huệ của các bạn, những thứ này bất kì lúc nào ở đâu cũng có thể cống hiến cho người khác. Bây giờ rất nhiều người đều muốn đi cống hiến cho xã hội, chúng ta gọi họ là nghĩa công, dùng sự lao lực, kinh nghiệm, trí huệ của họ để tạo phước cho đại chúng, đây gọi là nội tài bố thí. Tiền, tài vật mới gọi là ngoại tài bố thí. Các bạn, loại nào khó làm hơn? Bây giờ bảo người ta quyên góp một ít tiền đều không khó, bảo họ ra ngoài làm nghĩa công ba ngày, họ nói “*Tôi bận chết mắt, tôi không rảnh*”, cho nên quả thật là nội tài bố thí sẽ khó hơn, và việc càng khó làm, phước phần, phước báo nhận được sẽ càng lớn. Cho nên thật sự là tu bố thí thì không cần đợi đến lúc có tiền, hiện tại chúng ta đã có thể toàn tâm toàn ý đi làm rồi.

Đó có phải là quyên tiền cho nhiều, phước báo sẽ lớn không? Chưa chắc như vậy. Chúng ta phải hiểu, phước phần của một người là nhìn từ tấm lòng của họ, tục ngữ nói “*phước điền nhờ tâm canh*”. Phước phần của một người có bao nhiêu, điều quan trọng nhất là phải coi tấm lòng thời thời khắc khắc của họ, tâm lượng họ càng lớn, phước phần của họ sẽ càng lớn.

Thời xưa có một người nữ đi ngang qua một ngôi chùa, cô liền bước vào lễ bái Phật hết sức thành kính, sau đó đem hai đồng tiền duy nhất của mình ra bố thí, kết quả phương trượng rất cảm động, đích thân bước ra cầu phước giúp cô, tụng kinh giúp cô. Sau đó người nữ này được vào cung hưởng phú quý, lên làm phi tử, trở nên rất giàu có, cô liền đem mấy ngàn lượng bạc đến ngôi chùa này bố thí, kết quả phương trượng không bước ra, chỉ mời một đồ đệ của mình ra giúp cô tụng kinh cầu phước. Người nữ này rất kinh ngạc, trước đây chỉ quyên góp hai đồng tiền, phương trượng đã đích thân giúp mình tụng kinh cầu phước, bây giờ quyên góp đến mấy ngàn lượng, lại mời đồ đệ của thầy ấy ra. Người nữ này rất có thiện căn, liền đi thỉnh giáo phương trượng tại sao lại như vậy, phương trượng nói với cô: *“Trước đây cô bố thí hai đồng tiền nhưng rất thành tâm thành ý, cho nên phước phần rất lớn, tôi phải đích thân giúp cô cầu phước; sau này cô góp mấy ngàn lượng, tâm đã không chân thành như trước đây nữa, cho nên chỉ gọi đồ đệ của tôi ra giúp cô cầu phước là được rồi”*. Cho nên phước phần của một người phải chiêu cảm, cảm ứng từ chân tâm mới được.

Một câu châm ngôn sống tới bạc đầu răng long

Có một câu nói rằng “*Hôn nhân là mộ phần của tình yêu*”, có thảm đến vậy không? Nam nữ có duyên phận mới đến cùng với nhau, cùng nhau trưởng thành, thành tựu trí tuệ, cuộc đời của nhau, đây chính là đạo nghĩa. Không phải hai người sau khi hội ngộ, chuyện học hành đều bị dang dở, cùng nhau đắm chìm, đây là quá sức không có đạo nghĩa. Quan hệ vợ chồng phải dựa vào sự xây dựng, chắc chắn phải thông qua sự hy sinh cho nhau, dụng tâm cho nhau.

Tôi ở Hải Khẩu phổ cập văn hóa truyền thống, lần đầu tiên cùng ăn cơm với một nhóm bạn, ngồi thành một bàn. Ăn cơm nói chuyện với nhau, tôi biết được ngồi cùng bàn có bốn người nữ thì ba vị đã ly hôn rồi, một vị thì chuẩn bị ly hôn, làm sao đây? Hội ngộ tức là có duyên, bữa cơm này không thể ăn uống phí được, phải xứng đáng với những người có duyên này, cho nên tôi tranh thủ quan sát thời cơ, coi lúc nào có thể khuyên cô, cố gắng xoay chuyển tình thế, kéo suy nghĩ của cô lại. Sau đó tôi nắm được một cơ hội, đột nhiên chủ đề liền chuyển, tôi nói: “*Vợ chồng chung sống với nhau chỉ cần giữ một câu châm ngôn, đảm bảo sẽ sống tới đầu bạc răng long*”. Người bạn chuẩn bị ly hôn này trợn mắt rất lớn, tôi thấy lỗ tai cô như dựng lên, chuẩn bị nghe tôi nói. Tôi liền nói tiếp: “*Sau khi kết hôn, chỉ nhìn ưu điểm của đối phương, không nhìn khuyết điểm của đối phương*”. Tôi nói xong câu này, cô bạn kia chau mày trả lời tôi một câu: “*Thầy Thái, khó quá!*”. Các bạn, có khó không? Khi tôi diễn giảng ở Chu Hải, tôi mới nói câu này xong, bên dưới liền có một người nữ trả lời tôi một câu: “*Không có ưu điểm*”. Tôi nhìn người nữ đó, nói: “*Chồng cô không có ưu điểm, cô còn dám gả cho anh ấy, tôi thật sự rất khâm phục cô*”. Hề người ta nổi nóng lên, khởi tâm nhìn người khác không thuận mắt, còn nhìn thấy được ưu điểm của đối phương sao? Không thấy được.

Có hai cặp vợ chồng sống đối diện này, một cặp thì kính nhau như khách, hết sức hòa hợp; một cặp kia thì ngày nào cũng cãi nhau. Có lúc thói quen sẽ thành tự nhiên, cãi nhau quen rồi, đột nhiên hai ba ngày không cãi, “*bữa nay hình như có việc gì chưa làm? À, vẫn chưa cãi nhau*”. Như vậy thì không lý tưởng rồi Con người đều có nguyện vọng mong cầu hạnh phúc mỹ mãn, nhìn thấy người ta tốt như vậy, người vợ hay cãi nhau kia cũng rất hâm mộ, thấy bốn bề không có ai, liền mau chạy qua thỉnh giáo. Kết quả người vợ đối diện liền nói với cô: “*Nhà anh chị đều là người tốt, nhà chúng tôi đều là người xấu!*”. Cô nghe xong thì rôi mù: “*Nhà chúng tôi đều là người tốt, kết quả ngày nào cũng cãi nhau; nhà anh chị đều là người xấu, lại sống hòa thuận như vậy?*”.

Tiếp đó cô vợ này mới lấy một ví dụ trong cuộc sống: “*Hôm đó tôi rót cho chồng tôi một ly trà, sau đó khi chồng tôi đi ngang qua, không cẩn thận đã đụng ly trà đổ xuống. Tôi cảm thấy rất áy ngại, liền đem giẻ qua lau: “Ôi, chồng ơi, em xin lỗi, em đặt ly trà không ngay, làm anh đụng phải, thật là xin lỗi”. Vừa nói vừa dọn dẹp. Chồng tôi cũng cảm thấy rất áy ngại, liền nói: “Ôi, vợ ơi, đều do anh đi đứng không cẩn thận, làm hỏng mắt tâm ý của em, để anh dọn để anh dọn”. Hai người ở đó giành nhau cái giẻ lau, sau cùng cũng lau xong.*

Các bạn, ly trà này đụng đổ mất, là việc tốt hay việc xấu? (Đáp: Việc tốt). Không khí đó có tốt không? Tiếp theo người vợ liền nói: “*Hôm nay thật hiếm có, để em đi pha ly khác ngon hơn, hôm nay chúng ta nói chuyện một chút*”. Đây thật sự là biết phản tỉnh chính mình, không đi yêu cầu đối phương. Người có tu dưỡng như vậy, gặp một số tình huống trong cuộc sống, luôn biết kiểm điểm chính mình, như vậy sẽ khiến hai bên càng thêm tôn trọng, càng thêm khâm phục đối phương.

Trong cả cuộc đời mình, tôi chưa từng thấy cha mẹ tôi cãi nhau, tôi tin là sau này cũng vậy. Vợ chồng khi về già, khi có người nói: “*Ôi, con gái của chị thật là tốt*”. Mẹ tôi liền nói: “*Nó đều giống cha nó*”. Cha tôi sẽ nói: “*Nó đều giống vợ tôi*”. Các bạn coi họ luôn khẳng định đối phương, đều luôn cảm ơn đối phương, thái độ đó luôn nhường nhịn nhau, bất luận là quan hệ bạn bè hay người thân, càng cũ càng thom.

Mọi người có từng coi một quảng cáo: “*Ông xã, ngày mai ăn chay nhé*”. Chân tình đó sẽ ngày càng tươi mát, lúc nào cũng nghĩ cho đối phương, đều không có bản thân mình. Có người từng nói người Trung Hoa yêu nhau, vợ chồng Trung Hoa chung sống rất vất vả, còn lấy một ví dụ cho điều này: Có một cặp vợ chồng, người chồng thích ăn lòng trắng trứng gà, kết quả người vợ cả đời cứ nhường lòng đỏ trứng cho người chồng ăn, người chồng cả đời cứ nhường lòng trắng cho người vợ ăn. Cả đời họ cứ ăn thứ mình không thích lắm. Nếu ngay từ đầu đã nói “*Em thích ăn lòng đỏ*”, “*Anh thích ăn lòng trắng*”, chẳng phải đã giải quyết được rồi sao? Các bạn coi vợ chồng Trung Hoa thật là mệt quá. Nhưng khi nghe xong ví dụ này, tôi cảm thấy không mệt. Nghĩ thử coi, khi vợ chồng già sáu mươi tuổi, có một hôm đột nhiên hiểu ra: Ồ, thì ra vợ mình thích ăn lòng đỏ, nhưng cô ấy cứ nhường mình cả đời thứ cô ấy thích ăn; chồng mình nhường mình cả đời thứ anh ấy thích ăn nhất. Sự cảm động đó, xin hỏi là sự ngon lành của lòng trắng hay lòng đỏ có sánh được không? Sự thẳng hoa tinh thần, sự cảm động đó, mới là tình yêu trường cửu.

Lại lấy ví dụ nữa, có một người chồng, tối hôm trước tiếp khách, đã bỏ danh thiếp trong túi áo. Sáng hôm sau, người vợ rất chịu khó đã đem áo của chồng đi giặt, kết quả giặt nát mất tấm danh thiếp. Người chồng tỉnh dậy: “*Á, áo của anh*

sao bị giật rồi?”, sau đó chạy nhào qua: *“Em không lấy tám danh thiệp ra sao?”*. Người vợ nói: *“Không có”*. *“Em làm sao vậy, khách hàng đó rất quan trọng đó”*. Lúc này người vợ phải làm sao? Nếu như người vợ nói: *“Vậy anh tự giật đi”*, có thể chiến tranh sẽ bùng phát. Nhưng nếu như lúc này người vợ liền cúi mình chín mươi độ, nói: *“Ôi em xin lỗi xin lỗi, em thật là quá bất cẩn, lần sau em nhất định sẽ chú ý”*. Người vợ nói như vậy, một bàn tay vỗ không nên tiếng, dù sao vợ cũng có ý tốt. Người chồng liền nói: *“Không sao, không sao”*. Cho nên lão tổ tiên nói với chúng ta *“tự trách mình, trời yên bể lặng”*, ngày tháng tốt lành từ đâu tới? Từ một niệm tâm của chúng ta mà tới. Hạnh phúc ở giữa một niệm.

Nhưng cặp vợ chồng cãi nhau kia thì lại khác. Cùng một tình cảnh như vậy, một ly trà bị người chồng đụng đổ, người vợ liền nói: *“Anh đi đừng không có mắt hả? Muốn uống tự mình pha”*. Người chồng liền nói: *“Đàn bà như cô, ngay cả ly nước cũng không biết đặt, cô còn làm được gì nữa?”*. Vì một ly trà mà cãi nhau. Sau cùng cãi thành thế nào? Lửa bị châm ngòi, sẽ đốt bao lâu? Khói lửa cả mấy tháng, hễ đốt liền đốt tới tòa án luôn.

Đã từng có một cặp vợ chồng trẻ đi ly hôn, nhân viên vừa nhìn thấy họ còn trẻ như vậy, chắc kết hôn cũng chưa được hai ba năm, liền hỏi họ: *“Hai người tại sao ly hôn?”*. Hai người họ nhìn nhau: *“Ồ, hỏi đó vì sao cãi nhau vậy?”*. Nguyên nhân vì sao cãi nhau cũng quên mất rồi, nhưng ngọn lửa đó đốt lên, tất cả nợ nần cũ đều thế nào? Đều lật ra hết, tất cả những lời nói có thể khiến đối phương tức chết đều lôi ra. Khi hỏa khí bốc lên rồi, nghĩ tới câu nào có thể khiến đối phương một lần chết tươi, thì đó là hành vi tổn hại phước phần của mình nhất.

Khi người ta làm việc theo cảm tính, sẽ hủy hoại cả cuộc đời mình, bao nhiêu

cuộc hôn nhân sau cùng hủy hoại lẫn nhau? Hai người bước vào hôn nhân, đều do tán thưởng và thương yêu lẫn nhau, vậy mà kết cuộc lại thế này, không ai không đau khổ. Điều càng quan trọng hơn nữa là nếu có con, sẽ ảnh hưởng tới thế hệ sau, rất có thể sẽ hủy hoại cuộc đời của thế hệ sau. Khi một cặp vợ chồng sống chung hòa hợp, cả không khí gia đình sẽ hết sức tốt, con cái trưởng thành trong gia đình hòa hợp này, tràn đầy yêu thương này, nhân cách sẽ lành mạnh. Ngược lại, nếu cha mẹ thường cãi vã gây gổ, máng qua máng lại, con cái sống trong môi trường như vậy, trong lòng sẽ tràn ngập sự sợ hãi, sẽ thường cảm thấy không được thương yêu. Tâm trạng này hễ khởi lên, trong tâm sẽ cảm thấy rất thiếu thốn, thường không có cảm giác an toàn, cho nên nắm được cái gì là liền muốn không chế, muốn chiếm hữu. Khi hình thành tâm thái như vậy, cuộc đời chúng sẽ rất đau khổ. Rất nhiều đứa trẻ lớn lên trong gia đình hay cãi vã bất hòa, có lúc sẽ rất muốn sớm rời bỏ gia đình, kết quả sẽ đi tìm một người nam mà gả đi. Sau khi gả đi rồi, vấn đề có giải quyết chưa? Có thể sẽ càng đau khổ, do chúng không có đầy đủ khả năng phán đoán đối phương, chỉ muốn mau mau thoát khỏi cái nhà này, là mình sẽ được hạnh phúc. Kết quả vừa rời khỏi, từ cái nhà này lại bước vào cái nhà khác, và chúng cũng chưa có đầy đủ kinh nghiệm và trí huệ để làm một người vợ tốt, một người con dâu tốt, một người mẹ tốt, cho nên rất có thể bước tiếp theo sẽ càng gian khổ, cho nên quan hệ vợ chồng tốt đẹp là hết sức quan trọng đối với sự trưởng thành của con cái. Cho nên phải có lý trí, không thể nào làm việc theo cảm tính.

Chúng ta nghĩ coi, trước khi kết hôn chắc chắn sẽ trải qua một thời kì yêu nhau tha thiết. Chúng ta coi xung quanh có rất nhiều nam nữ đang cuồng nhiệt yêu đương, đều có thể ấn chứng một câu tục ngữ “*chỉ mộ uyên ương không mộ tiên*”. Năm giờ rưỡi đi làm về, thường thường tới năm giờ đã ngồi không yên rồi, sao

thời gian trôi qua chậm thế, lát nữa mình sẽ đi xem phim với bạn gái, còn phải đưa cô ấy đi mua đồ, mỗi ngày chỉ nghĩ làm sao để bạn gái vui lòng, cho nên hồi đó lúc nào cũng nghĩ cho đối phương, lúc nào trong lòng cũng nghĩ điều gì? Mình có thể làm gì cho cô ấy, cho nên cảm giác trong tình yêu luôn ấm êm dịu ngọt. Khi một người lúc nào cũng suy nghĩ cho các bạn, các bạn sẽ thế nào? Sẽ rất hoan hỉ, thậm chí nửa đêm còn cười mà tỉnh dậy, cảm thấy như đang nằm mơ. Trước khi kết hôn vì lúc nào cũng nghĩ cho đối phương nên cảm thấy hết sức tốt đẹp, giống như đang ở trên thiên đường vậy.

Sau khi kết hôn, suy nghĩ thay đổi, vốn dĩ là lúc nào cũng nghĩ mình có thể làm gì cho đối phương, đóng con dấu xuống, đột nhiên biến thành đối phương nên thay mình làm những việc gì. Khi đối phương lúc nào cũng yêu cầu chúng ta, các bạn ở đây làm chưa tốt, ở đó làm chưa tốt, chúng ta sẽ rất có áp lực, sống chung với nhau sẽ cảm thấy không được thông cảm, không được tán thưởng, bao dung. Khi đều thấy không được thấu hiểu, mỗi ngày còn phải sống chung với nhau, lâu dần sẽ đồng sàng dị mộng. Cho nên trước khi kết hôn giống như thiên đường, sau khi kết hôn giống như địa ngục, thật ra vấn đề nằm ở đâu? Nằm ở giữa một niệm. Có thể từ địa ngục quay trở lại thiên đường không? Muôn sự tại người, phải dựa vào chúng ta dụng tâm quan tâm, thông cảm, để xây dựng cuộc sống gia đình của mình.

Có một người gặp một tiểu thiên thần, tiểu thiên thần nói với họ: *“Tôi có thể đưa anh đi coi thiên đường và địa ngục”*. Người này cũng rất hiếu kỳ, nói: *“Được, hãy đưa tôi đi coi địa ngục là như thế nào”*. Địa ngục là một chiếc bàn rất dài, hai bên đều ngồi đầy người, trên bàn có đặt đủ thứ thức ăn, đôi đũa của mỗi người ở trên bàn đều dài cả mét, vừa hô *“Bắt đầu”*, hai hàng người liền cầm đũa lên gắp

thức ăn ào ào nhét vào miệng mình, chỉ sợ mình ăn ít hơn người khác. Kết quả do mọi người đều đang tranh giành, đôi đũa lại dài quá, đũa liên đánh nhau giữa bàn, thức ăn rớt đầy xuống đất, hai bên đều quát mắng lẫn nhau, tức gần chết, tất cả đều ăn không được. Người này nhìn vào, cảm thấy rất khó chịu, không muốn coi nữa, nói: *“Được rồi, tôi không coi nữa, hãy đưa tôi đi coi thiên đường là như thế nào”*. Kết quả vừa tới thiên đường, người này rất kinh ngạc, tại sao vẫn là cái bàn dài đó, đũa vẫn dài cả mét, thức ăn vẫn là những món đó. Kết quả vừa hô *“Bắt đầu”*, tất cả mọi người đều gấp thức ăn đút vào miệng của đối phương, có một người rất có duyên, cùng một lúc có tới ba bốn người gấp thức ăn vào miệng ông ấy, ông sắp bị nghẹn mất, liền nói: *“Đợi một chút, đợi một chút, để tôi nhai nuốt xong rồi hãy đút tiếp”*.

Cho nên niệm niệm luôn nghĩ cho người khác, *“mình vì mọi người, mọi người vì mình”*, *“thương người thì người thương, kính người thì người kính”*, một niệm tự tư tự lợi thì ở địa ngục, ngày nào cũng tức muốn chết; một niệm lúc nào cũng nghĩ cho người khác thì ở thiên đường, không khí đó hết sức hòa hợp. Thiên đường và địa ngục chỉ ở giữa một niệm. Tôi kể câu chuyện này, chủ yếu là muốn nói với mọi người, vợ chồng chung sống quan trọng nhất vẫn là ở tâm thái, khi chúng ta thường biết tán thưởng ưu điểm của đối phương, đối phương cũng sẽ cảm thấy bản thân mình phải nên càng ngày càng tốt mới đúng.

“Tứ nghiệp pháp” vợ chồng hòa hợp

Tôi đã từng sống ở nhà cô giáo Dương nửa năm, nhìn thấy một số bí kíp chung sống của vợ chồng họ, bất luận là cô hay là chồng cô, vừa vào cửa nhất định sẽ nói: “*Em về rồi*”, người trong nhà bất luận đang làm việc gì, nhất định đều bỏ công việc trong tay xuống, đi ra nói: “*A, em về rồi!*”. Đừng coi thường một sự chào hỏi nhỏ nhặt này, khi câu chào hỏi này không còn nữa, khoảng cách giữa người và người sẽ ngày càng xa nhau. Rất nhiều người, người trong nhà vừa về, đầu vẫn cúi xuống, tiếp tục ở đó đọc báo, không có bất kì biểu cảm gì. Mặt trái của yêu là hận, là lạnh lùng! Lạnh lùng còn có sức sát thương hơn cả hận. Các bạn hận, có lúc nổi nóng mắng lên mấy câu, tình cảm vẫn có thể giao lưu, phải không? Nhưng nếu như đối với sự hy sinh của đối phương nhìn như không thấy, sự lạnh lùng đó sẽ khiến người ta chạnh lòng. Khi chúng ta lúc nào cũng suy nghĩ cho đối phương, khi chúng ta lúc nào cũng biết tán thưởng ưu điểm của đối phương, không khí trong cả gia đình sẽ thay đổi. Ví dụ người chồng hôm nay về trễ một chút, chúng ta có thể để lại một ngọn đèn cho anh ấy, trước khi đi ngủ các bạn có thể nẩy một bát mì để trong bếp, sau đó ở bên dưới ngọn đèn trong phòng khách để lại một tờ giấy, phía trên viết là “*Mì đã nấu cho anh rồi, ăn cho nóng*”. Cho nên sự tương tác giữa vợ chồng không nhất thiết phải dùng ngôn ngữ, từng việc nhỏ nhặt cũng có thể biểu đạt sự quan tâm của bạn dành cho đối phương. Tình cảm vợ chồng càng tốt, không khí trong nhà càng tốt, sự giáo dục của con cái tự nhiên sẽ càng ngày càng tốt. Cho nên đạo vợ chồng là một đại học vấn, tại sao? Do nó là một vòng mật thiết nhất trong quan hệ nhân tế, gọi là “*vợ chồng cùng phòng*”, ở cùng một phòng, còn thân mật hơn cả quan hệ cha con, quan hệ anh em. Cha con, anh em là trong cùng một gia đình, đơn vị càng lớn hơn. Cho nên quan hệ vợ

chồng này nhất định phải làm cho tốt, mới khiến con cái các bạn học được học vấn chung sống giữa người và người.

Chúng ta coi một chút, vợ chồng chung sống phải nên tương tác với nhau ra sao? Vợ chồng chung sống còn phải có chút hóm hỉnh. Có lần thầy vừa vào nhà, cô Dương liền nói: *“Anh về rồi”*. Thầy có xách một ít đồ, cô liền giúp thầy xách những đồ đó, sau đó nói với chồng mình: *“Tối thì tối, còn khách sáo thế này, đem theo bao nhiêu là quà”*. Nhất định phải nhớ, bất luận là chồng mình mua đồ gì về nhà, không thể nào chê đông chê tây. Nói không chừng họ đã chọn cả ngày rồi, họ sẽ cảm thấy sự nhiệt tình của mình bị dội cho một gáo nước lạnh.

Thầy rất là khéo tay, lại biết nấu cơm, lại biết pha trà, tôi quan sát và nhận ra, có thể đều nhờ cô Dương tán thán mà nên. Ly trà đó uống vào, cô Dương sẽ nói: *“Sao lại có người pha trà thơm như vậy chứ!”*, có lúc cắt trái cây, cắt cam, ăn vào sẽ nói: *“Trái cam này cắt thật là ngọt”*, thường tán thưởng đối phương, đối phương sẽ ngày càng cảm thấy mình có giá trị, sẽ ngày càng biết giúp đỡ các bạn. Cho nên nếu hôm nào chồng các bạn nổi hứng lên, giúp các bạn rửa chén, các bạn nên làm gì? Nếu có cái nào rửa không sạch, lúc này cũng phải kiểm lại sự không vui của các bạn, ví dụ nói rửa được năm sáu cái, chắc cũng phải có một cái rửa rất sạch, các bạn liền đem cái đó ra: *“Rửa sạch thế này, lần đầu tiên em rửa chén cũng không sạch bằng anh”*. Các bạn coi lần sau họ có giúp các bạn rửa nữa không? Lần sau chắc chắn sẽ giúp các bạn rửa tiếp, do họ được khẳng định. Cho nên bao dung nhiều một chút, khẳng định nhiều một chút, quan hệ vợ chồng sẽ chung sống rất tốt đẹp.

Vợ chồng sống chung ngoài việc phải quan tâm, bao dung đối phương, trong

giáo huấn của Thánh Hiền có nhắc tới “*tứ nhiếp pháp*”, bốn phương pháp khiến vợ chồng hòa hợp. Phương pháp thứ nhất là “*bố thí*”, cũng tức là thường mời khách, thường tặng quà. Các bạn, đã bao lâu các bạn chưa tặng quà cho vợ mình rồi? Đã bao lâu các bạn chưa tặng quà cho chồng mình rồi? Đột nhiên quay đầu nhìn lại, hình như sau khi kết hôn thì chưa tặng lần nào. Mỗi lần tôi hỏi, mỗi lần các bạn đi công tác xa, đi du lịch trở về, có mua cho vợ mình quà lưu niệm gì không? Có mua cho chồng mình quà lưu niệm gì không? Tôi thấy giờ tay phần lớn là những cô sáu mươi mấy tuổi, cho nên thật sự phải rất dụng tâm. Vợ nhận quà của các bạn, trong lòng rất ấm áp, cảm thấy các bạn đi tới đâu cũng nhớ tới cô ấy. Người nữ là dễ thỏa mãn nhất, chỉ cần cô ấy cảm thấy các bạn đang quan tâm tới cô ấy, cô ấy thật sự sẽ không màng gian khổ, có thể nhận món quà này rồi sẽ cười nói với các bạn: “*Em đi nấu cho anh bát mì*”.

Thứ hai là phải “*ái ngữ*”, thường nói những lời quan tâm, ngôn ngữ giữa vợ chồng đừng quá hung dữ, đừng quá thẳng thừng. Ví dụ chồng hay ăn uống lung tung, lâu ngày sức khỏe bị suy sụp, rất nhiều người vợ nhìn vào thì nhin không được, liền mắng ngay: “*Anh ăn cái này sau này sẽ bị cao huyết áp, có biết không! Anh ăn cái này sẽ bị tiểu đường!*”. Họ sẽ nói sao? “*Anh tiểu đường thì tiểu đường, không liên quan tới em*”. Nói năng quá thẳng thừng sẽ bị phản tác dụng, phải nên dùng ái ngữ, để họ nghe xong sẽ thấy dễ chịu, có thể tiếp thu được. Các bạn có thể nói với họ: “*Ông xã, sức khỏe của anh là hạnh phúc một đời của em, là bảo đảm một đời của các con, sức khỏe của anh rất là quan trọng, cho nên anh ăn uống phải hết sức cẩn thận, những thứ này không tốt cho sức khỏe, ăn hết gói này thôi đừng ăn nữa*”. Họ sẽ đột nhiên nghĩ lại, thì ra mình quan trọng đến thế!

Tiếp theo, “*lợi hành*”. “*Lợi hành*” tức là lúc nào cũng khiến đối phương làm

việc gì cũng rất thuận lợi, đẩy họ một tay. Thật ra sự lợi hành tốt nhất tức là chúng ta chăm sóc gia đình cho tốt, con cái rất hiểu chuyện, như vậy chồng mình làm việc bên ngoài cũng rất an tâm, rất được an ủi, không cần thường phải lo lắng những việc trong nhà, họ sẽ làm việc rất hiệu quả, cũng có thể toàn tâm toàn ý trong công việc, đây tức là thành tựu sự nghiệp của họ, đây gọi là “*lợi hành*”. Thậm chí là khi chồng mình nói chuyện với bạn bè hoặc người thân, có một số việc các bạn cũng có thể ghi nhớ giúp chồng, dù sao có lúc họ vì bận rộn mà quên mất, tới lúc đó các bạn nhắc nhở chồng, suýt nữa họ đã quên mất, họ sẽ cảm thấy khi có các bạn ở bên cạnh thì rất là an tâm, rất là biết giúp đỡ họ, cái này cũng là lợi hành. Nếu như người vợ không chỉ không có lợi hành, còn làm vướng víu chồng mình, điều này rất nguy hiểm. Cho nên chúng ta lúc nào cũng có thể nhìn thấy nhu cầu của một nửa kia, thì sẽ có thể làm lợi ích cho họ.

Chúng ta thường nói “*bĩ cực thái lai*”. “*Thái quá*” gọi là địa thiên quá. “*Bĩ quá*” là gì? Thiên địa quá. Thiên địa tương giao, vạn vật mới có thể sinh trưởng. “*Thiên*” đại diện cho chồng, “*địa*” đại diện cho vợ, nếu như bầu trời này, người chồng này nghĩ: “*Anh là anh, em đừng quản anh. Sao em không nghĩ cho anh? Sao anh lại phải nghĩ cho em?*”. Trời chỉ đứng trên trời, đất chỉ đứng dưới đất, không cách nào giao lưu được, luôn chiến tranh lạnh, thì các bạn coi gia đình này sẽ ra sao? Đó là “*bĩ quá*”, sẽ ngày càng tồi tệ. Cho nên vợ chồng thường chiến tranh lạnh, trong nhà rất dễ mắc bệnh ung thư. Vợ chồng thường cãi nhau, rất dễ mắc bệnh tim. Kiềm nén thì dễ bị ung thư, nổi nóng thì huyết áp rất cao, cho nên tim sẽ có vấn đề. Còn “*thái quá*” là trời đứng ở vị trí của đất mà suy nghĩ, đất đứng ở vị trí của trời mà suy nghĩ, đặt mình vào vị trí của người khác thì sẽ “*thái*”. Người chồng thường nghĩ vợ mình không dễ dàng, người vợ thường nghĩ chồng

mình rất hiếm có, thì sẽ hóa giải hết, “*thái quái*” này, đặt mình vào vị trí của đối phương mà suy nghĩ cho họ.

Một điều sau cùng là “*đồng sự*”, cùng họ thành tựu một sự nghiệp, cái đồng sự này tiền đề chắc chắn là phải xây dựng nhận thức chung. Chúng ta khi mở đầu đã nói, hai việc quan trọng nhất trong gia đình, là kinh tế phải ổn định, kế đó là giáo dục con cái phải làm cho tốt. Khi hai vợ chồng có cùng nhận thức này, cùng xây dựng tốt gia đình này, đây chính là đồng sự. Hai bên còn phải có lòng trách nhiệm, phải làm gương cho xã hội. Bây giờ thiếu nhất là tấm gương gì? Là vợ chồng, những cặp vợ chồng tốt quá là ít. Chúng ta phải định vị bản thân diễn ra những tấm gương vợ chồng tốt, để những cặp vợ chồng khác nhìn thấy chúng ta thì sẽ hâm mộ “*Anh coi, những tháng ngày như thế thật là tốt đẹp, sao cứ phải cãi vã suốt ngày như vậy*”. Có thể làm vợ chồng gương mẫu, đó là công đức vô lượng. Không chỉ là vợ chồng gương mẫu, do có nhận thức chung như vậy sẽ có thể nuôi dưỡng tốt thế hệ sau, nuôi dưỡng tốt thế hệ sau là tạo phước cho gia tộc, tạo phước cho xã hội, sự nghiệp như vậy là có giá trị nhất. Tục ngữ nói “*dụng tâm tức là chuyên nghiệp*”, con người chỉ cần chịu dụng tâm, chắc chắn có thể làm được mọi việc một cách viên mãn.

Ví dụ chiêu đãi bạn bè người thân, ở trong nhà cũng vậy, hoặc là ra nhà hàng bên ngoài ăn cơm, người chồng ở đó đón tiếp mọi người, người vợ thì lo liệu những việc dễ bị lơ là, thậm chí những chuyện giao tế ít được để ý tới. Sau đó ăn sắp xong rồi, người vợ sẽ đi thanh toán một cách rất tự nhiên, đều đi sắp đặt xong xuôi. Nếu như người vợ này không quan sát được cả nhân duyên, không biết hai người làm sao phối hợp, lại để chồng mình chạy tới chạy lui, vợ thì ngồi đó như như bất động, thì nhìn có vẻ rất kì quặc. Cho nên trong cái đồng sự này còn phải

biết nhìn cả tổng thể, biết được những tình hình nào thì nên phối hợp ra sao.

Các bạn, nếu các bạn sau khi ra về liền đối với chồng mình rất tốt, họ nhất định sẽ cảm thấy kì lạ. Có người vợ sau khi ra về thật sự rất tích cực, mỗi ngày đều làm việc rất vất vả, có thể làm bao nhiêu thì tận tâm tận lực mà làm, nhưng mắt thì cứ nhìn chồng mình, nhìn coi thử họ có thấy sự hy sinh của mình không, cho nên đang làm vì ai? Làm vì muốn chồng mình khẳng định mình. Kết quả người chồng cả một tuần nhìn nhưng không thấy, không tán thán gì họ, họ liền nổi nóng, đem cây lau nhà quăng dưới đất “*Em đã làm nhiều như vậy rồi, sao anh còn không nhìn thấy!*”. Như vậy thì sẽ thế nào? Vừa nổi nóng như vậy có thể công sức đều xuống sông xuống biển. Chúng ta làm những việc này không phải muốn cho chồng mình coi, mà là sao? Thành tựu chính mình. Đây là bổn phận người làm mẹ, làm vợ như chúng ta, những việc đúng thì vốn dĩ phải làm, chứ không phải muốn nhận được sự khẳng định của người khác, cho nên động cơ, tâm thái làm việc rất quan trọng. Các bạn càng cảm thấy là bổn phận của mình, khi các bạn làm ra có thể khiến đối phương, khiến người thân của mình cảm động; còn khi các bạn làm mà có mục đích thì không dễ gì cảm động người khác, cho nên tất cả đều phải làm bằng tâm chân thật.

Uy lực mạnh nhất của người nữ là dịu dàng

Vợ chồng chung sống, nên khuyên răn chồng thì chúng ta nhất định phải khuyên, phải nhắc nhở chồng, không thể để chồng mình mặc sức làm những việc không tốt. Tất nhiên giữa vợ chồng muốn câu thông cho tốt, cũng phải xây dựng trong sự tín nhiệm của hai bên. Ví dụ người làm vợ, chúng ta thông thường phải làm tốt những việc trong nhà, làm tốt bổn phận của chúng ta, chồng sẽ rất cảm ơn, rất tin tưởng các bạn. Lúc này các bạn khuyên chồng, họ sẽ dễ dàng tiếp thu, họ sẽ không dễ bị lệch lạc. Cho nên chúng ta nói người nữ phải giúp chồng dạy con, giúp chồng thì khi nên góp ý với chồng, khi nên khuyên chồng thì chắc chắn phải khuyên.

Có bạn sau khi nghe xong một số bài giảng về sức khỏe, cảm thấy rất hay, cho nên quay về nói với chồng: *“Bắt đầu từ hôm nay, em không nấu thịt cho anh ăn nữa”*. Nói như đinh đóng cột, vô cùng có quyết tâm, có tốt không? Cô ấy như đinh đóng cột như vậy, anh chồng cũng không chịu thua. Kết quả cô làm được một tuần thì hết sức chán nản, tới văn phòng tìm tôi, bắt đầu kể lể. Tôi đợi cô kể xong, cô kể xong thì sẽ dễ chịu một chút, chúng ta phải thuận theo tình người. Cô liền nói: *“Chồng tôi thật là không thọ giáo, muốn tốt cho anh ấy, anh ấy cũng không nể tình”*. Sau khi nói xong, tôi nhìn cô, tôi nói: *“Chồng cô có người khác, cô phải chịu trách nhiệm”*. Cô ngẩng ra, vốn dĩ cô muốn tôi an ủi cô mấy câu, sao lại như vậy? Tôi nói: *“Chồng cô bị cao huyết áp, cô phải chịu trách nhiệm; con trai cô không nhận được sự quan tâm của cha, cô cũng phải chịu trách nhiệm”*. Cô nghe xong thì hết sức âm ức. Tôi nói tiếp: *“Xin hỏi chồng cô bây giờ có ăn thịt không”*. Cô nói ăn, có thể ăn còn nhiều hơn nữa. Tôi nói: *“Cô vì sức khỏe của anh ấy, bảo anh ấy đừng ăn thịt, bây giờ cô đạt được mục đích chưa?”*. Cô nói chưa đạt được,

tôi nói: “*Đúng! Đó chẳng phải đã trái với mục đích của cô rồi sao?*”. Phải nghĩ kĩ, nghĩ kĩ.

Làm việc gì cũng đừng quên mất tâm ban đầu của các bạn, đừng quên mất mục tiêu của các bạn, đừng đi tới nửa đường, làm theo cảm tính, nổi nóng một trận, làm ra những việc mình phải hối hận. Cho nên khuyên người khác đạo pháp tự nhiên, lúc nào cũng nghĩ cho họ, các bạn mới có thể áp dụng những phương pháp họ có thể chấp nhận, chứ không phải cưỡng ép họ. Cho nên tại sao rất nhiều người xung quanh chúng ta đều không tiếp thu lời khuyên của chúng ta, không tiếp thu ý kiến của chúng ta? Do chúng ta đều dùng thái độ áp đặt người khác. Tôi nói tiếp với cô: “*Chồng cô cứ ra ngoài ăn, bên ngoài vừa dầu mỡ vừa mặn, ăn được ba tháng, sáu tháng, có thể huyết áp càng cao. Tiếp theo, chồng cô mỗi ngày đều ra ngoài ăn, vừa hay bạn bè rủ đi nhà hàng, lại có mấy cô gái chạy tới ngồi bên cạnh, tới lúc đó ngoại tình rồi cô có chịu trách nhiệm không? Người ta đều có cha về nhà ăn tối, bây giờ cha không ở nhà nữa, con trai cô ngày nào cũng không nhìn thấy cha, tình cảm cha con bị cô phá hoại*”. Cô nghe xong, rất ám ức cũng rất hổ thẹn.

Cô bạn này rất thọ giáo, sau đó tôi nói, làm việc phải thứ tự từng bước một, cô cứ nói với chồng, sức khỏe của anh là hạnh phúc của đời em. Uy lực mạnh nhất của người nữ là gì? Uy lực mạnh nhất chính là sự dịu dàng. Các bạn nói với chồng như vậy, hạnh phúc một đời của các bạn và các con đều liên quan tới sức khỏe của anh ấy. Anh ấy nghe xong, ngẩng đầu ưỡng ngực. Các bạn lại từ từ nói với chồng, ăn những thức ăn đó có gì hại, chúng ta ăn ít một chút. Các bạn bảo chồng lập tức không được ăn, mấy người làm được? Cho nên các bạn muốn làm, phải làm âm thầm. Tuần sau mấy món thịt đột nhiên từ ba đĩa giảm còn hai đĩa, từ hai đĩa giảm

còn một đĩa, phải không để lại dấu vết. Hơn nữa một điểm rất quan trọng, lúc nào cũng phải nghĩ cho chồng, các bạn liền đi học nấu món chay như thế nào mới ngon, như vậy từ từ chồng sẽ nói ăn chay cũng rất ngon, cũng rất thơm. Ngoài những công phu này ra, phải thường đưa chồng tới ăn cơm cùng chúng ta, trung tâm chúng ta có rất nhiều cô giáo rất nhiệt tình tới nấu ăn, hơn nữa đều nấu rất ngon. Cứ từ từ như vậy, ai cũng có thể tiếp nhận. Cho nên sau đó chồng cô cũng ăn chay, cho nên chúng ta phải biết dùng phương tiện thiện xảo, không thể nào cưỡng ép người khác.

Ví dụ, làm sao khuyên chồng cai thuốc? Có một cô bảo chồng mình đừng hút thuốc nữa, nhưng có một lần cùng đi ăn cơm với bạn bè, người bạn đưa cho chồng cô một điếu thuốc, cô liền giật lại, làm như vậy có cai thuốc thành công không? Nhất định sẽ phản tác dụng. Cho nên khi chúng ta khuyên thì phải chú ý tâm mình, không thể dùng tâm không chế, *“anh phải nghe lời em”*. Tâm nhất định phải muốn cho đối phương được lợi ích, kể đó là thời cơ phải nắm đúng, các bạn giật qua như vậy, sĩ diện của anh chồng không biết để chỗ nào nữa.

Một người vợ khác khuyên chồng cai thuốc không phải như vậy, cô nói với chồng: *“Ông xã, em thấy con chúng ta còn nhỏ, dễ thương như vậy, sức khỏe của anh mới là chỗ dựa cho hai mẹ con em”*. Không phải chỉ người nam nói lời ngon tiếng ngọt mới có hiệu quả, người nữ nói cũng rất có ích, người chồng sẽ đột nhiên cảm thấy mình rất quan trọng. Không chỉ khuyên, còn mua rất nhiều hạt dưa, nói với chồng: *“Chỉ cần khi anh rất muốn hút thuốc thì mau đi cắn hạt dưa nhé”*.

Anh chồng cắn hạt dưa được một thời gian, gặp một số cảnh giới, lại hút tiếp, cho nên lần đầu tiên không thành công. Lần thứ hai không tiếc tiền, đổi thành

chocolate, khi muốn hút thuốc thì ăn chocolate, như vậy kéo dài được một thời gian, rất có hiệu quả. Đột nhiên một hôm một người bạn tới tìm chồng cô, vừa ngồi xuống, người bạn này liền mời chồng cô một điếu thuốc. Lúc này nếu các bạn là cô vợ đó thì sẽ làm sao? Tình thế cấp bách, cô vợ này liền đi qua đó, cũng là *“tỏ ra vui, lời nhu hòa”*, nói với người bạn này: *“Anh phải thông cảm cho em, em đã giúp chồng em cai thuốc rồi, lần thứ nhất mua hạt dưa cho anh ấy, đã cắn rất lâu, nhưng thất bại, rồi lại mua cho anh ấy rất nhiều chocolate, em đã tốn nhiều tiền như vậy, nếu mà không cai được, thì không biết em phải tốn bao nhiêu thời gian, bao nhiêu công sức nữa, làm ơn, làm ơn!”*. Nếu như các bạn là người bạn của anh chồng, các bạn còn đưa điếu thuốc qua không? Cho nên dùng ngôn ngữ nhu hòa sẽ khuyên được người khác, sĩ diện của chồng cô cũng giữ được. Cho nên thật vậy, chúng ta ngoài việc có tâm ra, cũng phải thông đạt nhân tình, dùng những phương pháp tốt để khuyên răn. Không thể vì người khác không nghe, chúng ta liền thẹn quá hóa giận, làm việc theo cảm tính, cuộc đời như vậy sẽ càng đi càng nhiều hối hận và oán trách.

Có một lần vừa hay tôi phải đi diễn giảng, ngồi xe taxi, có người bạn gọi điện nói với tôi, anh nói: *“Thầy Thái, tôi có một người bạn, chồng cô ấy ngoại tình, phải làm sao đây?”*. Các bạn, mặc dù tôi chưa kết hôn, nhưng rất nhiều đạo lý có thể đi hỏi người đã kết hôn, cũng có thể đi hỏi Thánh Hiền nhân. Anh ta hỏi như vậy, tôi liền nói với anh ta, anh nhất định phải nói với bạn mình, khi đối mặt với những khiêu chiến rất lớn trong đời, cô ấy nhất định phải quay về một ý niệm, tức là *“Minh sai chỗ nào”*. Nếu như cô không cách nào quay về ý niệm này, thì không giải quyết được. Do một người không bắt đầu từ việc *“Minh sai chỗ nào”*, tâm trạng họ chắc chắn là hao tổn trong việc *“Họ sai chỗ nào”*, mỗi ngày đều phần nộ

bất bình, chắc chắn sẽ làm việc theo cảm tính. Cho dù cô ấy sai hai phần, chồng cô sai tám phần, cô cũng nhất định phải phản tỉnh lại hai phần sai đó. Một người chỉ có thái độ chân thành như vậy mới có thể thức tỉnh lương tri của đối phương, nếu không chắc chắn sẽ là bi kịch hạ màn, gây tới sau cùng ai cũng không nhận lỗi hết.

Điểm thứ hai, cô không thể nào đi trách người nữ kia. Người ta khi đối mặt với vấn đề rất khó khởi lên lý trí, lúc nào cũng luôn làm theo cảm tính, cho nên con đường đời không ngừng nuôi tiếc. Mạnh Tử có một đoạn nhắc nhở rất quan trọng, “*Nhân tất tự vũ, nhiên hậu nhân vũ chi; gia tất tự hủy, nhiên hậu nhân hủy chi; quốc tất tự phạt, nhiên hậu nhân phạt chi*”. Người ta chắc chắn là coi thường chính mình, tự mình làm những việc sỉ nhục chính mình, người khác mới coi thường mình. Các bạn ăn mặc lỗi thời, người ta làm sao tôn trọng các bạn? Gia đình chắc chắn là người nhà xung đột với nhau trước, người khác mới tranh thủ sơ hở mà chen vào. Một đất nước trước hết là do nội bộ đã khởi lên xung đột, mới bị nước khác tới đánh. Cho nên căn nguyên nằm ở đâu? Căn nguyên vẫn nằm ở bản thân mình. Tục ngữ nói “*lửa nhà không cháy, lửa đồng không tới*”, lửa trong nhà không cháy, thì lửa bên ngoài cũng không đốt tới được. Cho nên gặp phải vấn đề trong đời chắc chắn phải phản tỉnh chính mình mới có thể thật sự tìm ra cái nhân của ác quả này, các bạn thật sự tìm ra nguyên nhân mới có thể hóa giải. Cho nên điểm thứ hai, nhất định phải quay đầu tìm lại nguyên nhân của bản thân, bắt đầu từ việc tu sửa chính mình.

Điểm thứ ba, cho chồng cơ hội sửa sai. Sau khi người nam lầm lỗi, sẽ có ngày họ biết thì ra những thứ đó đều là mộng huyễn bọt ảnh, người nữ họ tìm tới kia đâu thể nào là người nữ tốt. Phá hoại gia đình người ta mà là người nữ tốt sao?

Gặp dịp mua vui, sẽ có ngày họ nhận ra đó là giả, sau đó sẽ ngoan ngoãn về nhà, cho nên chúng ta phải có tâm bao dung.

Đối với chồng phải có những thái độ rất quan trọng, khi chồng đúng, ví dụ chồng làm việc rất cố gắng, khi chồng có những giá trị quan rất đúng đắn, các bạn chỉ cần ở bên cạnh vỗ tay khen tốt là được: *“Sao anh xuất sắc thế này, sao anh làm tốt thế này!”*. Một lời nói hay, làm trâu làm ngựa cũng cam lòng. Khi chồng đúng, các bạn phải coi anh ấy như cha của mình, rất sùng bái anh ấy: *“Sao anh cái gì cũng biết, em thì không biết”*. Bình thường sống chung coi nhau như bạn bè, đừng có ngày nào hai vợ chồng cũng dính với nhau, sau cùng hai người đều mệt muốn chết. Bình thường phải như bạn bè, rất nhẹ nhàng.

Khi chồng sai thì làm sao? Phải coi anh ấy như con trai của mình. Khi con trai phạm lỗi, các bạn có nói mãi nói hoài với nó không? Các bạn có thể khoan thứ với con mình như vậy, tại sao không thể khoan thứ với chồng? Thật không công bằng! Các bạn coi con trai phạm lỗi, các bạn còn giúp nó che đậy lỗi lầm; khi chồng phạm lỗi, *“cả đời này tôi sẽ không tha thứ cho anh, liều chết với anh”*. Rất nhiều bạn sẽ nói, anh ta lớn như vậy rồi, phải nên hiểu những đạo lý làm người này. Câu nói này có đúng không? Phải nên hiểu không phải nhất định phải hiểu. Xin hỏi ai dạy anh ta làm người? Ai dạy danh ta đạo nghĩa vợ chồng? Các bạn chưa dạy thì trách anh ta được không? Một em bé bảy tuổi học “Đệ Tử Quy” học được một hai tháng, đứng trên bục nói: *“Cháu học “Đệ Tử Quy” rồi mới biết làm người phải hiếu thuận cha mẹ”*, vốn dĩ mỗi ngày em đều nghĩ làm sao mưu hại cha mẹ. Xin hỏi, truyền hình, điện ảnh dạy người nam làm gì? Không dạy họ phải có đạo nghĩa với vợ. Người nữ trong phim lộng lẫy xinh đẹp, cho nên người nam bây giờ cũng không dễ dàng gì. Do không có định công, lại không có giáo huấn của Thánh Hiền,

cám dỗ bên ngoài lại lớn như vậy, cho nên binh bại như núi đổ.

Đông Hán có một vị đại thần tên Tống Hoảng, hoàng đế lúc đó là Hán Quang Vũ Đế. Chồng của chị Quang Vũ Đế đã qua đời, chị của hoàng đế vô cùng tán thưởng Tống Hoảng, cho nên bảo hoàng đế làm mai cho mình, nói cô ấy muốn gả cho Tống Hoảng. Người bình thường sẽ nghĩ, chỉ cần lấy chị của hoàng đế thì sẽ thành hoàng thân quốc thích, quan hệ này ai cũng muốn leo vào. Hoàng đế liền đi nói với Tống Hoảng: “*Nghe nói người ta hề có tiền liền đổi quần áo mới, hề có tiền liền đổi vợ mới*”. Tống Hoảng nghe xong liền nói với hoàng đế “*Bản tiện chi giao bất khả vong*”, bạn bè kết giao khi hoạn nạn, cho dù các bạn thăng quan tiến chức tới đâu, cũng tuyệt đối không được quên những đạo nghĩa ban sơ đó, những sự hỗ trợ lẫn nhau đó, đây là căn bản làm người. Tiếp theo lại nói “*Tào khang chi thê bất hạ đường*”, “*tào khang*” này là ý khiêm tốn, vợ của mình cùng mình thức khuya dậy sớm, bản thân mình phát đạt tới đâu, tuyệt đối cũng không được quên tình nghĩa này, tuyệt đối không được bỏ người vợ đó.

Tống Hoảng nói chuyện rất có nghệ thuật, các bạn coi trình tự ông ấy nói “*bản tiện chi giao bất khả vong*”, ông nói ra câu này, chánh khí làm người của hoàng thượng liền khởi lên, “*Khanh nói có lý*”. Tiếp theo lại nói “*tào khang chi thê bất hạ đường*”, hoàng thượng lập tức liền cảm thấy, “*Đúng đúng đúng, ta không thể bắt khanh làm như vậy*”. Nếu như câu đầu tiên hoàng đế đã nói “*Khanh có lấy chị ta không?*”. Các bạn liền nói “*Tào khang chi thê bất hạ đường*”, hoàng đế sẽ rất không vui, người dám chống đối ta như vậy! Cho nên từ đây cũng thấy được người xưa ngay cả trình tự nói năng cũng rất có đạo lý của họ. Cho nên thái độ này của Tống Hoảng, không chỉ khởi lên chánh khí của hoàng đế, đồng thời cũng khởi lên khí tiết của bá quan văn võ trong triều. Nếu ông cưới chị của hoàng đế, đại thần

thời đó sẽ hỗn loạn; vì ông có tình nghĩa làm chồng như vậy, những đại thần sau này đều lấy Tống Hoằng làm gương.

Xin hỏi người nam bây giờ có mấy người đã nghe qua câu chuyện này? Các bạn nói họ phải nên hiểu? Người bây giờ có thân thể ba bốn chục tuổi, không có nghĩa họ có trí huệ ba bốn chục tuổi. Có lúc ba bốn chục tuổi còn không đơn thuần bằng người hai mươi tuổi, cho nên càng không nói tới khi có nhiều cảm dỗ như vậy xuất hiện. Cho nên lúc này các bạn có thể chấp nhận, có thể khoan thứ, kẻ đó có thể dẫn dắt, mới ứng đối được với khiêu chiến này trong đời, gọi là *“người không phải Thánh Hiền, không sai sao được, sai nhưng biết sửa, điều thiện lớn nhất”*. Các bạn, các bạn phải tin tưởng không có ai thích cam chịu đọa lạc hết, lúc nào cũng đều do lầm lạc rồi, không có ai chấp nhận họ, bao dung họ, cũng không có ai dạy họ, cho nên vì sĩ diện mới đã sai càng sai, khiến cuộc đời trở nên hỗn loạn. Cho nên đã có duyên làm vợ chồng, thì phải nên quý trọng ân nghĩa này.

Sắc dục khai mở, trí huệ liền tắt nghẽn

Lão tổ tiên chúng ta nói “*dục như hổ sâu*”, cái hổ sâu này hễ đạp chân xuống thì liền ngã nhào thịt nát xương tan. Trong cái dục thì cái “*sắc*” rất nghiêm trọng, sắc sẽ khiến người ta đọa lạc, sẽ khiến gia đình tan nát, sẽ khiến đất nước bại hoại. Tôi đã từng diễn giảng cho học sinh cấp hai, hỏi cái “*sắc*” này tại sao không tốt. Học sinh nói, do trên chữ “*sắc*” có một con dao, rất nguy hiểm. Các em cũng rất thú vị, chúng có cách lý giải của chúng. Tôi liền kể một số câu chuyện lịch sử cho các em nghe, Đường Huyền Tông khi còn chưa gặp Dương Quý Phi thì là “*khai nguyên chi trị*”, quốc gia hưng thịnh, gặp Dương Quý Phi rồi, gây ra tai họa rất lớn cho triều Đường, “*An Sử chi loạn*” suýt nữa đã hủy mất cả quốc gia.

Tôi hỏi, loạn An Sử thì phải trách ai? Có một số bạn nhỏ nói phải trách Dương Quý Phi, tôi nói “*Sai rồi, sao lại trách Dương Quý Phi được?*”. Dương Quý Phi nếu như sanh ra vào thời Thanh, lại gặp phải hoàng đế Khang Hy, hoàng đế Khang Hy cũng sẽ như như bất động, cho nên vấn đề không nằm ở Dương Quý Phi, vấn đề nằm ở ai? Ở cái “*sắc*”, Đường Huyền Tông có cái nhân háo sắc này, gặp phải cái duyên Dương Quý Phi, mới trồng xuống cái quả này; nếu như không có nhân, mười cô Dương Quý Phi có tới cũng vô ích. Cho nên không thể đổ trách nhiệm này đi, đó là không có trí huệ, không có khả năng phán đoán.

Tục ngữ nói “*trăm thiện hiếu dẫn đầu, trăm ác dâm đứng trước*”, trong kinh điển còn có một câu là “*thiên đạo họa dâm tối tốc*”, ông trời giáng tội cho những kẻ dâm loạn là nhanh nhất. Chúng ta thấy mỗi lần vong triều diệt quốc, đều do dâm loạn chiếm nhân tố rất lớn. Có hai anh em song sinh, gần như là sanh ra cùng một lúc, đã kể cho mọi người nghe câu chuyện này chưa? Hai người họ ra đời,

ngay cả cha mẹ cũng không nhận ra được, phải mặc quần áo khác nhau để phân biệt. Cùng một năm thi đậu công sinh, thi đậu tú tài, cùng một năm lấy vợ, cùng một năm cùng một tháng sanh con, tất cả phước phần hầu như đều giống nhau. Cho nên bạn bè người thân nói hai bọn họ số mệnh hoàn toàn giống nhau.

Sau đó hai anh em cùng vào kinh đi thi, ở nhà sát bên có một cô gái trẻ, đến ve vãn người anh. Người anh rất có chánh khí, người trước đây đều hiểu thi công danh phải tích âm đức, không thể làm những việc trái với lương tâm, liền cự tuyệt cô gái này. Trong lòng người anh nghĩ, mình nhìn rất giống em mình, nhất định phải nhắc nhở em mình, liền đi dặn dò người em tuyệt đối không được phạm sai lầm như vậy. Người em gật đầu, nhưng sau đó vẫn không kiềm chế được, đã phát sinh quan hệ với cô gái này, hơn nữa còn gật cô ấy, nói sau khi quay về sẽ lấy cô làm vợ.

Nợ tiền dễ trả, nợ tình khó trả, các bạn coi xã hội bây giờ, nam nữ phát sinh xung đột, mất mạng, hầu như ngày nào cũng có. Cái dâm này tại sao lại đáng sợ như vậy? Do nó không chỉ hủy hoại danh dự của đôi phương, thậm chí còn hủy hoại gia đình lẫn nhau. Mấy ngày trước có thấy một tin trên mạng, có vợ của một người phạm giới dâm, lại là cùng đứa cháu trai của mình, kết quả người chồng này nổi trận lôi đình, giết chết cả vợ và đứa cháu, còn giết luôn cả cha mẹ vợ. Anh ta nói “*Mấy người không dạy con gái mình cho tốt*”, sau đó cũng tự sát, nhưng không thành. Cho nên chúng ta coi, thật vậy, lão tổ tiên nhìn rất chuẩn, sự dâm dục này sẽ khiến rất nhiều người cả đời gặp nạn, hồ thẹn một đời, không thể không thận trọng!

Sau đó hai anh em vào kinh dự thi, người em không đậu, người anh đậu. Người

em không đậu, anh ta vẫn quay về tìm cô gái kia, sau đó còn tìm cô ấy lấy tiền, nói rằng: *“Anh còn phải thi tiếp, còn một cửa nữa”*. Lại gạt mát tiền của cô ấy. Kết quả người anh thật sự thi đậu tiến sĩ, cô gái đó còn tưởng người em thi đậu rồi. Cô đã đợi rất lâu, u uất rầu rĩ, đợi mãi không thấy người em quay lại cưới mình, trước lúc lâm chung có viết một lá thư cho anh ta. Kết quả người anh nhận được, biết được *“Ôi, em mình đã làm việc đáng hổ thẹn”*. Không lâu sau, đưa con trai duy nhất của người em chết mất, bệnh nặng mà chết. Người em vì quá đau lòng, khóc đến mù cả hai mắt, không lâu sau cũng chết theo. Còn người anh sau khi thi đậu tiến sĩ, gia đạo hết sức hưng thịnh, hậu thế đều rất tốt. Chúng ta coi, vốn dĩ là người có cùng vận mệnh, chỉ vì phạm giới dâm, cả vận mệnh đều hoàn toàn khác nhau.

Cho nên cái sắc này phải đặc biệt cẩn thận. Bây giờ không phải người nam phải chú ý cái sắc này, theo sự quan sát của tôi, ngay cả người nữ cũng phải chú ý. Các bạn coi bây giờ vì muốn tận mắt nhìn thấy phong độ của nam ca sĩ, nam diễn viên, cả mấy ngày không ngủ để đi xếp hàng. Phong độ gì? Không phải cái đức của họ, mà là cái sắc của họ. Cho nên bây giờ không phân biệt nam nữ, đối với sắc đều phải cẩn thận.

Bây giờ cảm dỗ bên ngoài hết sức nhiều, cho nên con trẻ ngay từ nhỏ đã tiếp xúc với truyền hình và báo chí các bạn phải cẩn thận, Phu Tử nói, *“người trẻ kiêng kị sắc”*, khi còn trẻ đã nhiễm những thứ sắc tình này, đối với thân tâm cả đời của chúng đều có tổn hại rất lớn. Cho nên “Đệ Tử Quy” nói *“sách vô ích, không xem đọc, hại thông minh, hư tâm trí”*, những sách không tốt cho chúng, sẽ che lấp mất sự thông minh trí huệ của chúng. Gọi là dục khiến trí mê, tình sâu trí chướng, tình dục, sắc dục chỉ cần mở ra, trí huệ liền thế nào? Tất ngẫn. Cho nên bây giờ rất

nhều người trẻ làm ra những việc, trưởng bối nhìn vào đều phải lắc đầu. Rất nhiều người nói, sớm biết như vậy hồi đó đã không sanh nữa. Cho nên trưởng dưỡng lý trí của con cái, trưởng dưỡng thái độ làm người xử thế của con cái, không được chậm trễ.

Rất nhiều người đều nói cái sắc này thật sự rất khó vượt qua. Trên thực tế chúng ta phải hiểu một chân tướng, tất cả những dục vọng, phiền não này, chúng không phải thật, chúng là giả! Các bạn coi chúng như thật, hình như chúng sẽ rất có sức mạnh; các bạn biết chúng là giả thì không còn nữa. Lấy một ví dụ, ăn trộm leo lên hàng rào nhà các bạn, muốn leo vào, giống như muốn leo vào tâm các bạn vậy, lúc này chỉ cần người chủ cảnh giác được, vỗ bàn một cái “*Bốp*”, tên trộm đó sẽ ra sao? Hắn có tạt giạt mình, “*Bốp*”, hắn sẽ rớt từ trên tường xuống. Chánh niệm hiện tiền, tà niệm tự nhiên sẽ không ô nhiễm được.

Mọi người có coi qua “*Đạt Ma tổ sư truyện*” chưa? Các bạn coi Nhị tổ Huệ Khả hỏi Đạt Ma: “*Tâm con không an, phải làm sao?*”, phiền não, tâm bất an. Tổ sư Đạt Ma nói: “*Nào, đem tâm người ra đây, ta an giúp người*”. Được, mọi người đem cái tâm bất an ra đây, tôi giúp mọi người an. Tâm bất an ở chỗ nào? Tính nóng nảy ở chỗ nào? Nào, mọi người đem tính nóng nảy ra đây, cho tôi coi một chút. Không có mà, nó là giả mà, sát na biến hóa mà. Các bạn coi nó như thật, nó sẽ thường tới làm phiền các bạn. Các bạn biết nó là giả, thì nó không còn sức lực gì nữa.

Có một người nam, bạn bè anh nói với anh: “*Tôi đã sắp xếp cho anh hẹn hò với một cô gái xinh đẹp nhất trong thành ở một nhà hàng nào đó, anh mau đi qua đi, tối nay cô ấy bầu bạn cùng anh*”. Ồ, bỗng chốc lửa dục nổi lên, dùng tốc độ

nhanh nhất chạy qua đó. Bình thường không đi taxi, hôm đó phải đi taxi cho nhanh. Các bạn nói dục là thật hay giả? Lúc đó anh ta cảm thấy là thật quá đi chứ, muốn cản cũng không cản nổi! Kết quả đẩy cửa ra, em gái anh ta ngồi đó. “Sao em lại ở đây?”. Xin hỏi lừa dục lúc này đi đâu rồi? Lừa dục đó lúc này như muốn ngút trời bây giờ đi đâu rồi? Là giả mà. Anh ta lập tức từ dục niệm chuyển thành nổi nóng, là em gái của mình sao? Cho nên càng hiểu được dục là giả thì càng có thể buông bỏ nó.

Điều phục sắc dục này, những người có đức hạnh hồi xưa có một số phương pháp. Thứ nhất, nhìn thấy người nữ lớn hơn các bạn thì coi như mẹ, thì sẽ không phạm tà dâm; người nữ ngang bằng tuổi mình thì coi như chị em mình; người nữ nhỏ hơn mình thì coi như con gái mình. Đây là phương pháp thứ nhất.

Phương pháp thứ hai, nếu như người nữ này dẫn dụ các bạn, các bạn coi cô ấy như rắn độc, sẽ hủy hoại gia đình mình, sẽ cắn chết sanh mạng mình, lúc này tính cảnh giác sẽ cao độ, sẽ không rơi vào sự cám dỗ này nữa.

Thứ ba là bất tịnh quán. Con người tại sao lại sản sanh dâm niệm? Vì họ đối với thân thể này sanh tâm tham ái. Thân thể này có gì mà ưa thích? Bây giờ lấy kính hiển vi ra, coi lại thân thể của chúng ta một chút. Chúng ta mỗi ngày tại sao lại tắm rửa? Ba ngày không tắm, kì cọ một chút, cục thuốc tẽ sẽ xuất hiện, phải không? Đát, mồ hôi, nước mũi, đờm dãi... một người ba ngày không đánh răng, có đẹp không? Rau tóc, móng vuốt, xương thịt, huyết dịch, đại tiểu tiện... Nói thẳng ra, thân thể này của chúng ta là bao phủ bằng một lớp da mà thôi, tức là một cái bình hoa xinh đẹp bên trong đựng đầy những thứ này, đây chính là chân tướng. Có đẹp không? Đây chính là tại sao thân thể gọi là đấy da thối. Nhưng thân thể

này cũng rất đáng quý, các bạn mượn thân thể này để nâng cao linh tánh của mình, vậy thì thân thể này sẽ có giá trị, các bạn chấp trước thân thể này, tham ái nó, thì đó là ngu muội.

Các vị nam, nếu như chúng ta nghĩ, con người thật ra là do những thứ này tạo nên, thì sự tham ái của các bạn sẽ không còn nữa, phải không? Sau đó các bạn còn nghĩ, nếu cô ấy tám mươi tuổi thì nhìn sẽ ra sao? Các bạn coi người ta chết đi, mấy tiếng đồng hồ là bắt đầu thối rữa, bên trong sẽ sanh dòi, các bạn còn ý niệm gì nữa? Tâm như nước tĩnh. Cho nên không thể chấp trước thân thể này, phải nhìn vào mỹ đức của người nữ. Thật sự như vậy, thì vợ mình càng nhìn sẽ càng trang nghiêm. Mọi người có thấy trường bồi đã học qua giáo dục văn hóa truyền thống của chúng ta chưa, năm sáu chục tuổi, cô ngồi ở đó đã rất có uy nghi, sau đó nhìn rất trang nghiêm, rất dễ chịu, cô có khí chất lắm! Khí chất mới có thể khiến người ta nhìn cả đời cũng thấy thoải mái, cả đời đều tôn trọng cô. Cho nên phải trọng đức chứ không thể trọng sắc, không thể chỉ coi trọng vẻ bề ngoài.

Cho nên dục là gì? Là giả, là hư huyền, nhận hư vọng làm chân thật, cho nên bị những thứ hư huyền khiến cho cả đời long đong lận đận, còn những thứ chân thật, những thứ thật sự quan trọng thì đều không làm. Khi chúng ta biết sắc dục này sẽ hủy hoại chính mình, hủy hoại gia đình mình, khi chúng ta tri nhận rõ ràng sắc dục là hư không, là hư vọng, chúng ta sẽ buông bỏ được nhiều hơn.

Tại sao dục vọng con người lại nặng như vậy? Thật ra căn nguyên vẫn nằm ở cuộc đời không có mục tiêu đúng đắn, cuộc đời căn bản không biết nên đi về đâu. Trong tâm không có mục tiêu, mỗi ngày đều luôn buông thả phóng túng, sống ngày nào hay ngày đó, mỗi ngày chỉ nghĩ hôm nay mình chỉ cần được ăn no, được

ngủ ngon là tốt rồi. Cho nên từ nhỏ nhất định phải giúp con trẻ lập định chí hướng, điều này quá quan trọng. Người có chí hướng, khí chất của họ, thái độ nhân sinh của họ sẽ hoàn toàn khác. Chúng tôi hỏi các em nhỏ: “*Tại sao các em phải đi học*”. Các em lập tức trả lời: “*Do muốn làm Thánh Nhân*”. Khi các em có thái độ này, đối với ngôn hành cử chỉ của bản thân đều có yêu cầu. Cho nên các bạn, muốn không bị dục vọng sai khiến, tâm các bạn phải có chí lớn, định vị bản thân ở nhà làm một hiếu tử, làm một người chồng tốt, làm một người cha tốt; trong xã hội làm một lãnh đạo tốt, tấm gương tốt, tấm gương cho xã hội, cho quốc gia.

Truyền thừa gia đạo bất suy

Chúng ta là người làm cha mẹ, có năng lực để phân biệt cái gì là yêu, cái gì là dục không? Cái gì là khổ, cái gì là vui? Cái gì là phú, cái gì là quý? Cái gì là phước, cái gì là họa? Những điều này chúng ta đều rất rõ ràng rồi, mới có thể thật sự dẫn dắt con cái chúng ta có tư tưởng đúng đắn, thành tựu gia đình của chúng, thành tựu vận mệnh của chúng.

Cho nên, chúng ta phải biết rõ tư tưởng quan niệm của chính mình là đúng đắn. Đối với gia đình mà nói, cha mẹ rất có trách nhiệm, khổ tới đâu, mệt tới đâu cũng cảm thấy đó là bổn phận của mình, là việc nên làm. Là người làm cha làm mẹ, thật ra khi bước vào hôn nhân đã có tâm cảnh, thái độ hết sức đúng đắn rồi, tức là *“thượng dĩ sự tông miếu, hạ dĩ kế hậu thế”*. Trách nhiệm này đối với gia đình mà nói, thật ra tức là điều chúng ta thường nói *“kế thừa phát huy”*, *“kính người già yêu trẻ nhỏ”*.

Trong gia đình điều rất quan trọng là sự truyền thừa gia đạo, *“kế thừa”*, có thể khai mở con cháu đời sau. Cho nên chúng ta thời thời phải đem phong phạm của tổ tiên, phong phạm của ông bà mình nói cho con cháu nghe, để chúng truyền thừa đức phong tốt của tổ tiên, nhận được khai mở. Trong gia đình điều kiêng kỵ nhất là không chỉ không kể lại cái tốt, sự hy sinh và ân đức của ông bà, ngược lại còn nói điều không tốt của họ, như vậy tâm địa của con cháu sẽ hư hỏng. Cho nên thường kể về cái tốt của tổ tiên, ông bà, con người mới có thái độ uống nước nhớ nguồn, tri ân báo ân.

Truyền thừa gia đạo này, chúng ta thường nói *“trung hiếu là cái gốc để truyền gia, cẩn thận là cái gốc để bảo gia”*. Chúng ta lại nói *“mỹ bất hữu sơ, tiên khắc*

hữu chung”, có nghĩa là một người rất có thể có một sự khởi đầu tốt đẹp, nhưng để giữ gìn tâm ban đầu đó thì không hề dễ. Cho nên giữ vững gia đạo rất có thể còn khó khăn hơn cả lập nghiệp. Khi lập nghiệp có thể chịu cực chịu khổ, chống chọi được nghịch cảnh, nhưng khi thật sự phú quý rồi, lại rất dễ tham chấp, rất dễ xa hoa. Cho nên phải có tính cảnh giác cao độ mới có thể truyền thừa gia đạo hết sức tốt.

Rất nhiều cách ngôn cũng nhắc nhở chúng ta thái độ cẩn thận này, “*một lần sảy chân để hận thiên cổ*”, “*cả đời lập danh, bại trong chớp mắt*”. Lấy người nam làm ví dụ, có thể cả đời họ hết sức thanh cao giữ mình, đến năm mươi mấy tuổi, lại tổn hại danh tiết. Đối mặt với những cảnh giới này phải rất cẩn thận, rất khắc chế. Tài sắc danh thực thù đều phải hết sức cẩn thận.

Chúng ta đã nói tới trong tâm hiếu tử phải thường nghĩ không thể dùng thân mình làm nhục cha mẹ, không thể khiến cha mẹ cảm thấy hổ thẹn, cho nên họ nhất cử nhất động đều không dám làm tổn hại thân thể, khiến cha mẹ lo lắng; không dám tổn hại danh tiết, khiến cha mẹ đau khổ cả đời. Lúc nào họ cũng nhớ tới “*thân bị thương, cha mẹ lo, đức hạnh kém, cha mẹ tủi*”, họ cẩn thận dè dặt, nhất ngôn nhất hạnh đều cẩn thận. Hơn nữa “*đức hạnh kém, cha mẹ tủi*”, cha mẹ ở đây không những chỉ cha mẹ mình, còn bao gồm tất cả người thân của mình. Danh tiết của chúng ta bị tổn hại, phạm pháp, ngay cả vợ con chúng ta có thể cũng không ngẩng đầu lên được. Cho nên thân thể cũng vậy, danh tiết cũng vậy, không những là của chính mình, còn là của tất cả những người thương yêu chúng ta, tất cả những người thân của chúng ta, đều có tương quan với nhau. Thân thể, danh tiết chúng ta bị tổn hại, người thật sự lo lắng, thật sự đau lòng là cha mẹ chúng ta, người thân chúng ta.

Rất nhiều người nói “*Thân thể tôi tự tôi phụ trách*”, mọi người nói câu này có đúng không? Một người thật sự bị bệnh rất nặng, họ phụ trách việc gì? Họ phụ trách việc “*ôi chao, hỡi ơi*”, cái này là phụ trách sao? Lúc đó mệt là mệt những người thân nhất. Cho nên nói thực hành hiếu đạo phải bắt đầu từ thái độ “*thân thể tóc da, nhận từ che mẹ, không dám tổn hại, khởi đầu của hiếu*”, bắt đầu từ việc thương yêu thân thể của mình.

Trong “Luận Ngữ” Mạnh Vũ Bá hỏi về hiếu, Khổng Tử nói: “*Phụ mẫu duy kì tất chi ưu*”, mọi người cảm nhận một chút, câu này chữ nào là then chốt? Chữ “*duy*” này đây, cha mẹ vì con cái bệnh tật mà đau buồn, là điều tất nhiên, chúng ta bị bệnh cha mẹ nào mà không đau buồn, phải không? Tại sao có chữ “*duy*” này? Tại sao cha mẹ chỉ khi chúng ta bị bệnh mới đau buồn? Có nghĩa là đức hạnh của con cái không khiến họ lo lắng, chỉ có khi bệnh tật họ mới lo lắng, những việc khác đều không cần bận tâm. Đây mới là tiêu chuẩn của một người làm con.

Từ “*tật*” này nghĩa là bị bệnh, nó còn chỉ thói quen không tốt. Ví dụ giữa vợ chồng quá túng dục, lúc này cha mẹ cũng sẽ lo lắng. Cha mẹ là người từng trải, nhưng chuyện này cũng khó nói. Bây giờ làn gió phương Tây thổi vào, chúng ta chịu ảnh hưởng bởi tư tưởng phương Tây, dục vọng phải tiết chế, không được quá phóng túng, không biết đạo lý này. Cho nên bây giờ số người có thể không bệnh tật mà mất thì càng ngày càng ít, do khi túng dục, sức khỏe đều bị tổn thất rất lớn, gọi là “*quả dục tinh thần sáng khoái, nghĩ nhiều khí huyết suy*”. Con người muốn học sự phóng túng, rất nhanh, một lần là biết, sau đó lại học tiết chế thì không dễ dàng, cho nên “*từ tiết kiệm thành xa xỉ thì dễ, từ xa xỉ thành tiết kiệm thì khó*”. Từ tiết chế tới phóng túng thì rất dễ, từ phóng túng tới tiết chế thì không dễ.

Có một câu chuyện chấn động cả nước, “*vụ buôn lậu Đạm Giang*”, liên can tới rất nhiều người, trong đó có một quan viên bình an vô sự. Vừa hay thầy giáo của chúng tôi có quen biết ông, có nói chuyện với ông về việc này. Ông nói lúc đó thấy mọi người như một tổ ong đều đang tham, ông cũng động lòng rồi. Ông còn ở đó suy tính: “*Dù sao sau khi mình trộm rồi, bắt nhốt mấy năm, chi phí học đại học của con mình cũng xong xuôi*”. Đang chuẩn bị làm như vậy, đột nhiên trong đầu ông hiện ra hình ảnh cha ông. Cha ông là giáo viên tiểu học, coi danh tiết còn quan trọng hơn cả sanh mạng. Ông lại nghĩ: “*Nếu như mình thật sự tham ô rồi bị bắt nhốt, thì cha mình sẽ sống không bằng chết*”. Niệm này khiến ông từ bỏ ý niệm tham ô. Kết quả không lâu sau, mọi việc bại lộ, đồng nghiệp của ông đều bị bắt. Ông nói tới đây thì hết sức cảm thán rằng: “*Nhờ một niệm hiếu tâm này đã cứu được tôi, cũng cứu được gia đình tôi. Bây giờ trung thu, năm mới, tôi vẫn có thể đoàn tụ với người thân của mình*”.

Chúng ta bình tâm nhìn lại, quả thật là “*quân tử vui vẻ làm quân tử, tiểu nhân oan uổng làm tiểu nhân*”. Nếu như thật sự tham ô, xin hỏi con cái ông thật sự đi học đại học thì sẽ hết chuyện rồi sao? Bài toán không phải tính như vậy. Thứ nhất, ông bị nhốt lại rồi, vợ con ông đều không ngẩng đầu lên được. Chúng ta phải hiểu, tham những đồng tiền đó là tiền của ai? Là tiền của lão bá tánh. “*Bổng lộc ta hưởng, xương máu nhân dân*”, đó đều là đồng tiền xương máu của lão bá tánh, các bạn ra tay thì sẽ tổn hại bao nhiêu âm đức, tổn hại bao nhiêu phước phần! Cái này là “*lấy tiền tài phi nghĩa*”, hoành họa sẽ tới.

Cho nên, không chỉ nhìn thấy con số trước mắt này thôi, con người đều bị dục vọng làm đầu óc u mê, coi thường đạo lý trong thiên địa. “*Lưới trời lồng lộng, tuy thưa khó thoát*”, phạm pháp không chỉ phải bắt giam, phước báo còn bị tổn hại.

Không phải bắt giam là xong chuyện, vợ con đều phải gặp tai họa này. Cho nên điều này đã nói với chúng ta “*cẩn thận là gốc để bảo gia*”, danh tiết của chúng ta, thân thể của chúng ta đều thuộc về những người thương yêu chúng ta. Đời này chúng ta sống có ý nghĩa, sống có giá trị, tất cả người thân đều bị ảnh hưởng bởi tấm gương tốt, đều cảm thấy quang vinh.

Chúng ta tiếp theo nói tới sự truyền thừa gia đạo, “*cần kiệm là gốc để trị gia*”. Người làm cha mẹ xa xỉ, gia đình này rất khó giữ gìn. Gọi là đại phú do thiên, tiểu phú do cần, do kiệm, từ hai thời đại chúng ta thật ra có thể nhìn thấy chân tướng này. Thế hệ trước sanh không ít con, chỉ có người cha đi kiếm tiền, ăn nhín nhịn thèm, gia đình này cũng sống được, thậm chí không cần mượn tiền mà mua được nhà cũng có. Bây giờ hai vợ chồng cùng kiếm tiền, chỉ có một hai đứa con, kết quả còn mượn một đồng tiền, có lúc còn vì không trả nổi nợ mà lo sốt vó. Khác biệt nằm ở thái độ cần kiệm trị gia này.

“*Hòa thuận là gốc để tế gia*”. Gia đình phải tràn ngập khí cát tường hòa thuận, gia hòa vạn sự hưng. Chúng ta thường nói người nam phải mạnh mẽ, cương chánh; người nữ phải nhu hòa, nhu thuận. Xin hỏi cương và nhu có giống nhau không? Chúng ta nghĩ coi, sự cương của người nam nằm ở đâu? Cương ở chỗ “*vô dục*”. Người vô dục sẽ không bị cảnh giới chuyển, sẽ không vì cảnh giới mà nổi nóng, sẽ không vì cảnh giới mà khởi lòng tham, cái này mới là cương. Cho nên tinh thần của “*cương*” trên thực tế vẫn là sự tu dưỡng, không tùy thuận tập khí, mà tùy thuận chánh khí, cái này gọi là “*cương*”, cái này gọi là “*thân đạo nghĩa*”, mới thể hiện được khí khái của nam tử hán đại trượng phu! Thậm chí không chỉ không nổi nóng, người ta sỉ nhục họ, mắng họ, họ cũng như như bất động, không so đo với người ta, không đáp trả, cái này mới là “*cương*”.

Còn “*nhu*” thì sao? “*Nhu*” cũng là không nổi nóng, tuyệt đối không so đo với người, thuận theo nghịch cảnh. Cho nên mọi người cảm thấy cương và nhu có giống nhau không? Về tâm tính đều là sự tu dưỡng, chỉ là đặc trưng nam nữ thể hiện ra không giống nhau lắm, bản chất đều vẫn là sự tu dưỡng trên tâm tính. Không động tập khí, tùy thuận đức hạnh, cho nên người nam thật sự tốt thì trong cương có nhu, người nữ thật sự tốt thì trong nhu có cương. Người nam rất mạnh mẽ, khi cần nhu hòa cũng rất dịu dàng, có phải không? Người nữ rất dịu dàng, đợi đến khi họ gặp một số cảnh giới thì họ còn kiên định hơn sắt đá. Cho nên chân cương có chân nhu, chân nhu có chân cương.

Về sự “*hòa*”, thật ra cũng đều là biết thuận theo đạo lý, thuận theo tình lý. Cho nên lấy nhu làm thể, lấy hòa làm dụng, có sự tu dưỡng như vậy thì sẽ hết sức công chánh vô tư, sẽ hết sức hòa thuận. Đây là “*hòa thuận là gốc để tề gia*”.

“*Điều hòa nhân tình, phát minh sự lý*”, tám chữ này cũng rất quan trọng. Thật ra tám chữ này cũng là đang nhắc nhở chúng ta “*biết trước biết sau, thì gần với đạo*”, trình tự trước sau của sự vật không thể điên đảo. Ví dụ trong “*Luận Ngữ*” có nói “*quân tử tín nhi hậu gián*”, giữa bạn bè người thân có đầy đủ sự tin tưởng rồi mới khuyên gián được. “*Vị tín*”, còn chưa tin tưởng mà các bạn đã khuyên họ, “*tắc dĩ vi báng kì dã*”, họ không vừa lòng, ê nè, anh có phải là đang huy báng tôi không? Anh có phải là thấy tôi không thuận mắt không? Tín nhiệm đầy đủ rồi, các bạn khuyên họ, họ cảm thấy các bạn thương yêu họ. Đây là tình người, phải thấu hiểu cho được. Gọi là “*giao tình nhạt thì không nói sâu xa*”, chúng ta có lúc sự tín nhiệm đó chưa xây dựng được, nói chuyện một cái là tuôn ra xối xả, câu này nói câu kia, “*bla bla bla*”, kết quả người ta rất không vui, không chấp nhận được, chúng ta còn ở đó nói “*chớ cần Lã Động Tân, người này không có thiện căn, thôi*

bỏ”, “Con người tôi nói năng rất thẳng thắn”. Các bạn coi, bản thân mình không thông đạt nhân tình, còn đưa mình lên rất cao.

“*Nếu che đậy, càng thêm tội*”, cho nên người ta có lúc tự mình cũng không biết, nhân tình sự lý này nếu cảm nhận được, thì sẽ biết cái gì phải làm trước, phía sau mới có thể thuận thể mà làm. Cho nên, quan hệ hai bên, tín nhiệm đủ rồi, sau này mới có thể mượn một số cơ hội mà thiện xảo nhắc nhở họ. Nếu như không có “*điều hòa nhân tình*”, tức là nói năng có đầu có đuôi, người bình thường đều không chấp nhận được.

Tôi không biết có kể chuyện “*Thiếu Đệ cảm tâu*” cho các vị huynh trưởng nghe chưa, câu chuyện này thật sự là rất có trí huệ. Cô Thôi Thiếu Đệ sắp gả qua nhà họ Tô, nhà họ Tô có năm anh em trai, chồng sắp cưới của cô là con út, cho nên cô có bốn người chị dâu. Các chị em bạn dâu sống với nhau ra sao? Trước khi cô gả qua đó, bốn chị dâu của cô thường cãi nhau, có lúc cãi còn chưa xong, còn đem gậy gộc ra đánh nhau. Cho nên người thân của cô than thở rằng: “*Con gả qua bên đó, chẳng phải rất nguy hiểm sao? Lành ít dữ nhiều*”, đều thấy lo lắng. Nhưng, Thiếu Đệ đối với nhân tánh bốn thiện hết sức tin tưởng: Chúng ta chỉ cần thành tâm, đều có thể cải thiện được.

Sau khi Thiếu Đệ gả qua đó, cô rất biết lẽ nhường, biết nhẫn nhường, biết khiêm nhường. Ví dụ về nhà mẹ có đồ gì tốt đem qua, thì nhường cho các chị dâu và các cháu trước. Người trước mình sau, các cháu đều ăn rồi mới để cho con mình ăn. Mẹ chồng phân chia công việc, nếu nhìn thấy nét mặt chị dâu khó coi, cô liền đi qua: “*Mẹ, con là người tới sau cùng, con còn nhỏ, việc này để con làm là được*”, gánh lấy việc đó, đây gọi là điều hòa nhân tình. Khi cả nhà cùng ăn cơm, chị dâu

còn chưa ngồi vào bàn, cô tuyệt đối cũng chưa ngồi. Đợi chị dâu ngồi xuống, cô mới ngồi.

Cho nên tôn trọng, quan tâm từng ly từng tí đối với các chị dâu, có ai mà không cảm động? Tim người ta là làm bằng gì? Làm bằng thịt, đều có cảm giác, có tình cảm. Thậm chí có lúc đang ẵm cháu, đứa cháu còn quần trong tã, “*ôi chao, thật là dễ thương, dễ thương quá*”, đột nhiên đứa cháu này tè ra, tè lên quần áo của cô, hơn nữa cô còn đang mặc trang phục vô cùng trang trọng. Nào, các vị huynh trưởng, vừa hay hôm nay các bạn đang mặc một bộ đồ rất đắt tiền, sau đó “*tè....*”, tè lên người các bạn, ý niệm đầu tiên của các bạn là gì? “*Bộ đồ này của mình bao nhiêu tiền! Ôi, làm sao đây?*”. Nhưng cô Thôi Thiếu Đệ thì sao? Chị dâu cũng rất ái ngại “*Ôi, ôi, xin lỗi xin lỗi*”, liền qua ẵm lấy đứa nhỏ. “*Chị đừng căng thẳng quá, đừng làm cháu giật mình, bộ đồ giặt tí là được, không sao hết*”. Các bạn coi chị dâu lúc đó sẽ thấy sao? “*Trong tình cảnh này, niệm niệm vẫn nghĩ tới con của mình*”. Các bạn một lòng một dạ nghĩ tới con của họ, sau đó chiều cảm tới việc người ta cũng sẽ một lòng một dạ nghĩ cho các bạn.

Trước đây bốn chị dâu này đều rất hay cãi nhau, mắng nhau, rất nhiều điều thị phi cũng còn tồn tại. Sau đó, người chị này sẽ qua nói, ôi thôi, cái cô chị kia không tốt thế nào không tốt ra sao, tới nói cho Thiếu Đệ nghe. Chúng ta nên phản ứng ra sao? “*Nếu người thật tu đạo, không thấy lỗi thế gian*”, có phải như vậy không? Chị dâu đó có thể sẽ phản ứng thế nào? “*Ồ, cô nhớ đó, không nể mặt tôi*”, đây là không biết điều hòa tình người, không nên lấy đạo lý áp đặt người khác. Cho nên khi chị dâu tới kể với chúng ta về cái xấu của người khác, có một kỹ năng phải học, gọi là cười cho qua, không có bất kì phản ứng gì, họ sẽ không nói tiếp được, sẽ ái ngại mà đi mất.

Cho nên người và người sống chung tức là các bạn càng phản ứng, đối phương càng hăng máu. Ví dụ họ mắng các bạn, các bạn đáp trả lại, họ sẽ càng mắng càng hăng. Họ mắng các bạn hai ba câu, các bạn không có phản ứng, họ sẽ thấy không mắng tiếp được. Họ đánh các bạn, các bạn cũng không đánh trả, họ đẩy các bạn, các bạn nằm ở đó, họ sẽ không biết tiếp theo nên làm sao nữa, cho nên một bàn tay vỗ không nên tiếng. Dần dần họ thấy các bạn đều không nói những chuyện này, đức hạnh của các bạn có thể cảm động họ, “*ồ, vẫn là cô có tu dưỡng*”.

Sau đó tì nữ của Thiều Đệ chạy tới nói này nói kia, cô liền trách mắng tì nữ này, sau đó đưa tì nữ tới xin lỗi chị dâu của mình. Mọi người thấy làm như vậy có tốt không? “*A, sao mà dữ quá vậy*”. Mọi người phải chú ý, đừng có nhìn việc trước mắt họ có dễ chịu không, có buồn lòng không, cô gái này về sau sẽ đi làm con dâu nhà người ta, nếu như không giáo huấn cô ấy, sau này sẽ tập thành tính ăn không được liền đập đổ. Cho nên sự nghiêm khắc này chính là thương yêu cô gái đó.

Cho nên Thôi Thiều Đệ điều hòa nhân tình, bản thân mình làm gương trước. Khoảng một năm sau, bốn người chị dâu đều nói “*Em năm là đại hiền*”, bị đức hạnh của cô cảm động, những người như chúng tôi so với cô ấy thật không phải là người, “*chúng tôi không phải người*”. Trong quá trình này, Thiều Đệ có phê bình ai không? Không có. Chánh khí hóa nhân.

Cho nên câu chuyện này cũng nhắc nhở chúng ta “*Ba tranh ba nhường, thiên hạ không còn người tham; ba nộ ba cười, thiên hạ không còn người dữ*”. Xung đột giữa người và người đều là nhất thời nóng nảy tranh nhau, không tranh nữa, biết nhường nhịn, biết mỉm cười đối mặt, những xung đột này sẽ được hóa giải.

Chúng ta coi “*ba tranh ba nhòng*”, tại sao? Do người ta đều có lương tâm, họ tham những cái lợi nhỏ này, lần nào các bạn cũng không tham, họ nói “*anh quân tử, tôi tiểu nhân*”, tâm hồ thẹn của họ sẽ khởi lên.

Thời Hán rất coi trọng học vấn Ngũ kinh, cho nên hoàng đế đã đặt ra tiến sĩ Ngũ kinh. Có một lần tụ họp tiến sĩ Ngũ kinh, hoàng thượng hạ chỉ tặng mỗi người một con dê. Tan họp, tất cả các tiến sĩ Ngũ kinh đều đứng vây quanh ở đó, “*Ô hô, con dê nào mập hơn*”. “*Ô hô, nhìn như vậy không chuẩn, phải đem đi cân mới chuẩn*”. Mọi người cứ ở đó tranh, cứ muốn mình nhận con nặng nhất. Trong đó có một tiến sĩ Ngũ kinh tên là Chân Vũ, nhìn thấy mọi người đang ở đó tranh, cảm thấy rất khó chịu. Mọi người phải hiểu, họ đều là thân phận gì? Tiến sĩ Ngũ kinh đấy. Thật sự là quá sức mát mặt, đều là người giảng kinh, kết quả đều ở đó tranh cái lợi nhỏ như đầu ruồi, đó là hữu khẩu vô tâm, chỉ học ghi nhớ mà thôi. Cho nên Chân Vũ cảm thấy rất hồ thẹn, rất mát mặt, sau đó đã dẫn con dê ốm nhất đi. Kết quả dê ông vừa dắt đi, tất cả mọi người đều nhìn nhau, đều thấy ái ngại. Chỉ cần có người làm ra sự không tham, những người tham kia sẽ sanh tâm hồ thẹn. Sau đó hoàng đế biết được chuyện này, hoàng đế rất thông minh, muốn dùng cơ hội này để giáo dục người thiên hạ, cho nên đã phong Chân Vũ là “*Tiến sĩ dê ốm*”, đây là tấm gương cho cả thiên hạ.

Cho nên hoàng đế thời Hán tôi cảm thấy rất không đơn giản, chẳng trách chúng ta là “*người Hán*”. Mọi người coi, Hán Văn Đế ném thuốc cho mẹ cả ba năm, không đơn giản. Hơn nữa hiệu của hoàng đế thời Hán là Hán Hiếu Văn Đế, Hán Hiếu Cảnh Đế, đều có chữ “*Hiếu*”, dùng hiếu trị thiên hạ. Trong “*Đệ Tử Quy*” có nói “*lạnh làm ấm, nóng làm mát*”, đây là phong phạm của Hoàng Hương Đông Hán. Hoàng Đế vừa nhận ra tấm gương này, liền chiêu cáo thiên hạ “*Giang Hạ*

Hoàng Hương, cử thế vô song”, người thiên hạ chẳng phải đều học được hiểu đạo rồi sao, hoàng đế làm rồi, lại lập nên tấm gương trong thiên hạ, cho nên cả triều đại đều coi trọng hiểu đạo, đức hạnh.

Đông Hán Quang Vũ Đế sau khi phục hưng Hán thất, có rất nhiều tướng quân theo ông đánh trận, sau khi bình định thiên hạ, những tướng quân này đều ở đó tranh ai có công lao lớn nhất. Có vị đại tướng quân Phùng Dị, công lao của ông có lẽ là lớn nhất. Kết quả ông thấy mọi người đều ở đó tranh, cảm thấy rất buồn, chúng ta vì nước tận trung là việc nên làm, không phải để tranh công, ông liền lặng lẽ đi ra. Phải lặng lẽ nhé, các bạn đừng có nạt lên “*Hừm, vô liêm sỉ!*”, sau đó người ta sẽ nói “*Ông có cái gì mà ghê gớm!*”, phải không? Như vậy sẽ không thể cảm động người khác, lại còn rước tới rất nhiều đối lập, xung đột với mình. Ông lặng lẽ đi ra ngoài, và ngồi trầm tư dưới một gốc cây lớn. Sau đó hoàng đế biết được chuyện này, liền phong ông là “*Đại thụ tướng quân*”, sau đó người trong thiên hạ đều không đi tranh công nữa. Cho nên người lãnh đạo xây dựng điều thiện, đối với phong khí của cả đoàn thể là hết sức quan trọng. Đây là “*ba tranh ba nhường, thiên hạ không còn người tham*”.

“*Ba nộ ba cười, thiên hạ không còn người dữ*”. Người ta ác ý đối với chúng ta, nổi nóng đối với chúng ta, chúng ta đều không so đo, còn đối với họ rất tốt, dần dần, họ sẽ thấy không nên như vậy. Có thể chị dâu của Thiệu Đệ đang ở đó phê bình ai đó không tốt, Thôi Thiệu Đệ còn nói “*Lần trước chị ấy rất hy sinh cho chị mà, chị đừng chỉ thấy cái không tốt của chị ấy, chị ấy đối với chị rất tốt*”, phải không? Cô còn đem cái tốt của người đó nhắc nhở đối phương, khiến đối phương không chỉ ghi nhớ cái không tốt của họ. Như vậy có thể hóa giải rất nhiều sự không vui trong gia đình. Đây là “*hòa thuận là gốc để tề gia*”. Có tâm hòa thuận, luôn

nghĩ làm sao việc lớn hóa nhỏ, việc nhỏ hóa không, làm sao khiến gia đình càng thêm đoàn kết.

Sau cùng, *“thi thư là gốc để khởi gia”*. Người đọc sách Thánh Hiền mới biết phân biệt thị phi, tà chánh, thiện ác, cho nên trong “Chu Tử Trị Gia Cách Ngôn” có một câu giáo huấn rất quan trọng, *“tổ tiên tuy xa, cúng tế không thể không thành”*, phải nuôi dưỡng thái độ uống nước nhớ nguồn của con cái; *“con cháu tuy ngu, kinh sách không thể không đọc”*. Cho nên người làm cha mẹ, một là phải có tư tưởng đúng đắn, hai là phải có tâm thái đúng đắn, còn phải có trách nhiệm, đem việc giáo dục con cái đặt ở một vị trí quan trọng.

Lúc này vừa nói với mọi người về những sự truyền thừa gia đạo khá là quan trọng. Tất nhiên thực hành cả “Đệ Tử Quy” trong gia đình tức là truyền thừa gia đạo, chúng ta thực hành trong cuộc sống những tinh thần *“trung hiếu là gốc để truyền gia, cẩn thận là gốc để bảo gia, cần kiệm là gốc để trị gia, hòa thuận là gốc để tế gia, thi thư là gốc để khởi gia”*, thực hành trong sự chung sống giữa người và người, thì sẽ không tách rời những quy củ của “Đệ Tử Quy”. Do “Đệ Tử Quy” là hành môn, tất cả đạo lý đều phải đem ra thực hành.

Còn nữa, chúng ta làm cha làm mẹ phải có tâm thái phản tỉnh. Trong gia đình không thể không xuất hiện một số tình hình, ví dụ con cái không nghe lời, người làm cha mẹ chúng ta phải nghĩ rằng, trái cây bị chua, không ngọt, vấn đề nằm ở đâu? Nằm ở gốc của cây, gốc cây không hấp thu dưỡng chất tốt. Cho nên con cái là trái cây, cha mẹ là gốc cây. Lúc này phải quay đầu lại phản tỉnh: Đức hạnh của con cái không tốt, có phải hiếu đạo của mình làm không được vững vàng? Có phải tâm tánh đức hạnh của mình chưa nắm tốt? Đây là điều thứ nhất phải phản tỉnh.

Còn nữa, tâm tánh mình cũng tốt rồi, có phải phương pháp của mình không thỏa đáng? Lúc nào cũng phải suy ngẫm từ tâm thái và phương pháp của mình.

Thật ra cuộc đời giống như một tấm gương soi, chúng ta cười, gương cũng cười, quan trọng là chúng ta phải cười trước. Chiếc gương giống như người vật hoàn cảnh mà chúng ta đối mặt vậy, các bạn cười rồi, nó cũng đáp trả bằng nụ cười; chúng ta khóc, đáp trả cũng là khóc; chúng ta phản tỉnh, đáp trả cũng là phản tỉnh; chúng ta chỉ trích, đáp trả cũng là chỉ trích.

Hôm nay con cái xuất hiện một số vấn đề, người vợ này liền nói: *“Ông xã, do em dạy không tốt, do em chưa dụng tâm”*, người chồng liền nói: *“Ồ, anh có trách nhiệm, em đã rất dụng tâm rồi, do anh chưa đủ hy sinh”*. Khi hai vợ chồng phản ứng đầu tiên đều là *“mình làm chưa được tốt”*, hai bên đều sẽ hết sức cảm động, sau đó nắm tay nhau hỗ trợ con cái vượt qua cửa ải này. Từ trong đó con cái cũng cảm nhận được, cha mẹ đối với sự việc đều luôn phản tỉnh bản thân mình trước, chúng cũng sẽ sanh tâm hổ thẹn.

Còn khi sự việc xảy ra, người chồng này liền nói: *“Em làm cái gì vậy? Con cái dạy thành thế này!”*. Người vợ đó cũng nói: *“Vậy anh có trách nhiệm gì rồi?”*, đó chẳng phải gây nhau rồi sao? Cho nên việc tốt, việc xấu, vẫn nằm ở tâm thái và sự tu dưỡng của mỗi người.

Mặc dù nói ví dụ này là nói về vợ chồng chung sống với nhau, nhưng đạo lý lúc nào cũng tương thông. Khổng Phu Tử nói, học một phải biết mười, cũng có nghĩa là, người ta có thể từ một đạo lý, từ một sự việc mà cảm nhận, rồi đem sự cảm nhận này dùng trong việc đối nhân xử thế tiếp vật, đây tức là khéo học.

Thứ hai, cha mẹ phải *“chánh ki hóa nhân”*. Đừng lúc nào cũng yêu cầu con

cái, yêu cầu người nhà, trước tiên phải bắt đầu làm từ chính mình. Chúng ta vẫn luôn nhấn mạnh, “*chân chánh chính mình, không yêu cầu người, thì không oán*”. Tại sao người ta lại oán chúng ta? Bản thân chúng ta làm không tốt, lại cứ yêu cầu người khác. Trên bề mặt người ta nuốt xuống rồi, trong tâm không phục: “*Anh có gì tốt đâu? Kẻ đui cười người điếc thôi*”. Cho nên thật sự có thể “*chánh ki*”, từ “*hóa*” đó là “*theo gió hòa vào đêm, tưới tắm không tì vết*”, không phải cố ý mà là cảm hóa người khác một cách tự nhiên. Cho nên, nhất định phải làm tốt chính mình trước, nếu không tinh thần của chúng ta đều hao phí vào việc nhìn cái xấu của người khác, hoặc là lo lắng người khác, chỉ trích người khác, tinh thần đều hao tổn ở đây hết. Chỉ bằng tự mình làm tốt rồi, sẽ khơi dậy đức phong trong gia đình.

Thứ ba, đối với con cái phải có lòng tin. Bất luận bây giờ tình hình của chúng ra sao, chúng ta tin chắc rằng “*nhân chi sơ, tánh bản thiện*”, dùng tình thương và sự kiên nhẫn chân thành để dẫn dắt con cái, kể cả trước đây chúng ta nói tới ân uy đồng thí. Thật ra trong những đạo lý này chúng ta đều có thể cảm nhận được, chúng ta tại sao lại gọi là dân tộc Trung Hoa? Từ “*Trung*” này thời thời nhắc nhở chúng ta: Làm việc không được thái quá, không được bất cập, phải thích đáng. Chỉ có ân, chỉ có tình thương, không có nguyên tắc, không có uy nghiêm, con cái sẽ leo lên đầu chúng ta ngồi. Chỉ có uy nghiêm mà không có tình thương thân tình, con cái nhìn thấy các bạn đều sẽ “*Ôi ôi, mau mau tránh xa cái nhà này*”, vậy cũng là thái quá. Kể cả chúng tôi đã nói với mọi người về bi trí đồng thời, các bạn không chỉ có từ bi, các bạn còn phải có trí huệ, nếu không mẹ hiền sanh nhiều con hư. Các bạn rất thương chúng, nhưng không có trí huệ để dạy dỗ chúng, con cái được cưng chiều sanh hư, thì sai mất.

Cha mẹ là người thầy đầu tiên của con cái, cha mẹ có ảnh hưởng đối với con cái còn lớn hơn thầy cô và những người chúng gặp phải. Do thói quen thành tự nhiên, thiếu thời như thiên tính. Trong quẻ sáu mươi bốn “Kinh Dịch” có nhắc tới “*mông dĩ dưỡng chánh, thánh công dã*”, con cái hình thành tư tưởng đúng đắn, thói quen đúng đắn, cả đời chúng sẽ xây dựng được nhân cách tốt, xây dựng được hành vi tốt. “*Dưỡng chánh*”, nuôi dưỡng chánh khí của chúng, nuôi dưỡng chánh tâm của chúng, đây là sự nghiệp hết sức Thánh Hiền. Nhân cách của con cái được xây dựng, sau khi chúng thành người nhất định sẽ có công hiến hết sức lớn lao đối với gia đình, xã hội. Nếu như một người nữ chăm sóc tốt con của mình, con họ sau này sẽ trở thành Phạm Trọng Yêm, xin hỏi công đức của người mẹ này sẽ tính ra sao? Phong phạm này có thể đứng vững không dao động giữa đất trời.

Ý NGHĨA TRUYỀN THỐNG CỦA HÔN LỄ

Cô giáo Lý Việt giảng

Cô giáo Lý Việt là giảng sư Trung tâm Giáo dục văn hóa truyền thống Malaysia, chủ nhiệm Trung tâm Khởi mông quốc học hiếu liêm Hải Khẩu. Nhiều năm nay cô đã theo đuổi công tác giảng dạy văn hóa truyền thống, nhiều lần tiến hành bồi dưỡng lễ nghi cho các cơ quan chính phủ, các trường đại học cao đẳng, bộ đội, quan binh võ trang, doanh nghiệp... Nhận lời mời của phòng Tư pháp tỉnh Hải Nam, cô đã tổ chức toàn diện và phối hợp triển khai công tác giáo dục văn hóa truyền thống trong hệ thống nhà giam Hải Khẩu. Bài văn này được cô giáo Lý Việt giảng năm 2011 tại Trung tâm Giáo dục văn hóa truyền thống Malaysia tại buổi hôn lễ tập thể của ba cặp cô dâu chú rể.

Ý nghĩa chân chính của hôn lễ

Xin chào các vị lãnh đạo, các vị cha mẹ và người thân của ba cặp cô dâu chú rể, xin chào ba cặp cô dâu chú rể, xin chào các vị khách quý, các bạn, chào mọi người!

Hôm nay là ngày đại hỉ của ba cặp cô dâu chú rể ở trung tâm chúng ta, cả hội trường tràn ngập không khí long trọng, trang nghiêm và hỉ khánh. Nhân cơ hội này, tôi hết sức vinh hạnh có thể cùng mọi người tìm hiểu một chút về hôn lễ truyền thống Trung Hoa. Trong kinh điển có ba bộ kinh Lễ học, trong đó có một bộ là “Lễ Kí”. Trong “Lễ Kí” có một bài văn tựa đề là “*Hôn nghĩa*”, khi mở đầu, đã giảng ra hết mục đích, nội hàm ý nghĩa chân chính của hôn lễ. “*Hôn lễ giả, tương hợp nhị tánh chi hảo, thượng dĩ sự tông miếu, nhi hạ dĩ kế hậu thế dã, cố quân tử trọng chi*”.

Trong thời cổ đại, sau thời Hoàng đế đã có một quy định, là quy định gì? Đồng tánh bất hôn, người có cùng họ không thể thành hôn với nhau. Tổ tiên dân tộc Trung Hoa vào mấy ngàn năm trước đã hết sức coi trọng thuyết ưu sinh, thuyết di truyền. Chúng ta đều biết, người cùng tộc hoặc cùng họ, quan hệ huyết thống khá gần gũi mà thành hôn với nhau sẽ khiến cho trí lực, thể lực của con cháu đời sau bị giảm sút, thậm chí mấy đời sau có thể còn xuất hiện hiện tượng đoản thọ, chết yểu. Cho nên tổ tiên dân tộc Trung Hoa chúng ta hết sức hộ niệm con cháu hậu thế, hy vọng huyết thống của dân tộc chúng ta trong cả quá trình truyền thừa đều giữ được sự tốt đẹp của chúng, như vậy văn hóa chúng ta mới có thể truyền thừa, phát huy rộng rãi. Cho nên thời xa lấy vợ không được cùng họ, cùng họ trăm đời không cưới nhau. Chúng ta có lúc vừa gặp mặt liền nói “*Anh cũng họ Lý sao, vậy*

chúng ta năm trăm năm trước là người một nhà”, tức là nói tới vấn đề huyết thống.

“*Hợp nhị tánh chi hảo*”, từ “*hảo*” này tức là đẹp, “*nam lớn lên lấy vợ, nữ lớn lên gả chồng*”, vợ chồng thành gia, nhất định là một việc tốt đẹp nhất trong cuộc đời chúng ta. Trong “*Kinh Thi*” cũng có nói “*vợ con hòa hợp, như trống nhịp đàn*”. Sự tốt đẹp này, không phải chỉ nói chuyện hai vợ chồng tâm đầu ý hợp, hai người vui vẻ, sau khi thành gia liền chăm lo vun bồi cho tổ ấm an lạc nho nhỏ của họ, hưởng thụ thế giới của hai người. Trong quan niệm hôn nhân thời cổ đại của chúng ta, không có lớp ý nghĩa này. “*Thượng dĩ sự tông miếu*”, cũng tức là vợ chồng một khi thành gia, phải cúng tế tổ tiên, phải thời thời ghi nhớ ân đức tổ tiên. “*Hạ dĩ kế hậu thế*”, tức là phải đem những gia đạo, gia phong, gia quy, gia nghiệp tốt đẹp mà tổ tiên để lại đời đời thế thế truyền thừa xuống, quang vinh dòng tộc, vinh hiển tông tông, không khiến tổ tiên chúng ta mất mặt. Cho nên, chúng ta không những phải dưỡng dục con cái, giáo dục con cái, càng quan trọng hơn nữa là đem văn hóa lâu đời bất diệt của tổ tiên tiếp tục truyền thừa lại.

Quân tử kính trọng quan hệ giữa hôn lễ và sự đại trị thiên hạ

Hơn 2500 năm trước, Khổng Lão Phu Tử và Lỗ Ai Công có một đoạn đối thoại, có thể giúp chúng ta cảm nhận càng sâu sắc giá trị chân chính của hôn nhân.

Lỗ Ai Công hỏi Khổng Lão Phu Tử: *“Xin hỏi đại lễ là như thế nào? Khi quân tử nói về lễ, biểu hiện hết sức kính trọng, đây là bởi vì sao? Ngài có thể nói cho ta nghe không?”*. Khổng Lão Phu Tử đáp: *“Một bình dân bá tánh như tôi, sao có thể cùng ngài nói về lễ?”*. *“Ngài cứ nói cho ta nghe một chút, ta rất muốn tìm hiểu”*. Khổng Lão Phu Tử liền nói: *“Nghe nói những việc liên quan đến sự sinh tồn của nhân dân, là lễ lớn nhất”*. Tại sao là lễ lớn nhất? Do không có lễ, thì không cách nào cầu thông với thiên địa thần linh. Cúng tế, đều phải có lễ nghi cúng tế, mới có thể diễn đạt được thành ý thật sự trong tâm chúng ta đối với tổ tiên, thiên địa. Không có lễ, thì không cách nào phân biệt địa vị quân thân, thượng hạ, trưởng ấu; không có lễ, thì không cách nào phân biệt những quan hệ thân mật giữa nam nữ, phụ tử, huynh đệ. Cho nên, nếu không có lễ, quan hệ ngũ luân của nhân loại sẽ không còn tồn tại, luân thường sẽ không còn, thế giới này sẽ loạn, văn hóa của chúng ta không thể truyền thừa lại. Nói tới đây, Phu Tử nói *“Cho nên, là một quân vương, thì phải dạy dỗ nhân dân những lễ này, không chỉ khiến họ hiểu rõ, học tập, còn khiến tất cả hành vi của họ đều phải tuân theo lễ mà hành”*.

Chúng ta đều biết Trung Hoa cổ đại, một năm bốn mùa đều tổ chức rất nhiều hoạt động lễ nghi quy mô lớn. Ví dụ nói người trẻ khi tới năm mười tám tuổi, phải hành lễ thành nhân, gọi là *“Quán lễ”*; kết hôn, phải làm hôn lễ; cúng tế phải có tế lễ; còn có hương ẩm tửu lễ, hương xạ lễ... Mỗi một lễ đều có tác dụng giáo hóa, những lễ này có thể tổ chức theo kì, tâm cảnh, tư tưởng và hành vi của nhân dân

thời thời có thể quy về con đường chính, cho nên thiên hạ sẽ hòa thuận, giữa người và người sẽ tương thân tương ái, sẽ hòa hợp. Cho nên khi quân tử nói về lễ, thì hết sức kính trọng.

Lỗ Ai Công lại hỏi rằng: “*Lập nhân chi đạo, điều gì lớn nhất?*”. Ông vừa hỏi như vậy, Phu Tử liền rất kinh ngạc, nói rằng: “*Ôi, quân vương, ngài có thể hỏi ra vấn đề như vậy, thật ra phước phần của bá tánh chúng tôi. Ngài đã nói tới vấn đề này rồi, tôi nói ngài nghe, lập nhân chi đạo, chánh sự là lớn*”. Lỗ Ai Công nói: “*Thế nào gọi là chánh sự? Ta vẫn chưa rõ lắm, ngài có thể nói rõ ràng hơn cho ta một chút không?*”. “*Chánh giả chánh dã*”, cũng có nghĩa là, hành vi của một quân vương là chánh đạo, bá tánh sẽ noi gương, sẽ tùy thuận. Nếu như hành vi của quân vương đều không ở trong chánh đạo, bá tánh làm sao noi gương được?

Lỗ Ai Công lại hỏi rằng: “*Cai trị quốc gia rốt cuộc phải cai trị ra sao?*”. Lúc này, Khổng Lão Phu Tử liền nói một câu xuyên suốt nội hàm quan trọng của sự cai trị quốc chánh, ngài nói: “*Đạo trọng tam cương*”. “*Tam cương nào?*”. “*Phụ hữu biệt, phu vi thê cương; phụ tử hữu thân, phụ vi tử cương; quân thân hữu nghiêm, quân vi thân cương*”. Từ “*cương*” này nghĩa là gì? Cương có nghĩa là cương kỉ, cương lĩnh, cũng tức là, người làm chồng, người làm cha, đều là người chủ trong gia đình này, hành vi của họ, nhân sinh quan, giá trị quan của họ, đều đúng đắn, gia đình này mới có thể hưng thịnh, hòa thuận. Là một người lãnh đạo, họ làm đúng, đi đúng, đoàn thể này sẽ rất có hy vọng. Cho nên cương lĩnh này tức là phải có tác dụng gương mẫu. Giống như bộ đồ này của chúng ta, kéo cổ áo lên, cả bộ đồ sẽ ngay thẳng.

Lỗ Ai Công nghe xong, nói: “*Thì ra là như vậy. Mặc dù ta chưa làm được,*

nhưng ta hết sức muốn biết, làm sao mới có thể thực hành ba việc này”. Khổng Lão Phu Tử cũng vô cùng vui sướng mà nói rằng: *“Cai trị quốc chính, phải lấy ái làm trọng. Ái, phải lấy lễ làm trọng”*. *“Cai trị quốc chính, phải lấy ái làm trọng”*, tức là chúng ta thời thời có một tấm lòng nhân ái, coi dân như con, lúc nào cũng có thể thực thi nền nhân chính của chúng ta, quan tâm thương yêu bá tánh. Nhưng tình thương này, nếu không có lễ, thì không thể thực hành. Tại sao vậy? Do chúng ta thương người, nếu không có lễ, nếu không thái quá thì sẽ bất cập. Nếu như tình thương của chúng ta thái quá, thì sẽ thành cung chiêu, tình thương như vậy là quá tình cảm, không có lý trí. Khi bất cập thì sẽ sanh oán, giống như Phu Tử nói *“gân thì tùy tiện, xa thì oán”*. Cho nên thương, không có lý trí, không phải chân tình, là tình cảm thương ghét của chúng ta, tình thương này không thể lâu dài. Cho nên, *“ái, phải lấy lễ làm trọng”*.

Vậy cái lễ đó lấy gì làm trọng? *“Lễ lấy kính làm trọng”*. Chúng ta có lễ, nhưng trong tâm không có kính, thì không phải lễ, chúng ta chỉ là bề ngoài đang hành lễ. Ví dụ chúng ta cúi mình trước người khác, cúi mình xuống, trong tâm chúng ta có thể vẫn đang ngạo mạn, không sanh khởi sự cung kính với người khác, đây không phải lễ. Ví dụ chúng ta bắt tay người ta, mặc dù có cái lễ bắt tay này, nhưng ánh mắt chúng ta ngay cả nhìn người khác cũng không chịu nhìn, đối với người khác cũng bất kính. Chúng ta mỉm cười chào hỏi người ta, nhưng trong tâm chúng ta lại đang so tính thân phận, địa vị của họ, coi thử có nên qua lại với họ không, hoặc là có nên nói thêm đôi ba câu với họ không, đây đều không phải lễ.

Tôi có có một lần đi nhà hàng ăn cơm, vừa bước vào, tất cả nhân viên phục vụ đều hết sức lễ độ: *“Hoan nghênh ghé thăm, mời vào”*. Tôi cảm thấy rất khá, kết quả tôi nhìn lại, không một ai nhìn các bạn, trên mặt cũng không có chút biểu cảm.

Lúc đó tôi đã thấy kì kì, trong lòng rất không thoải mái. Khi các bạn ăn xong đứng dậy đi về, nhân viên phục vụ trong mỗi một góc nhà hàng đều sẽ nói: *“Từ từ đi, hẹn gặp lại lần sau”*, có giống con vẹt học nói không? Họ đều có những hành vi lễ độ như vậy, nhưng có tôn trọng và cung kính người khác ngay từ trong tâm không? Ngay cả một ánh mắt nhìn các bạn họ cũng không nhìn, họ chỉ đang làm nhiệm vụ, không phải xuất phát từ trong tâm, không phải sự thành kính chân thật.

Cho nên trong *“Hiếu Kinh”* có nói *“Lễ giả, kính nhi dĩ hĩ”*. Bản chất của lễ là một chữ kính. *“Kính chi chí hĩ, đại hôn vi đại”*. Làm sao thể hiện nó ra? Đại hôn. Đại hôn làm sao thể hiện? Khổng Lão Phu Tử lại nói tiếp *“miện nhi thân nghêh”*. Từ *“miện”* này nghĩa là ăn mặc trang trọng, tức là vào ngày kết hôn, chú rể phải mặc đồ long trọng đi nghêh đón cô dâu. Điều này trong thời xưa gọi là *“nhiếp thịnh”*. Những năm đầu Dân quốc đều mặc áo dài đỏ, người nam đeo đai ngọc, trên đầu còn đội mũ ô sa, cách ăn vận trang điểm này, hoàn toàn đều vượt qua thân phận của họ, thậm chí chúng ta còn phong cho họ là *“tân lang quan”*. Vào ngày kết hôn, tại sao phải ăn mặc trịnh trọng như vậy? Phu Tử nói *“quân tử hưng kính vi thân”*, vợ chồng kính trọng nhau, chúng ta thường nói kính nhau như khách. *“Xả kính thị di thân hĩ”*, giữa người và người một khi đánh mất lòng kính này, tình thân kia cũng là giả, tình yêu của hai bên cũng là tình yêu dục vọng, không phải đạo nghĩa, ân nghĩa, tình nghĩa chân thật. Cho nên, không yêu thì không thể tương thân, không kính thì không thể quy chánh, nếu các bạn bất kính, hôn nhân sẽ bất chính; hôn nhân bất chính, gia đình cũng không thể hưng thịnh phát đạt.

Phu Tử tiếp đó lại nói với chúng ta, *“ái phát u nhân, kính phát u nghĩa, dĩ nhân quảng nghĩa, dĩ nghĩa hành nhân”*. Cũng tức là nói, tình thương thật sự đối với người vẫn là tới từ việc lúc nào cũng suy nghĩ cho người khác. Khi thầy Thái

giảng về đạo vợ chồng, trước khi kết hôn luôn nghĩ cho đối phương, tới khi con dâu này đóng xuống, từ đó về sau sẽ biến thành anh nên làm gì cho em, em nên làm gì cho anh. Chúng ta thấy các cặp vợ chồng thường xảy ra đụng chạm, xung đột, đều là tình hình gì? “*Cơm cũng do tôi nấu, áo quần cũng do tôi giặt, anh đã làm được gì cho tôi?*”, có phải đang ở đó so đo, tranh cãi không? Cái tâm lúc nào cũng nghĩ cho người khác đã không còn. Cho nên rất nhiều gia đình xây dựng hai ba năm, thậm chí bây giờ rất nhiều người trẻ chưa tới nửa năm, một năm, hôn nhân đã tan vỡ. Hôn nhân quả thật như thầy Thái đã nói, là sự kết hợp đạo nghĩa, sự tôn kính xây dựng trên đạo nghĩa, là sự tôn kính xuất phát từ nội tâm đối với người khác.

Lỗ Ai Công hỏi: “*Ăn mặc trịnh trọng đi nghênh đón cô dâu, có phải hơi quá đáng rồi không?*”. Chúng ta tìm hiểu một chút về tiếng lòng của Lỗ Ai Công, tại sao ông ấy cảm thấy quá đáng? Ta là quốc quân một nước, đứng trên vạn dân, ngày kết hôn, đích thân đi rước vợ về, có phải hạ thấp thân phận của ta rồi không? Phu Tử lúc này cũng biến đổi sắc mặt “*Sao ngài có thể nói như vậy? Sao lại thấy quá đáng chứ? Ngài phải biết sự kết hợp hai họ, con cái sanh ra là chủ nhân của thiên địa, tông miếu, xã tắc, điều này liên quan tới cả đại sự thiên thu trong việc nối dõi, sanh tồn, phát triển của dân tộc*”. Lỗ Ai Công bỗng thấy hơi ái ngại “*Quả nhân nông cạn, nếu không nông cạn, sao có thể được nghe những lời này của ngài*”. Phu Tử nói tiếp: “*Thiên địa bất hợp, vạn vật bất sanh. Đại hôn, vạn thế chi tự dã*”. Vợ chồng là phải nối dõi con cháu đời sau, phải nối tiếp sự nghiệp của tổ tiên. “*Phụ phụ chi đạo, hợp ư âm dương; âm dương chi đạo, hợp ư thiên địa. Thiên sanh địa dưỡng, thiên thí địa thành, nhi vạn vật hóa sanh*”. Quan hệ vợ chồng này có thể chung sống hòa hợp, hai bên gánh vác trách nhiệm của gia tộc,

tự nhiên, xã hội loài người sẽ phát triển bình thường lành mạnh. “*Nội dĩ trị tông miếu chi lễ, túc dĩ phối thiên địa chi thần minh; xuất dĩ trị trực ngôn chi lễ, túc dĩ lập thượng hạ chi kính*”. Phu Tử tại sao nói như vậy? Thiên tử và hoàng hậu kết hợp, họ giống như nhật nguyệt, nhân dân được soi rọi; họ giống như cha mẹ, nhân dân được thương yêu chăm sóc.

Chúng ta nói phu phụ hữu biệt, thiên tử và hoàng hậu có bổn phận, chức trách khác nhau. Thiên tử là cai trị triều đình, “*trị trực ngôn chi lễ*”, biết khiêm tốn cung kính, tiếp thu khuyên gián, nghe lời khuyên răn của thần tử, biết lắng nghe tiếng lòng của bá tánh, họ là một lương quân. Làm hoàng hậu, họ phải cai quản hậu cung, nhất là phải xướng đạo nữ giáo, mẫu nghi thiên hạ. Cho nên quân vương và hoàng hậu, phong phạm của họ phải là gương mẫu cho con cháu đời sau, quan hệ vợ chồng quân vương hễ chánh, bá tánh trong thiên hạ đều noi gương, cả quốc gia chẳng phải rất thuận hòa sao?

Cho nên, “*Trung Dung*” nói, “*quân tử chi đạo, tạo đoan hồ phu phụ*”. Đạo của quân tử bắt đầu từ đâu? Bắt đầu từ việc vợ chồng chung sống, bắt đầu từ một gia đình. Trong kinh điển chúng ta cũng nghe thấy, “*quân tử bất xuất gia nhi thành giáo u quốc*”, sau khi quan hệ vợ chồng quân tử đã chánh, vợ chồng chung sống hòa hợp, hai bên làm tròn bổn phận gánh vác trách nhiệm, bá tánh sẽ quy thuận. Cho nên quân tử không cần ra khỏi nhà, đức giáo đã đến với bá tánh rồi. Một đoàn thể cũng là như vậy, gia đình của người lãnh đạo được hòa thuận, cả đoàn thể cũng sẽ kéo dài bất tuyệt. Một nhà doanh nghiệp bây giờ rất có thực lực, cũng rất có tiền, nhưng nếu gia đình họ không hòa thuận, thật ra đã trông xuống ảm đạm rồi, do điều này là trái nghịch thiên đạo, không hợp với pháp tắc tự nhiên.

“Tích tam đại minh vương chi chánh, tất kính kì thê tử dã hữu đạo. Thê dã giả, thân chi chủ dã, cảm bất kính dữ? Tử dã giả, thân chi hậu dã, cảm bất kính dữ?”.

“Tam đại minh vương” là chỉ Hạ Thương Chu, Hạ Vũ, Thương Thang, Chu Văn Vương, Vũ Vương, Thành Vương, Khang Vương, họ đều là minh quân một thời. Những minh quân này chấp chánh, *“tất kính kì thê tử dã hữu đạo. Thê dã giả, thân chi chủ dã”*, nghĩa là sao? Vợ là người quan trọng nhất, cúng tế tổ tiên, hiếu thuận cha mẹ, giúp chồng dạy con, các bạn có thể không kính trọng họ được sao? Chúng ta thường nói người nữ hồi xưa không có địa vị, người nữ rất bi ai, cho nên phải làm cách mạng, phải nam nữ bình đẳng. Nhưng trong bài kinh điển *“Ai công vấn”* này, ngay cả những thánh quân minh vương này đều rất kính trọng vợ mình, họ kính trọng là vì họ nhìn thấy trách nhiệm, sứ mệnh này. Các bạn coi tâm lượng và tầm mắt này sẽ khác. Nếu chúng ta ngày nay chỉ để tâm lượng và tầm nhìn vào những nhu cầu của bản thân chúng ta, tự tư tự lợi, có thể chúng ta sẽ không cách nào lý giải được đoạn này.

“Tử dã giả, thân chi hậu dã, cảm bất kính dữ?”. Con trai là hậu thế của tổ tiên chúng ta, chúng phải truyền thừa gia nghiệp, văn hóa của tổ tiên, các bạn sao có thể không kính trọng chúng, không bồi dưỡng chúng, không thương yêu chúng? Cho nên những lời này khởi lên đều là trách nhiệm và lý trí. Nếu chúng ta không đọc kinh điển, có thể thật sự không cách nào hiểu được trách nhiệm và tâm cảnh như vậy của người xưa đối với hôn nhân.

Nói tới đây, chúng ta nhìn thấy một quân vương phải kính trọng vợ con họ. Tất nhiên, là một quân vương, họ không gì không kính, họ còn phải kính yêu thân thể của mình. Tại sao? Thân thể chúng ta nhận từ cha mẹ, cha mẹ như gốc rễ, chúng ta như cành lá, nếu chúng ta làm tổn hại tới thân thể mình, có nghĩa là tổn

hại tới người thân, như vậy là đại bất hiếu. “Đệ Tử Quy” nói *“thân bị thương, cha mẹ lo”*, “Hiếu Kinh” cũng nói *“thân thể tóc da, nhận từ cha mẹ, không dám tổn hại”*. Cho nên, thời thời khắc khắc chúng ta luôn phải hành hiếu đạo, luôn đặt cha mẹ trong tâm chúng ta, không dám chà đạp sức khỏe của mình, ăn uống phải đúng mực, sinh hoạt phải có quy luật, ăn uống đi ở đều có tiết độ, đây là thời thời tận hiếu, hành hiếu.

Quân vương có thể làm được ba điểm này, mở rộng ra, kính thân thể mình, thì sẽ kính thân thể của bá tánh; kính vợ mình, thì sẽ kính vợ của bá tánh; kính con mình, thì sẽ kính con của bá tánh. Đây chính là điều chúng ta nói *“phàm là người, đều phải thương”*, tức là *“phiếm ái chúng”*, tức là cái chúng ta gọi là *“trị lý quốc chánh, lấy ái làm trọng”*. Phu Tử từ đầu tới cuối đã nói với chúng ta, làm sao để đem tình thương trong tâm chúng ta ban phát rộng rãi tới đại chúng, tới tha nhân, cũng nói với chúng ta trình tự trước sau của tình thương này. Nếu ba điểm này quân tử đều làm được rồi, thật sự thiên hạ sẽ hòa hợp, vạn dân sẽ quy thuận. Đây là đoạn đối thoại giữa Phu Tử và Lỗ Ai Công, hiểu được nguyên nhân tại sao quân tử lại kính trọng hôn lễ như vậy.

“Lục lễ” trong hôn lễ cổ đại

Tiếp theo, chúng ta coi một chút về trình tự lễ nghi trong hôn lễ cổ đại. Chữ “hôn” này vốn dĩ là “hôn” trong hoàng hôn, kể cả “hôn nghĩa” lúc này chúng ta vừa nói, tại sao lại dùng chữ “hôn” này? “Hôn” là thời khắc hoàng hôn, thời xưa lấy vợ đều là lúc hoàng hôn, khi mặt trời xuống núi. “Tam lễ mục lục” nói với chúng ta, “*sĩ thú thê chi lễ, dĩ hôn vi kì, nhân nhi danh yên. Tất dĩ hôn giả, thủ kì âm lai dương vãng chi ý*”. Nghĩa là sao? Tại sao phải lấy vợ vào lúc hoàng hôn? Lúc đó vừa hay là thời khắc âm dương giao hợp, “âm lai dương vãng”, nghĩa là người nam người nữ này, một âm một dương, phù hợp với pháp tắc, quy luật tự nhiên. “*Tân lương tắc nhân chi nhi khứ*”, lúc này lấy vợ, chồng đàn vợ hát, xuất giá tòng phu, cho nên gọi là “*nhân*”, “*hôn nhân*” tức là như vậy.

Trong cả buổi hôn lễ có “*lục lễ*”, trình tự lục đạo. Trước hết là “ *nạp thái*”. Nạp thái tức là chính thức đề nghị kết thông gia, ví dụ nói phụ huynh nhà tôi coi trọng con gái nhà ông bà, liền cử một sứ giả hoặc người mai mối đi hỏi cưới, “*Chúng tôi coi trọng con gái nhà ông, chúng tôi muốn hỏi cưới, không biết ông bà có đồng ý không?*”. Chúng ta đến nhà người ta đề nghị kết thông gia, lần đầu tiên gặp mặt, người Trung Hoa rất trọng tình nghĩa, cũng không thể đi tay không mà tới. Khi muốn kết thông gia nhất định phải đem theo lễ vật, là lễ vật gì? Đại nạn. Trong cả sáu lễ của hôn lễ, năm lễ đều là tặng đại nạn cho họ nhà gái. Tại sao phải tặng đại nạn? “*Thủ kì thuận âm dương vãng lai*”, tức là con nạn này có nghĩa là âm dương qua lại, hơn nữa đại nạn là loài chim theo dương khí, mùa thu chúng sẽ bay về phương Nam, luôn luôn hướng về nơi có mặt trời, những nơi có mùa xuân. Đến mùa xuân, chúng lại quay về phương Bắc. Cho nên tặng đại nạn có hàm ý gì? Người vợ thuận theo người chồng, phu xướng phụ tùy.

Tiếp đó, lấy ý đại nạn bay thành đàn có trình tự, hôn thú phải có trình tự lớn nhỏ, đại nạn có phải cũng có trình tự lớn nhỏ không? Khi chúng bay thì thành hàng, khi chúng nghỉ thì thành đội, rất có thứ tự. Chúng ta làm người cũng nên có mỹ đức như vậy. Hậu thế chúng ta còn thêm vào đó một hàm nghĩa mới, đại nạn còn có một mỹ đức, trung trinh thủ tiết. Nếu có một bên bị chết yếu, con nạn còn lại từ đó về sau sẽ không tìm người bạn đời mới nữa, cho nên đã thể hiện thái độ trung trinh thủ tiết như vậy, cũng là hy vọng chúng ta có thể noi gương mỹ đức này, con người sao có thể không bằng loài chim chứ? Cho nên người xưa dùng những động vật này để nhắc nhở chúng ta, rất hàm súc, rất nhẹ nhàng mà nhắc nhở chúng ta, nhất định phải giữ vững quan hệ vợ chồng này, cái đạo này, cùng trời cuối đất, không được tùy tiện chia tay.

Khi đề nghị kết thông gia, thông thường đều ở tông miếu của họ nhà gái, thật ra là để tổ tiên thời thời tham dự sự việc này. Họ nhà gái nói: “*Con gái nhà tôi sợ không xứng với công tử nhà ông*”. Họ đều rất khiêm tốn, sau khi người ta đề xuất thì cũng rất hoan hỉ mà nhận lời.

Tiếp đó, trình tự thứ hai là “*vấn danh*”. Vấn danh tức là dùng một tờ giấy đỏ ghi lại họ tên, sinh thần bát tự của người nữ, sau đó đặt dưới bài vị của tổ tiên, đặt ở đó ba ngày. Trong ba ngày cả nhà bình an, nghĩa là tổ tiên đã chấp nhận hôn sự này rồi. Đồng thời cũng sẽ đem họ tên, sinh thần bát tự của hai người nam nữ tiến hành chiêm bói. Chiêm bói nếu là cát lợi thì sẽ đi “*nạp cát*”, đem việc cát tường này nói cho họ nhà gái. Nhưng sau khi nói như vậy, trong lòng mọi người có nghĩ là “*Ôi như vậy có phải là mê tín quá không?*”, mục đích đặt ra lễ này chúng ta phải hiểu, điều quan trọng nhất là gia tăng lòng tin của người đương sự đối với hôn nhân, đồng thời làm nổi bật sự quang minh chính đại, cẩn thận long trọng của

hôn nhân. Cũng có nghĩa là, hôn nhân không chỉ là hai người các bạn đồng ý, cũng không chỉ là cha mẹ người thân của các bạn làm chủ cho các bạn, kết hợp đại khái là được, mà là một quá trình đã trải qua trình tự suy nghĩ tường tận có tổ tiên, tất cả mọi người trong gia tộc tham dự. Có quá trình lễ nghi như vậy, sẽ khiến trách nhiệm của vợ chồng hai bên đối với gia tộc càng thêm sâu sắc.

Nhưng mọi người nói, vậy nếu như chiêm bói không cát lợi, thì chuyện hôn thú này chẳng phải bỏ luôn sao? Chẳng phải sẽ nuối tiếc cả đời sao? Chẳng phải không tác thành người khác được sao? Vào thời xưa, chiêm bói như thế nào? Thời xưa thì mười ngày tính thành một tuần, một tháng có ba tuần, mỗi tuần có thể chiêm bói ba lần, cho nên một tháng có thể chiêm bói chín lần. Các bạn, bây giờ mọi người có lòng tin không, tin là chiêm bói chín lần cũng phải có một lần trúng chữ “*cát*” không? Chiêm bói chín lần, nhất định là sẽ có tỉ lệ cát và không cát, nhưng chỉ cần có một lần cát là được rồi. Nếu một lần cũng không có thì sao? Không cần lo lắng, còn có thể đẩy lùi về sau, nhưng việc này thông thường không thể nào xảy ra. Cho nên, chiêm bói chỉ là hình thức chứ không phải mục đích, người đương sự trải nghiệm từng bước một quá trình cẩn thận như vậy, sau này thái độ của họ đối với hôn nhân sẽ không qua loa, sẽ không tùy tiện, đây là mục đích thật sự phải đạt được.

Tiếp theo là phải “ *nạp trung*”, đây là trình tự thứ tư, chỉ có lúc nạp trung là không tặng đại nhận. Nạp trung, chúng ta bây giờ gọi là đính hôn, tức là tặng sính lễ cho họ nhà gái. Mọi người đã nói, thời xưa cũng phải lấy sính lễ, có phải sẽ mượn cơ hội này mà đòi lấy một số tài vật từ họ nhà nam không? Người xưa sẽ không nghĩ như vậy. Mỗi một đẳng cấp thân phận, những sính lễ nạp vào, người xưa gọi là “ *nạp tệ*”, là khác nhau. Thiên tử phải nạp cái gì, chư hầu phải nạp cái

gì, sĩ đại phu phải nạp cái gì, bình dân bá tánh phải nạp cái gì, điều này trong “Chu Lễ” đều có quy định. Mục đích của việc nạp lễ không phải mượn việc gả con gái đi mà kiếm một món tiền, nếu như chúng ta suy nghĩ bằng tâm như vậy, tin là hôn sự này sẽ không viên mãn, vì tâm chúng ta đã sai lệch rồi.

Cho nên nạp trung, “*trung*” nghĩa là gì? Nghĩa là thành công. Hôn sự này, gia tộc hai bên đã hoàn toàn tán thành, thông qua nạp trung, tặng sính lễ, đem việc này định lại. Mục đích quan trọng nhất là thể hiện thành ý của chúng ta, đã đính hôn rồi thì sẽ không thay đổi nữa. Tiếp đó mới có thể tiến hành trình tự kế tiếp.

Ngày nay rất nhiều người trẻ kết hôn, suy nghĩ cha mẹ họ không giống nhau. Một người họ hàng xa của tôi, vào ngày kết hôn, cô dâu cũng đã rước về rồi, ngay trong bữa tiệc, cha mẹ hai bên xảy ra xung đột, chỉ vì vấn đề sính lễ có đủ không hay thôi. Chúng ta thử nghĩ coi, hôn lễ là chuyện vui, chỉ vì chúng ta ở đó so đo vấn đề tiền tài, cả không khí đều thay đổi. Hễ cãi nhau như vậy, cô dâu đứng về phía nhà mẹ mình, chú rể đứng về phía nhà cha mình, vốn dĩ thân như một nhà, kết quả biến thành đối lập xung đột, kết quả cô dâu bỏ đi, cả họ nhà gái đều bỏ đi hết, hôn sự này không thành.

Chúng ta nghĩ coi, xảy ra vấn đề như vậy, đối với người đương sự mà nói, đời này sẽ để lại vết thương sâu biết mấy, ấn kí này có thể sẽ ảnh hưởng tới cả đời họ. Người làm cha mẹ nếu như không thể sáng suốt đại nghĩa, không hiểu lý, so đo tiền tài, đều coi con trai con gái mình như vật gì? Hàng hóa. Mượn cơ hội này để vót vát tiền tài, đây là kết giao bằng lợi, không phải sự kết hợp đạo nghĩa chân chính. Sau đó cho dù họ thành người một nhà, do vấn đề tiền tài của hai bên cha mẹ, hai vợ chồng đứng ở giữa có dễ sống không? Có thể sẽ thường phát sinh xung

đột. Chúng ta là muốn chúc phúc cuộc đời tương lai của họ được hạnh phúc, nhưng khi xuất phát điểm của chúng ta sai lầm, cuộc đời tương lai của họ có được hạnh phúc không? Gia đình có được hòa thuận không?

Trong “Chu Tử Trị Gia Cách Ngôn” có một đoạn, *“Gả con chọn rể hiền, không đòi lễ nặng; lấy vợ cầu thực nữ, không mong hỏi môn”*, *“không mong hỏi môn”* tức là không so đo của hỏi môn. Cho nên niềm vui trong cuộc đời chúng ta không phải mình có được nhiều mà là mình tính toán ít. Chúng ta là người một nhà tương thân tương ái, vợ chồng hễ kết hợp, không chỉ là một nhà, còn là một thể. Chúng ta đều có thể thấu hiểu, quan tâm, thông cảm lẫn nhau, hai gia tộc thật sự sẽ hòa hợp như người trong một đại gia đình vậy.

Sau trình tự này, tiếp theo là *“thỉnh kì”*. *“Thỉnh kì”* tức là chọn một ngày hoàng đạo. Lúc này, bên nhà trai lại cử sứ giả tới nhà gái, vẫn đem theo đại nhận. Nhà trai nhất định phải nói với cha mẹ nhà gái: *“Ông bà coi nên chọn ngày nào để thành hôn thì tốt?”*. Bên nhà gái sẽ rất khách sáo mà nói: *“Không cần nữa, cả quá trình đều do ông bà chủ đạo, chúng tôi nghe theo là được rồi, ông bà cứ chọn ngày đi”*. Lúc này, nhà trai sẽ nói: *“Chúng tôi đã chọn được hai ngày rồi, ông bà coi hai ngày này ngày nào thì được?”*. Người xưa rất khiêm tốn, chúng ta không thể rất gia trưởng *“Thông báo cho nhà ông bà một chút, ngày kết hôn đã chọn xong rồi, đã tìm người coi ngày rồi”*. Người ta nói *“Không thích hợp”*. *“Không thích hợp cũng phải thích hợp, đây là con trai tôi kết hôn”*, việc vui việc tốt, sau cùng lại khiến nó trở thành việc rất không vui.

Cho nên nhà trai rất tôn trọng nhà gái, nhất định phải thỉnh giáo. Nhà gái cứ từ chối, thì mới đem ra hai ngày. Tại sao phải chọn hai ngày? Người xưa mỗi trình

tự làm việc đều rất chu tường, họ phải suy nghĩ cho những nhân vật quan trọng bên nhà gái, ví dụ cha mẹ bên đó chưa từng đi đâu xa, chọn đúng một ngày có sự không qua kịp không, hoặc là nhà gái có việc hung tang gì không. Đồng thời, còn phải coi tình hình sức khỏe của hai bên nam nữ...

Bên nhà gái coi xong ngày, *“Ngày này chúng tôi cũng rất vừa lòng, được”*. Sau khi chọn xong ngày này, nếu bên nhà trai càng thận trọng thì còn đến tông miếu bảm báo với tổ tiên.

Tiếp theo là phần quan trọng nhất, phần sau cùng, gọi là *“thân nghênh”*, hồi xưa gọi là thân nghênh, sau đó không biết tại sao lại đổi thành *“nghênh thân”*, hai từ này đảo ngược lại. *“Thân nghênh”* là người nam đích thân đi rước cô dâu của mình.

Con trai trước khi ra khỏi nhà, người cha nhất định phải mời anh một ly rượu, gọi là *“hành tiểu tử lễ”*, *“tiểu”* nghĩa là sao? Theo thường quy, đều là văn bồi kính rượu trưởng bối, cha là người lớn nhất, có tôn nghiêm, có uy nghi nhất trong nhà, tại sao ông ấy lại kính rượu con trai mình? Vào ngày này sẽ khác, người cha mời con trai ly rượu này, thật ra là giao cho con trai một sứ mệnh và trách nhiệm, giao phó nhiệm vụ cho anh. Cho nên từ *“tiểu”* này tức là rượu người cha mời, con trai không cần đáp lễ, cha cử con đi rước cô dâu về, ông ấy đã giao phó trọng trách này cho người con, mời con ly rượu này, để biểu lộ tâm ý của ông ấy. Người cha cũng có một đoạn dặn dò *“Con trai, con đi đón cô dâu của con đi, từ nay về sau, con phải dạy cô ấy làm sao cung kính hành sự, đồng thời ngôn ngữ hành vi của chính con cũng phải hợp tình hợp lý”*. Nghe xong lời dặn dò này, con trai nói *“Thưa cha, e rằng con làm không tốt, nhưng con sẽ cố gắng, con nhất định sẽ*

không quên lời giáo huấn ân cần của cha dành cho con”.

Từ xưa tới nay, chúng ta đều biết, nhất định là chú rể tới nhà cô dâu rước dâu, mấy ngàn năm nay, nghi thức này không hề thay đổi. Có cô dâu nào ngày hôm đó tự mình chạy đi không? Hoặc là nhà chú rể rất có quyền uy, rất có khí thế nên chỉ gọi điện tới nói *“Tới ngày hôm đó, nhà ông bà tự đưa cô dâu tới là được rồi, chúng tôi miễn đi trình tự này”*. Có không? Chưa từng có. Đây đã là một lễ nghi cố định rồi. Tại sao lại như vậy? Chúng ta có nhìn thấy, cả quá trình lục lễ này, đều do người nam chủ động, đều do nhà trai cử người đến nhà gái, đây là phù hợp với sự âm dương động tĩnh. Người nam thuộc về dương cương, nữ thuộc về âm nhu, dương cương cho nên chủ động, chủ công, chủ ngoại; âm nhu cho nên chủ tĩnh, chủ thủ, chủ nội. Đây là sự khác nhau giữa nam và nữ, bẩm sinh bất đồng, nó tương hợp với đạo âm dương.

Tiếp theo, chú rể tới nhà gái, cha mẹ của cô dâu sẽ đích thân đặt hai tay của cô dâu vào tay chú rể, biểu hiện cho sự giao phó của cha mẹ cô dâu: *“Từ nay về sau, con gái của chúng tôi giao cho anh rồi, anh phải suy nghĩ, lo lắng cho hạnh phúc một đời của nó”*. Cha mẹ có ý giao phó, tức là đem hạnh phúc cả đời của con gái phó thác cho người nam này. Chú rể cũng sẽ nể mặt cha mẹ vợ, biểu đạt sự cảm ơn trong thâm tâm mình: *“Cảm ơn ân dưỡng dục của cha mẹ, đã sanh được một người con gái tốt như vậy, đã giáo dục cô ấy có tu dưỡng như vậy”*. Sau khi cảm ơn cũng thể hiện một chút: *“Từ nay về sau, con không chỉ có trách nhiệm với con gái của cha mẹ, con còn có trách nhiệm với cha mẹ, với cả gia tộc này, xin cha mẹ nhất định phải an tâm”*. Các bạn coi, có phải đã an lòng cha mẹ rồi không, cũng đã cho cuộc sống hôn nhân một niềm tin, hai bên càng thêm thấu hiểu, quan tâm, thành tựu lẫn nhau. Đây là hàm nghĩa thứ hai.

Tiếp theo, thời xưa giáo dục người nữ hết sức quy phạm, nghiêm khắc, người nữ chưa bao giờ được ra ngoài, ngày thành hôn thì theo chú rể ra ngoài. Cho nên ngày này cô gái phải ra khỏi nhà, một người nữ mạnh mẽ tới đâu trong tâm cũng sẽ lo sợ bất an, do cô ấy phải rời xa cha mẹ đã sanh dưỡng mình, rời xa anh chị em thân thiết nhất, rời xa những người thân đã cùng chung sống mười mấy năm nay. Cho nên lúc này, có chú rể đích thân tới nghênh đón, cả ngày đều ở bên cạnh chú rể, chú rể có thể quan tâm chăm sóc chu đáo cho cô dâu, khiến ngày này tâm trạng của cô dâu có thể bình tĩnh lại. Đây là hàm nghĩa thứ ba. Cho nên người xưa đặt ra những lễ này, sự từ ái đó, sự thấu hiểu nhân tình đó đều đã suy xét tới. Cho nên “*thân nghênh*” thật ra mà nói, rất hợp tình hợp lý.

Lời dặn dò, giáo huấn của cha mẹ đối với hạnh phúc một đời của con gái

Khi cô dâu sắp được chú rể rước đi, sẽ có một lời dặn dò. Lời dặn dò này tức là cha mẹ bên nhà gái dạy dỗ cô dâu: *“Con gái, con phải làm dâu nhà người ta rồi, qua nhà chồng, từ sớm tới tối, đều không được làm trái ý chồng con, đều không được làm trái ý mẹ chồng con, con phải biết hiếu thuận cha mẹ chồng, con nhất định phải cần cù, tiết kiệm, phải làm việc nhà, không được lười biếng, không được giải đãi, nhớ kỹ lấy!”*. Người mẹ nói xong những lời này, có khi còn tặng cho cô dâu một món quà nhỏ, một chiếc khăn lụa hoặc một món quà nhỏ khác. Tại sao? Để cô dâu mỗi ngày đều nhìn thấy món quà này. Hễ cô ấy làm việc mệt rồi, không vui, xảy ra một số xích mích, có tâm trạng, nhìn thấy món quà nhỏ này của mẹ, liền nhớ tới lời giáo huấn của mẹ, không dám quên. Cho nên thông qua cảnh này, chúng ta cảm nhận sâu sắc rằng, cha mẹ chúng ta thương yêu con cái biết bao, vì hạnh phúc một đời của chúng ta, thật sự đã căn dặn khô hơi ráo cổ.

Nhưng ngày nay chúng ta coi có phải như vậy không? Chúng tôi thường nghe có người nói: *“Mẹ tôi nói với tôi, con gả qua nhà người ta, phải để tâm một chút, con đừng có khờ quá, mẹ nói con nghe, con nhất định phải lên để dành tiền cho riêng mình, số tiền đó con đem về đây, mẹ giữ cho con, nếu để trong nhà con sẽ bị người ta phát hiện”*. *“Con đừng có khờ, mẹ nói con nghe, mấy việc đó, con thấy cha mẹ chồng mình ở đó thì con mau mau làm, khi không có họ thì con để chồng con làm”*. Thậm chí còn nói: *“Mẹ nói con nghe, nếu có ai dám bắt nạt con, con không phải sợ gì hết, con cứ về nhà cho mẹ, cha mẹ cho con nương tựa, cứ để mặc bọn họ ở đó, coi họ phải làm sao”*. Chúng ta nghĩ thử coi, con gái sắp đi lấy chồng, cha mẹ đã dặn dò họ như vậy, là đang chúc phúc họ, hay đang nguyên rủa họ? Xin hỏi, con gái gả qua gia đình này có hạnh phúc được không? Do trong tâm họ đều

là những điều người nhà dạy họ làm sao đối lập với người ta, làm sao tính toán thiệt hơn... Cho nên đã đánh mất sự chân thành. Ngày nay tỉ lệ ly hôn ngày càng cao, xung đột giữa vợ chồng, xung đột giữa gia tộc cũng ngày càng lợi hại, đều bắt nguồn từ việc chúng ta đánh mất chính mình, đánh mất sự giáo dục của thánh hiền, chúng ta không hiểu những đạo lý này, không biết làm sao mới có thể thật sự đem lại cuộc sống hạnh phúc cho con cái, chúng ta không biết hàm nghĩa thật sự của hạnh phúc là gì.

Khi con gái đi lấy chồng, nghe lời cha mẹ dặn dò. Trên thực tế trước khi con gái xuất gia, cho tới trong cả quá trình trưởng thành, cha mẹ đều cho con mình những giáo dục về đức, từng ly từng tí đều đang bồi dưỡng sau này họ sẽ trở thành người con dâu tốt thật sự. Bồi dưỡng khả năng đối nhân xử thế tiếp vật, ứng đối tiến thoái của họ, bồi dưỡng năng lực làm việc nhà của họ, năng lực tất cả phương diện đều phải bồi dưỡng. Từ bản thân thế hệ trước chúng ta, tôi tin là chúng ta đều có thể cảm nhận được. Về nữ công gia chánh mẹ tôi thật sự làm rất tốt, những đứa con gái như chúng tôi không đứa nào học được, bẫy đứa con, làm đế giày, may giày, may quần bông áo bông, may chăn mền, tất cả những việc này mẹ tôi đều biết làm, chúng tôi chưa bao giờ ra ngoài mua quần áo hết. Trưởng bối của chúng ta đã biểu diễn cho chúng ta coi, chỉ là chúng ta lúc đó thật sự không biết học hỏi, cũng không khéo học, nhưng những ấn tượng này rất sâu sắc. Từ nhỏ đã giáo dục cho các em nữ về phụ thuận, phụ đạo, như vậy mới có thể đảm bảo hạnh phúc sau này cho các em.

Trong “Lễ Kí - Hôn Nghĩa” có một câu thệ này “*Phụ thuận giả, thuận ư cữu cô, hòa ư thất nhân, nhi hậu đương ư phu*”. Nghĩa là sao? Có nghĩa là, các bạn gả qua nhà người khác, đặt ở vị trí đầu tiên là phải kính phụng cha mẹ chồng, phải

thuận theo cha mẹ chồng. Không phải hai người cứ trốn trong phòng, cứ ở đó chàng chàng thiếp thiếp, chỉ cần hai người các bạn tốt là được, không liên quan gì tới cha mẹ các bạn, cũng không liên quan gì tới anh chị em của các bạn. Có tốt được không? Ngày nay có rất nhiều gia đình không hạnh phúc, xuất phát từ quan hệ mẹ chồng nàng dâu không hòa hợp. Một bên là vợ, một bên là mẹ, chồng đứng chính giữa, họ làm sao xử lý quan hệ này? Mỗi ngày cứ ở đó dập lửa, thân tâm mệt mỏi. Chúng ta nghĩ thử coi, người chồng này có sống lâu được không? Có thể sẽ chết sớm. Thật sự như vậy.

Trước tiên là “*thuận u cứu cô*”, tiếp đó là “*hòa u thất nhân*”, phải chung sống hòa thuận với tất cả mọi người trong gia tộc, với chị em bạn dâu, với anh chị em chồng. Các bạn coi, sống không hòa hợp với em chồng, xuân tới Tết đến ngồi đó ăn cơm, các bạn ngồi xuống, họ liền bỏ đi, họ ngồi xuống, các bạn bỏ đi, các bạn coi không khí gia đình không vui vẻ chút nào. “*Nhi hậu đương u phu*”, các bạn nữ phải gánh vác trách nhiệm của cả gia tộc, sau cùng mới suy nghĩ tới sự chí đồng đạo hợp, húng thú tương đồng với chồng mình.

Chúng ta nói tới đây cũng hiểu được, giáo dục người nữ quá quan trọng, đại sự trị quốc bình thiên hạ, người nữ gánh vác hơn một nửa. Mẹ là gì? Là suối nguồn của thế giới. Suối nguồn không vắn đục, dòng chảy tự trong xanh. Chúng ta cũng thường nghe thấy một câu nói “*Đôi tay đong đưa chiếc võng, là đôi tay đong đưa thế giới*”, các bạn coi giáo dục người nữ quan trọng biết mấy. Tiên sinh Vương Phụng Nghi vào những năm đầu Dân quốc đã tổ chức trường nữ nghi, chuyên bồi dưỡng nữ đức, nhất là sự nhu thuận của người nữ. Tiên sinh Phụng Nghi nói rằng “*Người con dâu tâm tính phải như nước*”, người làm con dâu, phải giống như nước, nước lợi ích vạn vật mà không tranh, hơn nữa nước ở chỗ thấp nhất, tùy

thuận muôn loài. Cho nên, người nữ phải học tinh thần của nước, thời thời khắc khắc đều phải thuận theo cha mẹ chồng, thuận theo chồng mình, gia đình này sẽ hòa hợp. Nếu các bạn mạnh mẽ, tôi còn mạnh mẽ hơn anh, gia đình này sẽ tan nát, con cái có thể sẽ bị tổn thương hết sức lớn.

Cho nên vào thời xưa, nhất là sĩ nhân, sĩ đại phu, chư hầu, trước khi con gái của họ xuất giá, phải tiến hành sự giáo dục nữ đức trong ba tháng. Nội dung đào tạo là “*tứ đức*”: Phụ đức, phụ ngôn, phụ dung và phụ công. Chúng ta coi coi, người xưa đối với “*phụ đức*” đã có những tiêu chuẩn gì. “*Thứ nhất trinh tiết, thứ hai hiếu thuận, thứ ba dịu dàng, thứ tư cung kính, thứ năm từ huệ, thứ sáu cần kiệm, thứ bảy biết đại nghĩa*”. “*Phụ ngôn*” là những nội dung nào? “*Phụ nữ cảm nói nhiều, nói năng phải trang nghiêm thành khẩn, không nói lời tà xảo, không nói lời gièm pha, không nói lời đố kị, không nói lời trêu đùa, không nói lời hư vọng*”. Lại coi tiếp “*phụ dung*”: “*Phụ nữ nên chỉnh trang dung mạo, đoan trang ôn hòa, không làm bộ kiêu ngạo, không làm dáng lả lơi, không u sầu, không giận dữ, không cuồng vọng*”. Còn “*phụ công*”: “*Phụ công gồm dệt vải, dệt lụa, dệt gấm, thêu hoa, may y phục mũ nón giày dép dây đai..., nấu nướng, chế rượu, làm tương...*”. Tất nhiên, chúng ta bây giờ không cần dệt vải nữa, đều có thành phẩm để mua. Điều chúng ta học là tinh thần này, trong nhà chúng ta làm sao để cơm lành canh ngọt, có dinh dưỡng, nhà cửa dọn dẹp gọn gàng sạch sẽ, khiến chồng mình, con mình khi về tới nhà thì cảm thấy thật sự là một gia đình đầm ấm sạch sẽ tinh tươm, đây là trách nhiệm của người nữ chúng ta.

Dạo này có một nhà doanh nghiệp nói với tôi, ông muốn làm một trường dạy nữ đức, ngoài ra có một hiệu trưởng khác nói với tôi, ông cũng muốn làm một trường dạy nữ đức, tôi nghe xong hết sức tán đồng. Bây giờ có rất nhiều người,

đều hy vọng mau mau tổ chức những trường nữ đức này. Tất nhiên, trung tâm chúng ta, và rất nhiều đoàn thể công ích khác, thật ra đều đang ít nhiều đưa những giáo dục về nữ đức này vào trong chương trình của chúng ta, dung nhập vào trong cả hoạt động dạy học của chúng ta.

Ngày nay chúng ta hiểu được bốn cái đức của người nữ, cũng hy vọng những người làm cha làm mẹ ngồi tại đây, nếu như trong nhà quý vị có con gái, chúng ta bắt đầu từ hôm nay sẽ dạy các em quy phạm, tiến hành sự giáo dục tốt đẹp. Do các em là người mẹ trong tương lai, các em phải giúp chồng dạy con, các em phải gánh vác trách nhiệm nối dõi tông đường cho gia đình. Khổng Lão Phu Tử, Mạnh Lão Phu Tử đều do ai nuôi dạy ra? Đều do người mẹ nuôi dạy ra.

Tiếp đó, ngoài những môn nữ công gia chánh này ra, người nữ khi rảnh rỗi còn phải đánh đàn, còn phải cầm kì thi họa. Điều này cũng tương ứng với giáo huấn của “Đệ Tử Quy”, “*du lực học văn*”.

Mỗi một đạo lễ đều thể hiện lòng trách nhiệm

Sau khi chú rể đón cô dâu, trước đây là đi xe ngựa, chú rể phải đích thân ngồi lên xe ngựa, khởi động xe, sau khi khởi động bánh xe lăn được ba vòng chú rể mới xuống, giao cho người khác đánh xe, còn mình thì ngồi một xe ngựa khác, đi lên phía trước để nghênh tiếp cô dâu. Cũng có nghĩa là hôm đại lễ tân hôn, vợ chồng trở thành một thể, khi đi cùng nhau để trở thành một gia đình, là người chồng đích thân khởi động chiếc xe ngựa để nghênh đón vợ mình. Người chồng thật sự gánh vác trách nhiệm và sứ mệnh làm chủ gia đình như vậy.

Sau khi đón cô dâu về, việc đầu tiên là làm gì? Họ sẽ lần đầu tiên dùng cơm tối với nhau, cái này là “*ăn cùng một món, uống rượu giao bôi*”. Vợ chồng đều có phần cơm canh của mình, đồng thời lại đặt thêm ba phần cơm canh nữa, có người sẽ gấp những cơm và thức ăn này vào trong chén của họ, vợ chồng cùng ăn một chén cơm, thể hiện từ nay về sau sẽ trở thành người một nhà. Tất nhiên, thông qua lễ tiết này, điều quan trọng nhất là, do hai người họ đều chưa qua lại với nhau, chưa từng giao lưu với nhau, khiến giữa hai vợ chồng họ trở nên thân mật, sẽ không thấy xa lạ nữa.

Lúc này có phải nên ăn rất no không? Nó là một lễ nghi, không phải ăn cơm vì muốn ăn cơm. Ăn một miếng cơm, một miếng thức ăn, chấm thêm chút tương, chỉ ăn ba miếng mà thôi, gọi là “*ba miếng là no*”. Sau khi ăn xong, sẽ uống một chút rượu, mục đích là để súc miệng, đồng thời để an thực khí, đây là một phương pháp dưỡng sinh của người xưa. Khi uống rượu thì sẽ lấy một cái hồ lô, đem cái hồ lô này cắt ra làm hai nửa, bên trong có đựng rượu ngọt. Thịt của trái hồ lô là vị đắng, còn rượu là vị ngọt, nghĩa là từ nay về sau sẽ đồng cam cộng khổ. Vợ chồng

từ nay về sau địa vị tương đẳng, tôn ti tương đồng, họa phước cùng hưởng, vận mệnh cùng kết, từ nay về sau, chồng phải dẫn vợ thành đạo, vợ phải giúp chồng thành đức, cùng gánh vác trách nhiệm gia tộc.

Cho nên thời xưa kết hôn, không phải người nữ vừa tới nhà người nam là đi gặp cha mẹ chồng ngay, phải cử hành nghi thức như vậy trước, uống rượu giao bôi. Sáng sớm hôm sau, con dâu sẽ tắm rửa thay quần áo, ăn vận rất chỉnh tề, đi bái kiến cha mẹ chồng của mình. Gặp cha mẹ chồng nhất định phải mang theo quà, cha mẹ chồng ngồi ở hàng chủ vị, sau khi nhận quà, vuốt ve một chút, thể hiện mình đã nhận quà của con dâu. Lúc này, cha mẹ chồng còn phải mời con dâu một ly rượu, thể hiện họ hoàn toàn công nhận cô ấy. Sau khi bái kiến cha mẹ chồng xong, hôn sự này mới coi là viên mãn.

Tiếp đó, con dâu bắt đầu đi làm một số thức ăn, để dâng lên cha mẹ chồng, cái này cũng gọi là *“lễ thành vợ”*. Cũng từ hôm đó về sau, mẹ chồng sẽ phó thác trọng trách gia đình cho con dâu, từ đó về sau, *“mẹ chồng lạnh như tro”*, bà sẽ không quản nữa, từ trong ra ngoài đều giao cho con dâu lo liệu, con dâu đã là chủ nhân của gia đình họ. Con dâu làm một số thức ăn cho cha mẹ chồng, thể hiện từ nay về sau sẽ đổi cách xưng hô: *“Cha mẹ, con sắp bắt đầu làm bổn phận làm dâu của mình, bắt đầu phụng dưỡng, chăm sóc, hiếu thuận cha mẹ rồi!”*. Cho nên mỗi một đạo lễ đều đang thể hiện trách nhiệm của hai bên vợ chồng.

Hôm nay có mặt ở đây, có người đã kết hôn, có người chưa kết hôn, có thể còn có người không kết hôn. Có thể có người sẽ nghĩ, *“Bây giờ tôi mới biết, nhưng tôi đã kết hôn rồi, có làm bù được không? Có phải bắt đầu làm lại không”*. Không cần đâu, có đi qua quá trình và hình thức như vậy chưa thì không quan trọng, quan

trọng ở chỗ chúng ta phải khởi lên thái độ đúng đắn đối với hôn nhân, có thể xây dựng cuộc sống hôn nhân của chúng ta càng thêm viên mãn, tâm lượng và tầm nhìn có thể càng rộng mở, không chỉ suy nghĩ vì con cái, vì tổ tiên, mà còn suy nghĩ cho sự phát triển lâu dài của tương lai dân tộc chúng ta.

Người chưa kết hôn, tham gia một lần hôn lễ truyền thống như vậy, sẽ thời thời nhắc nhở chính mình, sau này khi kết hôn cũng có thể noi theo, cũng có thể khơi dậy tác dụng thay đổi phong tục trong xã hội. Quá trình hôn lễ này, trên thực tế điều quan trọng nhất là nhiếp thọ tâm mình, sanh khởi thái độ cẩn thận dè dặt, trân trọng việc này. Hai vợ chồng thông qua nghi thức như vậy, trên đường xây dựng hôn nhân sau này, bất luận gặp phải khó khăn ra sao, hoặc xảy ra những điều không vui như thế nào, đều không thể quên được tâm ban đầu. Thầy Thái có nói, rất nhiều người ở đó cãi nhau, tới khi đi ly hôn, người ta hỏi “*Tại sao ly hôn?*”, nghĩ lại một chút “*Tại sao mình ly hôn*”, nghĩ không ra, có thể chỉ vì một số việc nhỏ như hạt mè mà gây tới ra tòa, “*Đây, đem cái đĩa ngày chúng ta kết hôn đó mở ra coi lại một chút*”. Hai người ngồi đó, sau khi coi xong đĩa này, có còn chuyện gì nữa không? Hết chuyện rồi. Mãi mãi không quên tâm ban đầu khi mình thành hôn. Hôn nhân là sự kết hợp đạo nghĩa, ân nghĩa, tình nghĩa, tuyệt đối không phải vì tư tình của hai người, hôn nhân như vậy không cách nào lâu dài được.

Chúng ta lại phân tích tiếp cả tình trạng hôn nhân: “*Có phải mình muốn ly hôn không?*”, nhiều người có suy nghĩ này không? Thật vậy, nếu như chưa học giáo dục Thánh Hiền, rất nhiều người có suy nghĩ này. Thầy Thái có nói tới vấn đề xây dựng quan hệ vợ chồng, sau khi nói xong, chúng tôi đã đi tìm hiểu bên dưới, một số bạn nói nếu không học được giáo dục Thánh Hiền, họ sớm đã ly hôn rồi. Lúc chưa học giáo dục Thánh Hiền thì thường nghĩ, mình muốn đổi một người chồng,

mình muốn đổi một người vợ. Chỉ cần không vui là liền nghĩ như vậy, cho nên đều luôn xây dựng trên nhu cầu của mình, trên cảm xúc của mình. Tri nhận như vậy hết sức ích kỉ, nhỏ hẹp, không thật sự suy nghĩ cho đối phương, không thật sự suy nghĩ cho cha mẹ của đối phương, càng không thật sự suy nghĩ cho con cái của chính mình, nói gì tới việc suy nghĩ cho tổ tiên, suy nghĩ cho đất nước xã hội, cho dân tộc. Thông qua việc học tập giáo dục Thánh Hiền, họ nói, thật sự là giáo dục Thánh Hiền đã cứu vớt tôi. Thậm chí rất nhiều gia đình sau khi tan vỡ, nhờ học giáo dục Thánh Hiền, biết được phải phản cầu chính mình, biết được hôn nhân là một trách nhiệm, chứ không phải sự tương giao tình dục, tình cảm. Cho nên, chúng ta thông qua việc không ngừng học tập, thông qua việc không ngừng tham gia những hoạt động như thế này, sẽ cho mình một sự nhắc nhở. Mỗi người chúng ta đều cần được nhắc nhở, nếu như chúng ta thường được nhắc nhở, lúc nào trong tâm cũng khởi lên chánh niệm, hành vi của chúng ta sẽ không bị lệch lạc, lẽ tức là có tác dụng như vậy. Ngày nay tỉ lệ ly hôn ngày càng cao, thế hệ sau bị tổn thương ngày càng nhiều, cả cục diện xã hội hỗn loạn, thật ra đa phần đều xuất phát từ gia đình, đạo vợ chồng không còn nữa. Đạo vợ chồng không còn, sự nối dõi, phát triển của dân tộc chúng ta đã không còn lành mạnh, đều bị bóp méo, văn hóa của chúng ta sao có thể duy trì được?

Cho nên trong kinh điển có nói một đoạn thế này: *“Cố hôn nhân chi lễ phé, tắc phu phụ chi đạo khổ, nhi dân tích chi tội đa kỳ”*. *“Phu phụ chi đạo khổ”*, khổ tức là người nữ bất trung, người nam bất nghĩa. Chạy theo người khác, bị người ruồng bỏ... khiến đạo vợ chồng chung sống trong cơn nước sôi lửa bỏng. Có một người nam uống rượu say, nằm giữa khu nhà mình, bảo an nói *“Sao anh không về nhà, anh đừng nằm ở đây nữa, bị cảm lạnh đấy”*. Anh ta nói *“Tôi đâu có nhà”*.

“Ngôi biệt thự đó chẳng phải nhà anh sao?”, “Đó chỉ là một tòa lầu mà thôi, đó không phải nhà”. Câu chuyện nhỏ này đã nhắc nhở chúng ta rất nhiều. Thế nào là nhà? Nơi có sự ấm áp, nơi có sự biết ơn, nơi có sự hy sinh, nơi có sự quan tâm mới là nhà. Cho nên, chúng ta không quên tâm ban đầu, vợ chồng mãi mãi đặt ân nghĩa, tình nghĩa, đạo nghĩa trong tâm, gia đình nhất định sẽ xây dựng tới cùng trời cuối đất, nhất định sẽ viên mãn.

Tổ chức buổi hôn lễ lần này, chúng tôi cũng hy vọng có thể khơi dậy phong khí xã hội, bao gồm bữa tiệc vui của chúng ta hôm nay, đều là thức ăn chay. Chúng tôi hy vọng có thể khởi xướng một hôn nhân lành mạnh, tiết kiệm, bảo vệ môi trường. Trong ngày tân hôn hôm nay, chúng ta không nên vì niềm vui của chúng ta mà sát hại những sinh linh khác, đem niềm vui của chúng ta xây dựng trên sự đau khổ của những sanh mạng khác. Chúng tôi cũng hy vọng tương lai cử hành hôn lễ cũng có thể đề xướng việc ăn chay. Tôi tin là, khi chúng ta có thể làm như vậy, nhất định sẽ tích được phước đức rất dày cho con cháu chúng ta, *“nhà tích điều thiện, ắt có niềm vui”*.

Sau cùng, có một trưởng bối đã làm một bài tổng kết thế này về hôn nhân:

“Hôn nhân là đại sự truyền giống của nhân loại, là căn nguyên của sự nối dõi dân tộc, là sự nảy mầm của đạo đức luân lý, là cơ sở của tổ chức xã hội.... Những sinh vật khác không có chế độ và lễ tiết hôn nhân, chỉ có loài người mới có chế độ và lễ tiết hôn nhân, cho nên sự sinh tồn và nối dõi của con người là có đạo đức văn minh... Việc nam nữ kết hôn, không chỉ liên quan tới nhu cầu tình cảm tính dục của hai người, thực chất còn liên hệ tới sự nối tiếp nhân chủng, tồn vong dân tộc, thịnh suy văn hóa, hưng suy xã hội.

Hôn nhân chánh, thì nhân loại nối tiếp bất tuyệt, sanh mạng dân tộc không bị gián đoạn, văn hóa phát triển, xã hội phồn vinh. Hôn nhân bất chánh, thì luân lý xã hội hỗn loạn; luân lý loạn thì văn hóa suy; văn hóa suy thì dân tộc yếu; dân tộc yếu thì nhân loại vong. Sự liên hệ trọng đại này, so với cuộc sống vật chất như ăn mặc đi ở, còn vượt xa rất nhiều”.

Thật vậy, chúng ta đều là con cháu Viêm Hoàng, bản thân mỗi người chúng ta đều có trách nhiệm và sứ mệnh, tầm mắt chúng ta phải nhìn càng sâu xa, nhìn tới mấy ngàn năm sau, dân tộc chúng ta, văn hóa chúng ta có thể còn tiếp tục nối tiếp không. Trách nhiệm này không chỉ nằm trong tay cô dâu chú rể hôm nay, còn nằm trong tay mỗi một con cháu Hoa Hạ của dân tộc Trung Hoa chúng ta, chúng ta đều cùng nhau làm sự “truyền đặng” này.

Sau cùng, chúng ta hãy cùng hát bài “Truyền đặng”, thắp sáng bản thân chúng ta, chiếu sáng vạn đời thiên thu.

Mỗi một dòng sông là một thân thoại, từ núi xanh xa xôi chảy về biển cả.

Mỗi một ngọn đèn là một mạch hương hỏa, dần dần thắp sáng đêm tối mênh mang.

Vì đại địa trông nên thảo nguyên, mặt trời và mặt trăng.

Vì sanh mạng và huyết thống, sanh mạng và huyết thống.

Mỗi một dòng sông là một thân thoại, mỗi một ngọn đèn là một mạch hương hỏa.

Mỗi một dòng sông đều sẽ trôi qua, mỗi một ngọn đèn đều phải soi chiếu chính mình.

Trong trách nhiệm và sứ mệnh như vậy, kết thúc buổi tìm hiểu về nội hàm, ý nghĩa về hôn lễ của chúng ta hôm nay. Được, một lần nữa cảm ơn mọi người, chúc nguyện các bạn ngồi đây, có thể xây dựng gia đình hạnh phúc mỹ mãn. Cảm ơn mọi người!

NỮ NHÂN NHƯ NƯỚC (*HẬU KÍ*)

Nữ sĩ Lưu Phương - người sáng lập Thẩm mỹ Phương Tử, giảng sư hàng đầu ngành thẩm mỹ Trung Hoa, từng nhận được các danh hiệu như “*Người phụ nữ thành đạt kiệt xuất Trung Hoa*”, “*Mười nhà doanh nghiệp từ thiện lớn*”. Chịu ảnh hưởng từ thầy Thái Lễ Húc, cô đã dồn tâm sức vào việc hoằng dương văn hóa truyền thống, đã tiến hành lưu giảng về “*hàm dưỡng nữ đức*” trên khắp các vùng trong nước, được xưng là “*Đệ nhất giảng sư nữ đức Trung Hoa*”. Trứ tác của cô có quyển “*Nữ nhân như nước - Lưu Phương diễn giảng về cuộc đời hạnh phúc*”. Con người không ai nằm ngoài ngũ luân, mỗi một luân trong ngũ luân, nhất là phu phụ hữu biệt, cô đều làm ra tấm gương tốt, là nơi để mỗi người chúng ta đều nên học hỏi.

Khi tôi sắp kết hôn, cha tôi đã gọi tôi lại trước mặt ông, nói với tôi ba câu: “*Con gái, sắp kết hôn rồi, cha dặn con ba câu này. Câu thứ nhất là, kết hôn rồi phải bắt đầu làm việc rồi. Câu thứ hai, nhất định không thể gây phiền phức cho người ta. Câu thứ ba, nhất định không để người ta chê cười*”. Dem ba câu này bước vào gia đình mới, và ba câu này cũng thật sự đã cho tôi hạnh phúc cả đời. Đặc biệt là sau khi học xong “*Đệ Tử Quy*”, biết được “*thân bị thương, cha mẹ lo; đức hạnh kém, cha mẹ tủi*”, nếu chúng ta sau khi xuất giá mà không biết chăm sóc bản thân, không giữ tốt quan hệ với cha mẹ chồng, kể cả những người trong nhà, cha mẹ sẽ lo lắng biết mấy! Hơn nữa, không sống tốt với cha mẹ chồng, sẽ gây hổ thẹn cho cha mẹ chúng ta.

Rất nhiều chị em, làm xong việc là cảm ràm, như vậy cũng giống như chưa làm, thậm chí còn không bằng không làm. Nhà cửa vốn dĩ phải nên sạch sẽ như

vậy, người nữ phải nên lo lắng cho ngôi nhà này, làm xong là xong, người nhà cũng nên được hưởng thụ những điều này, đây là bổn phận của người nữ chúng ta. Người nữ chúng ta chỉ cần có năng lực, trong nhà làm nhiều việc một chút, đem lại sự nhẹ nhàng thoải mái cho người nhà, hà tất gì không làm? Người cần cù thì có phước, có một số việc có thể bồi dưỡng được, ai làm cũng không bằng mình tự làm. Bất luận các bạn đã từng tiểu thơ ra sao, bất luận lúc yêu đương người nam đó đã cung chiều các bạn thế nào, gia đình luôn luôn cần sự lo liệu chăm sóc của những người nữ chúng ta mới có thể ấm cúng tươm tất. Có người nam nào không thích người phụ nữ của mình cho mình một gia đình như vậy chứ?

Người nữ trưởng thành phải học cách yếu đuối. Người nữ có thành tựu trong sự nghiệp, thông thường ở những phương diện lớn đều khá là tinh táo, năng lực này sẽ khiến người nam có áp lực khá lớn. Không thể có người nam xuất sắc toàn diện, cho nên, tỏ ra yếu đuối một cách thích hợp là cách thông cảm tốt nhất đối với những điều người nam thiếu sót. Người nam sẽ đi tìm những người nữ mỏng manh yếu đuối một cách bản năng, còn những người nữ mạnh mẽ cũng phải đi lấy chồng, lấy chồng xong rồi còn phải sống cho tốt, một tiền đề quan trọng của từ “tốt” này là phải học cách tỏ ra yếu đuối. Tỏ ra yếu đuối, người nữ thật sự sẽ không bị tổn thất gì, khi chúng ta ngưỡng vọng chồng mình, họ sẽ cảm thấy bản thân họ rất lớn mạnh, lúc đó chúng ta dựa vào lòng người đàn ông đó để được che chở bao bọc, như vậy không tốt sao?

Mỗi một người, đều là một cá thể độc lập đáng được quý trọng. Nhớ nhé, trên đường đời, bản thân chúng ta nếu trở thành một đồng bùn đất, thì chỉ có nước bị người ta giẫm đạp. Cho nên, trong cuộc sống hôn nhân, đừng đánh mất trái tim thơ ấu tìm kiếm hạnh phúc niềm vui của chúng ta. Người nam cừ khôi tới đâu, các

bạn yêu họ, nương tựa họ, con đường của mình thì mình vẫn phải đi. Chúng ta khiến bản thân mình trở nên có năng lực, khi họ yếu mềm thì chúng ta phải mạnh mẽ lên, ủng hộ họ, giúp họ một tay, như vậy không tốt sao? Thật ra nhiều năm nay, ở một số tiểu tiết, tôi cũng sẽ suy nghĩ trước chồng mình. Chỉ có khi tôi chống đỡ không được nữa, chịu đựng không được nữa, mới chịu dựa vào anh ấy, hơn nữa hoàn toàn tin tưởng mà dựa vào anh ấy.

Chỉ có nhan sắc, đối với hạnh phúc một đời của người nữ chúng ta mãi mãi là chưa đủ. Nếu chỉ xinh đẹp, không có chiều sâu, cuộc đời sẽ rất trống trải. Dùng cái gì có thể bù đắp sự mất quân bình trong hôn nhân khi nhan sắc phai tàn? Dưới tình hình nào, con người mới giữ gìn sự thuần khiết trong tình yêu và hôn nhân một cách tuyệt đối nhất? Ngoài lý tưởng trung thành với tình yêu thì sở thích của hai bên và sự bình đẳng trong quan hệ có lẽ là điều có hiệu quả nhất. Trước mặt tình cảm, nhiều lúc, đạo đức rất khó trở thành một sức mạnh chế ước căn bản. Hiểu được tầm quan trọng trong sự bình đẳng này, hai bên sẽ cùng nhau cố gắng, khiến quan hệ hôn nhân trước sau giữ gìn được một sức kéo. Khi có sức kéo tồn tại, quan hệ đó sẽ được vững chắc nhất, một khi sức kéo mất đi, sự vững chắc này cũng theo đó mà bị phá vỡ.

Người nữ phải thuận, thuận là đạo tề gia. Xã hội bây giờ cho người nữ chúng ta khả năng và không gian làm việc, có người trở thành nhà doanh nghiệp, có người trở thành giáo sư đại học, có người trở thành người dẫn chương trình, có người trở thành quan viên chính phủ... Có lẽ nếu tôi nói người nữ phải “nghe lời”, rất nhiều chị em sẽ nghĩ, đã là thời đại nào rồi! Nhưng người nữ đã chú định là khác biệt với người nam, người nữ là cội nguồn nối dõi sanh mạng, trên vai chúng ta còn có nhiều trách nhiệm đối với gia đình hơn cả người nam, trong lòng chúng

ta càng cần đến gia đình như một bến đỗ. Khi chúng ta nỗ lực trong sự nghiệp, thì cũng đừng lơ là những người chúng ta thương yêu. Công tư trọn vẹn đôi đường mới có thể vẹn toàn đôi bên. Thường giữ sự hòa hợp trong gia đình, “*thuận*” chính là chìa khóa có tác dụng nhất. “*Thuận*” không phải là bắt người nữ cả ngày phải vâng lời dễ bảo, không có chính kiến, cũng không phải toàn bộ đều phụ thuộc vào người nam, không có thể giới độc lập của mình, mà là một phương thức chung sống với người thân.

Một bạn nữ nói với tôi, chồng mình hay la hét, hay tranh luận, làm sao đây? Tôi nói với cô, khi một người đối mặt với cọp, họ sẽ hăm he nắm đấm, chuẩn bị chiến đấu; khi một người đối mặt với con thỏ, họ sẽ bắt giác đến vuốt ve nó. Khi một người lớn tiếng la hét, một người kia liền nên im lặng lắng nghe. Do khi hai người đều la hét thì sẽ không còn câu thông được, chỉ còn lại sự ồn ào và chấn động. Cuộc sống không phải là hai nước đang đàm phán, sự hòa hợp trong gia đình không phải nhận được khi tranh luận. Trong gia đình, các bạn chiến thắng tức là đã thua. Các bạn có thể sẽ ép đối phương nhường bước, nhưng thắng lợi của các bạn sẽ khiến đối phương xấu hổ, các bạn đã chứng minh sai lầm của họ, sẽ tổn thương tới lòng tự tôn của họ, trong tâm họ sẽ oán hận các bạn. Cũng có thể các bạn tranh luận có lý, khi các bạn đang tranh luận là mong muốn thay đổi người khác, vậy các bạn nói, trong lòng đối phương còn lại chút tình yêu sâu đậm nào với các bạn không?

Có người nữ không có văn hóa, không có dung mạo xinh đẹp, nhưng suốt đời họ lại có được một người chồng tháo vát lại trung thành với gia đình. Tôi đã gặp một cặp vợ chồng lâu năm, người chồng tuấn tú phong độ, là giám đốc của một ngân hàng, người vợ không biết chữ, vẻ ngoài cũng không xinh đẹp. Nhưng mỗi

lần nhìn thấy cặp vợ chồng này, tôi đều cảm thấy họ có được một cuộc hôn nhân hạnh phúc nhất thế gian. Người vợ nuôi dưỡng năm người con, lo toan hết việc trong nhà, nhà cửa lúc nào cũng sáng sủa sạch đẹp, người chồng về tới nhà luôn có cơm canh nóng hổi và những lời nói thân yêu. Yêu và thuận là vốn liếng lớn nhất giúp cô có được tâm của người đàn ông này. Thật ra, trong những ngày tháng lâu dài, một người nữ gọi là có tài khí và dung nhan thật sự sẽ không sánh bằng sự hiền thuận và tình yêu của một người nữ khác.

Về tới nhà, các bạn đem về một khuôn mặt vui vẻ, hay một khuôn mặt cau có cảm ràm để vớt cho người thân của mình? Khi sống với nhau luôn nói chuyện bằng lời lẽ dịu hòa, hay luôn oán trách tranh cãi? Có khó khăn thì cùng nhau nâng đỡ mạnh mẽ đối mặt, hay luôn trốn tránh chỉ trích lẫn nhau? Đây chính là văn hóa gia đình, trọng tâm của văn hóa gia đình là kính trọng, thương yêu, giúp đỡ lẫn nhau. Ở bên ngoài, người nam có phương thức xử sự của người nam. Về tới nhà, đóng cửa lại, người nội trợ trong gia đình chính là người phụ trách chủ yếu trong nhà. Muốn dẫn dắt gia đình này đi về đâu, giống như mở một con mương vậy, từng chút từng chút một khai thông ra. Phong khí trong nhà là do chúng ta xây dựng ra, người phụ nữ trong nhà hễ chua cay, thì gia đình này sẽ biến thành bản nhạc giao hưởng của chén đĩa nổi niêu; người phụ nữ trong nhà hễ dịu dàng hiền hậu, gia đình sẽ rất yên tĩnh. Trong gia đình, người nữ chúng ta chiếm vai trò chủ đạo.

Nhà chồng tôi có ba anh em, lúc mới đầu chồng tôi cũng vụng về không tỉ mỉ, còn tôi thì thích đọc sách, lãng mạn tinh tế, dần dần chồng tôi cũng thay đổi, tôi không dùng ngữ khí chỉ trích để nói sao anh thế này, sao anh thế kia, phải nhớ là không được thân quá mà thất lễ. Kính trọng lẫn nhau, giúp đỡ lẫn nhau là điều tôi

luôn dùng trong quan hệ vợ chồng của mình, tôn kính đặt ở vị trí thứ nhất. Đối với chồng không được gấp gáp thuyết giáo, nên nói nhiều lời biết ơn, cảm ơn. Chẳng phải khoảng cách sẽ sanh ra mỹ cảm sao? Vậy thì hãy cho anh ấy một không gian nhỏ riêng tư, cố gắng đừng đi quấy rầy anh ấy, điều này cũng có nghĩa là một sự tín nhiệm đối với anh ấy. Không phải sau khi thành vợ chồng rồi cái gì cũng đều giống nhau, vợ thế nào thì chồng phải thế đó, làm gì có đạo lý như vậy? Ý nghĩa thật sự, vợ chồng thân ái, vợ chồng hòa hợp, trong tâm đều không có khoảng cách. Sự không có khoảng cách này lại chính là kết quả của một khoảng cách thích hợp.

Trong lòng người nữ chúng ta luôn mong muốn được thương, được yêu. Nếu thật sự không nhận được thì hãy thay đổi một tâm thái, coi thử có phải bản thân mình chỗ nào có vấn đề, chỗ nào khiến chồng mình không thoải mái, nên nghĩ về những điểm tốt của chồng mình, chồng mình đã không ở bên ngoài gây chuyện cho mình, cũng không nổi nóng trong nhà... Có phải họ trên miệng thì không nói, nhưng trên thực tế trong lòng rất thương mình không? Nếu cả ngày không ở nhà, hoặc là cứ ở nhà rượu chè bài bạc, chẳng phải mình sẽ càng buồn phiền sao? Khi người ta tới tuổi trung niên, dễ cảm thấy cuộc sống có lỗi với mình, có một ngọn lửa vô danh muốn nổi dậy. Nhưng có người nữ nào không vì gia đình và con cái mà hy sinh đâu? Trong cuộc đời của người nữ nào mà chưa từng có sự mất cân bằng giữa hy sinh và nhận được? Cuộc đời chuyện không vừa ý có tám chín phần, sự đau khổ, hoang mang của chúng ta vẫn bắt nguồn từ tâm thái của chúng ta.

Tôi thường nói với chính mình, ghi nhớ cái tốt của người khác, quên đi cái không tốt của người khác, khiến tâm trạng mình giữ vững một niềm vui, thì sẽ có thêm rất nhiều niềm vui. Nếu cứ luôn nghĩ trước khi kết hôn cái gì tôi cũng không làm, dựa vào đâu mà theo anh rồi tôi lại mệt như vậy? Dựa vào đâu mà anh là

người đàn ông mà không nuôi nổi cái nhà này, còn phải để cho tôi thân gái mỏng manh ra ngoài chịu khổ chịu mệt? Những tâm trạng phiền diện này nhiều rồi, cây cối cuộc đời sẽ héo úa. Các bạn có thấy người nữ nào cả ngày oán trách mà được hạnh phúc vui vẻ đâu? Đừng luôn nghĩ về sự hy sinh của mình, thường nên dùng tâm biết ơn để nghĩ về những gì mình đã có, cho dù chưa có, cũng thường nghĩ có điểm nào mình làm chưa đủ. Càng nghĩ như vậy càng không ảm ức, và càng nhận được sự thương yêu của người thân. Thế nào là khoan dung? Thế nào là yêu thương? Dùng một trái tim rộng lớn để ôm lấy những trái tim chưa đủ rộng lớn khác, chính là khoan dung, chính là yêu thương.

Hai giới hòa hợp, gia đình hạnh phúc!

